

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', Τεύχος 62, Σάββατο 8 Γενάρη 1977

Δρχ. 20

ΤΟΣΟ ΕΠΙΚΙΝΔΥΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΑΡΑΚΡΑΤΟΣ;

ΖΗΤΩ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

«Η Πατρίς είναι μία πραγματικότητα. Απτή, αλλά και "Αθικτος»

4 ΔΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΜΜ. 4 ΔΥΓΟΥΣΤΟΥ

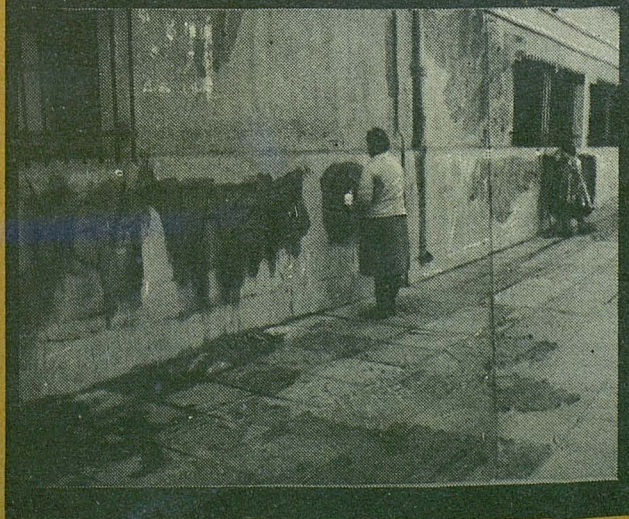

Έτος Β'
Αριθμός φύλλου 25

1 ΔΥΓΟΥΣΤΟΥ 1966

Τιμή φύλλου δρχ. 2
Έτησια συνδρομή δρχ. 50

4 ΔΥΓΟΥΣΤΟΥ 1936: Η ΕΛΛΑΣ ΤΗΝ ΑΝΑΠΟΛΕΙ

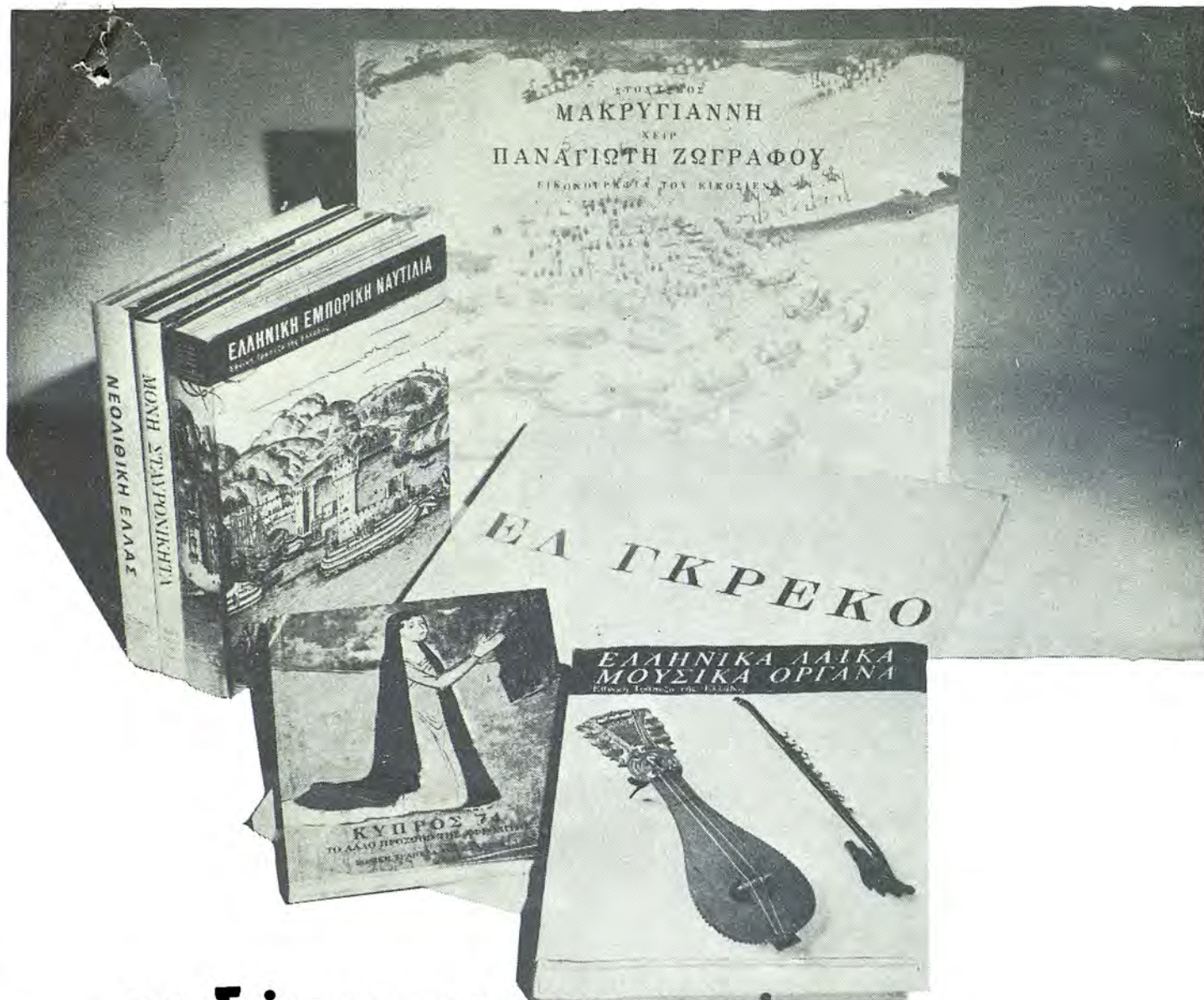

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Τά πρακτικά
τῆς Μεγάλης
Σύσκεψης:
27/12/'44

Σχόλιο
γιά τή
Σύσκεψη
τοῦ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ
ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

εκδόσεις αφιερωμένες στην ιστορία και την πολιτιστική μας παράδοση

1. «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΪΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ»: Σελ. 360, εικόνες έγχρωμες 154, εικόνες ασπρόμαυρες 103, διαστ. 30×25 εκ., τιμή δρχ. 1500
2. «ΚΥΠΡΟΣ '74» Το άλλο πρόσωπο της 'Αφροδίτης: Σελ. 277, εικόνες έγχρωμες 164, εικόνες ασπρόμαυρες 79, διαστ. 21,5×28,5 εκ., τιμή δρχ. 400
3. Λεύκωμα «ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ»: 24 έγχρωμες εικόνες, διαστ. 50×40 εκ., τιμή δρχ. 800
4. «ΝΕΟΛΟΘΙΚΗ ΕΛΛΑΣ»: Σελ. 356, εικόνες έγχρωμες 162, εικόνες ασπρόμαυρες 86, διαστ. 35×25 εκ., τιμή δρχ. 1.200
5. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ»: Σελ. 510, εικόνες έγχρωμες 152, εικόνες ασπρόμαυρες 120, διαστ. 35×26 εκ., τιμή δρχ. 1.400
6. «ΜΟΝΗ ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΤΑ»: Σελ. 241, εικόνες έγχρωμες 92, εικόνες ασπρόμαυρες 21, διαστ. 35×26 εκ., τιμή δρχ. 1.000
7. Λεύκωμα «ΕΛ ΓΚΡΕΚΟ»: 26 έγχρωμες εικόνες, διαστ. 50×40 εκ., τιμή δρχ. 800

Οι εκδόσεις αυτές πωλούνται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία της 'Αθήνας, και οι εισπράξεις διατίθενται για πνευματικούς σκοπούς.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΜΑΓΑΖΙ

Ένα πολυμάγαζο
... όνομα καί πράμα!
ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΟΤΟΥ

A N

- ΧΑΡΙΣΤΕ ΑΙΩΝΙΑ ΔΩΡΑ
ΣΤΙΣ ΦΕΤΕΙΝΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ
- ΘΑ ΤΑ ΒΡΟΥΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΓΓΟΝΙΑ ΣΑΣ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ

ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΣΤΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 7-9, ΤΗΛ. 3210.577
[ΕΝΑΝΤΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ]

Η ΛΥΡΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

τά-
ιατόπω-

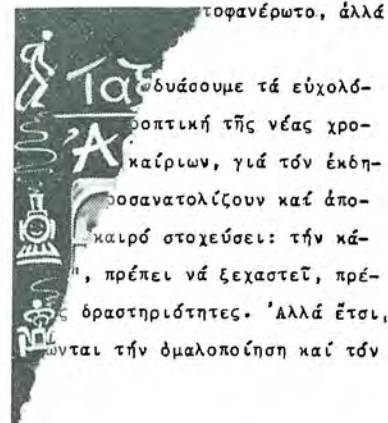
ο έκτρο-

α - άφου

άλλου τά

ΧΑΡΗΣ ΓΑΛΑΝΟΣ και ο ΜΟΥΦΛΟΥΖΕΛΛΟΣ και την

τοφάνερωτο, αλλά

Δί-αντι

ΠΑΜΦΘΗΝΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ
ΤΕΧΝΗΣ-ΒΙΒΛΙΑ-ΔΙΣΚΟΙ
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ-ΕΠΙΠΛΑ
ΥΦΑΣΜΑΤΑ-ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

ΧΑΡΙΣΤΕ ΔΩΡΑ ΦΤΙΑΓΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΑΚΡΙΘΑΚΙ·ΒΕΡΝΑΔΑΚΙ·ΓΑΪΤΗ
ΖΟΓΓΟΛΟΠΟΥΛΟΥ·ΖΟΥΝΗ
ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ·ΚΕΠΕΤΖΗ
ΚΑΡΑ·ΚΑΤΡΑΚΗ·ΜΥΛΩΝΑ·ΜΟΡΑΛΗ
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ·ΠΟΛΙΤΗ·ΡΟΚΟΥ
ΣΙΜΩΣΙ·ΣΠΙΤΕΡΗ·ΤΣΟΚΛΗ·Κ.Α.Π.

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΑ ΚΕΡΑΜΙΚΑ

1. «ΕΛΛΗΝΙΚΑ» ΛΑΩΡΙΤΟΥ 4
διαστ. 30x20
2. «ΚΥΠΡΟΣ '74»
διαστ. 21,5x20
3. Λεύκωμα «ΜΑΛΛΟΥΛΑΝ»
4. «ΝΕΟΛΟΘΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ»
τιμή δρχ. 1.200
5. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΔΩΣΗ»
διαστ. 35x26 εκ., τιμή δρχ. 1.000
6. «ΜΟΝΗ ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΣ»
τιμή δρχ. 1.000
7. Λεύκωμα «ΕΛ ΓΚΡΕΚΟΙ» ΛΑΩΡΙΤΟΥ 20

Οι εκδόσεις αυτές πωλούνται
διατίθενται για πνευματικούς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Περίοδος Β
Χρόνος 4ος
Τεύχος 62.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

ΣΠ. ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ: Επιλογές και
έκλογές
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΗ σελίδα του
ΓΙΑΝΝΗ 6
Ο ΦΑΣΙΣΜΟΣ σήμερα 7

Φ. ΜΕΓΑΡΙΤΗ: «17 Νοέμβρη» 14
Γ. ΤΣΑΛΑΚΟΥ: Το ύπουλο γέιο Έξ-
ωτερικών της Κύπρου 18
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ενός στρατιώτη 19
Ο «ΦΟΙΤΗΤΗΣ» πάλα 20
ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ της «Μεγάλης Σύ-
σκεψης» 21

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Σημειώσεις
για τη Σύσκεψη 26
Π. ΚΑΖΑΚΟΥ: Σαφές Άμιν - ή αν-
ασφάλεια σε περικόσμη κλίμακα 36
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΑ κινήματα στην
ΕΣΣΔ 42
Ν. ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ: Υπόθεση
Γκρουνμπάουμ 52

ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ:
Συνέντευξη με τον Α' γραμματέα του
ΚΚΕ Χαρίλαο Φλωράκη

ΚΑΛΗ ΧΡΕΙΑ

Ό «άπλος έννικώφρων» κ. 'Αβέρωφ έχει τήν άδιαισθητήτητα συγγραφής τέχνη νά μετατρέπει, μέ μιά μικρή φράση, Ένα κοινότυπο κείμενο σέ πολι-
τικό γεγονός. Έτσι, εύχόμενος χρόνια πολλά στίς Ένοπλες δυνάμεις, μās
πληροφόρησε ότι "ήταν μεγάλο εύτύχημα πού (ή άνταρσία στα τέλη Φεβρουα-
ρίου του 1975) έξουδετερώθηκε πριν άκόμα έκδηλωθεϊ" γιατί διαφορετικά
"τό έντιμο Σώμα των 'Αξιωματικών θά είχε πληρώσει βαρύτατο τίμημα μέ γε-
νικευμένη τή λεγόμενη "κάθαρση" ".

Θά εΐμασταν ολοφάνερα άδικοι αν καταλογίζαμε στόν κ. 'Αβέρωφ έλλειψη
είλικρίνειας. Γι αυτό δέν πρόκειται νά σχολιάσουμε τίς άπόψεις του (γε-
φυροποιός είναι ό άνθρωπος) για τήν κάθαρση καί τήν άποχουντοποίηση, ά-
πόψεις πού δέν χάνει έξάλλου εύκαιρία νά επαναλαμβάνει. Έκεϊνο πού μās
προκαλεί έντύπωση είναι ότι, Έστω καί μέ δίχρονη καθυστέρηση, ό κ. 'Αβέ-
ρωφ άποφάσισε νά έξηγήσει καί δημόσια τό ρόλο πού έπαιξαν οι πραξικοπη-
ματίες του Φλεβάρη ή τουλάχιστον πώς τούς χρησιμοποίησε.

Έκεϊνο όμως πού μās άφησε άδιευκρίνιστο είναι: μέ ποιόν άκριβώς τρόπο
ύλοποιήθηκε τό "μεγάλο εύτύχημα". Έμεϊς, ρέκοντας έκ γενετής πρós τίς
άβάσιμες συσχετίσεις, τό μόνο πού θυμόμαστε είναι ότι στίς άρχές του Μάρ-
τη του 1975 άνακοινώθηκε άπό τήν κυβέρνηση - καί έγινε άποδεκτή άπό τήν
άντικόλτευση - ή άναστολή της δίωξης των ύπευθύνων για τό πραξικόπημα
στήν Κύπρο.

Καί αυτά ως πρós τό παρελθόν. Έπειδή όμως δέν πιστεύουμε ότι ή επίμαχη
φράση γράφτηκε μέ σκοπό νά φωτίσει τά παρασκηνία της σύγχρονης πολιτικής
μας ιστορίας, θά θέλαμε νά ξέρουμε γιατί "όλίγοι άμετανόητα ολοκληρωτικοί
άνίσχυροι καί άπομονωμένοι άπόστρατοι" τόν ύποχρέωσαν νά ύπενθυμίσει αυτό
τό "μεγάλο εύτύχημα".

Δυσίσιu χρόνια μετά τήν μεταπολίτευση, άκόμα κι αν άκολουθώντας τήν προ-
εδρική παρότρυνση, άντικρύσαμε τήν πολιτική κατάσταση "άπό μιά ύψηλότερη
κορυφή καί μέ λιγότερο πάθος" (χρονιάρες μέρες τώρα) δέν μπορούμε δυστυ-
χώς νά έντοπίσουμε καί πολλά σημάδια αίσιοδοξίας.

'Αλλά ό κ. 'Αβέρωφ προώθησε τίς αναλύσεις του καί - διαβλέποντας "τά-
σεις" όπως είπε - άναφέρθηκε σέ δημοκρατικούς καί άριστερούς (ή διατόπω-
ση είναι δική του) αξιωματικούς πού έπίσης άποτελούν Ένα κίνδυνο έκτρο-
πής. 'Η άναφορά αυτή δέν στηρίχτηκε βέβαια στην ιστορική πείρα - άφού
ανάλογη θέν ύπάρχει - αλλά είχε τόν προφανή σκοπό νά στρέψει άλλοι τά
βέλη: 'Ο κίνδυνος έκτροπής προέρχεται άπό τούς δημοκρατικούς καί τήν
'Αριστερά άκόμα καί στόν χώρο των 'Ενόπλων δυνάμεων. Πρωτοφανέρωτο, αλλά
εϊπώθηκε ...

"Αν τώρα, μέ τίς έξομολογήσεις του κ. 'Αβέρωφ, συνδυάσουμε τά εύχολό-
για του κ. Σταμάτη πρós τά Σώματα 'Ασφαλείας, ή προοπτική της νέας χρο-
νιας δέν είναι διόλου χαρμόσυνη: Οι ύπεύθυνοι δυό καίριων, για τόν έκδη-
μοκρατισμό της έννικης μας ζωής, ύπουργείων άποπροσανατολίζουν καί άπο-
σιωπούν ή καλύπτουν ότι θά έπρεπε νά είχαν άπό καιρό στοχεύσει: τήν κά-
θαρση. Τώρα, ή κάθαρση είναι "λεγόμενη κάθαρση", πρέπει νά ξεχαστεϊ, πρέ-
πει νά πάψει πιά νά παρενοχλεϊ τίς ύπουργικές όραστηριότητες. 'Αλλά έτσι,
ούτε ή νέα χρονιά ούτε καί οι έπόμενες έγγυώνται τήν όμαλοποίηση καί τόν
έκδημοκρατισμό.

αντι

1977: χρονιά επιλογών και (;) εκλογών

του Σπ. Λιναρδάτου

Τό 1977 είναι πολύ πιθανό να είναι χρόνος σοβαρών πολιτικών ανακατατάξεων στην Ελλάδα. Αν δεν υπάρξουν σοβαρές περιπλοκές στις ελληνοτουρκικές σχέσεις που να οδηγήσουν σε αναστολή σχεδίων και αποφάσεων, θα δούμε πιθανότατα τον κ. Καραμανλή να εκλέγεται από τη Βουλή Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Στην περίπτωση αυτή θ' ανοίξει ο δρόμος για ανακατατάξεις στη δεξιά.

Αν πραγματικά, όπως προβλέπεται από καλά πληροφορημένους κύκλους, ο 1977, στην Προεδρία της Δημοκρατίας, θα δώσει στο αξίωμα τις αυξημένες αρμοδιότητες που του επιτρέπει το Σύνταγμα του 1975, αλλά και η ισχύρη του προσωπικότητα και το επιβάλλον του στην παράταξη της Δεξιάς. Ο πιθανότερος Πρωθυπουργός του κ. Καραμανλή, στην περίπτωση αυτή, αναφέρεται τώρα, όχι κάποιος από τους επίδοξους διαδόχους του (Παπαληγούρας, Ράλλης ή Αδέρωφ), αλλά ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Παπακωνσταντίνου. Στην πραγματικότητα δηλαδή, ο κ. Καραμανλής θα εξακολουθήσει να κυβερνά τη χώρα με έντολοδόχο Πρωθυπουργό και δύο αντιπροέδρους.

Δέν αποκλείεται, στην περίπτωση αυτή, να μίν είναι τό ίδιο τό πρόσωπο του Πρωθυπουργού και του νέου αρχηγού της «Νέας Δημοκρατίας». Είναι πολύ πιθανό επίσης, σε μία δεύτερη φάση και έν διψει τών εκλογών, πού μπορεί νά γίνουν από τήν άνοιξη ως τό φθινόπωρο του 1978, νά υπάρξει αποκόλληση από τή «Νέα Δημοκρατία» τών πίο ακροδεξιών στοιχείων της, τά όποια, συνεννούμενα μέ άλλους, έξωκοινοβουλευτικούς, νά συγκροτήσουν νέο, φιλοβασιλικό και φιλοχουντικό κόμμα της Άκρας Δεξιάς. Μιά τέτοια εξέλιξη μάλλον θά τήν ήθελε ό κ. Καραμανλής, βέβαιος, ότι, χάρη και στή δική του ακτινοβολία, ή αφαίμαξη πρός τά δεξιά θά είναι μικρή και πάντως τέτοια πού θά επιτρέψει στό κυβερνητικό κόμμα νά απαλλαγεί από ακροδεξιά ή και φασιστιζόντα στοιχεία και νά εμφανίζεται πιά σάν Ένας σύγχρονος, ευρωπαϊκός πολιτικός οργανισμός μέ απόκλιση περισσότερο πρός τό φιλελεύθερο Κέντρο παρά στήν παραδοσιακή Δεξιά. Μιά τέτοια εξέλιξη της «Νέας Δημοκρατίας» θά διευκόλυνε και κυβερνητικές συνεργασίες μέ παράγοντες του παραδοσιακού φιλελεύθερου Κέντρου, άν τά αποτελέσματα τών εκλογών του 1978, ή και άλλα γεγονότα, τίς κάνουν αναγκαίες.

Σ' ένα τέτοιο κόμμα μιάς συγχρονισμένης φιλελεύθερης Δεξιάς ή κεντροδεξιάς, απαλλαγμένης από τίς τροχοπέδες του στείρου αντικομμουνισμού και της κραυγαλέας πατριδοκαπηλείας, σοβαρές θά είναι ό ρόλος του σημερινού ύπουργού Συντονισμού κ. Π. Παπαληγοπούλου, πού θεωρείται και χαρκατηριστικός εκπρόσωπος, του νεοκαπιταλισμού στην Κυβέρνηση. Ίκανός νά προσαρμοστεί σε μία τέτοια εξέλιξη θεωρείται και ό άλλος επίδοξος διάδοχος του κ. Καραμανλή, ό ύπουργός Προεδρίας και Παιδείας κ. Γ. Ράλλης. Και άπομένει νά δούμε τί θά κάνει, σε μία τέτοια περίπτωση, ό κ. Ε. Αδέρωφ.

Φυσικά, αυτές οι εξελίξεις θά γίνε δυνατό νά πραγματοποιηθούν άν δέν ανακοπούν από σοβαρές έξωτερικές επιπλοκές και άν αποक्रουστούν οι φανερές πιά προσπάθειες ξένων και εγχώριων κέντρων νά προκαλέσουν αποσταθεροποίηση γιά νά επαναφέρουν τόν τώος βασιλιά ή νά επιβάλουν νέα ανοιχτή δικτατορία. Είναι φανερό πώς οι δυνάμεις αυτές θά ήθελαν νά ανατρέψουν τή σημερινή Δημοκρατία, πού δέν τήν ανέχονται ούτε και περιορισμένη, αυταρχική, πατερναλιστική και συγκεντρωτική, όπως τή διαμορφί 'ει ό κ. Καραμανλής, νά ανακόψουν τή δημοκρατική πορεία της χώρας και νά επαναφέρουν ένα σκληρό αντικομμουνιστικό και, απόλυτα υποταγμένο στό άμερικανικό πεντάγωνο, καθεστώς. Οι δυνάμεις αυτές — εγχώριες και ξένες — δέν ίκανοποιούνται από μία φιλοδυ-

τική, αλλά σχετικά ανεξάρτητη πολιτική, πού σκοπεύει στήν ένσωμάτωση της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή κοινότητα, είναι αντίθετες σε όλα τά μέτρα του εκσυγχρονισμού (κρατικοποιήσεις σε τομείς πού ή ιδιωτική πρωτοβουλία αποδείχτηκε παρασιτική ή αντιπαραγωγική ή στρατηγικούς γιά τήν οικονομία κ.λπ.) και θέλουν νά επαναφέρουν τή χώρα στό καθεστώς της απόλυτης άσυδοσίας τών ξένων και του μεγάλου κεφαλαίου νά τήν κάνουν ένα άπλό πιόνι της πολιτικής της Ουάσιγκτον στή Μέση Άνατολή. Άν ανασκοπήσει κανείς τίς εξελίξεις στή χώρα μας από τό 1963 ως σήμερα θά διαπιστώσει τή σύγκρουση ανάμεσα στις δύο αυτές γραμμές μέσα στους ίδιους τούς ήγετικούς πολιτικούς παράγοντες. Άν ό δημοκρατικός και κοινοβουλευτικός πολιτικός κόσμος, παρά τίς δικαιολογημένες διαφωνίες του, δείξει άρκετή ένότητα άπέναντι στις επιβουλές κατά της δημοκρατικής πορείας της χώρας και άν ή Κυβέρνηση συνειδητοποιήσει τά μηνύματα από τά γεγονότα στην κηδεία του Μάλλιου — μέ τήν άγρία κακοποίηση τών δημοσιογράφων μπροστά στα προστατευτικά μάτια της Άστυνομίας κ.λπ. κ.λπ. — και προχωρήσει, έστω και καθυστερημένα, στην εκκαθάριση βασικών κλειδιών της κρατικής έξουσίας από τά φασιστικά καρκινώματα και σε μέτρα αποφασιστικά γιά τήν προστασία του πολιτεύματος, τά σχέδια τών παραγόντων της άνωμαλίας μπορεί νά ματαιωθούν.

Τό γεγονός, πάντως, ότι δέν έγινε ή δίκη γιά τήν κυπριακή τραγωδία και δέν αποκαλύφτηκε και δικαστικά τό μέγεθος της έθνικής προδοσίας τών καπλών της έθνηκοροσύνης, τείνει νά αποτελέσει ένα από τά προπατορικά άμαρτήματα της νέας Δημοκρατίας μας.

Δύο βασικά ιδέες-αίτήματα μπορούμε νά πούμε ότι κυριαρχούν στις ζυμώσεις πού συνεχίζονται στό χώρο της Άντιπολίτευσης. Άλλά ήδη τό δεύτερο σκέλος του συλλογισμού άναιρεί, έως ένα σημείο, τό πρώτο. Γιατί άν κερδίζει όποιος δείχνει ένδιαφέρον γιά τήν ένότητα, τότε τό αίτημα θά πρέπει νά είναι πολύ έντονο. Και, σε μία τέτοια περίπτωση, γιατί ν' άναζητούμε άλλες αιτίες, πονηρίες και τεχνάσματα;

Η άλήθεια είναι πώς ή πρωτοβουλία πού πήρε τό Νοέμβριο ό κ. Α. Παπανδρέου προκάλεσε κάποια έκπληξη, γιατί, ως τότε ό Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ είχε τηρήσει στάση άρνητική (λόγος του στό Χίλτον τό Γενάρη, κ.λπ.) ή άναβλητική (άπάντησή του στις προτάσεις της ΕΔΑ) στό θέμα της δημοκρατικής ή οποιασδήποτε άλλης, γενικότερης ή μερικότερης ένότητας. Γεγονός όμως είναι ότι στό μεταξύ έχει εκδηλωθεί, τόσο στους κόλπους της ΕΔΗΚ, όσο και στην κοινοβουλευτική, κυρίως, ομάδα του ΠΑΣΟΚ, έντονη ή επιθυμία γιά ένότητα και εκλογική σύμπραξη. Αυτό δέν είναι βέβαια άσχετο και μέ τίς πληροφορίες πού κυκλοφορούσαν πρίν από μερικούς μήνες γιά ένδεχόμενη έπίσπευση τών εκλογών.

Ποιά είναι τά αποτελέσματα τών ως τώρα συνομιλιών ανάμεσα στους ήγέτες τών κομμάτων της Άντιπολίτευσης; Δέν μπορούμε νά πούμε πώς έχει δημιουργηθεί ακόμα καμιά νέα ποιότητα ή ότι έχει άνοιξει ό δρόμος γιά συγχωνεύσεις. Όποιοδήποτε ό συντονισμός της δραστηριότητας, ιδίως ανάμεσα στους κ.κ. Γ. Μαύρο και Α. Παπανδρέου, είναι τώρα πίο συστηματικός και έχει δημιουργηθεί ανάμεσα στους ήγέτες τών δύο μεγαλύτερων κομμάτων της Άντιπολίτευσης μία κάποια εγκαρδιότητα. Τώρα, πρόκειται ν' αρχίσουν συζητήσεις ανάμεσα στα κόμματα (κινήσεις όπως ή «Πρωτοβουλία» έχουν άποκλειστεί από τίς συνομιλίες μέ συμφωνία του Άρχηγού της ΕΔΗΚ και του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ) γιά μονιμότερη συνεργασία στους διάφορους τομείς (συνδικαλιστικό, αυτοδιοίκηση, νεολαία, κ.λπ.) και γιά τή συγκρότηση κοινών επιτροπών γιά τήν αντιμετώπιση επίκαιρων θεμάτων. Πρώτη έπιτροπή πού θά

συγκροτηθεί θα είναι του έλλογιζου νόμου. Όπως διακήρυξε και στη Συνδιάσκεψη της ΕΔΗΚ, ο κ. Γ. Μαύρος βλέπει ως πραγματική λύση μόνο την ανασυνκόλληση των προερχόμενων από την Ένωση Κέντρον δυνάμεων. Ο κ. Α. Παπανδρέου, που δέχεται και την πίεση των πιο άριστων ριζοσπαστικών στοιχείων του κόμματός του, δημόσια διακηρύσσει ότι το ΠΑΣΟΚ θα διατηρήσει την αυτοτέλειά του ως σοσιαλιστικό κίνημα και δεν αποδέχεται σε όποιεσδήποτε έκλογικές συμπράξεις. Στην πραγματικότητα όμως συνζητά το ενδεχόμενο εκλογικού συνασπισμού με την ΕΔΗΚ. Θα προτιμούσε βέβαια σε ένα τέτοιο συνασπισμό να έπαιρνε μέρος και ένα τμήμα των παραδοσιακών δυνάμεων της Αριστεράς, τουλάχιστο η ΕΔΑ, ώστε η σύμπραξή του με την ΕΔΗΚ, να μην πάρει το χαρακτήρα, που θα ήθελαν μερικοί, της «επιστροφής του άσφου» στο χώρο του Κέντρου.

Όλες αυτές τις ζυμώσεις για, μικρό ή μεγάλο, εκλογικό μέτωπο, μπορεί, αν όχι να τις σταματήσει, τουλάχιστο να τις αποδυναμώσει, ή τουλάχιστο επιδεχθείση της πληροφορίας ότι η Κυβέρνηση ετοιμάζεται να καταθέσει εκλογικό νομοσχέδιο υπό «αντιπολιτικό» από τον νόμο του 1974, πιο κοντινό δηλαδή στην απλή αναλογική.

Ανεξάρτητα, ή μάλλον παράλληλα, με τις συζητήσεις για εκλογική σύμπραξη, παραινέται πάντα – τόσο στο χώρο του Κέντρου, όσο και της Αριστεράς – το αίτημα να ξεπεραστεί ο σημερινός κατεστημένος των δυνάμεων και να δημιουργηθούν μεγαλύτεροι, περισσότερο πολιτικοί και λιγότερο ιδεολογικοί, σχηματισμοί. Προέχεται για μία διαδικασία που όποιαδήποτε κατάσταση, ίσως και σύντομα, θ' αγγίξει. Φαίνεται όμως, ότι αυτή τη στιγμή, για να ωριμάσουν τα πράγματα, χρειάζεται να προηγηθεί μία περίοδος «δοκιμαστικών» συμπορεύσεων ή συννοσητικών προσπαθειών. Σ' όλο τ' όραμα των πολιτικών δυνάμεων στην Ελλάδα, από την ακρότατη Δεξιά ως την άκρα Αριστερά δραίν δυο αντιγατικές τάσεις: ή μία που ώθει προς τα παραδοσιακά σχήματα, έτσι και αν αυτά δεν αντιπροσωπεύουν αυτή τη στιγμή τις αντίληψεις όλων των ομάδων ή αποχρώσεων που στεγάζουν, και ή άλλη, που οδηγεί σε διασπάσεις, ομαδοποιήσεις και διαμορφώσεις, σαν αποτέλεσμα ιδεολογικών ανακατατάξεων, προσαρμογών σε νέες ανάγκες και πολιτικές καταστάσεις, της νέας γένις που περνά ή χώρα και ο κόσμος, διαμορφώνων εκτιμήσεων των εξελίξεων με νέα κριτήρια. Η πρώτη τάση, στην οποία διακρίνεται και ο συναισθηματικός παρόντας και ή δένκιη της παρόδοσης, μπορούμε να πούμε πως παύει το ρόλο ενός ομηάλου λήρου, που κρατά, διαμορφωμένους πιά, δυνάμεις κάτω από τους ίδιους τίτλους και τή ίδια ή παρόμοια σύμβολα. Η άλλη τάση οδηγεί σε ένα υπέρμετρο κατακερματισμό, που άχρηστεύει σχεδόν πολιτικές δυνάμεις ή μειώνει πάντως την αποτελεσματικότητά τους. Δέ μπορεί παρά οι ίδιες οι ανάγκες της πολιτικής μας ζωής και ή δράση παριόντων, κομμάτων και ομάδων που τις συνειδητοποιούν, να ήέρουν τις απαραίτητες ανακατατάξεις, που θα κάμουν τους πολιτικούς σχηματισμούς της χώρας και περισσότερο αντιπροσωπευτικούς των τάσεων και ρευμάτων της κοινής γνώμης και ταυτόχρονα πιο δίκαιους και αποτελεσματικούς.

Τό άλλο αίτημα που έντονα προβάλλεται ιδιαίτερα στο χώρο της Αντιπολίτευσης – για δημιουργία κομμάτων άρχων με δημοκρατική λειτουργία – είναι ταυτόσημο με την αξίωση του εκσυγχρονισμού της πολιτικής ζωής μας, αλλά και με την απαίτηση να μετέχει ενεργητικά ή λαϊκή ύψη στη διαμόρφωση των αποφάσεων. Στο θαλήμ που γίνονται θέματα προς αυτή την κατεύθυνση, όπως π.χ. ή τελευταία Συνδιάσκεψη της ΕΔΗΚ με όλες τις αδυναμίες και αντιγώσεις της, τα οργανωμένα κόμματα συμβάλλουν στη στερέωση της Δημοκρατίας στη χώρα μας. Δέν πρέπει, τέλος, να ξεχνάμε πως εκσυγχρονισμός και αναγέννηση της πολιτικής μας ζωής ήως ένα σημείο, σημαίνει και ανάληψη ήρετων ενθύνων στα κόμματα από νέες, και στην ήλαία, δυνάμεις. Από την άποψη αυτή, οι συζητήσεις που έγιναν στην τελευταία Σύνοδο της Δ.Ε. της ΕΔΑ και οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στη σύνθεση της Εκτελεστικής της Επιτροπής ήχουν κάποια ιδιαίτερη σημασία.

άντι • θέσεις

ΙΣΠΑΝΙΑ-ΧΙΛΗ

Ό Ισπανικός φασισμός «δημοκρατικοποιείται». Η απελευθέρωση του Σαντιάγκο Καρίλιο κερδήθηκε με τους αγώνες των Ισπανών κομμουνιστών και την πίεση της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Ό καλυμμένος ισπανικός φασισμός όφειλε να αποδείξει ότι «φιλελευθεροποιείται».

Στή μακρινή Χιλή, ό Πινοσέτ βαφτίζει τή δικτατορία του «όλοκληρωτική δημοκρατία»: αυτό, μία βδομάδα ύστερα από τή συναλλαγή του με την ΕΣΣΔ για τήν ανταλλαγή Κορβαλάν-Μπουκόφσκι. Η παγκόσμια κοινή γνώμη άδρανοποιείται για ό,τι συμβαίνει στη μαρτυρική Χιλή και αφήνει έκθετο τόν Κορβαλάν – και άλλους αγωνιστές – να αποτελούν αντίκειμενο μιάς συναλλαγής που βαφτίζεται «άνθρωπιστική πράξη» ή... «νίκη του σοσιαλιστικού στρατοπέδου». Σημεία των καιρών;

ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

Οι έσωτερικές διαμάχες, στο βαθμό που αποδυναμώνουν ένα κόμμα-έκφραση μεγάλου τμήματος του ελληνικού λαού και σημαντικού παράγοντα στη δημοκρατική αντιπολίτευση, δέν μπορεί να αποτελούν χαρμόσυνη είδηση. Αποτελούν πάντως ε' δ η σ η. Καί είδηση που ένδιαφέρει κάθε πολίτη: οι διαδικασίες δέν πρέπει να μένουν άπόκρυφες και χρέος του τύπου είναι να ενημερώνει για τις τάσεις, τις απόψεις και τις διαφοροποιήσεις στους κομματικούς φορείς.

Η «ΑΥΓΗ», σε μία φάση εξόρμησης για τήν ποιοτική της βελτίωση, φάνηκε να αυτό(;)λογοκρίνεται με μία περίεργη «διευκρίνιση» του φύλλου της 24/12/76 και άφου είχε, τήν προηγουμένη μέρα, δημοσιεύσει ρεπορτάζ σχετικά με τή διάσπαση στην ΠΑΣΠ.

Η αντίληψη πως ή δημοκρατική συνεργασία πρέπει να συνοδεύεται με τέτοιες συσκοτίσεις, οδηγεί μακριά, και τελικά δέν βοηθά ούτε πολιτικά, ούτε... δημοσιογραφικά.

ΟΥΤΕ ΕΛΕΓΧΟΣ

Γιά τρίτη συνεχή χρονιά προγραμματίζεται ή αύξηση των άμυντικών δαπανών σε ποσοστό μεγαλύτερο απ' όσο τά άλλα έξοδα του κρατικού προϋπολογισμού. Καί ένω ή τέτοια αύξηση γίνεται άποδεκτή από πολλές μεριές, καμιά διευκρίνιση δέν παρέχεται για τόν τρόπο που θα ξοδευτούν τά τεράστια ποσά που διοχετεύονται στην άμυντική προπαρασκευή. Τό άνεξέλεγκτο όμως των δαπανών αυτών μπορεί να έχει σά συνέπεια – πέρα από τυχόν άλόγιστη διασπάθιση του μόχθου του ελληνικού λαού – και τή δημιουργία ενός άριστοκρατικού στρατιωτικού κατεστημένου που, για να δικαιολογήσει τήν ύπαρξή του, θα άπταιτεί – και θα είναι σε θέση να επιβάλλει – τή συνεχή διεύρυνση των άμυντικών δαπανών. Εύνόητο είναι που μπορεί να οδηγήσει μία τέτοια τακτική. Για τό λόγο αυτό, είναι έπιτακτική ή ανάγκη ουσιαστικού κοινοβουλευτικού – και έξωκοινοβουλευτικού – έλέγχου των στρατιωτικών δραστηριοτήτων.

Στις 16 τρ. δικάζονται στο Πενταμελές Έφετείο (κατ' έφεση) οι λιγοστοί θασανιστές της Ασφάλειας Προστίμων που παραπέμφθηκαν σε δίκη – και καταδικάστηκαν σε ποινές μέχρι 6 χρόνια.

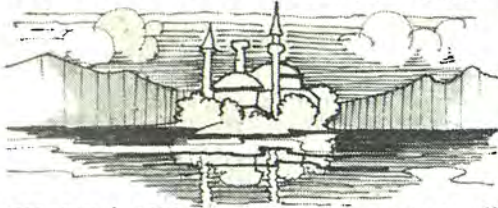
Άνάμεσά τους είναι κι ό Γ. Καραγιώργος (ποινή: 28 μήνες για τρεις έπικίνδυνες σωματικές κακώσεις και ισάριθμες καταχρήσεις εξουσίας).

● Ρωτάμε τόν άρμόδιο ύπουργό: σε ποιές φυλακές κρατείται ό (έν ενεργεία) αυτός άξιωματικός της Χωροφυλακής;

Ο ΒΑΓΓΕΛΗ ΠΑΣΑΣ ΚΑΙ Η ΚΥΡ' ΑΦΡΟΣΥΝΗ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΓΑΠΗΣ ΚΑΙ ΠΑΘΟΥΣ

ΓΙΑΝΝΕΝΑ. ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΤΟ ΣΕΡΑΪ
ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΕΡΑΪ Ο ΒΑΓΓΕΛΗ ΠΑΣΑΣ
Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

ΠΟΣΟ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΑΡΑΚΡΑΤΟΣ;

ΤΟ «ΑΝΤΙ» αποκάλυψε, από τόν πρώτο μετά τη μεταπολίτευση καιρό, την άμεση σύνδεση του ελληνικού παρακράτους με τους Ίταλους φασίστες της «Νέας Τάξης» και τό γενικότερο ευρωπαϊκό κύκλωμα του φασισμού (τεύχη 1,2,10,11,17,18,19,20,22) και –αργότερα – με τόν γερμανό φασίστα Στράους (τ. 50).

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ, έπλεσήμενε τόν ειδικό ρόλο των «τεταρταυγουστιανών» μέσα στο χώρο του χουντοβασίλικου παρακράτους, είτε ανήκουν στην «κλασική» «4η Αυγούστου» του Κ. Πλεύρη, είτε στους «αποσκιρτήσαντας»:

- Τήν ομάδα του Π. Δάκογλου, τούς μαχητικούς «Άχαιούς» της δικτατορίας, πού επί δημοκρατίας έγιναν... «Πνευματική Αναμορφωτική Κίνηση».

- Τήν ομάδα του Ά. Δενδρινού, πού καλύπτεται από ανάλογο... πνευματικό μανδύα – λέγεται «Πατριωτικό Κίνημα», κ.ά.

ΣΗΜΕΡΑ, προσθέτουμε δυό ακόμα νέα στοιχεία:

- Μιά αναφορά ενός στελέχους της «4Α» από τήν οποία φαίνεται καθαρά ή ύπαρξη *ένόπλων* ομάδων – των πυρήνων «Υ». Ή αναφορά αυτή (πού πρέπει νά συντάχθηκε τήν τελευταία περίοδο της δικτατορίας) γίνεται γιά νά «καρφωθεί» ό «λοχίτης Μαράγκας Ιωάννης». Μεταξύ των άλλων πού του καταμαρτυρούν είναι και τό έξης:

«Τό άτομον τούτο παρέλαβε κιθώτιον φυσιγγίων διαφόρων διαμετρημάτων από τόν κον Παπανικολόπουλον, μέλος των πυρήνων «Υ». Τά φυσιγγία ταύτα έχάρισε ή επώλησε σέ φίλους του εκτός του κόμματος, ενώ ταύτα εδόθησαν εις τούτον διά νά μοιρασθούν εις μέλη της Π.Δ.Β.Ε. (ΣΣ: Περιφερειακής Διοικήσεως Β. Ελλάδος). Εκ των φυσιγγίων τούτων έλαβεν 64 φυσιγγία 9Μ.Μ. STEN»

- Μιά έπιστολή ενός νεαρού από τό Ήράκλειο Κρήτης (φοιτητή στο Παλέρμο!) ό όποιος γράφει (6-4-75) στον Τηλέμαχο Κόμπη, συναρχηγό – ουσιαστικά – του Πλεύρη στην «4Α» και (ανάμεσα στ' άλλα) του ζητά νά τόν συνδέσει «μέ τούς έδω (ΣΣ: Ήράκλειο) αδελφούς, προς συντονισμόν δράσεως»... λίγες μέρες πριν καταταγεί στο στρατό!! Ό νεαρός φασίστας είναι «πολύ στενοχωρημένος διά τήν κατάστασιν εις τήν πατρίδα», αλλά... δέν πτοείται: «ό

Έθνικιστής – γράφει – ξέρει νά μάχεται(!) μέχρι της τελικής ΝΙΚΗΣ και όλοι μας πιστεύουμε στην Μεγάλη ήμέρα της νίκης του Έθνικισμού».

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, σημειώνουμε τή στενή – τώρα πιά – συνεργασία όλων αυτών των νυν ή τέως «Τεταρταυγουστιανών» μέ άλλες φασιστικές ομάδες, και τίς προσπάθειες γιά τήν άνεύρεση «κοινού φορέα», μ' όλα τά προσωπικά μίσση και πάθη πού υπάρχουν...

ΒΕΒΑΙΑ, ύπάρχει ήδη μιά μικρή προΐστορία, ένα παρελθόν σ' αυτή τήν υπόθεση: ή αδράνεια των αρχών – μετά τίς πρώτες αποκαλύψεις – ή ακαταλληλότητα των προσώπων πού ανέλαβαν νά χειρισθούν τήν υπόθεση (και τό γενικότερο, ίσως, πολιτικό κλίμα) επέτρεψαν και οι ίταλοί αρχιφασίστες ουσιαστικά νά διαφύγουν αλλά – τό βασικότερο – και οι διασυνδέσεις τους μέ τούς έλληνες φασίστες νά μήν αποκαλυφθούν στο βαθμό πού θά μπορούσε νά γίνει. Ένα από τά ελάχιστα ονόματα πού τότε «βγήκαν» ήταν του Άρ. Καλέντζη. Δέν υπήρξε από κείνη τήν εποχή μαχητική εκδήλωση του παρακράτους πού νά μήν πρωταγωνιστεί ό Καλέντζης – και δέν θά ύπάρξει και στο μέλλον, όσο θά είναι ελεύθερος.

ΤΩΡΑ, ή ιστορία φαίνεται ότι επαναλαμβάνεται. Στη Γενική Ασφάλεια εξακολουθούν νά κάνουν κουμάντο ό Καραθανάσης κι ό Γουρνιάς, ό Μάρκου κι ό Ματζαφάς... Και τά πρώτα μέτρα πού πάρθηκαν, κάθε άλλο παρά δείχνουν διάθεση γιά πραγματικό καιριο χτύπημα στο φασιστικό παρακράτος. Ή κυβέρνηση δείχνει ότι ούτε από τά γεγονότα της κηδείας του Μάλλιου πείσθηκε πώς γιά νά χτυπήσει αποφασιστικά τό παρακράτος πρέπει πρώτα απ' όλα νά του κόψει τούς δεσμούς του μέ τό κράτος – μέ τούς ανθρώπους του κρατικού μηχανισμού πού τό βοήθανε ή τό άνέχονται ή άδιαφορούν γι' αυτό... Και βέβαια δέν πρέπει νά μās καθησυχάζει τό γεγονός – «επιχείρημα» κυβερνητικού παράγοντα ότι ή Έλλάδα «δέν έγινε Ίταλία!». Τά γεγονότα της κηδείας του Μάλλιου έδειξαν ότι εκείνο τό πρωί στο Α΄ Νεκροταφείο «μύριζε θάνατο» – όπως ακριβώς ή νύχτα της 22 Μαΐου 1963 στη Θεσσαλονίκη... Κι αν δέν υπήρξε έδω νεκρός, είναι θέμα καθαρά τύχης. Ή διάθεση από τήν άλλη πλευρά υπήρχε, όπως και τό «κατάλληλο κλίμα», και ή άδιαφορία των αρχών... Ποιός μās έγγνεται ότι ή ίδια τύχη θά ύπάρχει και τήν επόμενη φορά:

ΤΟ κείμενο της αναφοράς πού προαναφέραμε, έχει ως εξής:

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ

Πρός τόν Περιφ/κόν Δ/τήν Ἀθηνῶν κόν Πολιτ/δωρον Δάκωλου.

Ἀξιότιμε κ. Διοικητά

Λαμβάνω τήν τιμὴν νά θέσω ὑπ' ὄψιν σας τὰ κάτωθι γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔχουν ἄμεσον σχέση με τήν ἐντόσημ τὸν κόμματος διαγωγὴν τοῦ Λοχίτου Μάραγκα Ἰωάννου:

1) Τό ἄτομον τοῦτο εἰσηλθεῖ εἰς τὰς τάξεις τοῦ κόμματος ἐπὶ Περ. Διοικητοῦ Κόμπε ἐν Θεσ/νίκῃ, παρὰ τὰς συνεχεῖς κρούσεις τοῦ τ. Διοικητοῦ Μανωλοπούλου ὅπως ὑπογράψει αἰτήσεις εἰσχωρήσεως στό κόμμα οὗτος ἠρνήτω, ἐδικαιολογήτω δέ εἰς τὰ ἄλλα στελέχη ὅτι δέν ὑπογράφει διὰ νά μὴν δεσμευθῇ καί ὅτι δύνανται νά ἀποχωρήσῃ ἀπό τό κόμμα οἰανδήποτε στιγμήν χωρίς νά δύναται οὐδεὶς νά τόν ἐνοχλήσῃ, ἀπεκάλεσε δέ τούς ὑπογράφαντες δόλως καί ἠλιθίους ἐνσπείρων τοιοῦτοτρόπως φοβίαν καί ἡτοπάθειαν εἰς τὰ στελέχη τῆς Π.Δ.Β.Ε. Ὡς μάρτυρα διὰ τὰ ἀνωτέρω προτείνω τὸ στέλεχος Εὐαγγελίδη Δημήτριον.

2) Τό ἄτομον τοῦτο διέδιδε εἰς τὰ στελέχη τῆς Π.Δ.Β.Ε. ὅτι ὁ Ἀρχηγός ἐσπατάλει τὰ χρήματα τοῦ κόμματος διάγων βίον ἐκλυτον. Οἱ ψίθυροι τοῦτοι ἔφεραν μεγάλη ἀναστάτωση εἰς τήν Π.Δ.Β.Ε.

Ὡς μάρτυρα τῶν ἀνωτέρω προτείνω τόν Λοχίτην κ. Εὐάγγελον Ναοῦμ.

3) Τό ἄτομον τοῦτο παρέλαβε κυδῶτιον φτυσίγιον διαφόρων διαμετρημάτων ἀπό τόν κόν Παπανικολάου μέλος τῶν πυρήνων «Υ». Τά φτυσίγια ταῦτα ἐχάρισε ἢ ἐπώλησε σέ φίλους του ἐκτός τοῦ κόμματος ἐνῶ ταῦτα ἐδώθησαν εἰς τούτον διὰ νά μοιρασθοῦν εἰς τὰ μέλη τῆς Π.Δ.Β.Ε. Ἐκ τῶν φτυσιγίων τούτων ἔλαβεν 64 φτυσίγια 9 Μ.Μ. STEN.

4) Τό ἄτομον τοῦτο εἶχε τακτικές ἐπαφάς με τόν ὁμαδόχην Ἀρβανίτην ὁ ὁποῖος καί τόν ἔπεισε νά διαρρίξῃ ὁπλοπωλεῖον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φράγκων εἰς τήν Θεσσαλονίκην. Ἐπίσης ὁργανώσαν συνομοσίαν διὰ τήν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τοῦ κόμματος τῶν κ.κ. Σκλαβοῦν καί Καναβοῦ.

5) Τό ἄτομον τοῦτο διέδιδε εἰς τήν Π.Δ.Β.Ε. ὅτι ὁ Π.Δ.Θ. καταχράται τὰς συνδρομάς τῶν μελῶν.

ΠΟΙΟΣ θά μᾶς πληροφορήσῃ γιά τούς πυρήνες «Υ»;

ΠΟΙΟΣ εἶναι ὁ κ. Παπανικολάου;

● Ὁ ἴδιος ὁ Πάρις σέ παλαιότερη συνέντευξή του («Πολιτικά Θέματα» 15-21/2/75) κοῦβει 3 ἀπό τίς 10 «διευθύνσεις» τῆς 4Α. Ποιές εἶναι;

ΠΟΙΟΣ ἀρμόδιος θά ἐνδιαφεροθῇ πραγματικά γιά τήν ἐξασφάλισιν τῶν παρακρατικῶν ὁργανώσεων;

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Τό γράμμα τοῦ φασίστα φοιτητῆ ἔχει ὡς εξής - μέ τήν ὀρθογραφία καί τή σύνταξή του:

Ἀγαπητέ συναγωνιστά κ. Τηλέμαχε, ΝΙΚΗ! Ἐὐχομαι ἡ ἐπιστολή μου νά σᾶς εὖρη ἐν ὑγείᾳ. Ἀντήθηκα πού δέν μπόρεσα νά σᾶς συναντήσω, μὰ ἄς ἐλπίσουμε ὅτι αὐτό θά γίνη, ὅταν ἔλθω πρὶν παρουσιασθῶ, τόν Μάιο στήν Κόρινθο. Κατ' ἀρχήν θά ἤθελα νά σᾶς διαβάσω τοὺς χαιρετισμούς ἀπ' τὰ παιδιά τοῦ πυρήνος τοῦ Palermo.

6/4/75

συναγωνιστὰ κ. Τηλέμαχε, ΝΙΚΗ!

Ἡ ἐπιστολή μου νά σᾶς εὖρη ἐν ὑγείᾳ. Ἐὐχομαι ἡ ἐπιστολή μου νά σᾶς εὖρη ἐν ὑγείᾳ. Ἐὐχομαι ἡ ἐπιστολή μου νά σᾶς εὖρη ἐν ὑγείᾳ. Ἐὐχομαι ἡ ἐπιστολή μου νά σᾶς εὖρη ἐν ὑγείᾳ.

Μέ τήν ἀφίξιιν μερικῶν ἐκλεκτοτάτων συναγωνιστῶν εἰς τό Palermo ἐνυπνιόσθημεν καλλιτέρετα, δυστυχῶς ὅμως μέ τήν πρώτην ἀπόπειραν δράσεως, δύο ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀδελφῶν ἤθρον ἀντίδρασαν εἰς τό Πανεπιστήμιον καί ὅπως ἔξερετε ἡ Ρ.Σ. δέν μᾶς εἶδαν ποτέ μέ καλὸ μάτι, ἀντιθέτως δέ τούς «κόκκινους» τοὺς ἀφήνουν νά ἀσυνώτουν. Προσωπικά ὑπέστην τό μικρότερον κακό διότι ἤμουν στό τέλος, τὰ ἄλλα παιδιά ὅμως φοβᾶμαι ὅτι θά ἔχουν δυσκολίες εἰς τὰς ἐξετάσεις των διότι οἱ τοῦ «δημοκρατικοῦ συλλόγου» ἐπληροφόρησαν τούς καθηγητὰς κ.ἄ.

Φυσικά ὅλα αὐτὰ δέν μᾶς πτοοῦν, ἀλλὰ μᾶς χαλνδώνουν. Εἴμεθα ὅλοι ἐτοιμοὶ ἀνὰ πάσαν στιγμήν νά κάνουμε τό καθήκον μας. Οἱ ἀπειλές καί οἱ ἀνανδρείες τῶν δημοκρατοκομμουνιστῶν μᾶς ἀφήνουν ἀδιάφορους. Ὁ Ἔθνικιστής ἔξερε νά μάχεται μέχρι τῆς τελικῆς ΝΙΚΗΣ καί ὅλοι μᾶς πιστεύουμε στήν Μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς νίκης τοῦ Ἑθνικισμοῦ. Δέν σᾶς ἀποκρῶπτω ὅτι εἶμαι πολὺ στενοχωρημένος διὰ τήν κατάστασιν εἰς τήν πατρίδα μας. Ἰδιαιτέρως δέ ἐδῶ, ἔχει γίνῃ μονοπώλειο στὰ χέρια τῶν ἀριστερῶν. Ὅπως καταλαβαίνετε λοιπόν μοῦ εἶναι ἀδύνατον νά μένω μέ τὰ χέρια σταυρωμένα γι' αὐτό θά σᾶς παρακαλοῦσα ἂν εἶναι δυνατόν νά μέ φέρετε εἰς ἐπαφὴν μέ τούς ἐδῶ ἀδελφούς, πρὸς συντονισμόν δράσεως. Αὐτό ἂν κρίνετε ἔσθις σκόπιμον, χωρίς νά προξενήσωμεν βλάβην εἰς τό κίνημα.

Ἐλπίζω νά μέ καταλάβετε, θέλω κι ἐγὼ νά ἐργασθῶ γιά τήν πατρίδα. Συγχωρῶστε μου τόν ἐνθουσιασμό μου, ἢ μάλλον τήν ἀγανάκτησίν μου, μὰ πῶς εἶναι δυνατόν νά μείνω ἀπαθής, στήν κρίση αὐτῇ στιγμῇ. Διαβιβάστε τούς θερμούς χαιρετισμούς μου στοὺς συναγωνιστὰς καί στὸν ἀγαπητό Ἀρχηγό. Μὲ ἐθνικιστικούς συναγωνιστικούς χαιρετισμούς πάντοτε πιστὸς στήν Ἰδέα μας.

Κ.Μ.

«... ἡ «4η Αὐγούστου» πρώτη καί μόνη προεῖπε καί προκαθώρισε μαθηματικῶς τήν κατάρρευσιν τοῦ κοινοδουλεπτικού ἀγῶνος εἰς τήν Ἑλλάδα. Αὕτη πρώτη καί εἰς τό πρῶτον ἡδὺ φύλλον τῆς, προκαθώρισε τήν μελλοντικὴν παρέμβασιν τοῦ Στρατοῦ μας.»

Ἐφ. «4η Αὐγούστου», Αὐγούστος 1969, σελ. 2.

Η «4η ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ» δέν εἶναι, ἀπὸ πολλές πλευρές, μιά τυχαία φασιστική ὁργάνωση. Ὅπως δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι ὅλοι οἱ μέχρι τώρα διωκόμενοι γιά τὰ γεγονότα τῆς κηδεῖας τοῦ Μάλλιου, ἀνήκουν σ' αὐτήν ἢ στὰ παρακλάδια τῆς. Ἰδρύθηκε τό 1960, ἀπὸ τόν Κώστα Πλευρή, πού ἴσως σκέφτηκε ὅτι σέ μιά ἐποχὴ πού «φούντωνε» ὁ νεοφασισμός στήν Εὐρώπη (βασικά, ἀπὸ τό 1957) καί πού ὁ ἀντικομμουνισμός στήν Ἑλλάδα ἔπαιρνε τή μορφή ἐπίσημης κρατικῆς - «θεωρίας» καί στέριωνε πάνω σέ... χρυσές βάσεις, θά ἦταν... καλὸ νά συνδυασθῇ τό πιό πρόσφατο φασιστικὸ παρελθόν τῆς πατρίδας μας (ἡ 4η Αὐγούστου) μέ τό πιό ἀντιδραστικὸ παρόν... Ὁ Μεταξᾶς ἦταν τό πρότυπό του καί... ζωντανὴ ἐνσάρκωση αὐτοῦ ὁ Μανιαδάκης, δουλευτῆς τῆς ΕΡΕ, πού μαζί μ' ἄλλους νοσταλγούς τῆς Μεταξικῆς ἐποχῆς συμπαράσταθηκαν «στὰ παιδιά». ΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ὅτι τήν ἴδια χρονιά:

● Ἦρθε γιά πρώτη φορά στήν Ἀθήνα ὁ Σέρμαν Μίλλερ, στρατιωτικὸς σύμβουλος τῆς Κού-Κλουξ-Κλάν. στέλεχος τῆς ΣΙΑ καί ὑπεύθυνος στὰ πλαίσια τῆς Μαύρης Διεθνούς τῶν φασιστικῶν κινήματων νεολαίας τῆς Εὐρώπης. (Ξανάφθε, τό 1961, πρὶν ἀπὸ τίς ἐκλογές τῆς δίας καί νοθείας, καί τό 1963, σέ μιά προσπάθεια, μαζί μέ τόν συνταγματάρχην τῶν Ἐς-Ἐς Ζίγκφριντ Τσόγκλιαν - διημιουργίας μιᾶς «Ἑθνικῆς (ἐλληνικῆς) Νεολαίας» μέ κορμό τούς «Ἐλπιδοφόρους». Ἡ προσπάθεια δέν καρποφόρησε).

● Ἰδρύθηκε ἡ ΕΚΟΦ.

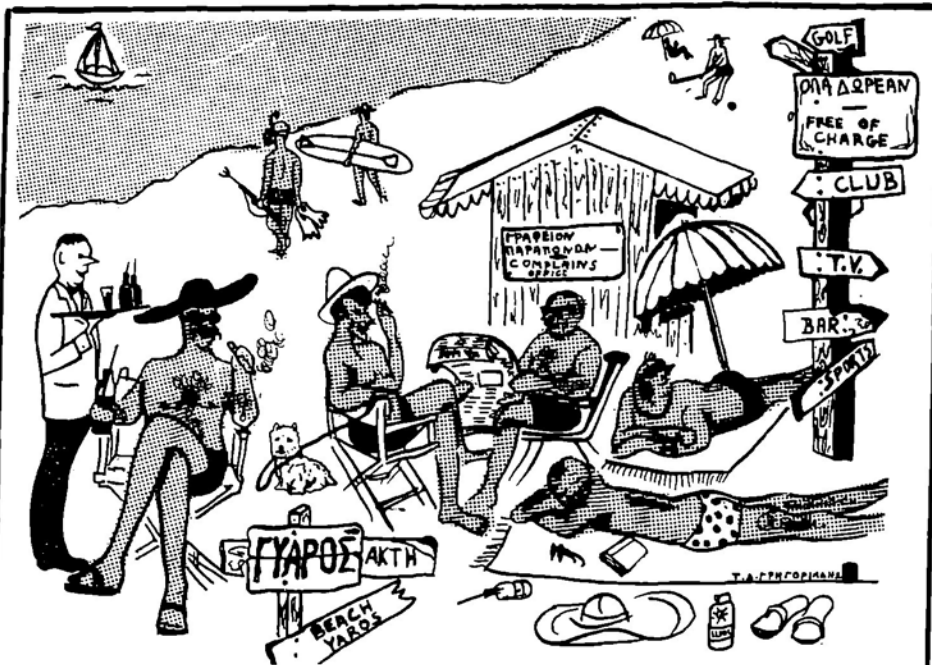
● Δημιουργήθηκε στήν Ἱταλία ἡ «Νέα Τάξη», ἀπὸ μέλη τοῦ φασιστικοῦ Ἰταλικοῦ Κοινωνικοῦ Κινήματος (ΜΣΙ) - πού εἶχε ἰδρυθῇ τό... 1946-τὰ ὁποῖα θεωροῦσαν σάν μετροπαθὴ τῆς γραμμῆς τοῦ ΜΣΙ. Ἡ Ν.Τ. μέ ἡγήτη τόν Πίνο Ράουτι ἐξελίχθηκε στή πιό ἐξάλλῃ φασιστικὴ ὁμάδα καί διαλύθηκε (τυπικά) τό 1973, γιά νά συνεχίσει παράνομα τήν τρομοκρατία σάν «Μαύρη Τάξη» καί μέ σύνθημα-στόχο τόν «πόλεμο στό κράτος».

Ο ΡΑΟΥΤΙ ἦρθε πολλές φορές στήν Ἑλλάδα.

● Σέ ἀνύποπτο χρόνο (31/12/67) ἡ 4Α γράφει-μ' ἀφορμὴ κατὶ ἐπεισόδια στήν Πίζα-ὅτι:

«ὁ κ. Ράουτι εἶναι ἐπιφανὴς δημοσιογράφος τῆς πασηγνώστον ἀνεξαρτήτου ἰταλικῆς ἐφημερίδος «Τέμπο» καί ἔχει ἔλθει ἐπ' ἀνελίμῳ εἰς τὰς Ἀθήνας, πρὶν καί μετὰ τήν ἐπανάστασιν τῆς 21ης Ἀπριλίου. Εἶναι ἐπίσης (ΣΣ: λεπτομέρεια!) γενικός γραμματεὺς τῆς ἐθνικιστικῆς κινήσεως «Ὀρντιν Νουόβο» (Νέα Τάξις) (ΣΣ: οἱ ὑπογραμμίσεις δικές μας).

ΓΙΑ τήν περίοδο τῆς δικτατορίας, τὰ ταξιδιά του στήν Ἀθήνα εἶναι γνωστά (ὁ ἴδιος ὁμολόγησε τρία) καί θεωρεῖται ὁ σύνδεσμος τῶν ἰταλῶν καί ἐλλήνων φασιστῶν - ὁ «κ. Π.» τοῦ ἀποκαλυπτικοῦ

Χωρίς λόγια

Σκίτσο (χωρίς λόγια) της 4Α του Αυγούστου 1967, που δείχνει πώς περνάνε οι κρατούμενοι της Γυάρου! Για όποιον αμφιβάλλει υπάρχει και σχόλιο με το οποίο προτείνεται οι έκτοπισμένοι «αντί να σπαταλούν τον χρόνον των εις τούς «χώρους ψυχαγωγίας», να εργάζονται κατασκευάζοντας διάφορα κοινωφελή έργα». Είναι ήθικώς απαράδεκτον -λέει το σχόλιο - οι προδότες κομμουνιστάι να περνούν καλλίτερον, δαπάναις του κράτους, από ό,τι οι πτωχοί εθνικοφρόνες» και «να απολαμβάνουν, με χρήματα των φορολογουμένων εθνικοφρόνων, τό καλοκαίρι παραθερίζοντας εις τούς «χώρους ψυχαγωγίας» της νήσου Γυάρου! Τό σκίτσο είναι κάποιου Τ.Δ. Γρηγοριάδη...

ΕΙΝΑΙ ή εποχή πού ή 4Α έχει τά μέσα: ό Πλεύρης γίνεται καθηγητής αστυνομικών, χωροφυλάκων, αξιωματικών στρατού, ευέλπιδων, «σύμβουλος» του Αρχηγείου Στρατού και διευθυντής (για ένα διάστημα) του γραφείου του «ύφυπουργού» Λαδά! Παράλληλα συνδέεται πιό στενά:

- Μέ τούς ιταλούς νεοφασίστες
- Μέ τόν Καντάρι
- Μέ πολλά «στελέχη» της Έπαναστάσεως».

ΟΛΗ αὐτή ή δραστηριότητα θά φέρει τή διάσπαση στήν 4Α και θά οδηγήσει τόν Πλεύρη και τόν στενό - μέχρι τότε -

συνεργάτη του Α. Δενδρινό στο ΕΑΤ/ΕΣΑ (τούς βρήκαν ΚΑΙ δπλα) επί Ιωαννίδη και μέχρι τήν «αλλαγή».

ΑΠΟ τήν διάσπαση «γεννιέται» ή μαχητική οργάνωση «Άχαιοί», μέ επικεφαλής τόν «Πόλυ» Δάκογλου, αρχιτέκτονα, από τά μέλη τής συντακτικής επιτροπής τής «4Α».

Φανατικός εθνικοσοσιαλιστής, μεγαλοϊδεάτης και αντισημίτης, διαφωνοῦσε μέ τήν «πολιτικάντικη-μετριοπαθή» γραμμή του Πλεύρη, κι ήταν σθεναρός υποστηρικτής τής ιδέας ότι «ή Έπανάσταση προδόθηκε από τούς Έπαναστάτας», πού αποδείχθηκαν

αγίκανοι νά δώσουν ένα «σοβαρό ιδεολογικό υπόβαθρο» και νά κάνουν μιá «πραγματική επανάσταση». Δυσχερήςμένος από τό 1972, συνδέθηκε μέ Ιωαννιδικούς κύκλους, μέ κοινό συνεκτικό στοιχείο τό όραμα μιáς «νέας πραγματικής Έπαναστάσεως» μέ εθνικοσοσιαλιστικά «ιδεώδη» και μεγαλοϊδεάτικους στόχους. Κάτω από τήν ήγεσία του, συνασπίστηκαν κατά καιρούς οί Βλαδίμηρος Ψιακής, Χαράλαμπος Πρεβεζάνος, Άθαν. Μπόμπος, Άντρέας Μπερερέτος, Δεντάκος, Σχοινάς, Πολυκαρπίδης, άδελφοί Παπαδασλείου, Διημ. Ευάγγελίδης, Ζιάννης, Άδαμαντίδης, Λυκ. Γκόνος, Βασιλική Γκόνου κ.ά. Θεωρητικός τους, σέ διάφορα «κλειστά» σεμινάρια, ό Σπυρίδων Σταυρόπουλος, παλιός τεταρτοαυγουστιανός, άρχηγός τής οργάνωσης «Έλληνοκράτες» και ύποψήγιος του Γαρουφαλιά στίς εκλογές. Τά σεμινάρια γίνονταν στίς άρχές τής οδού Πειραιώς (όπου στεγάζονταν άρχικά οί «Άχαιοί») και στό σπίτι του Σταυρόπουλου.

Οί «Άχαιοί» (όπως και οί τής 4Α - και κάθε λογής παρακρατικό στοιχείο) έδρασαν μαχητικά στό Πολυτεχνείο, σπάζοντας διτρίνες και κεγάλια...

ΤΟΝ Άπρίλη του '74, οί «Άχαιοί» νοικιάζουν πολυτελή γραφεία στήν οδό Άραχιώδης και βγάζουν τόν «Μαχητικό Τύπο» («μηνιαίον εθνικοσοσιαλιστικόν φύλλον») μέ έμβλημα τόν άγκυλωτό σταυρό και μιá νεκροκεφαλή και... περίεργο περιεχόμενο. Στό πρώτο φύλλο γράφουν:

- Για τίς ιδέες τους:

«Ήμαστε Έλληνες Έθνικιστάι ανήκοντες εις τήν Άρίαν φυλήν, ή ΑΝΩΤΕΡΑ όλων επιδιόκοντες τήν πεπάκτωσι ενός ύγειους και σωστού σστήματος τό όποιον έξυψώνη τό πνεύμα του ανθρώπου.

Αυτό τό σύστημα είναι ό Έθνικοσοσιαλισμός».

- Για τό σύμβολό τους:

«Είναι τιμή μας πού θεσπίζομε ως σύμβολό μας τόν Άγκυλωτό σταυρό, τό πέρα ως πέρα Έλληνικό σύμβολο, τό σύμβολο

Ο ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ Η 4η ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ή δάρβαρη επίθεση των φασιστών κατά των δημοσιογράφων στήν κηδεία του Μάλλιου, δέν είναι άδικαιολόγητη για τήν 4Α: πάντοτε στρέφονταν κατά των δημοσιογράφων βρίζοντας και απειλώντας, ενώ - όπως αποκαλύφθηκε στόν τύπο - ύπήρχε στά γραφεία της «μαύρη λίστα» μ' όνόματα δημοσιογράφων - «έχθρων της», όπως έγραφε.

Ή ιστορία είναι παλιά, αλλά και... πρόσφατη: Νά έλάχιστα παραδείγματα:

- Προδικτατορικά (9-9-66) και μ' άφορμή τήν επέτειο τής «4ης Αυγούστου» ή έφημερίδα έγραφε:

«ΕΝ ΚΑΙΡΩ

Ήπ' ευκαιρία τής 30ής επέτειου τής 4ης Αυγούστου οί δημοκρατικοί σκώληκες άνεμάσσαν πάλιν τάς άθλιότητάς των κατά του Ίω. Μεταξά και κατά του έθνικού καθεστώτος.

Πρόπει όμως νά γνωρίζουν ότι αί ύβρεις και αί συκοφαντίαι δέν περνούν άπαράτηρητοι. Δι' αυτό νά είναι δέθαινο. Κρατούμεν πάντοτε τά όρθρα των δυσφημιστών και των άλλων πληρωμένων ψευδολόγων και κάποτε θά τούς καλέσωμεν νά μās αποδείξουν τήν αλήθειαν των όσων έγραψαν.

Ή άνωτέρω απόφασίς μας παρακαλούμεν νά μή εκληφθή ως απειλή. Άπλως γνωστοποιούμεν τήν πρόθεσίμ μας νά δώσωμεν εις ώρισμένους κυρίους τήν ευκαιρίαν νά ύποστηρίξουν μέ άποδείξεις εκείνα πού τώρα γράφουν άνευθύνως και επί πληρωμή.

Άν όσα έγράφησαν άποδειχθούν αληθή, τότε μπράδο τους, ήμείς θά είμεθα οί πρώτοι πού θά πετάξωμεν τήν σημαίαν τής 4ης Αυγούστου και θά άσπασθώμεν, ό,τι εκείνοι πιστεύουν.

Άν όμως όσα έγράφησαν άποδειχθούν ψευδή, τότε ούτε ψύλλος εις τόν κόρπον τους. Θά τούς επιβάλωμεν, ό,τι ψενδώς έγραψαν, ό,τι έκανε ό Μεταξάς εις τούς έχθρούς του.

Αυτά, έτσι διά νά έξηγουμέθα από τώρα, ώστε νά μή ύπάρχουν διαμαρτυρίαι, όταν θά τά είπωμεν εν καιρώ...

- Στή διάρκεια τής δικτατορίας τά πράγματα χειροτέρεψαν. Ό Κ. Πλεύρης έγραφε (Ιούνιος '67):

«(...) Τρίτον είναι ό εξαχρειωμένος Κίτρινος Τύπος, ό όποιος μέ τήν δηλητηριώδη άρθρογραφίαν του διάσπειρε τά μίσση και τόν έθνικοτόνον διχασμόν».

- Λίγο μετά, ή 4Α προχωρά... περισσότερο. Σέ σχόλιο (Άύγουστος '67) διαβάζουμε:

«ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ή Κυβέρνησις δέν μπορεί νά είναι παντογνώστης. Είναι αδύνατον νά γνωρίζη όλα τά κακώς κείμενα διά νά τά διορθώση. Δι' αυ-

της Δημοκρατίας. Τό σύμβολο αυτό αρμόζει εις τόν 'Ελληνα, τόν δημιουργό τοῦ παγκοσμίου πνεύματος, τόν δημιουργό δύο μεγάλων Αυτοκρατοριῶν.

● Γιά τούς σκοπούς τους:

«Οἱ σκοποὶ μας εἶναι νά κάνουμε μίαν Μεγάλην 'Ελλάδα, νά δημιουργήσουμε τήν Τρίτην 'Ελληνικήν Ἐπικράτεια. Νά ἐπανακτίσουμε τά ἐδάφη μας, τήν Β. Ἡπειρο, τήν καταπιεζομένην ἀπό τοὺς ἰμπεριαλιστάς Βουλγάρους καί Σέρβους 'Ελληνική Μακεδονία, τήν Ἀνατολικήν Ρωμηλία, τήν Κωνσταντινούπολιν, τήν πολυθλασμένην Κύπρο μας, καί ὅ,τι ἄλλο μᾶς ἀνήκει. Ξεκινᾶμε ἀπό τό μηδέν, ὅμως θά πετύχουμε θά ἀγωνισθούμε. Ὁ κόσμος δέν ἀνήκει παρὰ εἰς τοὺς δυνατοὺς πού παίρνουν ριζικές ἀποφάσεις καί δίνουν λύσεις συγκυριακές καί ὄχι εἰς τοὺς ἀδυνάτους μέ τὰ ἡμίμετρα τους.

Ἐμεῖς πήραμε τίς ἀποφάσεις μας».

● Γιά τούς ἐχθρούς τους:

«Οἱ κομμουνιστὰι, οἱ Δημοκράται, οἱ Ἀδιάφοροι, οἱ Μάσωνοι, καί ἀσφάλειδες, οἱ δημιουργοὶ ὅλων τῶν ὥς ἂν κακῶν καί χυλιδίων ἄλλων, οἱ δύσομοι Ἑβραῖοι. Θά τοὺς πολεμήσουμε ὅλους μέ κάθε δυνατὸ μέσον, πλὴν τοῦ ψεύδους καί τῆς ἀνεντιμότητος, διότι ἡμεῖς οὐδέποτε χρησιμοποιώμεν τὰ ὅπλα τοῦ ἀντιπάλου μας. Ἡμεῖς στρατιῶτες καί ὄχι ρακοσυλλέκται Πολιτικοί».

● Γιά τὸ δόγμα τους:

«ΠΑΣ ΜΗ ΕΘΝΙΚΙΣΤΗΣ ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΤΗΣ, ΕΧΘΡΟΣ!»

● Γιά τὸν ἄγωνα τους:

«Ὁ κόμπος τῆς ἀδυναμείας ἀπὸ ὅλες τίς πλευρὰς διὰ τὴν ἐθνικήν μας ἀκαταπόνητα καί τὰ ἐθνικά μας ζητήματα ἐγείνασε πιά εἰς τὸ κέντρον.

Τέμα πιά εἰς τίς διαύρους νέες πολιτικές λύσεις.

Ἐγείνασε ὁ καιρὸς διὰ μίαν πραγματικὴν στρατιωτικὴν ἐπικράτεια.

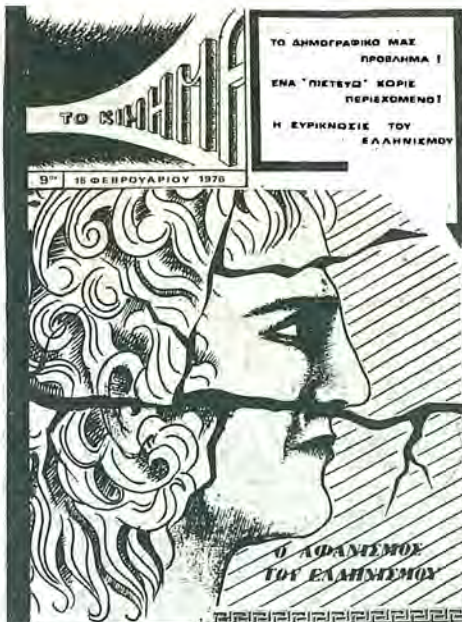
Μέ αὐτὲς τίς πεποιθήσεις ΞΕΚΙΝΑΜΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ. Ο ΑΓΩΝ ΑΡΧΙΖΕΙ

— ΖΗΤΩ Η ΝΙΚΗ

— ΖΗΤΩ Ο ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

— ΖΗΤΩ Η ΤΡΙΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ».

ΣΤΑ «Ζήτω» θά προστεθοῦν μετὰ καί: ὁ «ἀρχηγός», ἡ «ἐλληνικήν αὐτοκρατο-

Ἐξάφυλλο τοῦ περιοδικοῦ «τὸ Κίνημα».

ρία», ἡ «Μεγάλῃ Ἑλλάδι» ἢ... «Εὐρωπαϊκὴ Ἐθνικοκοινωνικὴ ἐνότητα» κ.ἄ.).

ΣΤΟ φύλλο τοῦ Μᾶη — γιά λόγους... γλωσσικοὺς! — τὸ «ἐθνικοσοσιαλιστικόν» γίνεται «ἐθνικοκοινωνικόν», ὡλλά «ἡ ἰδέα παραμένει ἡ ἴδια». Ἀνάμεσα στ' ἄλλα διαβάζουμε:

● Γιά τὸ Πολυτεχνεῖο:

«Ἄς μὴν ἐπαναληφθοῦν αἱ ἀπειθαρχοὶ καί ἀσυντόνιστοι κινήσεις τῶν ἐθνικιστικῶν ὁμάδων κατὰ τὰ ξενοκίνητα γεγονότα τοῦ Πολυτεχνείου».

● Γιά τὸ Κυπριακόν:

«Αἱ προκλήσεις αἱ ὁποῖαι κατέκλυσαν τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς, κραυγαλέαι φωναὶ τῶν εἰσέτι σκλάβων τοῦ Παποκαίσαρος Μούσκου, ἀδελφῶν μας Κνύριων, ἠνωθήσαν μέ τήν μίαν καί ὑπερτάτην φωνήν τοῦ Δικαίου καί τῆς Ἐλευθερίας ἡτὶς κατέστη χρησμός νέας Κασσάνδρας, διὰ τὴν πορείαν τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ μας, Κυπριακοῦ θέματος».

ΚΑΙ στὸ φύλλο τοῦ Ἰουνίου:

«Ὅχι πιά ἄλλη παραχώρησις εἰς τὰς Φυλὰς δούλους εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀποδεί-

ξαμε ὅτι ἡμαστέ ἀνώτεροι ἀπὸ αὐτὲς.

Οὐδέξ ἀντιστάθηκε εἰς τὴν δύνανμιν τῆς Ἀρίας Φυλῆς.

Ἀμείλικτος διωγμός λοιπὸν εἰς τὰ μελανοχρόμους Φυλὰς.

Ἀπὸ πότε οἱ δούλοι ζητοῦν ἴσα δικαιώματα μέ τὸν ΑΦΕΝΤΗ τους.

ΟΙ ΠΙΘΗΚΟΙ ΕΙΣ ΤΑ ΔΕΝΔΡΑ ΤΟΥΣ ΔΕΙΞΤΕ ΤΟΥΣ Τὴν ΛΕΥΚΗΝ ΙΣΧΥΝ».

Οἱ «Ἀχαιοὶ» συνεργάζονται στενά μέ μιά ἀνάλογη ὁργάνωσιν πού τὸν ἴδιον μῆνα(!) ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν «ἀναπληρωματικὸν γεν. γραμματέα Ἀθλητισμοῦ» Χρ. Σίδερην, τὸν ἀναπληρωτὴν — «νομάρχη» Θεσσαλονίκης Ἀλ. Ἀλεξόπουλον καί ἄλλα 5 ἄτομα (Στ. Κομνόπουλος, Ἀλ. Βιταλιώτης, Τρ. Ἀγγελούσης, Θ. Στάμος, Ἀντ. Γεωργαντᾶς) — τὸν «Πανελλήνιο Ὀμιλο Φίλων τῆς ΕΣΑ», μέ... ἐμφανεῖς σκοποὺς. (Γραφεῖα: Νικοδήμου 25).

ΜΕΤΑ τὴν «ἀλλαγὴν τοῦ Ἰουνίου» ἡ κατάσταση δέν πολυᾶλλαξε:

● Ἡ «4η Αὐγούστου» ἄλλαξε... γραφεῖα ἄλλα ἐξακολούθει (βέβαια) νά λειτουργεῖ ὡς... κόμμα (καί νά θυγάζει τὸ φασιστικὸ φυλλάδιό της) μέ τὸν Πλεύρη, πάντα, ἀρχηγό. Ὑπεύθυνος τῆς ἐφημερίδας εἶναι ὁ Τηλ. Κόμπης, ἀρχιτέκτονας (ἐπὶ χούντας ἐβγαλε τὸ ἔντυπο «Ματιές») καί τὰ γραφεῖα πᾶνε Μποιημολίνας 21. Τὰ κείμενα τῆς 4Α ἀξίζει νά μελετηθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀρμόδιους. Δείγματα... γραφῆς:

«ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥΣ

Ἔστω καί καθυστερημένα θεωροῦμεν ὑποχρέωσίν μας νά συγχαροῦμε τοὺς Στρατηγούς, οἱ ὁποῖοι παρενέβησαν εἰς τὰ ἐγκαίρια τῆς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης καί ἤκουσαν τὸν κ. Καραμανλὴ νά λέγῃ ὅτι ἐγκαινιάζει... τὴν «μετεπαναστατικὴν» ἔκθεσιν! Κάποτε ὑπῆρχε ἓνας παλαιὸς Στρατηγός Ἰωάννου μέ παλαιὰς ἀρχὰς καί ἀντιλήψεις περὶ Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος εἰς ἐπίσημον τελετὴν ἤρπασε τὸν Γ. Παπανδρέου μαζί μέ τὴν καρέκλα πού ἐκάθητο καί τὸν ἐπέταξε κάτω ἀπὸ τὴν ἐξέδρα!!

Ἄλλοι καιροί, ἄλλα ἦθη».

(18-10-74)

τὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἐπιβάλλεται εἰς κάθε καλὸν Ἕλληνα νά ὑποδείκνῃ εἰς τοὺς ἀρμόδιους ὅ,τι στραδὸν ὑπάρχει ἡ ὁποιαδήποτε ἀδικία ἐξακολουθεῖ καί μετὰ τὴν 21ην Ἀπριλίου.

Μετὰ λύπης μας ὅμως διαπιστώνομεν, ὅτι ὁ τύπος — πλὴν τῆς «Ἐστίας» — εἰς οὐδεμίαν ὑπόδειξιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν προβαίνει. Πράγμα πού σημαίνει ἢ ὅτι δέν βλέπει τίποτε χρήζον θεραπείας, ἢ ὅτι ἀδιαφορεῖ, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεως.

Θά εἴμεθα ὑπερβολικῶς ἀφελεῖς, ἂν ἐπιστεῦαμεν τὸ πρῶτον. Ἀσφαλῶς συμβαίνει τὸ δεύτερον. Διὰ τοῦτο πρέπει νά λάβῃ ἡ Κυβέρνησις μέτρα, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ὑπόπτον ἀδιαφορίας. Καί ὡς πρῶτον μέτρον προτείνομεν νά ἐκδώσῃ ἡ Ἐπανάστασις ἡμερησίαν ἐφημερίδα ὑψηλοῦ ποιοτικοῦ ἐπιπέδου.

Διὰ τῆς ἐπισήμου αὐτῆς κυβερνητικῆς ἐφημερίδος θά γίνεταί ἐθνικὴ διαφύττισις καί ἡθικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ λαοῦ. Καί ὁ λαός — νά εἰναι βέβαια ἡ Κυβέρνησις — θά ἀγαπήσῃ τὴν ἐφημερίδα αὐτήν, διότι θά γνωρίζῃ ὅτι ἐκδίδεται χάριν μᾶς ἰδέας καί ὄχι χάριν ἀτομικῶν συμφερόντων...».

Δέν ξερούμε ἂν μέ τὴν προτροπὴ τῆς 4Α βγήκε (φθινόπωρο '68) ἢ... «ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑ», ὡλλά ξερούμε ὅτι κάθε ἄλλο πᾶρά τὴν... «ἀγάπησε ὁ λαός»: ἔκλεισε πουλώντας (πραγματικὴ κυκλοφορία) λιγότερο ἀπὸ 4.000 φύλλα!...

Ἴσως γι' αὐτὸ ἡ 4Α... μελαγχολεῖ καί ἀπειλεῖ. Τό Νοέμβριον τοῦ

'69 διαβάζουμε:

«(...) Ἐνα ἀπὸ τὰ νέα εἶδη μαυραγοριτῶν εἶναι καί αὐτοὶ πού, ἀπὸ λίγον καιρὸ τώρα, δίνουν ψεύτικες ἢ παραμορφωμένες «εἰδήσεις» στὸ ἀτυχὲς κοινόν πού τοὺς διαβάζει. Κάνουν ἓνα νέο εἶδος Μαύρης Ἀγορᾶς: τὸν Ἀντεθινισμό, καρνευμένον μέ Ἀριστεροπύπερο!

Δέν εἶναι, βέβαια, ἡ πρώτη φορὰ πού γίνεται αὐτὸ τὸ θεάρεστο ἔργο ἀπ' αὐτοὺς. Εἶναι ὅμως θλιβερό, ὅτι ὄχι μόνον δέν ἔβαλαν οὔτε γραμμαδίσιο μυαλόν, ὡλλά καταγίνονται μέ φάντασμα νά κάμουν δλους νά τὸ χάσουν.

Ἄς ἔχουν ὅμως — πρὸς τὸ παρόν — ὑπ' ὄψιν τους, ὅτι τὰ γραπτά παραμένουν. Ἀδιάφροστοι μάρτυρες γιὰ τὴν ὥρα τῆς κρίσεως...».

● Μὲ τὴ «Νέα Δημοκρατία»... δέν ἀλλάζουν καί πολλὰ πράγματα. Δημοσιογραφεῖται (ἢ ἁπλά... ἀνανεώνεται;) ἡ «μαύρη λίστα» καί οἱ ἀπειλεῖς συνεχίζονται. Στῆς 7-4-76 διαβάζουμε:

«(...) Δυστυχῶς συχνὰ ἀποδίδονται εἰς τὸ Κ 4Α πράξεις τὰς ὁποίας ἐξετέλεσαν ἄλλοι. Αὐτὴ ἡ ἀνευθυνότης τῶν δημοσιογράφων εἶναι χαρακτηριστικὴ καί ἐκνευριστικὴ, ὥστε νά μὴ παροράται. Κάποτε θά τοὺς ζητήσωμεν τὸν λόγον. Ἐπ' αὐτοῦ νά εἶναι ἀπολύτως βέβαιοι καί νά μὴ ἀμφιβάλλουν καθόλου».

Φαίνεται ὅτι μερικοί... δέν εἶχαν πεισθεῖ. Στὴν κηδεῖα τοῦ Μάλιου πείστηκαν. Πρέπει νά πείστηκαν δηλαδὴ. Πῶς θά ἀντιδρᾶσουν;

● Οί «Λαίμαργοι» μεταδολιθήκανε (Μάης '75) σέ... «Πνευματική Αναμορφωτική Κίνηση», μέ έπι κεφαλής τόν Δάκκογλου πάντα. Τή... μετατροπή ένεκρινε τό Προτοδικείο Αθηνών μέ τήν ύπ' άριθμόν 26461/75 άπόφασή του. Ίδρυτικά στελέχη είναι γνωστά όνόματα — και άνάμεσά τους: Π. Δάκκογλου, Βλ. Ψιακής, Χωρ. Πρεβεζάνος, Α. και Βασιλική Γκόνο, Δικηγόρος ό Γ. Παπαμιχαήλ. Γραφεία Λομβάρδου 10, τηλ. 6433937.

ΣΤΗΝ ίδια διεύθυνση στεγάστηκε και μιá άκόμα άνάλογη όργάνωση:

● Τό «Πνευματικό Κίνημα» του Α. Δενδορινού, άλλοτε συναρχηγού του Πλεύρη (παντρεμένου μέ Ίταλίδα), πού πιάστηκε γιά τά γεγονότα της κηδείας του Μάλλιου. Σ' ένα χαρακτηριστικό άρθρο του («4Α», Αύγουστος '69) γράφει γιά τήν «ιταλική κρίση», δίνοντας τή... γνωστή «συνταγή δικτατορίας»:

«Δέν φαίνεται δυνατόν νά δοθώ λύσις...

Έκτός εάν οι συγκροτημένοι Ίταλοί παραδεχθούν ότι τό άμιγές κοινοβουλευτικό σύστημα, πού δολεύει τούς πολιτικούς, δέν δολεύει τή Χώρα και τό θέσουν εκ ποδών, όπως έγινε στη Γαλλία τό 1958, στην Έλλάδα τό 1967...»

ΚΑΙ τά δύο αυτά «πνευματικά» σωματεία δγάζουν ένα έντυπο, «τό ΚΙΝΗΜΑ», μέ υπεύθυνο κάποιον Κ. Χατζησταύρου και γραφεία Ίπποκράτους 112, τηλ. 3634932 — βιβλιοπωλείο «Ελευθερη Σκέψης»! Τό περιεχόμενο του έντυπου (άνάλογο και πιά φασιστικό — αντιδημοκρατικό της 4Α) παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ελάχιστα σημεία:

«Χωρίς ούσιαστική αντιπολίτευση, άκόμη και οι τελευταίες μικροκινήσεις στον πολιτικό στίβο, μέ άναδεύσεις πολιτικών οργανισμών στό γίνεσθαι, δέν μπορούν νά άποτελέσουν παράγοντα άνη-

συχίας. Όσο ό Γ. Παπαδόπουλος δρίσκεται έκτός μάχης, οι όργανισμοί αυτοί δέν φαίνεται νά έχουν ούσιαστικές δυνατότητες. Και άπό τήν στιγμή πού θά είναι ελεύθερος δέν θά έχουν ούσιαστική σημασία».

(1-3-76)

ΑΛΛΟ, στό ίδιο τεύχος:

«Όχι! Στην Έλλάδα άπό τόν Αύγουστο του 74 ύπάρχει μιá δυναδότης της έξουσίας. Άπό τό ένα μέρος ύπάρχει τό Κόμμα όλων των πολιτικών κομμάτων, τό κόμμα των λιποτακτών. Άπό τό άλλο μέρος άναπτύσσεται γοργά ένα διαφορετικό πιά κόμμα: τό Κίνημα Έθνικιστών. Πρόκειται γιά ένα Κίνημα πού, όχι μόνο δέν φθάνει στό τέρας του, αλλά αντίθετως μόλις άρχίζει μέ σκοπό νά έπιλύσει τά μεγάλα προβλήματα της έποχής μας (...) Οι πραγματικές άποφάσεις της Ιστορίας πάθθηκαν!!!».

ΛΙΓΟ μετά — 15/3:

«Προειδοποιούμε: καμιά κοινοβουλευτική πλειοψηφία δέν θά σώσει κανέναν τήν στιγμή του όδυνηρού ξυπνήματος. Και τότε θά έλθω ή ώρα της Έθνικής Όργης. Και αλλοίμονόν Τους...»

ΝΑ ή ΚΙΝΑ... σαφέστατο κείμενο:

«Τό ΚΙΝΗΜΑ έτοιμάζει αυτή τήν στιγμή μιá μεγάλη Σταυροφορία. Σκοπός της θά είναι ή πτώσις του διεφθαρμένου κοινωνικού συγκρόνου κατεστημένου και ή αντικατάστασίς του μέ ένα νέο, άπόλυτα Έλληνικό!!»

(2-4-76)

ΣΤΟ ίδιο φύλλο:

«Στό χέρι μας είναι νά διαλύσωμε τό σατανικό σχέδιο των μπολσεβίκων (ΣΣ: του ΚΚΕ). Έμείς τό σκοπεύουμε και θά τό πράξουμε. Όσοι θέλουν άς ακολουθήσουν. Ή άπόφασις πάθθηκε!!»

ΣΤΙΣ 15/4:

«Γιά πρώτη φορά σήμερα, άρχίζουμε νά δημιουργούμε ένα συγκεκριμένο όργανο πολιτικής μάχης, άποφασισμένο νά φθάσει μέχρι τά έσχατα».

ΚΑΙ κάτω περίεργο: μέ τίτλο «Δολοφονίες» ύπάρχει (15-5-76) μιá άναφορά σέ πολιτικές δολοφονίες — άπό Καποδίστρια μέχρι... Μεταξά(!) και Λαμπράκη, πού τελειώνει ως έξης:

«Όλες αυτές οι δολοφονίες κατέληξαν σέ συμφορές γιά τόν τόπο. Φαίνεται, όμως ότι όχι μόνο δέν έγιναν μαθήματα, αλλά γίνεται προσπάθεια νά καλλιεργηθούν και περιπτώσεις πού δέν φαίνονται νά έχουν σχέση μέ δολοφονίες. Μέ σαφή σκοπό δημιουργίας κλίματος θανατικής έξαλλοσύνης και τυφλού πάθους σέ πολύ κρίσιμες ώρες! Δέν πρόκειται θέβαια νά κάνωμε καμιά «έκκληση» προς τά άντίπαρτα πατριωτικά αισθήματα των σημερινών δλετήρων του Έθνους. Προειδοποιούμε άπλως και προβλέπουμε. Χωρίς χαρά, παρ' όλον ότι αυτά, σέ τελική άνάλυση θά δοηθήσουν τήν ιδεολογία μας».

ΚΑΤΙ άκόμα χαρακτηριστικό: στά κείμενά τους, ή Βουλή λέγεται «Ουλή και Γάγγραινα», ό κ. Καραμανλής άναφέρεται σάν αυτός πού «παραδίδει τήν Έλλάδα στους Σλαύους», ό κ. Ράλλης είναι ό «προδότης της παρατάξεως», ενώ ύπάρχουν άρκετοί ύβριστικοί χαρακτηρισμοί γιά τούς κ. Αβέρωφ, Παπαληγούρα, Λαμπρία, Μαύρο, Παπανδρέου, Ηλιού, Φλωράκη και τόν πρόεδρο Μακάριο. Οι συγκοφαντικοί αυτοί χαρακτηρισμοί και ύπαινιμοί, προκαλούν ιδιαίτερη έντύπωση, γιατί είναι ΑΚΡΙΒΩΣ ΟΙ ΙΔΙΟΙ ή ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΙ μέ αυτούς πού άκούστηκαν στά έκτροπα της κηδείας του Μάλλιου και κυρίως μέ αυτούς πού περιλαμβάνονται σέ προκηρύξεις μέ τόν μυστηριώδη-αίνιγματικό τίτλο «Μ.Α.Ο.Ε.Σ.», και πού στέλνονται τελευταία κατά εξατοντάδες σέ Έλληνες άξιωματικούς.

ΣΗΜΕΡΑ όλα αυτά τά φασιστικά στοιχεία (μέ έπίκεντρο τούς Τεταρτα-

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΠΛΕΥΡΗΣ, 37 χρονών σήμερα, άπόφοιτος της Παντείου (και — όπως ό ίδιος λέει — σπουδαστής του Γαλλικού, Ίνστιτούτου Κοινωνιολογίας) δημιούργησε τό 1960 τήν όργάνωση «4η Αύγουστου», έχοντας σάν πρότυπο τόν Ιωάννη Μεταξά, και είναι ό άρχηγός και θεωρητικός της.

Έβγαλε τήν όμώνυμη έφημερίδα διακηρύσσοντας άνοιχτά (και... άνεμόλητα, βέβαια) τά αντιδημοκρατικά, φιλοδικτατορικά ται αίσθήματα.

Μετά τήν «έθνοσωτήριο», ό Πλεύρης γίνεται σύμβουλος του Άρχηγείου Στρατού και διδάσκει — άπό τά βιβλία του — στις Σχολές Γενικής Έπιμορφώσεως του Α.Σ., στις Σχολές Άστυνομίας και Χωροφυλακής και στη Σχολή Εϋελπίδων! Γιά ένα διάστημα μεσουράνει: σάν κουμπάρος και στενός συνεργάτης του Λαδά γίνεται σύμβουλος του και διεθυντής του ιδιαίτερου γραφείου του όταν ό Λαδάς ήταν «ύφυπουργός». Παράλληλα συνδέεται πιά στενά και μ' άλλους άρχιπραξικοπηματίες (και μέ τόν Γ. Παπαδόπουλο). Άναλαμβάνει νά μετατρέψει τούς «Άλκιμους» σέ έπίσημη νεολαία της «21ης Άπριλίου», δημιουργεί έπαφές μέ τόν Καντάφι (πού γίνεται ίνδαλμά του) και όργανώνει πληρέστερα τή συνεργασία του μέ τούς Ίταλούς νεοφασίστες. Ύστερα άπό τήν πτώση του Παπαδόπουλου συλλαμβάνεται και κρατείται στί ΕΑΤ/ΕΣΑ.

Σήμερα συνεχίζει τήν αντιδημοκρατική του δραστηριότητα, αλλά θέλει και νά πολιτευτεί σάν συνεχιστής της «ιδεολογίας του Μεταξά»!

25-3-75: ή πρώτη όργανωμένη δυναμική εμφάνιση νεοφασιστών — δικών μας και Ίταλών μαζί. Καλέντζης, Μάργος, Ριέρ

Ν. Μιχαηλιδάκος

«Ο Ιωάννης Μεταξάς προέχεται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν κεφαλωνίτικο κλάδο μᾶς ἐπιφανοῦς Βυζαντινῆς οἰκογενείας, πού ἐμφανίζεται γύρω στὰ 1081 καὶ πού σάν ἀρχηγὸς τῆς ἀναγνωρίζεται ὁ εὐγενὴς Μάρκος Ἀντώνιος, σύμβουλος καὶ συμπολιτιστὴς τοῦ Αἰτοκράτορα Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου. Ὁ γενναῖος ἐκεῖνος εὐπατριδὴς μακρονόος πρόγονος τοῦ Μεταξά, ἔζησε τὴν τραγωδίαν τῆς Ἀλώσεως πολέμων-

τας τοὺς Τούρκους κοντὰ στὸ Μαρμαρωμένο Βασιλῆα. Κατάρθωσε, ὅμως, νὰ διασωθῇ καὶ μετὰ ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες στὴ Χίο καὶ στὴ Κρήτη νὰ γθῶσιν ἐν γιλό-ξενῃ Κεφαλονιά, ὅπου ἐγκαταστάθηκε στὰ Φρανζάτα τῆς Κρανταίας, πού μετονομασθήκανε σὲ Μεταξά-τα».

Πλεύρη, «4Α», 11-10-74).

Τὸ βιβλίο γράφτηκε, γιὰτὶ ἐνὼ δὲν ὑπάρχει «οὔτε μίαν βιογραφίαν τοῦ Ἑλλήνου αὐτοῦ πού τόσα πρόσφερε στὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ δόξασε τὴν Ἑλλάδα», «πυλὸνται πᾶμπολλες βιογραφίαι τοῦ Μάρξ, τοῦ κάφρου Λούθερ Κίγκ, τοῦ Ἐμβέρ Χότζα, μέχρι καὶ τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ!»

γοιστιανούς) συσπειροῦνται καὶ μεθοδεύουν - σὲ πρώτη γῶση - τὴ διάβρωση τῆς Δημοκρατίας. Γιὰ παραδειγμα:

● Δάκρυλον καὶ Δενδρινὸς συσκέπτονται συστηματικὰ Τετάρτη καὶ Σάββατο ἀπόγευμα - καὶ μαζὶ τους στελέχη τῆς 4Α, τοῦ ΧΡΙΚΕ, τῆς «Νέας Ἑνιαίας Δεξιᾶς», «Ἑλληνοκράτες», πρώην ΕΣΑ-τῆδες, ΕΟΚΑβίτες καὶ μερικὲς «πολιτικές προσωπικότητες» τῆς δικτατορίας, ἐνὼ δὲν λείπουν καὶ φιλοβασιλικά στοιχεῖα...

ΚΑΙ ἡ Κυβέρνησις; Πῶς ἀντιμετωπίζει τὴν κατάστασι;

ΥΠΙΑΡΧΕΙ - ὅπως ξαναγράψαμε - στὸ θέμα μιὰ προϊστορία: ἡ προδικτατορικὴ ἄμεση σύνδεσις τοῦ Καραμανλικοῦ κράτους μετὰ τὸ παρακράτος. Ἐτσι π.χ. ὅταν τὸ 1963 (καὶ μετὰ τὴ δολοφονία τοῦ Γρηγόρη Λαμπράκη) ἡ κυβέρνηση Καραμανλὶ βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ μιλήσει γιὰ τὸ παρακράτος, ... ἀρνήθηκε τὴν ὑπαρξὴ του!

● Ἀνὲν ὑπάρχον παρακρατικές ὁργανώσεις, ἀλλὰ μόνο νόμιμα σωματεία, δὴλωνε ὁ κ. Γ. Ράλλης στὴ Θεσσαλονίκη.

ΧΡΕΙΑΣΘΗΚΕ ἐπίμονος ἀγῶνας σχεδὸν δύο χρόνων (καὶ φυσικὰ νέα κυβέρνηση) γιὰ νὰ διαλυθῶν 9 μόνο ἀπὸ τίς περίπου 60 παρακρατικές ὁργανώσεις!

ΑΝΑΜΕΣΑ τους ἦταν καὶ ἡ Ὁργάνωσις Ἑθνικῆς Νεολαίας (ΟΕΝ) καὶ τὸ παρόρημά της «Ἐλπιδοφόροι Νέοι» (ΣΕΝ), πού διαλύθηκαν μετὰ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 18457/64 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν. Θὰ σταθῶμε λίγο ἐδῶ γιὰτὶ ἡ ΟΕΝ-ΣΕΝ πού ἰδρύθηκε τὸ 1957 μετὰ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 17062/57 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοδικείου ἦταν καθαρά φασιστικὴ - παραστρατιωτικὴ ὁργάνωσις, μετὰ 12 «Γενικές Ἐποπτείες» καὶ 52 «Ἐπιθεωρήσεις» - ἰσάριθμες τῶν νομῶν τῆς χώρας, παντοδύναμο «Γενικὸ Ἀρχηγό» καὶ «Γενικὸ Ἀρχιγεῖο» πού - σύμφωνα μετὰ τὸν Ἑσωτερικὸ Κανονισμό - ἦταν «ἡ Ἀνώτατη Διοίκησις καὶ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ἀρχὴ τῆς ΣΕΝ», στὴν ὁποία ὑπάγονταν «ἅπαναι αἱ Μονάδες τοῦ Σώματος»! Ἡ ἱεραρχία τῆς ὁργάνωσις ἦταν:

1. Ἀνώτατοι Ἀξιωματοῦχοι: α) Γενικός Ἀρχηγός, β) Γενικός Ὑπαρχηγός, γ) Γενικός Ἐπιτελής, δ) Γενικός Ἐπιθεωρητής, ε) Γενικός Ἐπόπτης.
2. Ἀνώτεροι Ἀξιωματοῦχοι: α) Ἐπιθεωρητής β) Περιφερειακός Ἀρχηγός γ) Τοπικός Ἀρχηγός δι Τοπικός Ὑπαρχηγός.

3. Κατώτεροι Ἀξιωματοῦχοι: α) Διοικητής β) Ὑποδιοικητής γ) Διοιοίτης δ) Δόκιμος Ἀξιωματοῦχος καὶ

4. Ὑπᾶξιωματικοί: α) Ὑπαρχος β) Ὁμιλόγητος, γ) Ὑπομαδόχης.

ΑΥΤΟ, λοιπόν, τὸ «Σῶμα Ἐλπιδοφόρων Νέων»... «ὑπεβλήθη εἰς τὰς κατὰ νόμον διατυπώσεις διὰ τὸ κανονικὸν τῆς λειτουργίας του καὶ ἤρχισε περιλαμβανόμενον εἰς τὰ ἐπίσημα προγράμματα τελετῶν καὶ παρελάσεων, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς 25ης Μαρτίου, τοῦτο δὲ συνεχίζεται καὶ ἰσχυρῶς καὶ εἰς τὸ μέλλον», ὅπως λέει μιὰ ἐκπληκτικὴ ἀνακοίνωσις τοῦ ὑπουργείου Ἑσωτερικῶν (Γ. Ράλλης) στὶς 17-4-63. Εἶναι χαρακτηριστικὸ γιὰ τὸ πῶς ἡ τότε κυβέρνηση Καραμανλὶ ἀντιμετώπιζε τὸ θέμα τῶν παρακρατικῶν ὁργανώσεων ὙΣΤΕΡΑ ἀπὸ μιὰ πολιτικὴ δολοφονία...

ΣΤΑΘΗΚΑΜΕ στὴν ΟΕΝ-ΣΕΝ γιὰτὶ - πέρα ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα - ἔχει ἀρκετὲς ὁμοιότητες μετὰ τὴν 4Α καὶ τὰ παρακλάδια τῆς, πέρα ἀπὸ τὴν ἀντιστοιμίαν - ἀντικαμμουνιστικὴ-ἐθνικιστικὴ χαρακτηριστὴρα. Θιμίζουμε τὴν κατὰ Πλεύρη δι-ἀρθρωσὴ τῆς:

● Δέκα «διευθύνσεις», ἀπὸ τίς ὁποῖες οἱ 7 «γανερές» εἶναι: Δράσεις, Ὁργανώσεις, Ἐκπαιδεύσεις, Προπαγάνδας, Ἐνημερώσεις, Ἰδεολογίας, Ἐκδόσεων.

● Τρεῖς «διαιρέσεις ἐκπαιδεύσεων».

● Ἱεραρχία: Ἀρχηγός - Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ - Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ - Συγκρότημα - Φάλαγξ - Τομεὺς - Ὁμάδα - Μαχητικὸς πυρήνας...

ΣΗΜΕΡΑ πού, μετὰ τὴ φασιστικὴ ἐπίδειξιν στὴν κηδείαν τοῦ Μάλλιου, φάνηκε - φραστικὰ τουλάχιστον - μιὰ διάθεσις «κάτι» νὰ γίνῃ, θελήσαμε νὰ δώσουμε τὴ σύντομην εἰκόνα μᾶς φασιστικῆς ὁργάνωσις πού ἰδρύθηκε προδικτατορικά, ἀνδρώθηκε μέσα στὴ δικτατορία

καὶ ἀποτελεῖ (μετὰ τὰ παρακλάδια τῆς καὶ τίς ἄλλες ἀνάλογες - λιγότερο ἢ περισσότερο ἐπικινδύνες - ὁργανώσεις) σήμερον κίνδυνον γιὰ τὴ δημοκρατία.

ΘΑ γίνῃ, τουλάχιστον τώρα, νοητὸ αὐτὸ ἀπὸ τὴν κυβέρνηση;

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

α) ἡ συνέντευξις Πλεύρη (γιὰ τὴ διάρθρωσιν τῆς 4Α κ.λπ.) δόθηκε στὸν Μιχ. Δημητρίου («Πολιτικά Θέματα», τ. 31/15-21/2/75).

β) Τὸν «Σύνδεσμον Φίλων τῆς ΕΣΑ» ἀποκάλυψε ὁ «Ταχυδρόμος» (τ. 37/9-9-76)

Καὶ λίγη... ἱστορία: τὸν Αὐγουστο τοῦ '67 ἡ 4Α γράφει:

«22 ΙΟΥΝΙΟΥ

Εἶναι ἡ ἐπέτειος τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Ρωσίας. Κρίνοντας τὰ γεγονότα μετὰ 26 ἔτη δὲν δυνάμεθα παρὰ νὰ ἀναγνωρίσωμε τὸ ἔξης: Ἄν δὲν εἶχε ἐπιτεθῇ ἡ Γερμανία κατὰ τῆς Ρωσίας καὶ συνεχίζετο ὁ πόλεμος μετὰ τῆς Ἀγγλίας (ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ ἔκβασις αὐτοῦ) ἡ Εὐρώπη θὰ διέτρεχε βέβαιον τὸν κίνδυνον τῆς καθολικῆς μπολσεβικοποίησης.

Διότι, κατόπιν ἐνός μακροχρόνιου πολέμου πού θὰ εἶχε κατεργημῶσει καὶ ἐξαντλήσει τὴν Εὐρώπην, θὰ ἦτο πολὺ ἐκκολον εἰς τὴν ἀνέπαφον Ρωσίαν - ἐκμεταλλεμένη τὴν ἄθικτον βιομηχανίαν τῆς καὶ τὸ ἀτελείωτον ἐμψυχον ἰχθὺν τῆς - νὰ ὑποδουλώσῃ ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν ἐματαιώσεν ἡ Γερμανικὴ ἐπίθεσις κατὰ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία ἐφθειρε τὰ μέγιστα τὸν κομμουνιστικὸν ἐπιθετικὸν μηχανισμόν. Ἀπὸ αὐτὴν δὲ τὴν ἀποψιν, ἡ προσφορά τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων Γερμανῶν καὶ λοιπῶν Εὐρωπαίων ἑθελοντῶν τοῦ σχεδίου «Μπαρμπαρόσσα» ἔχει τὴν ἰδικὴν τῆς ἱστορικῆς ἀξίας.»

ΣΤΑΘΗ ΑΥΤΟΤΣΙΤΑ

18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1974 - ΣΕΛΙΣ 3

Αἱ πολιτικαὶ ἐξελίξεις ἐν Ἑλλάδι

Ὁ κοινοβουλευτισμὸς ἐμφανίζεται...

Ὁ κομμουνισμὸς ὑποστηρίζεται...

Ὁ ἐθνικισμὸς περιμένει!

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ του βασανιστή, απότακτου αστυνομικού Ε. Μάλλιου και οι συνέπειες που άμεσα είχε, αποτελούν αναμφισβήτητο τό σημαντικό-τερο πολιτικό γεγονός του τελευταίου μήνα. Η ανάλυσή του, απαιτεί να εξετάσουμε όλες τις έκδοχές, να αναζητήσουμε τόν πολιτικό στόχο της ενέργειας και να επισημάνουμε τις πιθανές επιπτώσεις της πάνω στις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις.

Η ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ έκδοχή που υιοθέτησαν σχεδόν όλες οι εφημερίδες και οι οργανωμένοι πολιτικοί φορείς είχε άξονα τό τριπτύχο:

- προβοκάτορες
- πράκτορες
- σκοτεινές δυνάμεις της άνωμαλίας.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, ή ενέργεια διεκδικήθηκε άμέσως από τήν «Οργάνωση 17 Νοέμβρη».

ΣΤΟ κείμενο που ακολουθεί επιχειρείται μιά ανάλυση τών πολιτικών επιπτώσεων που μπορεί να έχει γιά τόν τόπο ή ένδεχόμενη ύπαρξη μιάς τέτοιας οργάνωσης.

Προηγούμενα όμως είμαστε ύποχρεωμένοι να κάνουμε μερικές σύντομες παρατηρήσεις.

Πρώτα - πρώτα τό επίχειρμα μιάς (ή δύο άν συμπεριλάβουμε και τόν Γουέλτς) ιδιαίτερα καλοσχεδιασμένης ενέργειας από επαγγελματίες «δοιοφόνους» αποτελεί δημοσιογραφική ταχυδακτυλουργία: Γίνεται σκόπιμη ταύτιση ανάμεσα στην «άφθονια σύγχρονων μέσων», πού πράγματι σπννίζουη στην Έλλάδα, και στην καλή σχεδίαση. Όσοτόο και στίς δύο ενέργειες χρησιμοποιήθηκαν άπλούστατα μέσα: Ένα κλεμμένο αυτοκίνητο, τόν τίσ εκατοντάδες κάθε μέρα στην Αθήνα, και ένα πιστόλι τών 45. Ούτε όπλο μέ τηλεφάκό ούτε αυτόματο. Από κεί και πέρα, τήν ψυχραιμία και τή μέθοδευση θά 'ταν τουλάχιστο άφέλεια νά τή θεωρήσουμε άποκλειστικό χαρακτηριστικό τών ξένων.

Ένα άλλο στοιχείο αϋτής τής έρμηνευτικής έκδοχής είναι ο λανθάνων ρατσισμός. Αϋτοί πού σκότωσαν τόν Γουέλτς και τόν Μάλλιο δέν μπορεί νά ήταν Έλληνες, άφού είναι αϋταπόδεικτο ότι όλοι οι Έλληνες είναι καλοί και οι κακοί είναι ή έστω ξενοκίνητοι. Τό γεγονός ότι στό έξωτερικό δέν ήταν όλοι ύποχρεωμένοι νά παραδεχτούν αϋτή τήν «αϋτονόητη» αλήθεια, θεωρήθηκε ότι άποδεικνύει άκριθώς τόν ύποπτο ρόλο τών ξένων. Έτσι, όταν ή γαλλική εφημερίδα «Liberation» δημοσίευσε τό ντοκουμέντο τής «17ης Νοέμβρη», χαρακτηριστίοτε άμέσως άριστερίοτική και ύποπτη. Φυσικά κανένας δέν σημείωσε ότι σήμερα ή «Liberation» ύποστηρίζει ούσιαστικά τήν άριστερά τού Γαλλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Πιό σημαντικά όμως είναι τά πολιτικά επίχειρήματα, ποίος δηλαδή θεωρείται ότι θγαίνει κερδισμένος από τόν θάνατο τού βασανιστή, ό όποιος θέθαια δέν ήταν ό τελευταίος τροχός τής άμάξης, αλλά όπωσδήποτε ένα σημαντικό στέλεχος τής «έφηρμοσμένης» έθνικοφροσύνης, και, τό κυριότερο, ένας δακτυλοδεικτούμενος βασανιστής γνωστός και στόν τελευταίο πολιτή, και όχι ένα πρόσωπο μέ κάποιο ελάχιστο λαϊκό έρεισμα, μέ κάποια βετική

Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ «17 ΝΟΕΜΒΡΗ»

του Φ. Μεγαρίτη

πράξη στό ένεργητικό του. Τήν έρμηνεία τής έπιλογής τού Μάλλιου σάν θύματος μέ στόχο τήν άποσταθεροποίηση, και όχι κάποιου άλλου περισσότερο συμπαθούς και λιγότερο ίσως σημαντικού, δέν μάς τήν προσφέρει κανένας. Λόγω άκριθώς αϋτής τής ασάφειας, ό όρος «προβοκάτορας» παραμένει ήθελήμενα νεφελώδης ώστε νά καλύπτει τούς πάντες: χουντικούς, πράκτορες, ξένους, έν γένει «άριστεροχουντικούς» (άλλο θαυμάσιο έννοιολογικό κατασκευάσμα!). Η σύγχυση καταλήγει τελικά στην έπιφανειακή άντιμετώπιση τού ζητήματος, στόν έξορκισμό τών «σκοτεινών δυνάμεων» κι όχι τή χρησιμοποίηση πολιτικών επίχειρημάτων. Άν ό κόσμος δέχεται σέ μερικές περιπτώσεις τίσ άστυνομικές ιστορίες, σέ άλλες περιπτώσεις, όταν σερβίρονται τρανταχτές ύπερβολές και φανερές άνακρίθειες και, τό κυριότερο, όταν ό στόχος είναι ένας γνωστότατος βασανιστής, ή θεωρία τής φασιστικής συνωμοσίας δέν γίνεται εύκολα πιστευτή. Λειτουργεί δευτερογενώς και στή βάση άλλων έκτιμήσεων. Αϋτό όμως είναι ένα άλλο πρόβλημα στό όποίο δέν είχαμε τήν πρόθεση νά επεκαθούμε τώρα.

Τέλος, ή θεωρία τής φασιστικής συνωμοσίας, μέ στόχο τήν άποσταθεροποίηση, άδυνατίζει άκόμη πιό πολύ μέ τή θάρβαρη πρακτική τών φασιστών και τή στάση τής άστυνομίας στά γεγονότα τής κηδείας τού Μάλλιου: Άντί νά κάνουν προσπάθεια γιά νά προκαλέσουν τή συγκίνηση τής κοινής γνώμης οι τραμπούκοι έδειξαν γιά άλλη μιά φορά τήν ποιότητά τους και συσείρωσαν έτσι τόν δημοκρατικό κόσμο εναντίον τους χωρίς νά μπορέσουν «νά έκμεταλλευτούν» στό ελάχιστο τόν θάνατο ενός δικού τους.

Δέν θεωρούμε φυσικά ότι οι παρατηρήσεις πού παραθέσαμε άρκούν νά ανατρέψουν τήν έρμηνευτική έκδοχή στην όποία άναφερόμαστε. Πιστεύουμε όμως ότι έπιβάλλεται νά άντιμετωπίσουμε σοβαρά τήν ύπόθεση ότι οι φόνοι τού Μάλλιου και τού Γουέλτς σχεδιάστηκαν και πραγματοποιήθηκαν από τήν οργάνωση πού τούς διεκδίκησε και ότι τά κείμενα πού δημοσίευσε είναι αϋθεντικά.

Μέ βάση αϋτή τήν ύπόθεση θά εξετάσουμε τώρα τούς πολιτικούς στόχους μιάς τέτοιας οργάνωσης, όσο θέθαια μάς τό επιτρέπουν τά κείμενά της και οι άνακρινώσεις της, καθώς έπίσης και τίσ πολιτικές επιπτώσεις πού μπορεί νά έχει ή πιθανή ύπαρξή της. Σχετικά μέ τά κείμενα αϋτά έχουν δημοσιευτεί διάφορες γλωσσολογικές παρατηρήσεις, μέ σκοπό νά άποδείξουν ότι είναι κατασκευασμένα. Έπειδή σκοπός τού άρθρου δέν είναι νά στηρίξει τή μία ή τήν άλλη έκδοχή, δέν θά προχω-

ρήσουμε σέ μιά διεξοδική άντίκρουση αϋτών τών επίχειρημάτων' άπλως θά ύποθέσουμε ότι είναι αϋθεντικά.

Ένα πρώτο όλοφάνερο χαρακτηριστικό είναι ή χρησιμοποίηση τής βίας ή όποίο έμφανίζεται ως άπάντηση στή βία τού καταπιεστικού μηχανισμού (π.χ. στήν προκήρυξη γιά τόν Γουέλτς άναφέρεται:

«δέν άπομένει παρά ένας μόνον δρόμος: νά πάρη ό ίδιος ό λσός τίσ τύχες του στή χέρια του. Νά άγωνιστή μέ τίσ δικές του δυνάμεις άντιτάσσοντας στην άντιστατική καταπιεστική βία τού ιμπεριαλισμού πού τρομοκρατεί τό λαό εδώ και δεκαετίες τή δίκαιη λαϊκή έπαναστατική βία»).

Η θεωρία τής «έπαναστατικής άντι-βίας» δέν είναι καθόλου καινούργια.

Τό πρόβλημα θέθαια δέν είναι άν γενικά και άόριστα πρέπει μιά έπαναστατική οργάνωση νά χρησιμοποιεί τή βία, αλλά πού, πότε, μέ ποίο τρόπο και κυρίως μέ ποίο σκοπό τή χρησιμοποιεί. Έδώ άκριθώς θρίσκει το δεύτερο, και ίσως τό κυριότερο, ιδεολογικό χαρακτηριστικό πού συναντάμε στίς προκηρύξεις, και τό όποίο είναι ή «παραδειγματική δράση» (π.χ. «γι' αϋτό άποφασίσαμε νά έκτελέσουμε παραδειγματικά»).

Η θεωρία τής «παραδειγματικής δράσης», πού έχει τίσ ρίζες τής στήν «έμπρακτη προπαγάνδα» πού έγκαινιάσε ό Μαλατέστα πρίν από έκάτο άκριθώς χρόνια, ύποστηρίζει ότι μιά πράξη μπορεί νά λειτουργήσει σάν καταλύτης πού θά άφυσπνίσει τή ναρκωμένη λαϊκή συνείδηση. Καί, γιά νά μπορέσει μιά ενέργεια νά λειτουργήσει παραδειγματικά, πρέπει ό στόχος της νά σχετίζεται άμεσα μέ τούς μηχανισμούς τής κατεστημένης βίας. Έτσι, τόσο ή προκήρυξη γιά τόν Γουέλτς, όσο και ή προκήρυξη γιά τόν Μάλλιο προσπαθούν νά «τεκμηριώσουν» τήν εϋθύνη τών συγκεκριμένων προσώπων (π.χ. ό Γουέλτς) δέν είναι κανένας.

άπλός ύπαλληλάκος, δέν είναι άπλό έκτελεστικό όργανο, αλλά άρχηγός μέ συγκεκριμένη προσωπική εϋθύνη στίς άποφάσεις».

«(Ο Μάλλιος) μαζί μέ τούς όμοίους του ήταν τά άφεντικά στά μπουντρούμια τής Μπουμπουλίνας και τής Μεσογείων»).

Στή θεωρία τής «παραδειγματικής δράσης» στηρίζουν τήν πρακτική τους μιά σειρά από όμάδες, μικρές ή μεγαλύτερες, πού θεωρούν ότι ή κλασική μορφή οργάνωσης τού ταξικού άγώνα, μέσα από τή δημιουργία ενός κόμματος λενινιστικού τύπου, είναι είτε άνέφικτη είτε πολιτικά χρεωκοπημένη.

Όμως ούτε ή χρήση τής βίας ούτε ή «παραδειγματική δράση» άρκούν γιά νά οδηγήσουν μιά οργάνωση στην έπιλογή πράξεων αϋτής τής μορφής. Η έπιλογή αϋτή καθορίζεται σέ μεγάλο βαθμό από τήν έκτίμηση τής συγκεκριμένης πολιτικής κατάστασης πού κάνουν:

«Ο Καραμανλής μέ θήματα άργά αλλά σταθερά έκπλήρωσε τήν άποστολή πού τού είχαν άναθέσει αϋτοί πού τόν έφεραν: ό Κίσιγγκερ κι ή χούντα κι όχι ό έλληνικός λαός».

... Η σημερινή κατάσταση στην ούσια, έκτός από μερικές λεπτομέρειες, είναι ή ίδια μέ τή φιλελευθεροποίηση τού Παπαδόπουλου άν είχε πετύχει».

Η ύποτίμηση αϋτή τού χαρακτήρα τής μεταπολίτευσης μπορεί νά οδηγήσει σέ ενέργειες πού όχι μόνο δέν συμβαδίζουν

μέ το λαϊκό κίνημα αλλά συχνά είναι δυνατόν να έχουν και αρνητικά αποτελέσματα. Καί εδώ ακριβώς έντοπιζεται τό κεντρικό σημείο τής ανάλυσης τών πολιτικών επιπτώσεων πού είναι δυνατόν νά έχει ή πιθανή ύπαρξη τής «17 Νοέμβρη» ή μιάς οποιασδήποτε αντίστοιχης οργάνωσης.

Κατ' αρχήν μιά πράξη από μόνη της δέν «παραδειγματίζει» κανένα άφου γιά νά αποτελέσει «παράδειγμα». πρέπει νά έντάσσεται σέ μιά ολοκληρωμένη πολιτική στρατηγική, κατανοητή καί αποδεκτή από τό λαό. Όταν αυτό δέν γίνεται, ό λαός μήν έχοντας από τί νά «παραδειγματιστεί» καί μή μπορώντας νά έκμεταλλευτεί πολιτικά τή συγκεκριμένη ένέργεια, περιορίζεται σέ μιά ήθική αντιμετώπιση πού κλιμακώνεται από τό «μιά δολοφονία πού άνεπιφύλακτα καταδικάζουμε» ως τό «καλά τού κάνανε», όπως φάνηκε στίς περιπτώσεις Γουέλτς καί Μάλλιου. Σέ καμιά όμως περίπτωση δέν άναγνωρίζει τόν έαυτό του στούς «έκδικητές» πού πιστεύουν ότι έδρασαν στο όνομά του.

Είναι λοιπόν φανερό ότι ή πολιτική έκμετάλλευση τής συγκεκριμένης ένέργειας πραγματοποιείται από όποιον είναι πιό δυνατός καί καλύτερα προετοιμασμένος γιά κάτι τέτοιο γι' αυτόν ακριβώς τό λόγο είναι δύσκολο νά προσδιοριστούν έκ τών προτέρων, οί συνέπειες πού μπορεί νά έχει. Μιά πιθανή π.χ. συνέπεια τέτοιων ένεργειών είναι νά συσπειρώσουν, έστω καί γιά λόγους αυτόάμυνας, τούς μηχανισμούς πού υποτίθεται ότι χτυπούν προκαλώντας μακροπρόθεσμα αντίστοιχες, έκ μέρους των, αντιδράσεις σέ θάρρος τού λαϊκού κινήματος. Καί οί μηχανισμοί αυτοί, όπως φάνηκε από τήν κηδεία τού Μάλλιου, δέν περιορίζονται στίς επώνυμες φασιστικές οργανώσεις ή τούς «στιγμιαίους» ύπουργούς τής χούντας.

Μιά άλλη πιθανή συνέπεια είναι ή χρησιμοποίηση τών ένεργειών αυτών, σάν πρόσχημα, από τήν κυβέρνηση γιά νά έκπεκτίνει τήν άστυνόμηση τής κοινωνικής καί πολιτικής ζωής σύμφωνα μέ τό παράδειγμα τής Δυτικής Γερμανίας.

Οί έπιπτώσεις έπομένως πού μπορεί νά έχει ή ένδεχόμενη ύπαρξη τής «17 Νοέμβρη» στήν πολιτική ζωή τής χώρας είναι ιδιαίτερα σημαντικές καί δέν αντιμετωπίζονται μέ άφορισμούς.

Η έμφάνιση οργάνωσης πού έμπνέονται από τήν τακτική τής «έμπρακτης προπαγάνδας» συνόδευσε τό εργατικό κίνημα από τά πρώτα θήματά του. (Χαρακτηριστικό είναι ότι ό άδελφός τού Λένιν έκτελέστηκε έπειδή προσπάθησε νά σκοτώσει τόν τσάρο 'Αλέξανδρο Γ'). Από τότε, έπανεμφανίζεται σέ περιόδους πού οί παραδοσιακοί φορείς τού εργατικού κινήματος άδυνατούν νά έκφράσουν τίς πολύπλευρες διαστάσεις του.

Ο Λένιν, άφου αναλύει τούς κοινωνικούς παράγοντες πού έννοούν τή δημιουργία αντίστοιχων οργάνωσης, σημειώνει χαρακτηριστικά ότι «ό άναρχισμός υπήρξε συχνά τό τίμημα γιά τίς όπορτούνιστικές παρεκκλίσεις τού εργατικού κινήματος» (Λένιν: 'Ο άριστερισμός, παιδική άρρώστια τού κομμουνισμού'). Γι' αυτόν ακριβώς τό λόγο, ή αντιμετώπιση τών προβλημάτων πού θέτει ή πιθανή ύπαρξη τέτοιων οργάνωσης, επιβάλλει μιά συγκεκριμένη καί έξονυχιστική κριτική μιάς τέτοιας στρατηγικής χωρίς έόρκια καί άφορισμούς.

Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΟΜΟΣ είναι έτοιμος

Προστέθηκε στούς άλλους τρεις καί περιλαμβάνει τά τεύχη 36 έως καί 48 (α' έξάμηνο τού 1976). Διατίθεται από τά γραφεία μας μέ 300 δρχ.

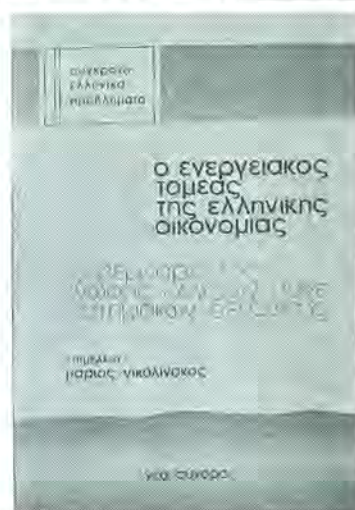
Οί τόμοι τού «ΑΝΤΙ», πανόδετοι, μέ πλήρη πίνακα περιεχομένων προσφέρονται γιά τή μελέτη:

- τής πολιτικής ζωής τού τόπου, μέ αναλυτικές καί αποκαλυπτικές έρευνες
- τής σύγχρονης ιστορίας μας καί τής 'Αντίστασης
- τής οικονομίας, τής παιδείας, τής κοινωνικής ζωής
- τής διεθνούς επικαιρότητας
- τών προβλημάτων ιδεολογίας καί τής πνευματικής ζωής

Έκδόσεις
«ΔΙΑΛΟΓΟΣ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
σέ λίγες μέρες

ΠΛΟΥΤΗ ΣΕΡΒΑ:
ΠΑΛΗΑ ΚΑΙ ΝΕΑ
ΚΙΝΑ

ΣΠΥΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Τί συμβαίνει στο υπουργείο 'Εξωτερικών της Κύπρου;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

ΜΟΛΙΣ πρόσφατα, οι κυπριακές αρχές ανακάλυψαν ότι ο άνθρωπος που μαζί με τον πρόεδρο Μακάριο, τον πρόεδρο της Βουλής, τον υπουργό 'Εξωτερικών και το γενικό διευθυντή του υπουργείου 'Εξωτερικών έλάμβανε γνώση των άπορρητων έγγραφων που αγοράζαν τους χειρισμούς της κυπριακής κυβέρνησης στο κυπριακό και τις διακοινοτικές συνομιλίες, ήταν και ο σ κ ο π ο ς . 'Ο αποκρυπτογράφος του κυπριακού υπουργείου 'Εξωτερικών Μίκης Μιχαηλίδης, παλιός άνθρωπος του Γεωργιάτση, είναι αυτός που έστελνε τα εκρηκτικά με το διπλωματικό σάκο της κυπριακής πρεσβείας στην Αθήνα, στην ομάδα Παναγούλη, για τη δολοφονία του δικτάτορα Γ. Παπαδόπουλου – και τώρα «μακαριακός» αναμφισβήτητης ενθικοφροσύνης, καθότι «πρόεδρος του 'Εθνικού Συμβουλίου Νεολαίας της Κύπρου», διαδίδανε όλα τα έγγραφα του υπουργείου που αφορούσαν το κυπριακό σε στελέχη (σταγονίδια προφανώς...) της ελληνικής ΚΥΠ στη Λευκωσία. Και εκείνα με τη σειρά τους τα προμήθευαν στην «προϊσταμένη αρχή», δηλαδή τη CIA.

Ο ΘΟΡΥΒΟΣ που ξεσηκώθηκε δεν κράτησε παρά μόνο μία μέρα και η υπόθεση πάει να ξεχαστεί. Το θέμα «έληξε», ή μάλλον «θεωρήθηκε κλειστό», τόσο από την κυπριακή κυβέρνηση, που έσπευσε «νά ικανοποιηθεί» από τις «έξηγησης» που της δόθηκαν και από τις μεταθέσεις που έγιναν «έν μιᾷ νυκτί», όσο και από την ελληνική κυβέρνηση, που απέδωσε τον θόρυβο «σε κύκλους που επιθυμούσαν να διαταράξουν τις καλές σχέσεις Αθηνών-Λευκωσίας». Κανονικά, το θέμα τώρα έπρεπε «ν' ανοίγει» και κάποιος να μᾶς ἐξηγήσει:

● Πῶς έγινε πράκτορας ο αποκρυπτογράφος του κυπριακού υπουργείου 'Εξωτερικών, και από πότε;

● Υπάρχουν μήπως και άλλοι που προσφέρουν «υπηρεσίες», και πού;

ΜΙΑ πιθανή απάντηση στο πρώτο ἐρώτημα είναι ότι η ΚΥΠ μετά τη σύλληψη του Παναγούλη, ύστερα από την αποτυχία της απόπειρας ἐναντίον του δικτάτορα, ανακάλυψε τον Μιχαηλίδη και τον ἐξεδίταξε με αποτέλεσμα να γίνει από τότε πράκτορας της ΚΥΠ. 'Η πιθανολόγηση ἔστω και κάποιας απάντησης στο δεύτερο ἐρώτημα είναι ἀδύνατη, ἀφοῦ καμιά εὐρύτερη ἐρευνα δέν ἔγινε οὔτε πρόκειται να γίνει. 'Ο «αποκρυπτογράφος» του κυπριακού υπουργείου 'Εξωτερικών τέθηκε σε διαθεσιμότητα και τή μέρα που οἱ ἐφημερίδες ἔγραφαν για σύλληψή του και παραπομπή του σέ δίκη για «αὐστηρή τιμωρία», ἐκείνος κυκλοφοροῦσε ἐλεύθερα στούς δρόμους τῆς Λευκωσίας....

ΟΛΑ αὐτά βέβαια, ἂν δέν εἶναι σκανδαλώδη, εἶναι τουλάχιστον προκλητικά. 'Ομως δέν παύουν παρά να εἶναι ἡ πραγματικότητα. 'Ο κατάσκοπος δέν τιμωρήθηκε, ἡ ὑπόθεση κουκουλώθηκε και τὸ θέμα φαίνεται να παραμένει «ἀνοικτό»

μόνο γιά τή CIA... Γιά τόν πρόεδρο Μακάριο, τὰ κυπριακά πολιτικά κόμματα (πού οὔτε τή στοιχειώδη εὐαισθησία πρὸς τοὺς ψηφοφόρους τους δέν σκέφτηκαν), γιά τὴν ἐλληνική κυβέρνηση, τὸ θέμα «ἐκλείσει» χωρὶς ν' ἀνοίξει μὴτη.

ΑΛΛΑ τὸ θέμα τοῦ «αποκρυπτογράφου» τοῦ κυπριακοῦ υπουργείου 'Εξωτερικῶν εἶναι ἓνα σύμπτωμα, πού δείχνει τὸ γενικότερο πρόβλημα τῆς καθάρσης ἀπὸ τὴ μιά, καὶ πού ταυτόχρονα καθορίζει, ἀπὸ τὴν ἄλλη, μιά ἀπὸ τίς πολλές νοσοῦσες παραμέτρους πού ὁρίζουν τὸ κυπριακὸ ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν σάν φορέα ἀνίκανο ν' ἀνταποκριθεῖ μέ ἐπιτυχία στούς μεγαλεπήβολους στόχους τῆς ἀδέσμευτης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ προέδρου Μακαρίου, πολὺ περισσότερο σήμερα πού αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ἔχει σάν βασικὴ συνισταμένη τὸ αἷτημα τοῦ μακροχρόνιου ἀγώνου τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. 'Ενα αἷτημα πού ἀπαιτεῖ παράλληλα καὶ ἱκανότητα καὶ πίστη σ' αὐτὴ τὴν πολιτικὴ.

● Πόσο λοιπὸν ἱκανοί εἶναι οἱ διπλωμάτες τοῦ κυπριακοῦ ὑπουργείου 'Εξωτερικῶν;

● Τί σημαίνει γι' αὐτοὺς ὁ μακροχρόνιος ἀγώνας;

ΓΙΑ ν' ἀπαντηθοῦν τὰ δύο αὐτὰ ἐρωτήματα εἶναι ἀναγκαῖα μιά σύντομη ἱστορικὴ ἀναδρομή.

ΤΟ κυπριακὸ ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν ἰδρύθηκε ἓνα χρόνον μετὰ τὴν ἀνακήρυξη τῆς κυπριακῆς ἀνεξαρτησίας καὶ θεωρήθηκε ἀπὸ τόν πρόεδρο Μακάριο σάν ὁ χώρος μέσα στόν ὁποῖο ἔπρεπε ν' ἀνταμειφθοῦν ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὲς τῆς ΕΟΚΑ δέν εἶχαν ἤδη τακτοποιηθεῖ σέ ἄλλες θέσεις τοῦ νεοσύστατου κρατικοῦ μηχανισμοῦ τοῦ κυπριακοῦ κράτους. Στὴν ἐκτίμηση αὐτὴ ὁδήγησε καὶ ἡ ἀντίληψη πού φαίνεται νὰ τὸν διακατέχει ὅτι οἱ διπλωμάτες εἶναι περιττὴ πολυτέλεια μέ μόνη ἀποστολὴ τὴ μεταφορὰ μηνυμάτων τοῦ στούς ἡγέτες ξένων κρατῶν καὶ τὴν ὁργάνωση δεξιώσεων. Χωρὶς λοιπὸν νὰ ἀπαιτοῦνται ὅποιαδήποτε προσόντα ἱκανότητας, ἔστω καὶ ἓνα πτυχίο, τοποθετήθηκαν στὸ ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν, σ' αὐτὴ τὴν περίοδο, πολλοὶ «καλοὶ ἀγωνιστές» ἀλλὰ ἐντελῶς ἀνίδεοι στὸ χειρισμὸ διπλωματικῶν υποθέσεων. Σήμερα οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ κατέχουν τίς ἀνώτερες καὶ τίς ἀνώτατες θέσεις τοῦ ὑπουργείου.

Οἱ δύο ἄνθρωποι πού ἔβαλαν τὴ σφραγίδα τους στὸ ὑπουργεῖο 'Εξωτερικῶν (ἐκτός βέβαια ἀπὸ τὴν ἀνεξίτηλη σφραγίδα τοῦ προέδρου Μακαρίου), εἶναι:

● ὁ κ. Σπύρος Κυπριανοῦ, σημερινὸς πρόεδρος τῆς Βουλῆς καὶ πρῶτος ὑπουργός 'Εξωτερικῶν,

● ὁ κ. Ι. Χριστοφίδης, σημερινὸς ὑπουργός 'Εξωτερικῶν.

'Ο κ. Κυπριανοῦ, ἓνας καλὸς διαχειριστὴς καὶ πιστὸς ἐκτελεστής τῆς ἀδέσμευτης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ προέδρου Μακαρίου, ἀκολούθησε, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τὰ ἐσωτερικά τοῦ ὑπουργείου, μιά πολι-

τική προώθησης των ημετέρων. Οι καλές σχέσεις του όμως με τους αδέσμευτους και η τοποθέτησή του χωρίς παρέκκλιση στο πλευρό του Μακάριου στην περίοδο της έντασης των σχέσεων Μακάριου-Χούντας οδήγησαν την τελευταία στο να ζητήσει την αντικατάστασή του. Ο Μακάριος υπέκυψε και απέλυσε τον «ανεπιθύμητο Κυπριανό» διορίζοντας τον άρεστο στις ΗΠΑ και τουλάχιστον άνεκτο από τη Χούντα Ι. Χριστοφίδη, τον οποίο ο πρόεδρος Μακάριος εξακολουθεί να διατηρεί και σήμερα στη θέση του. Δικηγόρος στην ιδιωτική του ζωή, προερχόμενος από το φιλαγγλο κυπριακό πλουτοκρατικό κατεστημένο και άρεστος ως κύρια απασχόληση τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, κλήθηκε από τον πρόεδρο να αναλάβει σε μία πραγματικά δύσκολη στιγμή τη διαχείριση της εξωτερικής πολιτικής της Κύπρου χωρίς να έχει ιδέα για την πολιτική και πολύ περισσότερο για τους λεπτούς διπλωματικούς χειρισμούς.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Μακάριος συνηθίζει να λέει για τους διπλωμάτες του ότι είναι πολύ ευχαριστημένος αν «τουλάχιστον δεν προκαλούν ζημιά». Ίσως να έχει σαν κριτήριο την απάντηση του Κύπριου πρεσβευτή στο Κάιρο. Αντί Σωτηριάδη, ο οποίος, σε έρώτησή Αιγύπτου επίσημου, πώς περνά στην αιγυπτιακή πρωτεύουσα, είπε: «Προσπαθώ να ζήσω μία πολιτισμένη ζωή σε μία απολίτιστη χώρα»... Ο πρεσβευτής (;) αυτός, παρόλο που η αιγυπτιακή κυβέρνηση ζήτησε επανειλημμένα την ανάκλησή του χαρακτηρίζοντάς τον «περσόνα νόν γκράτα» ανεπιθύμητο πρόσωπο και παρόλο που διεξάγεται έναντίον του έρευνα για

οικονομικά σκάνδαλα, εν τούτοις εξακολουθεί να υπηρετεί στο Κάιρο.

ΟΛΑ αυτά βέβαια είναι θλιβερά. Και εύλογα μπορεί κανείς, γιατί ο πρόεδρος Μακάριος, ενώ έχει πλήρη γνώση της ανικανότητας των ανωτέρων και ανωτάτων στελεχών (εκτός βέβαια από εξαιρέσεις που μετρούνται στα δάκτυλα), δεν προχωρεί στη λήψη μέτρων που να εξυγιάνουν το υπουργείο Έξωτερικών και να το καθιστούν ικανό να ανταποκριθεί στην πραγματικά μεγάλη σήμερα αποστολή του.

ΤΟ κυπριακό υπουργείο Έξωτερικών, είναι σήμερα μία αντεστραμμένη πυραμίδα. Όσο προχωρεί κανένας προς την κορυφή τόσο πιο δύσκολο είναι να συναντήσει ανθρώπους ικανούς και πιστούς στην πολιτική που έχουν ως αποστολή να εφαρμόζουν. Εκείνο όμως που καταντά εξοργιστικό είναι να σύρεται ο άστερος Σαμψών σε δίκη, ένας άνθρωπος «εν πλήρει συγχύσει αθώος», και από την άλλη να παραμένουν σε καίριες θέσεις διαχείρισης της εξωτερικής πολιτικής της Κύπρου άνθρωποι που συνταυτίστηκαν πλήρως με την πραξικοπηματική τάξη. Καμιά απολύτως κάθαρση δεν έγινε στο υπουργείο Έξωτερικών ούτε καν διοικητικής φύσης μέτρα δεν πάρθηκαν. Αντίθετα, όσοι συνεργάστηκαν με το χουντικό καθεστώς, είτε πήραν προαγωγή είτε ευμενή μετάθεση...

● Ποιά στάση κράτησε αλήθεια το υπουργείο Έξωτερικών στη διάρκεια του πραξικοπήματος;

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικό ότι, αν εξαιρέσουμε τρεις ή τέσσερις, όλοι οι άλλοι Κύπριοι πρεσβευτές συντάχθηκαν με το πραξικόπημα. Ας μη μιλήσουμε καλύ-

τερα για τα στέλεχη του υπουργείου που βρίσκονταν στη Λευκωσία, γιατί αν σκεφτούμε ότι κάθε «21η Απριλίου» που γιορτάζονταν και στη Λευκωσία, στο στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ, ή «πέτερος της επανάστασης», το υπουργείο Έξωτερικών άδειαζε, τότε είναι εύκολο να συλλάβουμε το κλίμα υποδοχής που συνάντησε ο πραξικοπηματίας υπουργός των Έξωτερικών Ντίμης Δημητρίου όταν ανέλαβε τα καθήκοντά του. Σαν παράδειγμα:

● Ο Βάνιας Μαρκίδης, ο άνθρωπος που προσφώνησε τον Σαμψών εκ μέρους του υπουργείου, είναι σήμερα προϊστάμενος της Διεύθυνσης Κυπριακού του υπουργείου Έξωτερικών. Εκείνες τις μέρες επικράτησε ένα διοικητικό αλλούμ. Ο «υπουργός» εξέδωσε μία ανακοίνωση με την οποία καθόριζε ονομαστικά ποιό από τους υπαλλήλους έπρεπε να εργάζονται καθημερινά και έδωσε... άδεια σ' όλους τους δημοκρατικούς.

● Ο Δώρος Πιερίδης, που μετατίθεται σήμερα στην κυπριακή πρεσβεία της Μόσχας, για περαιτέρω, φαίνεται, καλλιέργεια των κυπροσοβιετικών σχέσεων, είναι γνωστός αντιμακαριακός που υπηρετούσε παλιά στην πρεσβεία της Αθήνας, ανακλήθηκε ύστερα από διάδημα του πρεσβευτή Κρανιδιώτη στη Λευκωσία και ανέλαβε γενικός διευθυντής του υπουργείου διορίζοντας και παύοντας πρεσβευτές. Η Χούντα είχε ζητήσει το 1973 την επιστροφή του στην κυπριακή πρεσβεία της Αθήνας. Ο Μακάριος αρνήθηκε να τον επαναποθετήσει στην Αθήνα και τον έστειλε επιτετραμμένο στο Βελιγράδι, αλλά τον περισσότερο καιρό ο Δώρος Πιερίδης δρισκόταν -

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Τό τέταρτο βιβλίο της σειράς, που καλύπτει την περίοδο από το 1935 ως τον Ιούνιο του 1941.

● Τό νέο έργο του ΣΠΥΡΟΥ ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ εκθέτει τά πολεμικά και διπλωματικά γεγονότα από την ιταλική είσοδο ως την κατάληψη της Κρήτης με πλήθος από μαρτυρίες στρατιωτικών, πολεμιστών της Άλδανίας, πολεμικών ανταποκριτών, ξένων ιστορικών, καθώς και ντοκουμέντα από τά αρχεία του Φόρειν Όφφισ, του Γ' Ράιχ, του γιουγκοσλαβικού υπουργείου εξωτερικών κ.ά., κι είναι ή πιο ολοκληρωμένη εξιστόρηση και μελέτη του μεγαλείου και της κατάρρευσης της Ελλάδας.

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΑΛΛΑ ΒΙΒΛΙΑ:

- «Πώς εφθάσαμε στην 4η Αυγούστου».
- «Η 4η Αυγούστου - έργο και πολιτεία».
- «Η εξωτερική πολιτική της 4ης Αυγούστου».

ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ ΤΗ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΑΥΤΗ ΣΕΙΡΑ

σπυρου λιναρδατου

ο πολεμος του 1940-41 και η μαχη της κρητης

διαλογος

χωρίς άδεια - στην Αθήνα. Με την έκδωση του πραξικοπήματος βρίσκεται στη Λευκωσία και όπλοφορεί δίπλα στον πραξικοπηματία ύπουργό Ντίμη Δημητρίου.

● Ο Άντρέας Φράγκος, άνώτερος σήμερα ύπάλληλος του ύπουργείου, διορίστηκε γιά ένα διάστημα, επί μεταπραξικοπήματος Κληρίδη, γενικός διευθυντής και ήταν στο πλευρό του Δημητρίου. (Καί οί δυό τους περιλαμβάονταν στον «κατάλογο των πρεσβευτών» πού ό Δημητρίου είχε συντάξει γιά την άντικατάσταση των πρεσβευτών της Κυπριακής Κυβέρνησης. Ο Δ. Πιερίδης προοριζόταν γιά την Αθήνα... Τρεις ή τέσσερις έξάλλου πρεσβευτές πού εκπροσωπούσαν την κυπριακή κυβέρνηση και τον πρόεδρο Μακάριο θά παρέμεναν σύμφωνα μέ τον «κατάλογο» στη θέση τους. Οί πρεσβευτές αυτοί ύπηρετούν κανονικά στίς θέσεις τους και σήμερα...)

ΕΙΝΑΙ έξάλλου «περιώνυμη» ή «αποστολή» των πραξικοπηματιών στον ΟΗΕ, ή όποία άπαρτιζόταν από τον δικηγόρο Λουκά Παπαφίλιππου και τούς «διπλωματικούς» Βάνια Μαρκίδη και Παρασάδβα. Άφού άπέτυχαν στη Νέα Υόρκη στην προσπάθειά τους νά ύποκαταστήσουν τον νόμιμο Κύπριο εκπρόσωπο Ρωσσίδη, έλέστρεψαν στην Αθήνα, όπου «τά έσπασαν» στα μπουζούκια...

ΣΗΜΕΡΑ έπίσης:

● Ο γραμματέας του τότε «προέδρου» και τώρα καταδίκου σέ είρκτή 20 χρόνων, Νίκου Σαμπινά, Χριστόδουλος Πασιαρδής είναι ιδιαίτερος γραμματέας του ύπουργού Έξωτερικών κ. Ι. Χριστοφίδη, ενώ τή Διεύθυνση Εύρωπαϊκών Υποθέσεων του ύπουργείου διευθύνει σήμερα ό γραμματέας του πραξικοπηματία ύπουργού Έξωτερικών Ντίμη Δημητρίου.

● Ο κ. Φροΐξος Βράχας, διευθυντής του Γραφείου Δημοσίων Πληροφοριών - σέ μιά περίοδο πού ή λογοκρισία άπαγόρευε στίς έφημερίδες, την τηλεόραση και τό ραδιόφωνο νά αναφέρουν τό όνομα του προέδρου Μακάριου ή νά δημοσιεύσουν φωτογραφία του - είναι σήμερα σύμβουλος μέ βαθμό πληρεξούσιου ύπουργού στην κυπριακή πρεσβεία της Αθήνας και άναμένει την προαγωγή του σέ πρεσβευτή... Πρίν νά καταλήξει στη θέση του διευθυντή του Γραφείου Δημοσίων Πληροφοριών ό κ. Βράχας πέρασε από τίς θέσεις του καθηγητή, του διευθυντή της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Κύπρου, του άνώτατου λειτουργού του ύπουργείου Παιδείας και του διευθυντή Πολιτιστικών Σχέσεων του ύπουργείου Έξωτερικών.

● Η τελευταία αυτή θέση κατέχεται σήμερα από τον κ. Μιχαλάκη Πισσά, πού άπασχόλησε κατά τή δεκαετία του 1960 την κυπριακή κοινή γνώμη μέ ένα «σκάνδαλο συναλλάγματος», ενώ ύπηρετούσε στην κυπριακή πρεσβεία του Καΐρου. Ο κ. Μ. Πισσάς, παλιός γραμματέας της δεξιάς Συνομοσπονδίας Έργατών Κύπρου (ΣΕΚ), κλήθηκε από τή

Χούντα στην Αθήνα «γιά νά οργανώσει» τον ελληνικό εργατικό συνδικαλισμό(!)...

● Βοηθός του κ. Βράχα στο Γραφείο Δημοσίων Πληροφοριών στην περίοδο αυτή, ήταν ό σημερινός εκπρόσωπος της Κύπρου στο Συμβούλιο της Εύρώπης, Κ. Πηλαδάκης, ό όποιος είχε διορισθεί από τούς πραξικοπηματίες και είχε άποδεχθεί τή θέση του πρεσβευτή της Κύπρου στη Βόννη...

ΚΑΙ όλα αυτά τή στιγμή πού ή ολοκληρωτική άπειλή έναντίον του κυπριακού λαού είναι ευδιάκριτη και έπομένως ή χάραξη της ελληνικής στρατηγικής πού θά όδηγήσει έξω από την κρίση και θά ξεπεράσει τούς κινδύνους, έτσι ώστε ή Κύπρος νά ξαναγίνει κράτος έναίιο, κυρίαρχο και ανεξάρτητο, χρειάζεται μάτι καθαρό και άποφασιστικότητα. Τό γεγονός ότι ό κυπριακός λαός σήμερα μιλά γιά μακροχρόνιο άγώνα, και τό έδειξε έμπρακτα μέ την ψηφο του στίς τελευταίες βουλευτικές εκλογές στο νησί, είναι ένδειξη ότι ό ίδιος έχει επιλέξει τή στρατηγική του. Τό πρόδλημα είναι μέχρι σέ ποιο βαθμό ή ήγεσία του και ό ίδιος ό πρόεδρος Μακάριος είναι άποφασισμένος - παρόλο πού κανένας δέν νιώθει την άνάγκη νά κάνει οικονομία στα συν-

θήματα ύπέρ του μακροχρόνιου άγώνα - νά προχωρήσει έμπρακτα προς την κατεύθυνση της έφαρμογής αυτής της στρατηγικής. Η διατήρηση καταστάσεων όπως αυτή πού επικρατεί σήμερα στο κυπριακό ύπουργείο Έξωτερικών δέν είναι άπλα και μόνο μιά αντίφαση προς τή στρατηγική του κυπριακού λαού. Είναι πολύ περισσότερο μιά δλόκληρη νοοτροπία μέ την όποία είναι διαποτισμένος, ακόμα και σήμερα, δλόκληρος ό κυπριακός κρατικός μηχανισμός και πού άν δέν σταματήσει, τότε τό νά μιλούμε γιά μακροχρόνιο άγώνα καταντά έμπαιγμός, άφού την ίδια ώρα είναι ήδη ναρκοθετημένος.

Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ μέ την όποία ξεκίνησε τή ζωή του τό κυπριακό ύπουργείο Έξωτερικών, ως χώρος δηλαδή όπου θά μπορούσαν νά δολευτούν διάφοροι άγωνιστές, φαίνεται νά καθορίζει και σήμερα την έσωτερική διάρθρωση και επάνδρωση του ύπουργείου. Μόνο πού σήμερα αυτοί πού τοποθετούνται και προάγονται είναι σέ μεγάλο βαθμό όχι άγωνιστές του '55-'59, αλλά αυτοί πού προσκύνησαν τον Σαμπινά και τή Χούντα.

ΤΟ νομοσχέδιο γιά τό Νέο Κανονισμό του κυπριακού ύπουργείου Έξωτερικών, πού συζητείται αυτόν τον καιρό στην κυπριακή Βουλή, παρέχει την ευκαιρία γιά μιά καινούργια αντιμετώπιση όλων των θεμάτων πού άφορούν τό ύπουργείο, άν και ψιθυρίζεται έπίμονα ότι αυτό τό νομοσχέδιο είναι «στά μέτρα» μερικών πού δέν παράλειψαν νά προσφέρουν τίς ύπηρεσίες τους στους πραξικοπηματίες. Όμως, ή κυπριακή Βουλή είναι σήμερα δημοκρατική, μέ πολύ πρόσφατη τή λαϊκή έντολή. Μιά έντολή πού είναι σαφέστατη και δέν παίρνει παρερμηνείες. Όφείλει λοιπόν νά προχωρήσει μέ τόλμη στην αναδιάρθρωση του ύπουργείου Έξωτερικών, μέ γνώμονα τή μετατροπή του σέ ένα φορέα ικανό νά εφαρμόζει μέ έπιτυχία την άδέσμευτη πολιτική και νά προωθεί τή στρατηγική του μακροχρόνιου άγώνα.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ Α. ΠΑΛΛΑΣ

Βερανζέρου 4, Πλ. Κάνιγγος Τηλ. 3622.888-3620.721

Έναρξεις νέων τμημάτων

Άποφοίτων και μαθητών Έ'ης τάξεως

ΤΗΝ 10ην ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ - ΦΥΣΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ

ΙΑΤΡΙΚΗΣ - ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ - ΟΙΚΟΝ. ΚΥΚΛΟΥ

Ειδικά τμήματα ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

Ο Λεωνίδας Αναγνωστόπουλος (αριστερά, 3ος από αριστερά) χαιρετά με άλλους στρατιώτες, στο Κέντρο Εκπαιδεύσεως, λίγες μέρες πριν από το θάνατό του. Ο πατέρας του παρακαλεί τους στρατιώτες της φωτογραφίας να επικοινωνήσουν μαζί του. Έχει υπόνοιες ότι «κάτι» συνέβη και μ' άλλους - εκτός από το παιδί του.

Τί έγινε στο ΚΕΠ Θήβας στις 18-10-74; ΕΝΑΣ ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

● Τή νύχτα της 18ης Οκτωβρίου 1974 έγινε απόπειρα στρατιωτικού εγχειρήματος στο Κέντρο Εκπαιδεύσεως Πυροβολικού της Θήβας;

● Κάτω από ποιές ακριβώς συνθήκες βρήκε το θάνατο ο στρατιώτης Λεωνίδας Αναγνωστόπουλος;

ΣΤΑ δύο αυτά, βασικά, ερωτήματα καλείται τώρα να απαντήσει η στρατιωτική δικαιοσύνη. Ο «φάκελος Αναγνωστόπουλου» δεν έκλεισε. Η τακτική δικαιοσύνη τον επέστρεψε ανοικτό στους στρατιωτικούς δικαστικούς. Τό Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών κήρυξε «εαυτό αναρμόδιο» και παρέπεμψε την όλη υπόθεση στις στρατιωτικές δικαστικές αρχές, με την παρακάτω ένδειξη:

«Υφίστανται υπόνοιες ότι το συμβάν έλαβε χώρα κατά την διάρκεια αποδείρας στρατιωτικού πραξικοπήματος».

Η «ΥΠΟΘΕΣΗ Αναγνωστόπουλου» είναι γνωστή από τα άλλα πολλά δημοσιεύματα του τύπου. Ο στρατιώτης (προπαιδευόμενος) Λεωνίδας Αναγνωστόπουλος βρέθηκε τό πρωί της 18ης Οκτωβρίου 1974 βαριά τραυματισμένος στή σκοπιά του, στο Κέντρο Εκπαιδεύσεως Πυροβολικού της Θήβας, όπου υπηρετούσε. Είχε θάρδια 6-9 τό πρωί...

ΤΡΕΙΣ μέρες αργότερα ή σορός του μεταφέρθηκε στην Αθήνα για νά ταφεί. Έτσι έμαθαν οι δικοί του ότι ο

Λεωνίδας δέν ζούσε πιά...

● Τί είχε συμβεί;

Ο ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΗΣ κ. Γ. Άγιουτάντης, πού έκανε νεκροψία, αναφέρει στην έκθεσή του τά εξής σάν συμπέρασμα:

«Ός συνάγεται έκ τών εύρημάτων τής ένεργηθείσης νεκροψίας καί νεκροτομίας, ό θάνατος τού εξέτασθέντος άτομου έπλήθε συνεπεία όξείας περιτονίτιδος αποτόκου τρώσεων τής κοιλίας διά νύσσοντος όργάνου».

● Δηλαδή;

ΣΥΜΦΩΝΑ μέ τήν άποψη τού κ. ιατροδικαστή, ό Αναγνωστόπουλος (ένα χαρούμενο παλληκάρι μέ υπερβολική μυϊκή δύναμη) αυτοκτόνησε.

● Πώς αυτοκτόνησε;

ΜΕ τήν ξιφολόγχη του, λέει ό ιατροδικαστής. Συγκεκριμένα ό Αναγνωστόπουλος... κατάφερε νά μπήξει πέντε φορές (άριθμός 5) τήν ξιφολόγχη στην κοιλιά του καί νά προκαλέσει τραύματα βάθους έπτά (άριθμός 7) εκατοστών!

ΔΕΝ πέθανε όμως έπιτόπου, αλλά δύο μέρες μετά (20/10) στο άναρρωτήριο τής μονάδας του.

● Γιατί τόν κράτησαν εκεί καί δέν τόν μετέφεραν άμέσως σέ νοσοκομείο;

ΑΠΟ «άμέλεια». Έτσι, τουλάχιστον, αποφάνθηκε τό Διαρκές Στρατοδικείο Αθηνών, πού - λίγο μετά - καταδίκασε σέ 6 μηνών φυλάκιση τόν στρατιωτικό γιατρό Ιορδάνη Μητσόπουλο. Γιατί, δηλαδή, από άμέλειά του, ό βαρύντα τραυματισμένος στρατιώτης δέν μεταφέρθηκε σέ νοσοκομείο, αλλά έμεινε στο άναρρωτήριο τής μονάδας του, όπου καί ξεψύχησε.

ΑΠΟ «άμέλεια», ίσως - όχι τού γιατρού, πάντως - ΔΕΝ ειδοποιήθηκαν καί οι οίκείοι τού άτυχου νέου σ' αυτά τά δύο 24ωρα πού έμεινε ζωντανός μετά τόν περιέργο τραυματισμό του.

ΟΤΑΝ ειδοποιήθηκαν ό γιός τους δέν ζούσε πιά... Κι ό πατέρας τού Λεωνίδα, πού δέν πίστεψε από τήν αρχή ότι τό παιδί του αυτοκτόνησε (δέν είχε λόγους - λέει - νά τό κάνει, κι άν έν πάση περιπτώσει ήθελε νά κάνει κάτι τέτοιο θά χρησιμοποιούσε τό ύπηρεσιακό όπλο του κι όχι τήν ξιφολόγχη, καί μάλιστα... 5 φορές!) άρχισε τίς έρευνες καί τίς καταγγελίες.

ΑΠΟ τίς έρευνες «έβγαλε» ότι «κάτι» έγινε εκείνο τό θράδυ στο Κέντρο, κάποιοι κινήθηκαν - καί στίς έφημερίδες, άλλωστε, γράφτηκαν μερικά πράγματα. Μάζεψε στοιχεία, μαρτυρικές καταθέσεις κι έκανε τελικά μήνυση «κατ' άγνώστων» γιά «έκ προθέσεως άνθρωποκτονία», μ' αποτέλεσμα τό Συμβούλιο Πλημμελειοδικών νά επιστρέψει - καθώς προαναφέρθηκε - τόν φάκελο στους στρατιωτικούς δικαστές γιά νέες ανακρίσεις.

● Τί θά βγάλουν γιά τόν θάνατο τού στρατιώτη Αναγνωστόπουλου;

● Τί θά αποφανθούν ότι έγινε εκείνη τή νύχτα (τρεις μόλις μέρες μετά τήν «άλλαγή τού Ιουλίου») στο Κ.Ε.Π. της Θήβας;

ΔΙΕΘΝΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Έλληνική έκδοση τού

LE MONDE
diplomatique

Αρχ. 40

Έκδίδεται από τήν
ΕΞΑΝΤΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΕ
Δεσφών 4, τηλ. 3637107
Αθήνα, Τ.Τ. 144
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Εκδήλωση για την ΕΟΚΑ στη Θεσσαλονίκη (1-4-74). Από δεξιά: ο πνευματικός του Α2 Ανθοδής, άσπυρος, ο πρόεδρος της ΦΕΑΠΘ Ι. Τσελέπης και ο μητροπολίτης Λευκάδας. Τι σχέση είχε ο Ανθοδής με τον «Φοιτητή»;

Ο «ΦΟΙΤΗΤΗΣ» ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ...

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Γιά τό θέμα, όμως, του «Φοιτητή» λάβαμε καί δυό επιστολές.

● Μία, του αρχιτέκτονα κ. Μ. Φρύσσα που διευκρινίζει ότι «ο δῆμαρχος Θεσσαλονίκης Μιχάλης Παπαδόπουλος δέν ἔχει γιό μέ τ' ὄνομα Μίλτος Παπαδόπουλος ἀλλά προγονό που ὀνομάζεται Μίλτος Φρύσσας» (ὁ ἴδιος) κι ὅτι «ὁ ὑποτιθέμενος γιός» δέν ἔχει ποτέ «ἀρθρογραφίσει».

● Ἀλλή, του κ. Ν. Χ. Χουρμουζιάδη, καθηγητῆ ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης που διευκρινίζει ὅτι ἡ ἐπιτροπή διαγωνισμοῦ ποιήσεως τοῦ «Φ» «ἀν ποτέ λειτουργήσε, αὐτό ἔγινε ἐρήμην του».

Ὁ κ. ΦΡΥΣΣΑΣ

Ἡ ἐπιστολή τοῦ κ. Φρύσσα ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Κύριε διευθυντά

Σχετικά μέ τό ἄρθρο σας «ἡ ἐπιστράτευση ἑνός «Φοιτητή» τοῦ τείχους σας τῆς 27-11-76 ἔχω νά πληροφορησῶ τά παρακάτω:

1. Ὁ δῆμαρχος Θεσσαλονίκης Μιχάλης Παπαδόπουλος δέν ἔχει γιό μέ τό ὄνομα Μίλτος Παπαδόπουλος ἀλλά προγονό που ὀνομάζεται Μίλτος Φρύσσας.

2. Ὁ ὑποτιθέμενος «γιός» δέν ἔχει ποτέ ἀρθρογραφίσει.

Εἶναι λοιπόν τό σχετικό σχόλιο στό ἄρθρο σας μιά συκοφαντία που στρέφεται καί μόνον ἐναντίον τοῦ δῆμαρχου Μιχάλη Παπαδόπουλου διωσιμένη σέ ἕναν εὐκόλο συσχετισμό ὀνομάτων καί ἐπιθέτων σέ ἐπίπεδο κουντουμπολίου.

Τό γεγονός βάζει σέ σκέψεις. Δύο εἶναι οἱ πιθανές ἐξηγήσεις:

1. Ἦσως εἴστε ἀμελής καί ἀφελῆ θύματα τοῦ ἀρθρογράφου καί πληροφοριοδότη σας, πληροφοριοδότη ἱκανότατο στό ν' ἀνακαλύπτει, ν' ἀποκαλύπτει καί νά συσχετίζει ἀπόρητα ἔγγραφα ἀλλά ἐντελῶς «ἀνέκानον» νά

σχολιάσει ἕνα συγκεκριμένο πολιτικό πρόσωπο. Ἡ σκοπιμότητα εἶναι φανερή. Ἀλήθεια, τί καί ποιός εἶναι αὐτός ὁ πληροφοριοδότης, που δουλεῖ καί ποιόν ὑπηρετεῖ; Περιμένουμε μέ ἐνδιαφέρον τήν ἀπάντηση.

2. Ἦσως εἴστε καθοδηγητές τοῦ ἀρθρογράφου. Σ' αὐτή τήν περίπτωση ἡ πράξη σας εἶναι ἀκόμη σοβαρότερη. Εἶναι κτηνισμός καί ὁ ρόλος σας εἶναι νά δημιουργεῖτε σκάνδαλα σέ βάρος συγκεκριμένων πολιτικῶν προσώπων μέ τόν μανδύα τοῦ ἀδιάφθορου ἀριστεροῦ τύπου, χῶρο ἀπ' ὅπου ἔτσι θγάξετε ἔξω τό ἐντυπό σας.

Ἄν δέν ἀληθεύει καμιά ἀπ' τίς δυό ἐξηγήσεις περιμένουμε τόν προβληματισμό σας καί τή δική σας ἐξήγηση.

Μίλτος Φρύσσας

Αρχιτέκτονας
Βελισσαρίου 16, Θεσσαλονίκη

Ὁ κ. ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΗΣ

Ἡ ἐπιστολή τοῦ κ. Χουρμουζιάδη ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἀγαπητό «ΑΝΤΙ»

Στήν ἐνδιαφέρουσα ἔρευνα τοῦ τελευταίου τείχους σου, σχετικά μέ τόν περιδόντο «Φοιτητή» διάβασα μέ ὀδυνηρή ἐκπλήξη τό ὄνομά μου σέ ἀνοίκεια συμφραζόμενα (σελ. 12 «προτοῦτο», στήλη 3). Δέν ἀποκλείεται, βέβαια, νά πρόκειται γιά ἀπλή συνωνυμία. Δηλώνω, πάντως, ρητά ὅτι, ἂν ποτέ λειτουργήσε μιά τέτοια ἐπιτροπή, αὐτό ἔγινε ἐρήμην μου. Ὑποθέτω ὅτι αὐτή ἡ κατηγορηματική μου διάψευση μπορεῖ νά ἐπιβεβαιωθεί ἀπό τά ἀρχεῖα τοῦ «Φ». Ἄς μου ἐπιτραπεί μόνο νά προσθέσω ὅτι μιά τέτοια ἔρευνα ἔπρεπε νά εἶχε πραγματοποιηθεῖ, ἂν ὑπῆρχε, ὅπως ἐλπίζω, διάθεση νά ἀποκαλυφθῶν καί νά στηλιτευτοῦν ἔνοχα ὀνόματα καί ὄχι νά ὑπηρετηθεῖ ἀνέθινα μιά δημοσιογραφική δημοσκοπία, τόσο ἐπικίνδυνη, καί δυστυχῶς τόσο σπληνισμένη,

Ἡ ἀποκάλυψη – στό τεῦχος 59, τοῦ Νοέμβριου – τῆς ἱστορίας τοῦ «Φοιτητή», εἶχε διπλό στόχο: ἔδειχνε πῶς «γεννιέται» ἐν ἀπόρητο ἔγγραφο καί πῶς «καλύφθηκε» (δηλαδή: δέν ἀποκαλύφθηκε) ἕνα μικρό οἰκονομικό σκάνδαλο τῆς χούντας.

Γιά τό πρῶτο θέμα δέν περιμένουμε βέβαια κάποια ἀπάντηση ἀγομοδίου. Γιά τό ἄλλο ὁμως;

● Τί ἀπέρριναν τά χρήματα (δύο ἑκατομμύρια ἢ παραπάνω), που συγκεντρώθηκαν μέ βάση τό ὑπ' ἀριθμ. Φ. 461/39/161009/8-11-73 ἔγγραφο τοῦ Γ' ΣΣ στήν Ἐθνική Τράπεζα Θεσσαλονίκης γιά τό λογαριασμό 54003;

Ἄς περιμένουμε λίγο ἀκόμα...

ἰδιαίτερα στίς μέρες μας καί ἰδιαίτερα σέ ἐντυπα μέ στόχους προσοδευτικούς.

Εὐχαριστῶ γιά τή φιλοξενία.

Ν. Χ. Χουρμουζιάδης
καθηγητῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλολογίας
Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Θά θέλαμε νά παρατηρήσουμε τά ἑξῆς:

1. Γιά τήν ἐπιστολή τοῦ κ. Φρύσσα:

Τό «ΑΝΤΙ» ἔγραψε: «ὁ γιός τοῦ σημερινοῦ δῆμαρχου Θεσσαλονίκης Μίλτος Παπαδόπουλος γράφει τό ἄρθρο «Τό σλόγκαν τῆς ζωῆς μας»».

Ἦταν λάθος. Ὁ Μ. Παπαδόπουλος δέν εἶναι ὁ γιός τοῦ δῆμαρχου, ἀφοῦ ὁ δῆμαρχος δέν ἔχει γιό ἀλλά προγονό. Καί ζητάμε συγγνώμη γι' αὐτό. Ἀλλά ἀπό τό σημεῖο αὐτό μέχρι τό ὑδριστικό γράμμα καί τοὺς περὶ εἰρησμούς – πέρα ἀπὸ ὑδριστικούς – χαρακτηρισμούς τοῦ κ. Φρύσσα ὑπάρχει μεγάλη διαφορά. Καί δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι τὸ γράμμα συνοδεύεται μέ τήν «παράκληση» τῆς δημοσίευσής «χωρὶς περιοχές, σύμφωνα μέ τὴν νόμο περί τύπου!». Τελικά, ὁ καθένας φαίνεται ἀπὸ τά κείμενά του...

2. Γιά τήν ἐπιστολή τοῦ κ. Χουρμουζιάδη:

Τό «ΑΝΤΙ» ἔγραψε: «Στό φύλλο 4 (τοῦ «Φ») προκηρύσσεται διαγωνισμός ποιήσεως. Τὴν κριτική ἐπιτροπή αποτελοῦν: Γ. Δέλλιος, Κ. Μητούκης, διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἰμου (Ι.Μ.Χ.Α.), Ν. Χουρμουζιάδης καί ὁ Ἡλίας Πανῆς, ἀπὸ τὰ διορισμένα χοντρικά στελέχη τῆς ΦΕΑΠΘ».

Φυσικά, δέν μποροῦμε νά ἔσθουμε ἂν ὁ Ν. Χουρμουζιάδης τοῦ «Φοιτητή» εἶναι ὁ καθηγητῆς κ. Ν. Χ. Χουρμουζιάδης. Καί συμφωνοῦμε ἀπόλυτα μέ τήν σχετική περιοκοπή «δέν ἀποκλείεται βέβαια νά πρόκειται γιά ἀπλή συνωνυμία. Δηλώνω πάντως ρητά ὅτι ἂν ποτέ λειτουργήσε μιά τέτοια ἐπιτροπή, αὐτό ἔγινε ἐρήμην μου», μέ τήν ἀπλή παρατήρηση ὅτι... ἡ ἐπιτροπή λειτουργήσε βέβαια, καί τό πρόβλημα τοῦ ποιῶ ἦταν τό 4ο μέλος τῆς, μάλλον εἶναι θέμα δικό του... Ἀπὸ κει καί πέρα, ὁ κ. καθηγητῆς κάνει κατὰ περὶ εἰρησμούς – περὶ εἰρησμούς σάν τοῦ κ. Φρύσσα – που δέν θέλουμε νά σχολιάσουμε γιατί δέν μᾶς ἀφοροῦν, οὔτε εἰδικά, οὔτε γενικά. Μάλλον λάθος στὸν «χῶρο» ἔκανε ὁ κ. καθηγητῆς...

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ, ΑΔΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΥΝΟΜΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΕΞΟΡΜΗΣΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Εβδομαδιαῖο
ὄργανο ἀρχῶν τοῦ ΠΑΣΟΚ

ΑΘΗΝΑ 26-27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΗ '44

Τά πρακτικά τῆς «Μεγάλης Σύσκεψης»

Παρουσίαση: Χ. Ρίχτερ

ΣΤΙΣ 26 καί 27 Δεκέμβριον 1944 ἔγινε στήν Ἀθήναν (ὑπουργεῖο Ἑξωτερικῶν) μιά ἀποφασιστική γιά τήν τύχη τῆς Ἑλλάδας σύσκεψη, μετά τήν ξαφνική ἄφιξη τοῦ Τσώρτσιλ τῇ νύχτᾳ τῶν Χριστουγέννων.

ΣΤΟ προηγούμενο τεῦχος παρακολουθήσαμε τά γεγονότα πού διαδραματίστηκαν μετά τήν ἄφιξη τοῦ ἄγγλου πρωθυπουργοῦ (25/12) καί τό πρῶτο μέρος τῆς σύσκεψης τῶν πολιτικῶν πού ἄρχισε τό βράδυ τῆς 26/12.

ΣΗΜΕΡΑ δημοσιεύουμε τήν ἀποκατάσταση - ἀπό διάφορες πηγές - τοῦ πρώτου μέρους τῆς σύσκεψης (27/12) καί τά πλήρη πρακτικά τοῦ δευτέρου μέρους τῆς ἴδιας σύσκεψης, πού ἔρχονται γιά πρώτη φορά στή δημοσιότητα.

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Τήν προκαθορισμένη ὥρα τῆς 27 Δεκεμβρίου ἐπαναλήφθηκε ἡ σύσκεψη, ἃν καί οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ/ΕΛΑΣ δέν εἶχανε φτάσει ἀκόμα. Στούς προηγούμενους εἶχανε προστεθεῖ τώρα οἱ Π. Κανελλόπουλος, Στ. Γονατᾶς, Ἀλεξάνδρης, Ἰωάν. Θεοτόκης, Κ. Τσαλδάρης, Στ. Στεφανόπουλος, Πέτρος Ράλλης, Ἀλ. Μιλωνᾶς καί Ἰωάν. Σοφιανόπουλος. Πρῶτο θέμα τῆς σύσκεψης ἦταν ἡ ἀντιδασιλεία.

Ἐδῶ γάνηκε πῶς μόνο οἱ βασιλόφρονες εἶχανε ξεκαθαρισμένους θέσεις πάνω στό θέμα. Γι' αὐτούς δέν ὑπῆρχε κἀν θέμα ἀντιδασιλείας. Δέν τό ὁμολογοῦσαν βέβαια φανερά, ἀλλά ὑποστηρίζανε ὅτι προέχει ὁ ἀφοπλισμός τοῦ ΕΛΑΣ καί τότε μόνο θά ξεκαθαριζόταν καί τό ζήτημα τῆς ἀντιδασιλείας. Στήν ἐπιχειρηματολογία τους πάντως ἐπικρατοῦσε ἡ ἀποψη ὅτι μετά ἀπ' τή συνθηκολόγηση δέν θά ὑπῆρχε κἀν πρόβλημα ἀντιδασιλείας. Μὲ τόν τρόπο αὐτό ὅμως σπρωχτήκανε οἱ δημοκρατικοί στό ἐξῆς δίλημμα: μερικοί συμφωνήσανε νά προηγηθεῖ ὁ ἀφοπλισμός καί μετά νά ἀντιμετωπιστεῖ τό ζήτημα τῆς ἀντιδασιλείας, χωρὶς βέβαια τήν ὀπισθόδοσιν σκέψιν τῶν βασιλικῶν. Οἱ ὑπόλοιποι ζητοῦσαν ν' ἀκολουθηθεῖ ὁ ἀντίστροφος δρόμος. Ἀποτέλεσμα ὧν αὐτῶν ἦταν τό δίλημμα γιά τό ὁποῖο μιλῆσαμε: ἐάν οἱ δημοκρατικοί συμφωνοῦσαν στήν προτεραιότητα τῆς ἀντιδασιλείας, θά συντάσσονταν μέ τίς προτάσεις τῆς ἀριστερᾶς καί θά δίνανε ἔτσι λαβή στοὺς βασιλικούς γιά μιά δυσφημιστική καμπάνια ἐναντίον τους. Ἐάν πάλι συμφωνοῦσαν μέ τήν προτεραιότητα τῆς συνθηκολόγησης, ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἀπώτερου σκοποῦ τῆς, ἡ ἐγκαθίδρυση δηλαδή τῆς δημοκρατίας, γινότανε προβληματική.

Ὁ μόνος πού ἀκολουθοῦσε συνεπῇ μέ τόν ἑαυτὸ του γραμμὴ ἦταν ὁ Παπανδρέου: ἤθελε ν' ἀποφύγει τήν ἀντιδασιλεία καί

συγχρόνως νά διατηρήσει τήν ἐξουσία. Ἐπειδὴ ὅμως ἤξερε ὅτι οἱ ὥρες του σάν πρωθυπουργοῦ ἦταν μετρημένες - ὁ Τσώρτσιλ δέν τόν εἶχε κἀν συμβουλευθεῖ - προσπάθησε νά ξεμπροστιᾷσιν τῇ σύσκεψιν μέ μιά πρόταση πού, ἃν εἶχε ἐφαρμοστεῖ, θ' ἀποτελοῦσε πραγματικό πραγματικό πρᾶξιζόλημα: πρότεινε δηλαδή νά παραιτηθεῖ ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ, καί νά σχηματίσει ἀμέσως μετά ἄλλη κυβέρνησις ἀπὸ τοὺς παρόντες στή σύσκεψιν πολιτικούς. Γιά «καλὴ τους τύχη» ὅμως, οἱ παρόντες δέν χρειάσθηκε νά συζητήσουν τήν πρότασιν αὐτή, γιατί τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἤθασαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ/ΕΛΑΣ.

Τῇ συνέχειᾳ τῆς σύσκεψης μπορούμε νά τήν παρακολουθήσουμε μέ κάθε λεπτομέρεια πλεον ἀπὸ τά πρακτικά πού δημοσιεύονται παρακάτω, ἔτσι πού δέν μένει ἄλλο παρὰ νά κάνουμε μιά ἀξιολόγησιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς σύσκεψης.

Εἶπαμε στήν ἀρχὴ ὅτι ἡ σύσκεψη δέν εἶχε στήν πραγματικότητα κανένα οὐσιαστικὸ σκοπὸ κι ἦταν μόνο μιά πολιτικὴ παράσταση γιά τήν παγκόσμια κοινὴ γνώμιν. Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται στο τέλος, ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ/ΕΛΑΣ ὑποβάλλανε τίς προτάσεις τους γιά μιά πολιτικὴ συμφωνία. Οὐσιαστικά, οἱ πραγματικὲς ἐργασίες τῆς σύσκεψης, μόλις τώρα θά πρεπε νά ἀρχίζανε, μέ τῇ διαπραγμάτευσιν δηλαδή τῶν ὅρων κάποιου συμβιβασμοῦ. Ἀντί γι' αὐτὸ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀνέβαλε τῇ σύσκεψιν ἐπ' ἄοριστον.

Ἔτσι ὅμως τό μόνο ἀποτέλεσμα τῆς σύσκεψης ἦταν ὁ προκαθορισμένος διορισμός τοῦ Δαμασκηνοῦ σάν ἀντιδασιλία καί ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Παπανδρέου ἀπ' τόν Πλαστίρα. Χαμένος τῆς σύσκεψης ἦταν καί πάλι τὸ ΕΑΜ/ΕΛΑΣ. Εἶχε σταθεῖ πρόθυμο νά συμμετάσχει σέ μιά σύσκεψη γιά νά βρεθεῖ μιά πολιτικὴ λύσις στήν κρίσιν. Ἀντ' αὐτοῦ εἶχε ἐπικυρώσει ἅπλως μέ τήν παρουσία του τήν ἀπόφασιν πού εἶχε πάρει ὁ Τσώρτσιλ, γιά λόγους τακτικῆς καί μόνο, νά ἐγκαθιδρύσει ἀντιδασιλεία. Ἔτσι ὅμως ἡ ἀριστερὰ εἶχε μέν πετύχει τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ προκαταρκτικοῦ τῆς ὁρου γιά ὁποιοδήποτε διαπραγματεύσεις, τήν ἐγκαθίδρυσιν δηλαδή τῆς ἀντιδασιλείας, ἡ πολιτικὴ ὅμως λύσις τῆς ἐλληνικῆς κρίσεως οὔτε συζητήθηκε κἀν. Τό κεντρικὸ πρόβλημα εἶχε ἔτσι λυθεῖ στὰ μάτια τῆς παγκόσμιας κοινῆς γνώμης, ἀλλά οἱ παραπέρα βασικὲς ἀξιώσεις τῆς ἀριστερᾶς δέν ἐνδιαφέρονταν πιά κανέναν: οἱ ὑπολογισμοὶ τοῦ Μακμίλλαν ἐπαληθεύαν. Ὁ ἀστικὸς κόσμος εἶχε καί πάλι συμφωνήσει, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποις ἀξιώσεις τῆς ἀριστερᾶς μπορούσαν νά παρεμεριστοῦν σάν ἐξαιρετικὲς ἀπαιτήσεις τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ χριστουγεννιάτικη σύσκεψη τῆς Ἀθῆνας στάθηκε τό τελευταῖο δῆμα γιά τήν παράδοσιν τῶν ὅπλων καί τήν τελικὴ συνθηκολόγησιν τῆς ἀριστερᾶς στή Βάρκιζα. Ἀμέσως παρακάτω δημοσιεύουμε τό πρῶτο μέρος τῆς σύσκεψης, ὅπως μπορούμε νά τό ἀποκαταστήσουμε ἀπὸ τίς ἐκδοχὲς τῶν Β.Ι. καί Παπανδρέου, καί στή συνέχειᾳ τά πλήρη πρακτικά τῆς δευτέρης ἡμέρας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Παπανδρέου στό βιβλίο του δέν ἔχει δημοσιεύσει τήν ὁμιλία του πλήρη, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά συμπληρώσουμε ἀπὸ τὸν Β.Ι. τά ἀποσπάσματα πού λείπουν. Γιά τήν εὐκολὴ διάκρισιν τῶν δύο κειμένων, τυπώνουμε τά ἀποσπάσματα πού ἀντλούμε ἀπὸ τὸν Β.Ι. μέ κυρτά στοιχεῖα.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ ΤΗΣ 27/12/44 ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΦΙΞΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΟΥ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ

Ἡ συζήτηση ἄρχισε οὐσιαστικά μέ πρῶτο ὁμιλητὴ τὸν **ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟ**, πού εἶπε:

Θά πρέπει νά βρεθεῖ σήμερα μιά λύσις στό πρόβλημα τῆς ἀντιδασιλείας.

Παπανδρέου: Ὅλα τά πολιτικὰ κόμματα γνωστοποιήσανε στόν βασιλιά τίς ἀπόψεις τους πάνω στό θέμα. Ὁ βασιλιάς μελετᾷ τίς ἀπόψεις αὐτές.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Ἡ βρετανικὴ κυβέρνησις ἔχει ταχθεῖ ὑπὲρ τῆς ἀντιδασιλείας. Ὁ βασιλιάς ἀποφεύγει ματαίως νά ἀποφασίσιν.

ΘΕΟΤΟΚΗΣ: Τό ζήτημα τότε μόνο θά μπορέσιν νά λυθεῖ, ὅταν οἱ στασιαστὲς καταθέσουν τά ὅπλα.

ΓΟΝΑΤΑΣ: Ἄν ἡ ἀντιδασιλεία εἶναι ὁρος τῶν στασιαστῶν, θά ἦταν σκόπιμο νά ἐκπληρωθεῖ, γιατί ἔτσι θά ἐξαναγκαστοῦν σέ

υποχωρήσεις. Αυτό θά ήτανε πολύ χρήσιμο στην παρούσα κατάσταση.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Στο Κάιρο και την Ιταλία, οι ύπουργοί του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ είχανε την αντίληψη ότι θά άρχουσε ή άσκησις της αντίδρασεως από τό ύπουργικό συμβούλιο. Δέν θεωρώ ότι ή παρούσα σύσκεψη συνεκλήθη άπ' τόν κ. Τσώρτσιλ γιά την επίλυση αυτού του προβλήματος.

ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Κι εγώ τάσσομαι υπέρ της αντίδρασεως, όχι όμως τώρα άμέσως. Πρέπει νά προηγηθεί ή κατάθεση των όπλων.

Οί **ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ** και **ΡΑΛΛΗΣ** ύποστήριξαν την άποψη του Στεφανόπουλου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Μιά μειοψηφία, ό ΕΛΑΣ, κήρυξε τόν εμφύλιο πόλεμο. Αυτό είναι τό πρόβλημα πού μās άπασχολεί. Σ' αντίθετη περίπτωση, θά μās κατηγορήσει ό λαός ότι χάνουμε τόν καιρό μας.

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Την άκρα άριστερά δέν την ενδιαφέρει τόσο ή αντίδραση, όσο ή παραίτηση της κυβερνήσεως. Τίθεται συνεπώς τό ερώτημα: θά ώφελήσει κάτι τέτοιο, ή θά θεωρηθεί, αντίθετα, σάν επιτυχία του ΕΛΑΣ;

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: αυτό όμως δέν μπορεί νά συμβεί χωρίς την εγκαθίδρυση αντίδρασεως. Η επάνοδος του βασιλιά θά ρίξει λάδι στη φωτιά. Πώς λοιπόν θά φτάσουμε στην κατάθεση των όπλων; Δέν θεωρώ ότι μπορεί νά επιτευχθεί αυτό μόνο με εκκλήσεις του πολιτικού κόσμου. Χρειαζόμαστε ένα διαιτητή.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ύποστηρίζεται ότι ή έλλειψη αντίδρασεως, δηλαδή ενός διαιτητή, εμποδίζει τή λύση της τωρινής κρίσεως. Άλλά προς τί ή αντίδραση; Δέν πρόκειται θέβαια νά άσκήσει καμιά νομοθετική ή εκτελεστική εξουσία. Άντίθετα, πρόκειται γιά τόν σχηματισμό μιάς νέας κυβερνήσεως. Καί ερχομαι στο θέμα αυτό.

Ποία είναι ή σύνθεσις της σημερινής Κυβερνήσεως; Οί Στασιαστές την εμφανίζουν ως προσωπικήν. Άλλά είναι πράγματι προσωπική ή σημερινή Κυβέρνησις;

Όχι! Είναι Κυβέρνησις Έθνικης Ένώσεως, εκτός μόνον της Άκρας Άριστεράς και του κ. Καφαντάρη, ό όποιος ήρνηθη συμμετοχήν. Διότι εις την σημερινήν Κυβέρνησιν συμμετέχουν τό Κόμμα των Φιλελευθέρων, μέ τρεις ύπουργούς, τό Λαϊκό Κόμμα, ή Δημοκρατική Ένωσις, τό Ένωτικόν Κόμμα και άνεξάρτητοι πολιτικοί.

Καί πρέπει νά σās ύπενθυμίσω τά γεγονότα τά όποια προηγήθησαν της Στάσεως. Όταν έβλεπα ότι αι υπεράνθρωποι προσπάθειαι, τās όποιās είχαν καταβάλει προς διατήρησιν της συνεργασίας μέ την Άκραν Άριστεράν και προς άποτροπήν του εμφυλίου πολέμου, απέβαινον μάταιαι, διότι ή Άκρα Άριστερά, άντιληφθεΐσα πλέον ότι άποτελεί μικράν μειοψηφίαν του Λαού, ήρνεϊτο την άποστράτευσιν και τόν άφοπλισμόν των ενόπλων της δυνάμεων, τότε δέν ήρκεσθην εις την παλαιάν εμπιστοσύνην των συνεργαζομένων πολιτικών κομμάτων. Έκάλεσα τό Ύπουργικόν Συμβούλιον και άνεκοίνωσα ότι εισήλθομεν εις την κρίσιν. Ότι ή Άκρα Άριστερά έχει άποφασίσει την Στάσιν εναντίον του Κράτους. Ότι σκληρόν και άχαριστον είναι πλέον τό καθήκον τό όποιον θά όφειλωμεν νά επιτελώμεν. Άλλά άκριδώς δι' αυτό ή Κυβέρνησις δέν ήμπορεί νά περιβάλλεται μέ ήλαττώσιν και άμφίβολον εμπιστοσύνην των συνεργαζομένων κομμάτων. Η εμπιστοσύνη και ή αλληλεγγύη θά πρέπει νά είναι άπόλυτοι, άλλως ή Κυβέρνησις θά υποβάλη άμέσως την παραίτησίν της, διά νά έλθουν άλλοι περιβαλλόμενοι μέ την κοινήν εμπιστοσύνην.

Άπνηθύνην, ιδιαιτέρως, προς τούς ύπουργούς των Φιλελευθέρων και παρεκάλεσα τόν ύπουργόν κ. Άβραάμ όπως επισκεφθί τόν Άρχηγόν των Φιλελευθέρων και άνακοινώση τās άπόψεις της Κυβερνήσεως.

Καί ό κ. Άβραάμ, συναντήσας τόν Άρχηγόν των Φιλελευθέρων, επέστρεψε και άνεκοίνωσεν εις τό Ύπουργικόν Συμβούλιον ότι τό Κόμμα των Φιλελευθέρων όχι μόνον «άνεπιφυλάκτως» αλλά «μετ' ένθουσιασμού» τάσσεται εις τό πλευρόν της Κυβερνήσεως διά την αντιμετώπισιν της άπειλουμένης Στάσεως. Τό ίδιον επανέλαβε και εις έμέ ό Άρχηγός των Φιλελευθέρων όταν την επομένην τόν έπεσκέφθη.

Τό Λαϊκόν Κόμμα, διά των ύπουργών του, οι όποιοι μετείχον εις την Κυβέρνησιν, εξέδηλωσεν επίσης την άπόλυτον όμοφωνίαν του.

Τό ίδιον συνέβη και μέ όλα τά μέλη του Ύπουργικού Συμβουλίου.

Καί εισήλθομεν εις τόν Άγώνα, υπερασπιστάι της άκεραιότητος του Έθνους και των έλευθεριών του Λαού μας εναντίον της άντεθνικής και αντιλαϊκής Στάσεως.

Έκτοτε ποιόν ήτο τό κοινόν καθήκον;

Τό κοινόν καθήκον ήτο νά γίνεται καθ' ήμέραν συμπαγέστερον τό Έθνικόν Μέτωπον, νά ενισχύεται καθ' ήμέραν περισσότερον ή Κυβέρνησις εις τόν σκληρόν άγώνα.

Καί όμως συνέβη τό αντίθετον! Ένώ έπετέλει μέ αὐταπάγησιν και αὐτοθυσίαν τό έθνικόν της καθήκον, ενώ άνήρχετο εις τόν Σταυρόν του Μαρτυρίου, ήρχισε ταυτοχρόνως νά βάλλεται και εκ των νότων! Άπόψεις κομματικάς και προσωπικάς ήρχισαν νά επικρατοῦν άπέναντι των έθνικών άπόψεων. Καί αντί νά διαλύεται, ως ώφειλε, τό ΕΑΜ, τό όποιον ήτο ένοχον της προδοτικής Στάσεως, ήρχισεν ή άποσύνησις εις τās τάξεις του Έθνικου Μετώπου. Άντί νά βάλλωνται οι στασιαστές, έβάλλετο τό Έθνος!

Καί άνεγνώσαμεν δηλώσεις πολιτικών άρχηγών, ότι «χρειάζεται ρυθμιστής του Πολιτεύματος, διά νά επιδιώξη συμβιβασμόν» μεταξύ των δύο αντιμαχομένων παρατάξεων. Ύπάρχουν λοιπόν «δύο αντιμαχόμεναι παρατάξεις» ήθικώς όμοτίμοι; Άλλά δι' ήμās δέν υπάρχουν δύο αντιμαχόμεναι παρατάξεις. Ύπάρχει άφ' ενός τό Έθνος και άφ' έτέρου ή Στάσις. Τό Έθνος τό όποιον πλήττεται και ή Στάσις ή όποία προδίδει.

Καί δέν συνέβη μόνον αυτό. Χθές την έσπέραν, κατά την σύσκεψιν, ό Άρχηγός των Προοδευτικών προσήλθε, περίπου, συνήγορος της Στάσεως. Κατηγόρησε την Κυβέρνησιν διότι δέν άπεδέχθη την διάλυσιν της Όρεινής Ταξιαρχίας, την όποίαν ήζήσαν ή Άκρα Άριστερά, και παρέσχε τοιουτοτρόπως την ήθικην βάση και την δικαίωσιν της Στάσεως. Καί ώνόμασε μάλιστα την Ταξιαρχίαν του Ρίμινι «Σώμα Πραιτωριανών»!...

Θεωρώ καθήκον μου, νά καταγγείλω ενώπιον του Έθνους κατά τόν πλέον κατηγορηματικό τρόπο τή στάση του κ. Καφαντάρη. Αιτή τή στάση πού τόσο άγέρσει στόν κ. Σιάντο. Έδήλωσα χθές ότι τό ύπουργικό συμβούλιο άπέρριψε όμολογώντα τή διάλυσιν της Όρεινής Ταξιαρχίας, πράγμα πού έκανε εξ άλλον και τό Συμμαχικό Έπιτελείο, τό όποιο τή θεωρεί σάν μιά από της πιο ένδοξες μονάδες των συμμαχικών δυνάμεων.

Ο **ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ** επανέρχεται και εκφράζει την άποψη πως αφού έγινε λόγος γιά τή χορήγηση άδειών επ' άόριστον στους άνδρες της Όρεινής Ταξιαρχίας, ή Ταξιαρχία θά είχε στο μεταξύ διαλυθεί.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ματαιώς επανέλαβη ότι και ή άκρα άριστερά ακόμα άποδέχθηκε τελικά και αιτή τή διατήρησιν της Όρεινής Ταξιαρχίας, υπό τόν όρο ότι θά διατηρηθεί και μιά μονάδα του ΕΛΑΣ, της αιτής αριθμητικής δύναμης μέ εκείνη της Όρεινής Ταξιαρχίας του Γερου Λόχον και τμήματος του ΕΔΕΣ. Ματαιώς επέδειξε στόν κ. Καφαντάρη και τό πρωτότυπο ακόμα σχέδιο συμφωνίας, ύπογεγραμμένο από τούς κ.κ. Σβώλο, Ζεύγο και Τσιρομίκος, πού είχανε συντάξει οι ίδιοι. Παρέμεινε άμετάπειστος. Καί ώνόμασε μάλιστα την Ταξιαρχία του Ρίμινι «σώμα πραιτωριανών». Αιτή στάθηκε ή συμβολή χθές του κ. Καφαντάρη στόν άγώνα πού διεξάγει τό Έθνος εναντίον των στασιαστών.

Καί επανέρχομαι εις τό θέμα της Αντίδρασεως. Διατί λοιπόν ή Αντίδρασις θεωρείται σήμερα άπαραίτητος; Διά νά επιδιώξη τόν σχηματισμόν νέας Κυβερνήσεως. Ίδου λοιπόν ότι ή Κυβέρνησις σās προσφέρει την λύσιν.

Ποίος θά είναι ό ένδεχόμενος Αντίδρασις; Θά είναι ό Μακαριώτατος, ό όποιος τώρα προεδρεύει της συσκέψεως. Ποίους θά συμβουλευθί; Προσωνός τόν πολιτικόν κόσμον, ό όποιος παρίσταται.

Μακαριώτατε, ως Πρόεδρος της Κυβερνήσεως σās ύποβάλλω την παραίτησίν μας και σās παρακαλώ νά αναλάβετε άμέσως την πρωτοβουλίαν, συμβουλευόμενοι τόν παριστάμενον

πολιτικόν κόσμον, διά τόν σχηματισμόν τῆς νέας Κυβερνήσεως.

Εἶναι ἄραγε, τόσον ἐπιτακτική ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως καί τοῦ διατάγματος τῆς Ἀντιβασιλείας, ὅταν μέ τήν δήλωσιν τῆς Κυβερνήσεως παρέχονεν ἀμέσως τήν εὐκαιρίαν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ Κυβερνητικοῦ ζητήματος;

Ἐχομεν ἤρεμον τήν συνείδησιν ὅτι ἐπετελέσαμεν τό καθήκον μας ἀπέναντι τῆς Χώρας.

Προσέφεραμεν, πρῶτον, τήν μεγάλην ὑπηρεσίαν τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως τοῦ Ὀκτωβρίου. Χωρίς ἐκείνην τήν ὑπηρεσίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τίτλον ἀπαράγραπτον τῆς Κυβερνήσεως, δέν θά ὑπῆρχον σήμερον ἐδῶ οὔτε Κυβέρνησις Ἑλληνική, οὔτε δυνάμεις Βρετανικαί, διά νά υπερασπίσουν τὰς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας ἀπό τήν τρομοκρατικὴν τυραννίαν τῆς ἐνόπλου μειοψηφίας.

Ἐξηγτλήσαμεν ἔπειτα ὅλας τὰς προσπάθειάς μας διά τήν ἀποφυγὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Προτιμήσαμε μάλιστα νά ὑποστούμε τήν κριτικὴν ἐκ μέρους τῶν συνεργαζομένων στήν κυβέρνησιν κομμάτων λόγω τῶν μεγάλων ὑποχωρήσέων μας, χωρίς νά παραλείψουμε καμιά προσπάθεια, καί θυσία ἀκόμη, γιά τήν ὁμαλὴ μετάβασιν ἀπ' τὴν ἀντίστασιν σ' ἓνα σταθερὸ κράτος.

Καί κατόπιν, ὅταν ἐσήμανεν ἡ κρίσιμος ὥρα, ὅταν παρ' ὅλας τὰς προσπάθειάς μας ἀπεφασίσθη τό πραξικόπημα ἐκ μέρους τῆς ἐνόπλου Ἀκρας Ἀριστερᾶς, ἐχωρήσαμεν σταθερῶς εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐθνικοῦ μας καθήκοντος ὅπως συντρίψωμεν τήν βίαν καί τήν ἀνεξαρτησίαν καί υπερασπισθῶμεν, μέ ὅλας μας τὰς δυνάμεις, τήν ἀκεραιότητα τοῦ Ἑθνους καί τὰς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας.

Καί δηλώνω ἐπισήμως ὅτι ἀναλαμβάνω τήν εὐθύνην ἐναντι τοῦ βασιλέως νά σχηματίσω ἀμέσως μιά νέα κυβέρνησιν.

● Ἀκολουθεῖ τό πλήρες κείμενο τῶν «Πρακτικῶν», ὅπως ἔχουν διασωθεῖ στά ἀγγλικά Ἀρχεῖα τοῦ FOREIGN OFFICE:

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Οἱ κατηγορίες πού μοῦ ἀποδίδουν εἶναι καθαρές συκοφαντίες. Τό θέμα πού συζητούσαμε ἦταν ἡ ἀντιβασιλεία. Ὁ κ. Παπανδρέου τό ἀπέφυγε ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ κυβέρνησις ἔχει ἀναλάβει ἤδη καθήκοντα ἀντιβασιλείας καί δέν ἀποτελεῖ ἐμπόδιο. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἄσκησις καθήκοντων ἀντιβασιλείας ἀπό τό ὑπουργικὸ συμβούλιο δέν συνιστᾷ ἀναβολή, ἀλλὰ γιά τήν ἄσκησιν αὐτῶν τῶν καθηκόντων ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν πρέπει νά δημοσιευτεῖ ἓνα διάταγμα πού θά τὴν ἐξουσιοδοτεῖ σχετικᾶ. Ὡς τώρα δέν ἔχει δημοσιευτεῖ τέτοιο διάταγμα. Συνεπῶς, ὡς τώρα δέν ὑπῆρχε πραγματικὴ ἀντιβασιλεία. Ὑπῆρχε ἓνα κενό. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τό γεγονὸς ὅτι κάτω ἀπὸ τίς σημερινές συνθήκες ἡ κυβέρνησις δέν ἦταν ὁ ἀρμόδιος ὁρρέας γιά νά ἀσκήσῃ βασιλικὴ ἐξουσία, γιατί τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζονται εἶναι τέτοια πού ἀπαιτοῦν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ βασιλῆα σὰν ὑπέρτατον δικαιοῦ τῆς ἄσκησιν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας. Εἰδικὰ δὲ τό θέμα τῆς κυβερνήσεως δέν μπορεῖ νά λυθεῖ ἀπὸ τό ὑπουργικὸ συμβούλιο. Ὁ κ. Παπανδρέου ὑποστήριξε ὅτι αὐτὰ πού εἶπα χθὲς σχετικά μέ πληροφωρίες πού εἶχα ὅσον ἀφορᾷ στὴ διάλυσιν τῆς Ὁρεινῆς Ταξιαρχίας ἀποτελοῦν υπεράσπισιν τῆς ἀριστερᾶς καί ἐνθάρρυνσιν τῆς ἀντίστασίνης τῆς σὲ μιά στιγμὴ πού ἡ ἐνότητά τοῦ ἔθνους εἶναι ἀναγκαία. Ἐχῶ μακρὰ ἱστορίαν σ' αὐτὴ τὴ χώρα καί δέν συγκινούμαι ἀπὸ λόγια τέτοιου εἶδους. Ἐχῶ ἐπίσης μιά πολὺ πρόσφατη ἱστορία γιά τίς σχέσεις μου μέ τὴν ἄκρα ἀριστερά. Ἐδῶ καί δύο μισοὶ χρόνια εἶχα προβλέψει τὴν ἐξέλιξιν τῆς κατάστασις γιατί διαλέτω ἀρκετὰ ὀξεία ὅραση γύρω ἀπὸ πολιτικὰ θέματα. Ἀλλὰ ἤμουν ὁ πρῶτος καί ὁ μόνος πού ἐπέκρινε τὴν στρογγύη πού ἔδινε στήν ὁργάνωσιν τοῦ ἀντάρτικου κινήματος τῆς ἄκρα ἀριστερᾶς. Ἄλλοι συνεργάζονταν μέ τὴν ἀριστερά καί μπειναν σὸ ΕΑΜ ἐνῶ ἐγὼ ἔμενα σταθερός. Καί ὅταν ἔγιναν προτάσεις γιά τὴν συνεργασία τοῦ πολιτικοῦ κόσμου μέ τὸ ΕΑΜ, ἤμουν ὁ πρῶτος πού τίς ἀπέρριψα καί τίς καταδίκασα. Ποτέ δέν συγχώρησα τὴν ἄκρα ἀριστερά γιά τὴν παραβίασιν τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καί τῆς τάξεως. Ὅταν ἐντόπισα καί καταδίκασα τίς πράξεις τῆς ἀριστερᾶς ὅλοι σχεδὸν ἦταν σὸ πλευρὸν τῆς. Πολλές φορές ἐρωτήθηκα γιατί τότε καταγέθρηκα ἐναντίον

τῆς. Ἀποκρίθηκα ὅτι αὐτὸ συνέβαινε γιατί οἱ πράξεις, οἱ παρανομίες καί οἱ παραβάσεις τῆς ἀριστερᾶς γίνονταν εἰς βάρος τῶν μακρινῶν πληθυσμῶν τῆς Ρούμελης καί τῆς Θεσσαλίας. Ἐξῆ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Ὅταν ὅμως αὐτές οἱ παρανομίες ἔγτασαν σὸ Παγκράτι καί πέρασαν τὸν Ἰλισσὸ γιά νά πλησιάσουν τὸ Κολωνάκι καί τὸ Σύνταγμα, τότε μόνον ἐσημειώθηκε ὁ κόσμος. Ὅπως γίνεταί συνήθως, ὁ κόσμος ἀρχίζει νά παραπονιέται δυνατὰ γιά νά σκεπάζει ἰδέες πού μέχρι τότε ὑποστήριζε. Τό ἴδιο μοῦ συνέβηκε καί μέ τὴν περίπτωσιν τῆς δημοκρατίας ὅταν ὁ Κονδύλης προσπάθησε νά τὴν στερεώσει τὸ 1934 μέ τάξιν καί ἄξιοπρέπειαν. Μὲ κατηγοροῦσε τότε ὅτι δέν ἤμουν δημοκρατικός καί ὅτι μέ διέκρινε ἰσχυρογνωμοσύνη. Ἐγὼ ἔμεινα ὅμως σταθερὸς ἐνῶ ὁ Κονδύλης ἔγινε παλινωρθωτὴς τῆς μοναρχίας. Ἐτοί καί σήμερον πολλοὶ φωνάζουν τὸ ἴδιο γὰ νά σκεπάσουν τίς εὐθύνες τους. Ὅσο γιά τό θέμα τῆς Ὁρεινῆς Ταξιαρχίας, δέν τελείωσα ἀκόμη. Τονίζω τὸ γεγονὸς ὅτι ἐγὼ ὅσον ἀνεζητεῖτο μιά ἀγορμή γιά τὴν ρῆξιν, ἡ ἀγορμὴ πού διαλέχθηκε ἦταν ἡ χειρότερη ἀπ' ὅλες: ἀναφέρομαι φυσικά στὴ διάλυσιν τῆς Ὁρεινῆς Ταξιαρχίας, πού τὴν εἶχε δεχτεῖ ὁ πρωθυπουργός. Ἄν δέν εἶχε δεχτεῖ τὴν διάλυσιν τῆς τὸ πρόβλημα θά ἦταν τελείως διαφορετικόν. Ἀλλὰ τὴν προτίμησε σὰν ἀπαρχὴ τῆς διάσπασιν, καί τὰ πράγματα ἐξελιχθήκαν ὅπως ξέρουμε. Δέν ἐνισχύθηκε ἔτσι ἡ ἀριστερά; Γιατί δώσατε τὴ μάχιν σ' αὐτὸ τό σημεῖο; Γιατί δεχτήκατε τὴν διάλυσιν τῆς Ταξιαρχίας καί μετὰ ἀλλάξατε γνώμην; γιατί σκεπτήκατε ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη θά δυσχεστευθεῖ μέ τὴν διάλυσιν; Ἀγοῦ ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ δέν ἐπιθυμοῦσε τὴν διάλυσιν τῆς Ταξιαρχίας, γιατί δέν προσπαθήσατε τουλάχιστον νά τὴν ἀναθεωρήσατε πάλιν στήν ἴδια βάση, νά ἀποφύγετε νά δώσατε τὴ μάχιν σ' αὐτὸ τό σημεῖο καί νά προχωρήσατε σ' ἓνα ἄλλο ὅπου ἡ εὐθύνη τῆς ἀριστερᾶς θά ἦταν γαυρητή καί δὲ θά μπορούσε νά θρλεῖ καμιά δικαίωσιν γιά τὴν τωρινὴν αἱματοχυσίαν; Αὐτὸ ἀποτελεῖ πραγματικὴ ὑποστήριξιν τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Ἡ σύγκρουσις ὑπονομεύτηκε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν πρωθυπουργόν, πού ὑπαναχώρησε σὸ θέμα τῆς Ὁρεινῆς Ταξιαρχίας καί μετὰ διέλεξε τό σημεῖο ἀκριβῶς ὅπου εἶχε ὑποχωρήσει γιά νά δώσει τὴ μάχιν. Ἡ εὐθύνη εἶναι δική του. Ὁ πρωθυπουργός εἶπε σὸ τέλος ὅτι ἡ κυβέρνησις δέν εἶναι κυβέρνησις Παπανδρέου ἀλλὰ κυβέρνησις κομμάτων καί ὅτι ἂν ὁ βασιλεὺς ἦταν ἐδῶ θά ἔπρεπε νά τὸν διαλέξει γιατί εἶναι δημοφιλὴς ἀλλὰ καί δέν μπορούμε νά ἀφελθῶμε στήν ἀπόλυτην διάθεσιν τοῦ βασιλῆα. Ἐτοί εἶναι ἡ κατάστασις καί ἔτσι συνέβηκε ὅταν σχηματίστηκε ἡ κυβέρνησις συνασπισμοῦ. Ἡ προσωρινὴ κυβέρνησις συνασπισμοῦ πού προσχεδιάστηκε σὸ Κάιρο καί μεταφέρθηκε ἀργότερα στήν Ἀθήνα εἶδε τὸ φῶς μέ τελείως διαφορετικόν τρόπο ἀπὸ τὴν δημοκρατικὴν διαδικασίαν πού θέλησε νά μᾶς περιγράψῃ ὁ κ. Παπανδρέου σήμερον. Ὁ κ. Παπανδρέου μᾶς ἐμψάνισθηκε ὡς ἡρέσκος ὡς ἡρέσκος, νεοσύστατος πρωθυπουργός, ὅταν κανεὶς δέν τὸν εἶχε ἐξουσιοδοτήσει, τουλάχιστον κανένα ἀπὸ τὰ μεγάλα κόμματα. Βρέθηκε ἐτοιμασμένος. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὅλοι θά μπορούσαν νά συμμετάσχουν στήν κυβέρνησιν. Πολλοὶ πῆγαν στήν Αἴγυπτον καί οἱ περισσότεροι συνεργάστηκαν μέ τὴν κυβέρνησιν ἡ μὴτὴν ἀργότερα σ' αὐτὴ σὰν προσωπικοὶ φίλοι τοῦ κ. Παπανδρέου. Καί ὅταν ἦρθαν στήν Ἀθήνα, δέν θεώρησαν καν ἀναγκαῖον νά συγκαλέσουν μιά σύσκεψιν τῶν πολιτικῶν κομμάτων μὴν ὑπολογίζοντας τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὰ ζοῦσαν σὲ πλήρη ἄγνοια τῶν ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν πολιτικῶν θεμάτων ἀπὸ τὸ 1936 ἥδη. Καί ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ 1941, ὁπότε τοὺς ἀφῆσαν σὲ βαθύ σκοτάδι γιά τίς ἀναταραχὰς πού συνέβαιναν στήν Αἴγυπτον. Ἡ σύσκεψιν αὐτὴ ἦταν ἀπαραίτητη γιά νά ἐνημερωθοῦν γιά ὅτι ἔγινε στήν Αἴγυπτον, τουλάχιστον ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ κ. Παπανδρέου, καί τότε θά ἔμενε ν' ἀποφασιστεῖ ἂν αὐτὸ θά ὀδηγούσε σὲ ἐνίσχυσιν τῆς κυβερνήσεως τοῦ ἡ δχι. Ὁ κ. Παπανδρέου ἤρθε, ἀλλὰ γιά λογαριασμὸν τίνος; Ἐπειδὴ ἦταν δημοφιλὴς στὴ μίαν ἢ τὴν ἄλλην πλευρά οἱ Ἀγγλοὶ τὸν δέχτηκαν. Αὐτὸς δέν εἶναι συνηθισμένος τρόπος γιά τὸν σχηματισμὸν κυβερνήσεως. Ἄν τώρα ἐπιθυμῇ νά παραιτηθεῖ, ἔχει τὸ δικαίωμα νά τὸ κάνει. Οὔτε ἔχω ἐγὼ κανένα δικαίωμα ἢ συμφέρον ἀπὸ τὴν παραίτησιν τῆς κυβερνήσεως ἢ τὸν σχηματισμὸν μιάς ἄλλης. Ἀλλωστε ἡ ὑγεία μου δέν τὸ ἐπιτρέπει. Ἐκτός ὅμως ἀπὸ τὸν σχηματισμὸν

της κυβέρνησης υπάρχουν χιλιάδες άλλα θέματα όπου επεμβαίνει ο ρυθμιστής του πολιτεύματος. Τό πρόβλημα δέ λύνεται με την παραίτηση της κυβέρνησης μ' αυτό τόν τρόπο. Τό πρόβλημα θά λυθεί με την εγκαθίδρυση μιᾶς αντιβασιλείας πού θά αποτελεῖ ἐθνική ἀνάγκη, ἀκόμα καί μετά τήν κατάθεση τῶν ὅπλων, γιατί μέ τήν κατάθεση τῶν ὅπλων ἡ εἰρήνη δέ θά βασιλέψει αὐτόματα στή χώρα μας.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Πρέπει ν' ἀπαντήσω μέ λίγα λόγια στόν κ. Καφαντάρη μπροστά στά μέλη αὐτῆς τῆς σύσκεψης πού τόν ἄκουσαν. Ὁ κ. Καφαντάρης ἀναφέρθηκε σέ κάποιον – δέν ξέρω ποιόν – πού στό παρελθόν ἦταν τότε μέσα καί τότε ἔξω ἀπό τό ΕΑΜ. "Αν αὐτός ὁ ὑπαινιγμός ἀγορᾶ ἐμένα, ἐπιθυμῶ νά σᾶς πληροφορήσω ὅτι δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα. Ἡμιον πάντα ἔτοιμος νά συνεργασῶ κάτω ἀπό τοὺς ὅρους πού ἐξέθεσα στόν Λίβανο καί πού ἐπανέλαβα σέ πολλές εὐκαιρίες: κατάργηση τῆς τρομοκρατίας, κατάργηση τῆς μονοπώλησης τῆς ὕλικῆς δύναμης, ἐξασφάλιση τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ καί τῆς τάξης. Πρὶν ἀπὸ κάθε συνεννόηση ἐπαναλάμβανα μονότονα καί σχεδόν σχολαστικά αὐτοὺς τοὺς ὅρους. Ὑπῆρχε ἀπόλυτη συνέπεια στή μέθοδο πού ἀκολουθοῦσα. Τά γράμματα πού ἀπευθύνοντο στό Κομμουνιστικό Κόμμα, οἱ συνομιλίες πού εἶχα μέ τόν γενικό γραμματέα ὅταν μέ κάλεσε στό ΕΑΜ πρὶν ἓνα χρόνο, ἀναφέρονταν ἀκριβῶς σ' αὐτά τά θέματα. Αὐτές ἦταν οἱ ἰδέες πού πίστευα ἀνέκαθεν καί ὑπερασπίζω πάλι σήμερα σάν γνήσιος ἐκπρόσωπος τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Κατόπιν ὁ κ. Καφαντάρης ἀνέφερε τό θέμα τῆς Ταξιαρχίας. Γιά τήν πληροφοροφόρηση ὁρισμένων ἀντιπροσώπων τοῦ πολιτικοῦ κόσμου πού ἀπουσίαζαν χθές ἐπαναλαμβάνω: στό κοινό πρόγραμμα τῆς 18ης Ὀκτωβρίου δέν ὑποστήριξα τή διάλυση τῆς Ὁρεινῆς Ταξιαρχίας ταυτόχρονα μέ ὅλες τίς ἄλλες ἀντάρτικες δυνάμεις. Ἀλλά πέρα ἀπὸ τό κοινό πρόγραμμα, ἐξ αἰτίας τοῦ πάθους μου γιά τή διασφάλιση τῆς ἐθνικῆς ἐνότητας καί γιά μιὰ ὁμαλή μετάβαση ἀπὸ τήν κατάσταση κατοχῆς στήν κατάσταση τοῦ ἐλευθέρου ἔθνους, ἐφάσατο στό σιμμεῖο νά κάνω πολλοὺς συμβιβασμούς, πού τοὺς ἀπαρίθμησα χθές καί δέν θά προσπαθῶ νά τοὺς ἐπαναλάβω. Καί μάλιστα σέ σχέση μέ τήν Ταξιαρχία κάποια στιγμή προτάθηκε στή διάρκεια τῶν συζητήσεων νά δοθοῦν ἄδειες στοὺς ἄνδρες τῆς. Ἀλλά ἡ πρόταση αὐτή ἀπορρίφθηκε ὁμόφωνα ἀπὸ τό ὑπουργικό συμβούλιο. Οἱ ὑπουργοὶ πού ἐκπροσωποῦσαν τοὺς Φιλελεύθερους καθὼς καί οἱ ὑπουργοὶ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος πού εἶναι τώρα παρόντες καί ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι δῆλωση ἀπὸ κοινού ὅτι ἡ διάλυση τῆς Ταξιαρχίας εἶναι ἀπαράδεκτη γιατί αὐτὴ ἀποτελεῖ κανονικό τμήμα στρατοῦ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων. Ἔτσι μετά τήν ὁμόφωνη αὐτὴ δῆλωση –μέ ἐξαίρεση τοὺς ὑπουργοὺς τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς– καί μετά τή δῆλωση τοῦ συμμαχικοῦ ἐπιτελείου ὅτι ἡ Ταξιαρχία θεωρεῖται σάν τμήμα τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ, θεώρησα ὅτι δέν μπορούσε νά διαλυθεῖ καί ὅτι ἔπρεπε νά βρεθεῖ μιὰ ἄλλη λύση. Πρότεινα λοιπὸν τὴ δημιουργία μιᾶς ἀντίστοιχης δύναμης τῆς ἀριστερᾶς, καί ἡ λύση αὐτὴ ἐγινε δεκτὴ. Χθές ὁ κ. Καφαντάρης ὀνόμασε τήν Ταξιαρχία «Πραιτωριανὴ Φρουρά» καί κατηγοροῦσε τήν κυβέρνησι γιὰ τὸ δέν ἔκανε αὐτὴ τὴν ὕστατη παραχώρηση ὡς ἐάν τό γεγονός ὅτι οἱ ἄφθονες ἄλλες παραχωρήσεις καί ἡ διευθέτηση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος μέ τὴ δημιουργία μιᾶς ἀντίστοιχης Ταξιαρχίας τοῦ ΕΛΑΣ – πού θά ἀντιστοιχοῦσε μέ τό σύνολο τῶν ἐλληνικῶν δυνάμεων τῆς Ταξιαρχίας καί τοῦ ΕΔΕΣ – θά μπορούσαν νά λύσουν τό πρόβλημα. Αὐτὴ ἡ πρόταση, μέ δική μου ὑπόδειξη, συμπληρώθηκε μέ τὴν προσφορὰ νά σταλεῖ ἡ Ταξιαρχία ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, στά σύνορα, στήν Κρήτι ἢ σέ κάποιο ἄλλο συμμαχικό μέτωπο. Ὅταν εἶδα τοὺς ἀριστεροὺς ἐξτρεμιστές νά ὑπαναχωροῦν στίς προτάσεις τους, κατάλαβα ὅτι τό πρόβλημα τῆς Ταξιαρχίας δέν ἦταν πρὶν ἓνα πρόβλημα γιατί οἱ ὑποσχέσεις τους γιὰ κατάθεση τῶν ὅπλων καί ἀποστρατιζοποίηση δέν ἦταν εἰλικρινεῖς. Εἶδα ὅτι συνειδητοποίησαν ὅτι ἀποτελοῦν μειοψηφία τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καί γι' αὐτό θά φρόντιζαν νά μὴν παραδώσουν τά ὅπλα καί νά διατηρήσουν τὴν προνομιακὴ θέσι πού εἶχαν ἐξασφαλίσει.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Στὴ χθεσινὴ συνεδρίαση οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς εἶπαν ὅτι γιὰ νά καταθέσουν τά ὅπλα τους

Στὴ Σύσκεψη τῆς 27-12-44 πῆραν μέρος:

Ἀπὸ Ἑαμική πλευρά:
Γεώργιος Σιάντος
Μήτσος Παρτσαλίδης
Μανώλης Σιγανός

Ἀπὸ κυβερνητικὴ πλευρά:

Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός (πρόεδρος τῆς Σύσκεψης)
Γεώργιος Παπανδρέου (πρωθυπουργός)
Θεμιστοκλῆς Σοφούλης (ἀρχηγός κόμματος Φιλελευθέρων)
Λιζόλιος Πλαστήρας
Γεώργιος Καφαντάρης (ἀρχηγός κόμματος Προοδευτικῶν)
Παναγιώτης Κανελλόπουλος (ὑπουργός, ἀρχηγός Ἑθνικοῦ Ἐνωτικοῦ Κόμματος)
Δημήτριος Μάξιμος (ἀνεξάρτητος, προελεύσεως Λαϊκοῦ Κόμματος)
Φίλιππος Δραγούμης (ἀνεξάρτητος)
Κωνσταντῖνος Τσαλδάρης (Λαϊκοῦ Κόμματος)
Στέφανος Στεφανόπουλος (Λαϊκοῦ Κόμματος)
Πέτρος Ράλλης (Λαϊκοῦ Κόμματος)
Τζών Θεοτόκης (Ἑθνικοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος).
Ἀλέξανδρος Μυλωνᾶς (Ἀγροτικό Δημοκρατικό Κόμμα)
Ἰωάννης Σοφιανόπουλος (Ἐνωση Ἀριστερᾶς).
Στυλιανός Γονατᾶς (παλαιὸς φιλελεύθερος)
Ἀπόστολος Ἀλεξανδρῆς (παλαιὸς φιλελεύθερος)

πρέπει νά ἔχουν νέα κυβέρνησι, χωρὶς νά διευκρινίσουν τίς συνθήκες κάτω ἀπὸ τίς ὁποῖες θά γινόταν αὐτό. Σᾶς ζητῶ, κύριοι, νά μᾶς ἐξηγήσετε τίς ἀπόψεις σας. Χθές, ὅταν ἐρωτηθῆκατε γιά τὴν κατάθεση τῶν ὅπλων, εἶπατε: «Δέν θά παραδώσουμε τά ὅπλα μας παρὰ μόνον σέ μιὰ νέα κυβέρνηση»· καί ὅταν ἐρωτηθῆκατε ἂν θά τεθοῦν νέοι ὅροι γιά τὴν παράδοση τῶν ὅπλων, εἶπατε ὅτι θά ἐξετάζαμε μαζί τό πρόβλημα. Προσθέσατε ὅτι γιὰ νά καταθέσουν τά ὅπλα οἱ ἄντρες σας θά ἔπρεπε νά γίνει πρῶτα ἡ διάλυση τῆς Ὁρεινῆς Ταξιαρχίας, τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καί γενικά ὅλων τῶν μονάδων πού δέν προέρχονται ἀπὸ τακτικὴ στρατολογία. Τότε μόνον θά καταθέσετε τά ὅπλα σας. Δέν ξέρω ἂν ἐρμήνευσα σωστὰ τίς ἀπόψεις σας.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Naί. Κι ἐγὼ ἐπέμεινα ἐχθές νά καθοριστῇ τό θέμα πού συζητοῦμε. Ἀν ἐπαναφέρετε πάλι τό θέμα τῆς παράδοσης τῶν ὅπλων, πρέπει νά σᾶς ἐπαναλάβω ὅτι αὐτό εἶναι ἓνα θέμα πού ἀφορᾶ μόνον τὸν στρατό μας. Βρισκόμαστε σέ διαπραγματεύσεις μέ τοὺς Ἀγγλους. Ἐσεῖς δέν ἔχετε καμιά δουλειὰ μ' αὐτό τό θέμα. Εἶναι μιὰ διαφορά ἀνάμεσα σέ μᾶς καί τοὺς Ἀγγλους, πού προσπαθοῦμε νά λύσουμε. Δέν πολεμάτε σεῖς ἐναντίον μας. Ἐμεῖς πολεμάμε ἐναντίον τῶν Ἀγγλων. Δέν πρόκειται νά παραδώσουμε οὔτε ἓνα ὅπλο ἂν δέ λυθεῖ ταυτόχρονα τό πολιτικό ζήτημα. Γι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά σχηματιστῇ μιὰ ἐλληνικὴ κυβέρνησι πού θά ἀντιπροσωπεύει τὸν ἐλληνικὸ λαὸ καί θά ἔχει τὴν ἐμπιστοσύνη του. Αὐτὴ ἡ κυβέρνησι θά ἀποφασίσαι τί θά γίνει μέ τά ὅπλα. Δέ θά τό συζητήσουμε τώρα. Ἀν μᾶς προκαλεῖτε νά σᾶς ποῦμε κάτω ἀπὸ ποιοὺς ὅρους θά παραδώσουμε τά ὅπλα, τότε θά σᾶς ἀπαντήσω ὅτι εἴστε ἀναρμόδιοι γι' αὐτό. Ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησι ἔχει τὴν εὐθύνη ὅτι ἐσπρωξε τοὺς Ἀγγλους νά στραφῶν ἐναντίον τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Καί αὐτὸς εἶναι πραγματικὸς πόλεμος, γιατί ἂν δέν ἀντιστεκόταν ὅλος ὁ λαὸς δέ θά ἦμασταν σέ θέσι νά ἀντέξουμε 25 μέρες ἀγγλικῶν βομβαρδισμῶν. Πολεμάμε ἐναντίον τῶν Ἀγγλων. Εἶναι δική μας δουλειὰ λοιπὸν νά συζητήσουμε

μαζί τους τί θά γίνει μέ τά ὅπλα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ πολιτικός κόσμος ἐπιθυμεί νά συζητήσει τόν σχηματισμό μιᾶς νέας κυβέρνησης πού θά ἔχει τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, νά ἦ ὄχι; Ἄν «ναί», τότε εἴμαστε ἔτοιμοι νά ἀναλάβουμε τίς ἐνθύνες μας. Καί ὅταν ἡ κυβέρνηση ἀποφασίσει γιά τό πρόγραμμα της, τότε θά συζητήσουμε ὅλα αὐτά τά θέματα: τόν ἀγοπλισμό, τήν τιμωρία τῶν ἐνόχων, καί τήν κάθαρση τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά κάνουμε τίποτα γι' αὐτό, οὔτε σεῖς μπορεῖτε. Γι' αὐτό λέω ὅτι τό πρότο καί κυριότερο πρόβλημα πού πρέπει νά λυθεῖ εἶναι ἡ δημιουργία τῆς ἀντιβασίλειας, πού θά παίξει τόν ὀρόλο τοῦ ρυθμιστή. Εἶναι ὁ παράγοντας πού θά βοηθήσει τή λύση τοῦ προβλήματος.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Ἐάν δέν εἴστε διατεθειμένοι νά παραδώσετε τά ὅπλα, γιατί ὀλη-ή γασαρία;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Σᾶς ρωτῶ: σέ ποιόν νά παραδώσουμε τά ὅπλα;

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Στοῦς Ἀγγλους. Ὅταν σχηματιστεῖ μιᾶ νέα κυβέρνηση μέ ποιούς ὄρους θά δεχθεῖτε νά παραδώσετε τά ὅπλα; Γιατί ἀποφεύγετε τήν ἐρώτηση;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Ἀγῆστε νά γίνει ἡ κυβέρνηση καί νά συμφωνήσουμε καί...

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Παρακαλῶ νά διηλώσετε τώρα τίς ἀπόψεις σας γιά τόν σχηματισμό τῆς κυβέρνησης καί τοὺς ὄρους κάτω ἀπό τοὺς ὁποίους θά παραδώσετε τά ὅπλα.

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Ἀγοῦ εἶπε ὅτι θά τά παραδώσουν μόνο στοὺς Ἀγγλους.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Εἶπα ὅτι αὐτή τή στιγμή δέν ὑπάρχει γιά μᾶς κυβέρνηση. Κατά τή γνώμη μας ἡ κυβέρνηση εἶναι ἔνοχη. Αὐτή προκάλεσε τόν ἐμφύλιο πόλεμο. Τώρα δέν ἀναγνωρίζουμε τήν κυβέρνηση καί θέλουμε μιᾶ πραγματική ἑλληνική κυβέρνηση στήν ὁποία θά παραδώσουμε τά ὅπλα μας. Ἄν, στήν ἀπουσία αὐτῆς τῆς κυβέρνησης, μᾶς ζητᾶτε νά παραδώσουμε τά ὅπλα, θά ἀπαντήσουμε ὄχι.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Ἀν σχηματιστεῖ κυβέρνηση κοινῆς ἐμπιστοσύνης θά παραδώσετε τά ὅπλα;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Ἐμεῖς ζητοῦμε νά σχηματιστεῖ κυβέρνηση κοινῆς ἐμπιστοσύνης.

ΡΑΛΛΗΣ: Αὐτό σημαίνει μιᾶ κυβέρνηση πού θά ἐξαρτᾶται ἀπό σᾶς κυρίως.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Δέν μπορῶ νά συζητήσω περισσότερο πάνω σ' αὐτό. Τό ἔχουμε συζητήσει ἤδη σέ προηγούμενες διαπραγματεύσεις μέ τήν κυβέρνηση Παπανδρέου πού ἤθελε νά παραδώσουμε τά ὅπλα μας καί παραβίασε ὅλες τίς συμφωνίες πού εἶχε κάνει μαζί μας στρέφοντας ἐναντίον μας ὄχι μόνο τά ὅπλα πού εἶχε ἡ ἴδια, ἀλλά καί τά ὅπλα τῶν Ἀγγλων. Ἄς γίνει μιᾶ ἑλληνική κυβέρνηση στήν ὁποία θά ἔχουμε ὅλοι ἐμπιστοσύνη. Ἀλλιῶς κανεῖς δέν πρόκειται νά ὑπακούσει, ὅσο ὁ λεγόμενος πρωθυπουργός δέν σχηματίζει κυβέρνηση ἐθνικῆς ἐνότητας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Εἴπαμε ὅτι στήν παρούσα κυβέρνηση δέν μπορεῖτε νά παραδώσετε τά ὅπλα γιατί δέν εἶναι αὐτό πού θά ἔπρεπε νά εἶναι. Ἀλλά λέτε ὅτι ἂν σχηματιστεῖ μιᾶ οποιαδήποτε ἄλλη κυβέρνηση θά παραδώσετε τά ὅπλα.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Καί ἐρωτῶ: γίνεται αὐτό ἀποδεκτό ἀπό ὅλους; Ἄν νάί, θά σᾶς πῶ τίς ἀπόψεις μας. Ἄν ὄχι, τί νά σᾶς πῶ;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Δέν εἴμαστε σέ θέση ἐδῶ νά σχηματίσουμε νέα κυβέρνηση. Ἡ κυβέρνηση ὀρίζεται ἀπό τόν βασιλιά ἢ ἀπό τήν ἀντιβασίλεια.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Ὅσο γιά τόν βασιλιά, μῆν τόν ἀναγέρετε καθόλου. Δέ θέλω ν' ἀκούσω τίποτα γιά τόν βασιλιά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Ὡστε γιά νά τελειώσει ὁ ἐμφύλιος πόλεμος θά προτείνουμε στόν ἀντιβασίλεια τόν σχηματισμό μιᾶς τέτοιας κυβέρνης. Μπορεῖτε νά προχωρήσετε ἐκθέτοντας τοὺς ὄρους, πῶς δηλαδή θά σχηματιστεῖ αὐτή ἡ νέα κυβέρνηση καί τί πρέπει νά εἶναι; Ἀλλιῶς τί θά συζητήσουμε σήμερα; Τό μόνο πού μποροῦμε νά κάνουμε εἶναι νά σηκωθοῦμε καί νά γύγουμε γιατί οἱ κύριοι δέν θέλουν ν' ἀκούσουν τίποτα. Πῶς πιστεύετε ὅτι πρέπει νά λυθεῖ τό πρόβλημα;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Ἀκούσαμε τά πιά ὑπεύθυνα πρόσωπα νά ρέχονται τήν ἀναγκαιότητα τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς νέας ἑλληνικῆς κυβέρνης, ἀλλά ὅταν ἔχουμε τή δήλωση τοῦ κ. Παπανδρέου ὅτι ἀποτελεῖ τήν κυβέρνηση, τότε τί πρέπει νά ἀπαντήσουμε;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Ὁ κ. Παπανδρέου εἶπε ὅτι θέτει τήν παραιτήσή του στή διάθεση ὅλων τοῦ πολιτικοῦ κόσμου.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Τόν ἄκουσα νά λέει τό ἐξῆς: Δέν εἶμαι ὁ πρωθυπουργός Παπανδρέου, εἶμαι ὁ πρωθυπουργός μιᾶς ἑλληνικῆς κυβέρνης πού ἀποτελεῖται ἀπό αὐτούς καί ἐκείνους.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Τό μισό ἀπ' αὐτό εἶναι σωστό καί τό ἄλλο μισό ὄχι. Καί βέβαια εἶπα καί ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὑπάρχει μιᾶ κυβέρνηση ἐθνικῆς ἐνότητας ἐκτός τῆς ἁκρας ἀριστερᾶς. Καί ἐξήγησα τοὺς λόγους: γιατί συμμετέχουν οἱ φιλελεύθεροι, τό Λαϊκό κόμμα κ.λπ. Καί χθές, καί σέ ἄλλες περιπτώσεις στό παρελθόν, καί λίγο πρὶν ἐπανελάβα ὅτι κανεῖς ἄλλος δέν θά ἦταν εὐτυχέστερος ἀπό μένα ἂν ἡ παραιτήσή μου διενεκόλυνε τήν ἐπάνοδο τῆς χώρας στήν εἰρήνη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Ἀγοῦ ὁ πρωθυπουργός δέχεται νά παραιτηθεῖ, μπορεῖτε νά μᾶς πείτε πῶς θά σχηματιστεῖ μιᾶ τέτοια κυβέρνηση γιά νά τό συζητήσουμε λίγο;

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Μά δέν εἶναι ὁ κ. Σιάντος πού θά ρυθμίζει τή συζήτηση.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Σᾶς ζήτησα νά διευκρινίσετε τό ἐξῆς: ἂν υποθέσουμε ὅτι σχηματίζεται μιᾶ νέα κυβέρνηση, εἴστε ἔτοιμοι νά διατυπώσετε ἀπό τώρα τίς ἀπόψεις σας καί τίς συνθήκες κάτω ἀπό τίς ὁποῖες ἐπιθυμεῖτε νά καταλλέσετε τά ὅπλα;

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Χθές, ὅταν μᾶς κάλεσαν ἐδῶ, χωρὶς νά ἔχουμε τήν παραμικρή ιδέα γιά τόν χαρακτήρα τῆς σύσκεψης καί γιά τό πρὸς συζήτησι θέμα, τό ἀκόλουθο πρόβλημα διατυπώθηκε καθαρά καί ὅλοι δεχτήκαμε ὅτι εἶναι τό πρῶτο δῆμα ἂν θέλουμε νά ἐπεξεργαστοῦμε μιᾶ λύση τῆς συγκεκριμένης κατάστασης ὅπου βοισκόμαστε. Τό ζήτημα τῆς ἀντιβασίλειας ἀναγέρθηκε καί βλέπω ὅτι σήμερα τηρεῖτε σιγή πάνω σ' αὐτό τό θέμα, μέ τόν ἴδιο τρόπο πού τό παρακάμψατε χθές.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Ζητῶ συγγνώμη. Σήμερα ἡ ἐναρξή τῆς συνεδρίασης ὀρίστηκε γιά τίς 11 π.μ., πράγμα πού γνωρίζατε ἀπό χθές τό βράδυ. Φλόσαστε μέ πάνω ἀπό μιᾶ ὥρα καλλιστέριση.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Δέν μπορέσαμε νά ἐρθοῦμε ἐγκαιρῶς. Μᾶς καλλιστέρισαν τά «μπλόκα».

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Τό πρῶτο θέμα πού συζητήσαμε ἦταν ἡ ἀντιβασίλεια. Ὁ πολιτικός κόσμος ἐξέφρασε τίς ἀπόψεις του πάνω σ' αὐτό. Δέν τό παρακάμψαμε λοιπόν, ὅπως εἶπατε.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Δέν εἶπα ὅτι τό παρακάμψαμε καί τώρα, μιᾶ καί συζητιέται ἄλλη μιᾶ ὁρῶ. Τό ἀπογύγαμε ὁμῶς καί γτάσαμε στήν ἀσφραγική αὐτή κατάσταση ὅπου κανεῖς δέν μπορεῖ νά πεί ὅτι ἡ κυβέρνηση εἶναι νόμιμη, οὔτε ὁ κ. Παπανδρέου μπορεῖ νά ἰσχυριστεῖ ὅτι ἀντιπροσωπεύει μιᾶ συνταγματική κυβέρνηση πού σ' ὄνομά της ὁ Σκόμπυ κάνει τόσα ἀνήκουστα καί παράνομα πράγματα· ἐνῶ ὅλοι παραδεχτήκαμε χθές τό βράδυ ὅτι αὐτό εἶναι τό πρῶτο θέμα πού πρέπει νά συζητηθεῖ, ἀκόμα δέν τό ξεκαθαρίσαμε.

ΡΑΛΛΗΣ: Θέτετε τό ζήτημα τῆς ἀντιβασίλειας σάν ὄρο;

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Καί βέβαια. Εἶναι φυσικό. Ὁ πρῶτος καί κύριος ὄρος εἶναι ἡ ἀντιβασίλεια.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Ἄν λυθεῖ αὐτό τό πρόβλημα – καί ἄς υποθέσουμε ὅτι ἔχει λυθεῖ – εἴσατε ἔτοιμοι νά ἀπαντήσετε στά ἄλλα;

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Καί βέβαια. Δέν ἔχουμε μυστικά ἀπό τόν λαό καί γι' αὐτό μποροῦμε νά ἐκφράσουμε ἁγῶβα τίς σκέψεις μας σέ ὅλα τά θέματα. Ζήτησα νά κληθοῦμε σάν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΕΑΜ, ἀλλά αὐτό δέν ἔγινε. Ζητήσαμε νά προσκληθεῖ ὁ καθηγητής Σβώλος, ἀλλά δέν ἤρθε.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Δέν τόν βρήκαμε.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Μᾶς κάλεσαν ἐδῶ νά λάβουμε μέρος σέ μιᾶ σύσκεψη ὅπου ὑπάρχουν ἄγνωστα πρόσωπα πού ἀντιπροσωπεύουν δέν ξέρω ποιόν.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Μακαριότατε, ὁ κ. Σιάντος ξεκινᾶ ἀπό μιᾶ προκατάληψη πού ἡ συνείδησή μου δέν δέχεται καί θά ἤθελα νά ρωτήσω ὅλους τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἂν τή δέχονται ἢ ὄχι, γιατί πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε πάνω σέ ποιά βάση θά λάβει χώρα ἡ συζήτηση. Ὁ κ. Σιάντος τόνισε ὅτι ὁ πόλεμος γίνεται αὐτή τή στιγμή ἀνάμεσα στή Μεγάλη Βρετανία καί τόν ἑλληνικό λαό. Δηλώνω ὅτι αὐτή τή στιγμή ἡ σύγκρουση γίνεται ἀνάμεσα στή μεγάλη πλειοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπό τή μιᾶ καί μιᾶ μικρῆ μειοψηφία ἀπὸ τήν

ώλη πού πήρε τά όπλα έναντίον του έλληνικού λαού καί έν-
αντίον της Μεγάλης Βρετανίας. Αυτό πρέπει νά διευκρινιστεί
καί αναρωτιέται γιατί δέν διαμαρτυρηθήκατε όλοι εκείνη τή
στιγμή, όταν ό κ. Σιάντος έδωσε προϋποθέσεις πού από τήν
πρώτη στιγμή δέν έπρεπε νά γίνουν δεκτές. Καί θά ήθελα νά
ρωτήσω γιατί επιμένετε σέ μία συζήτηση πού ό ίδιος ό κ. Σιάν-
τος απέκλεισε λέγοντάς σας, κύριοι, ότι δέν έχετε τό δικαίωμα
νά μιλήσετε γιά έθνικά προβλήματα. Ό κ. Σιάντος δέν μάς δί-
νει τό δικαίωμα νά μιλήσουμε γιά έθνικά ζητήματα! Αυτό είναι
τό συμπέρασμα της συζήτησης. Ό κ. Σιάντος δήλωσε ότι ή
σύγκρουση αυτή γίνεται ανάμεσα στον έλληνικό λαό από τή
μιά, πού αντιπροσωπεύεται από τόν ΕΛΑΣ, καί τή Μεγάλη
Βρετανία από τήν άλλη. Θά ήθελα νά ρωτήσω τόν κ. Σιάντο αν
ό πόλεμος πού γίνεται ένάντια σέ χιλιάδες γυναίκες, γέρους καί
παιδιά, πού αυτές τίς τελευταίες μέρες πιάστηκαν μέσα στά
σπίτια τους σέ όλα τά σημεία της Αθήνας πού κατέχει ό
ΕΛΑΣ, θεωρείται πόλεμος ανάμεσα στον έλληνικό λαό καί τή
Μεγάλη Βρετανία. Αποτελεί πόλεμο έναντίον Έλλήνων ή
άπαγωγή αυτών των ανθρώπων καί τό γεγονός ότι υιοθετήσατε
γεωμανικές μεθόδους παίρνοντας όμήρους από τόν έλληνικό
λαό καί όχι από τούς Άγγλους καί μεταφέροντάς τους μέ τά
πόδια από τό κέντρο της Αθήνας στη Νέα Ίωνία, από τή Νέα
Ίωνία στό Περιστέρι, από εκεί στη Θήβα – γυναίκες καί παι-
διά, μ' έναν τρόπο πού ποτέ μέχρι τώρα στην ιστορία δέν συν-
διδόθηκε μέ τό όνομα της Ελλάδας. Αυτές οι μέθοδοι, κ.
Σιάντο, συνδέονται ιστορικά μόνο μέ τ' όνομα της Γερμανίας.
Ήσθате καί εφαρμόσατε τρόπους καί μέσα πού μόνο οι Γερ-
μανοί χρησιμοποιούσαν. Γι' αυτό δίκαια διαμαρτύρομαι όταν
σάς άκούω νά λέτε ότι ό πόλεμος γίνεται ανάμεσα στη Μεγάλη
Βρετανία καί τόν έλληνικό λαό. Πιστεύω αντίθετα ότι ή μάχη
γίνεται ανάμεσα στη μεγάλη πλειοψηφία του έλληνικού λαού
καί μία μικρή ένσπλη μειοψηφία, καί αν ρίξετε μία ματιά στους
δρόμους πού συνδέουν ή χωρίζουν – μακάρι νά τίς συνέδεαν –
τίς δυό εμπόλεμες ζώνες, θά δείτε ένα κύμα από τρομοκρατη-
μένους ανθρώπους νά εγκαταλείπουν τήν περιοχή σας...

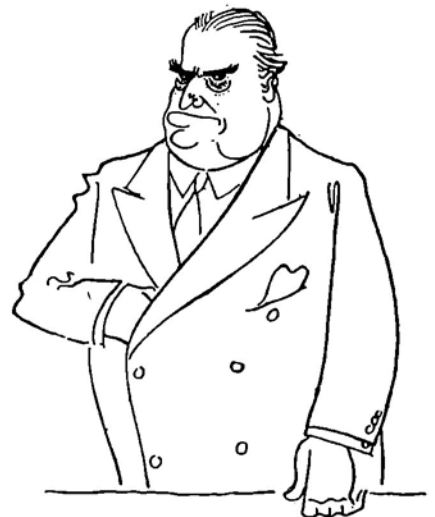
ΣΙΑΝΤΟΣ: Ζείτε στό φεγγάρι.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: ...καί νά έρχονται εδώ, αλλά δέ θά δείτε
ένα κύμα ανθρώπων νά εγκαταλείπει τή δική μας περιοχή καί
νά πηγαίνει στην άλλη πλευρά. Όσο γιά τή χρήση της λέξης
λαοκρατία, πού είναι ένα πρόσχημα, ήρθε ό καιρός νά άποκα-
λυφθεί. Υπάρχει δημοκρατία, υπάρχει ελευθερία καί τελικά
υπάρχει ή πολιτεία. Η χρήση άλλων λέξεων, πού θαμπώνουν
καί τυφλώνουν εκείνους πού είναι άνίκανοι νά καταλάβουν τό
νόημά τους, πρέπει νά σταματήσει. Θά σάς ζητήσω επίσης νά
λάβετε υπ' όψη σας τό μέγεθος της ήθικης θυσίας πού κάνουμε
μήνες όλόκληρους στον βωμό της ανθρωπότητας καί της Έλ-
λάδας, μιάς θυσίας πού εκφράστηκε καί υλοποιήθηκε από
εκείνους πού αποτελούν τήν ελληνική κυβέρνηση μέ τρόπο πού
προκάλεσε αύστηρές επικρίσεις από τήν πλευρά μερικών από
τούς πιό σεβαστούς αντιπροσώπους του παλιού πολιτικού κό-
σμου πού είναι παρόντες εδώ σήμερα. Όταν επέστρεψα από
τήν Πελοπόννησο θεώρησα καθήκον μου πρός τόν έλληνικό
λαό νά τηρήσω σιγή γιά ό,τι είδα εκεί. Τό έκανα αυτό μέ βαθιά
λύπη. Καί τηρήσα σιγή όχι μόνο όταν ήρθα στην Αθήνα αλλά
καί όταν πήγα στο Κάιρο καί μου ζητήσαν νά μιλήσω σέ ξένους
άνταποκριτές γιά τά φοβερά πράγματα πού είχα δει· είπα
μόνο ότι αυτά μειώθηκαν όχι άμέσως μόλις σχηματίστηκε
έθνική κυβέρνηση αλλά από τή στιγμή πού ή παρουσία της
έγινε αισθητή στην Ελλάδα στό πρόσωπο ορισμένων ύπουρ-
γών καί, ύστερα, όλόκληρης της κυβέρνησης. Δέν είπα – καί
θά πρέπει νά τό αναγνωρίσετε αυτό σάν μεγάλη ήθικη θυσία
από τήν πλευρά όλων μας – ότι υπάρχουν ακόμα στρατόπεδα
συγκεντρώσεως όπου κλείνονται πολλοί άθώοι πού δέν ανή-
κουν στα Τάγματα Ασφαλείας – όσο γι' αυτούς τούς τελευ-
ταίους, τούς συνέλαβα εγώ ό ίδιος. Χιλιάδες άνθρωποι βρί-
σκονταν σ' αυτά τά στρατόπεδα συγκεντρώσεως, όπου εφαρ-
μόζονταν οι γεωμανικές μέθοδοι. Αθώοι συλλαμβάνονταν καί
κλείνονταν εκεί παλεύοντας ανάμεσα στη ζωή καί τόν θάνατο.
Πολλοί πέθαναν. Χιλιάδες δολοφονήθηκαν καί σφάχτηκαν
στην Πελοπόννησο καί άλλου. Δέν μίλησα γιά όλα αυτά. Καί

μία εφημερίδα – όχι από εκείνες πού αναγνώρισαν τή θυσία –
μού επιτέθηκε γράφοντας ότι ό Κανελλόπουλος έδωσε τά όπλα
στον Άρη Βελουχιώτη. Καί βέβαια τά έδωσε, γιά νά περιορι-
στεί τό κακό πού γινόταν στην Πελοπόννησο, γιά νά σταματή-
σει ή σφαγή, γιά νά άποφευχθεί ή σύγκρουση στην Τρίπολη.
Καί βέβαια υποχώρησα σέ κείνο τό σημείο, γιατί τότε ήταν επι-
τακτική ανάγκη νά σωθούν όσο τό δυνατό περισσότερες αν-
θρώπινες ζωές καί γιατί έπρεπε νά βρεθεί μία διέξοδος μέ τόν
παραμερισμό των ευθυνών του παρελθόντος. Θά ήμουν ευτυ-
χής, καθώς καί ό πρωθυπουργός, αν μπορούσατε νά εκτιμήσετε
τήν ήθικη σημασία αυτής της λήθης, αν μπορούσατε νά δε-
χθείτε τή λήθη του παρελθόντος πού σάς προσφέραμε γενναίο-
δωρα, αν ξεχνώντας τό παρελθόν παίρνατε από μάς τήν ευκαι-
ρία νά μπειτε στη νόμιμη πολιτική ζωή του τόπου. Σας δώσαμε
όλες τίς δυνατός έγγυήσεις. Η κυβέρνηση δέχτηκε ό,τι ζητήσα-
τε. Αλλά αυτό πού είπατε, κ. Σιάντο, είναι τελείως αντίθετο μέ
τήν αλήθεια. Κατά τούς μήνες πού συμμετείχατε στην κυβέρνη-
ση, δεχθήκαμε περισσότερα άπ' όσα επιτρέπονταν καί ενώ θά
ήμασθε απόλυτος δικαιολογημένος νά μίν ξεπεράσουμε κάποι-
α όρια. Δεχθήκαμε σχεδόν τά πάντα. Δεχθήκαμε κυρίως νά δια-
λύσουμε τή χωροφυλακή απολύοντας όλους τούς χωροφύλακες,
ενώ είναι γνωστό ότι οι περισσότεροι δέν είναι ένοχοι συνερ-
γασίας μέ τόν έχθρό έναντίον του έλληνικού λαού. Δεχθήκαμε
νά σάς δώσουμε δικαιώματα έλέγχου γιά τά πρόσωπα των
άξιωματικών πού θά αποτελούσαν τήν ανώτερη διοίκηση των
ταγμάτων Έθνοφυλακής. Δεχθήκαμε νά έχει τό Κομμουνιστικό
Κόμμα τό δικαίωμα του βέτο στον διορισμό των διοικητών των
ταγμάτων. Δύο μέρες αργότερα ζητήθηκε μπροστά μου νά δοθεί
στό ΕΑΜ καί τό ΚΚΕ τό δικαίωμα του βέτο όχι μόνο γιά τούς
διοικητές των ταγμάτων αλλά καί γιά όλους τούς άλλους άξιω-
ματικούς. Είπαμε «πολύ καλά», ενώ κανένα άλλο κόμμα δέν
είχε ζητήσει νά έλέγχει τόν κατάλογο των άξιωματικών. Καί
ξέρετε ποιό ήταν τό αποτέλεσμα. Δέν μπορείτε λοιπόν νά μάς
κατηγορείτε ότι δέν δείξαμε καλή πίστη όταν τό αποτέλεσμα
του έλέγχου πού έκανε τό Κομμουνιστικό Κόμμα ήταν τό ακό-
λουθο: από ένα κατάλογο 292 άξιωματικών πού ανήκουν σέ
όλα τά κόμματα, τίς ομάδες, τίς τάξεις – ή μάλλον σέ όλες τίς
τάξεις εκτός από τήν τάξη του κεφαλαίου, γιατί δέν έχουμε
καπιταλιστές άξιωματικούς...

Πλαστήρας

Τσαλδάρης

ΣΙΑΝΤΟΣ: Ποιός διάλεξε αυτούς τούς άξιωματικούς;

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ό κατάλογος σχηματίστηκε από ύπαρ-
χοντα όνόματα. Δέν κάναμε καμιά επιλογή. Τό γεγονός ότι ό
κατάλογος ήταν άρκετά αντικειμενικός άποδεικνύεται από τό
ότι τήν προηγούμενη μέρα είχε αναλάβει τό Υφυπουργείο
Στρατιωτικών ό στρατηγός Σαρηγιάννης πού είχατε ύποδεί-
ξει...

ΣΙΑΝΤΟΣ: Είναι αλήθεια αυτό;

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Αυτό άφ' όρα στην ύπηρεσία του ύπουργείου.
Δέν ξέρω.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: 'Από τόν κατάλογο τών' 292 τό Κομμουνιστικό Κόμμα διέγραψε 281 καί σ' αὐτοῖς πού εἶναι ὁ ἑλληνικός λαός; Εἶναι οἱ 11 καί ὄχι οἱ 281; Αὐτοί εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού θά ἀποτελέσουν τόν ἑλληνικό στρατό; Καί τότε εἶπαμε: ἄς κάνουμε κι αὐτή τήν παραχώρηση. 'Ετσι, κύριοι, σ' αὐτά τήν ἔθνη ἔθνη ἔθνη τοποθετήθηκαν αὐτοί οἱ ἀξιοματικοί πού εἶχαν γίνει δεκτοί ἀπό τό Κομμουνιστικό Κόμμα. Ἀλλά ἀμέσως μετά ξεφύτρωσε τό θέμα τῆς Ταξιαρχίας, ἕνα θέμα πού δέν εἶχε καμιά σχέση μέ ὅ,τι εἶπε ὁ κ. Σιάντος, οὔτε μέ αὐτά πού εἶπε ὁ πρωθυπουργός. Ἡ Ταξιαρχία ἀποτελεῖται ἀπό ἀξιοματικούς καί ἄνδρες... (διακόπτεται ἀπό ἀντεγκλήσεις). Ἀνάμεσα σ' αὐτούς τούς ἀξιοματικούς ὑπάρχουν ἄρκετοί βασιλικοί. Στήν πλειοψηφία ὅμως δέν εἶναι βασιλικοί. Οἱ περισσότεροι ἀπό τούς ἀξιοματικούς τῆς Ταξιαρχίας εἶναι εἴτε δημοκράτες εἴτε δέν ἔχουν ποτέ ἐκφράσει τίς πολιτικές τους πεποιθήσεις. Θά ἤθελα νά τό διευκρινίσω αὐτό γιατί...

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Ἀναγνωρίζω τίς ἐθνικές ὑπηρεσίες πού προσέφερε ἡ Ταξιαρχία. Ποτέ δέν τήν ὑποτίμησα. Εἶπα μάλιστα ὅτι πρέπει νά ἀποδοθῶν ὅλες οἱ τιμές στούς ἀξιοματικούς καί τούς ἄνδρες. Ἀλλά ὅσον ἀφορᾷ στίς πολιτικές πεποιθήσεις, σ' αὐτά παρακαλῶ νά πού ἐπιτρέψετε νά ἐμπιστευθῶ τίς πληροφορίες μου... (διακόπτεται). Δέν συνηθίζω νά λέγω πράγματα...

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Λυπάμαι πού οἱ πληροφορίες τών φίλων σας δέν συμπίπτουν μέ τήν πραγματικότητα, γιατί γνωρίζω προσωπικά τούς ἀνθρώπους καί ζητῶ νά σημειωθεῖ αὐτή ἡ δήλωση. Ἐκτός ἂν δέν θεωροῦμαι ἀξιόπιστος. Θά ἤθελα νά ἐπιστρέψω στό σημεῖο πού ὁ κ. Σιάντος δήλωσε ὅτι δέν ἀντιπροσωπεύουμε τίποτα.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Δέν εἶπα τίποτα τέτοιο.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Καί ἀπευθύνθηκε σέ ὅλο τόν πολιτικό κόσμο λέγοντας ὅτι δέν τοῦ δίνει τό δικαίωμα νά μιλήσει γιά ἑλληνικά θέματα. Σ' αὐτὸν καί λέγω ὅτι καί ἐσεῖς καί ἐμεῖς ἔχουμε δέκα ἑκατομμύρια δικαίωμα νά μιλάμε γιά ἑλληνικά προβλήματα. Δέν θά εἶχα, προσωπικά ἐγώ, τό δικαίωμα, ἂν δέν διατύπωνα ξεκάθαρα τίς σκέψεις μου. Σέ μερικές περιστάσεις δέν εἶπα ὅλη τήν ἀλήθεια. Ὅταν ἐπέστρεψα ἀπό τήν Πελοπόννησο εἶπα τί συνέβηκε ἐκεῖ μετά τήν ἀφίξή μου. Δέν εἶπα ὅμως τί εἶχε συμβεῖ πρίν. Δέν θά ὠφελούσε σέ τίποτα ἂν ἔλεγα πόσες χιλιάδες σκοτώθηκαν ἀπό τούς ἄνδρες σας στήν Πελοπόννησο. Δέν εἶχα τό δικαίωμα νά τό πῶ αὐτό, ἀπό μέρους γιά τὰ ἔθνη καί μας συμφέροντα καί γιά τό δικό σας τό ὄφελος, γιατί ἐπιθυμούσαμε – καί ἦταν ἀναγκαῖο – νά σ' ἀνοίξουμε μαζί μέ τόν πρωθυπουργό μιὰ διέξοδο ἀπό τό χάος. Καί μετά ἀπό τόσες παραχωρήσεις γτάνουμε σ' αὐτή τήν τραγική καμπή τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς, γτάνουμε σ' ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο πού γίνεται ἀπό σ' αὐτά, τήν ἐνοπλή μειοψηφία, ὀπλισμένη μέ ὅπλα πού ὅλος ὁ κόσμος ἀναρωτιέται γιατί δέν τὰ χρησιμοποιοῦσατε ἐναντίον τών Γερμανών... Τόσο πολλούς ὄλους πού ἀπό τό πρῶτο ὥς τό βράδυ χτυποῦν τούς Ἕλληνες... (διακόπτεται ἀπό τόν κ. Σιάντο). Μή χρησιμοποιεῖτε αὐτή τήν ἐκφραση πού μπορεῖ νά βλάψει τὰ ἔθνη καί μας συμφέροντα. Σ' αὐτὸ λοιπόν γιατί δέν κάνατε μιὰ τόσο καλὰ ὁργανωμένη καί μελετημένη ἐπίθεση στήν Ἀθήνα ὅταν ἦταν ἐδῶ ἀκόμα οἱ Γερμανοί; Γιατί δέν εἶχατε χρησιμοποιήσει ὅλα αὐτά τὰ πολεμοφόδια καί πού τὰ δοῦκατε;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Τά πήραμε ἀπό τούς Γερμανούς ὅταν πολεμούσαμε ἐναντίον τους.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά τελειώσω; Νομίζω, κύριοι, ὅτι τό πρόβλημα ἔγκειται κυρίως στήν κατάθεση τών ὀπλων. Ὁ κ. Σιάντος μ' ἀπαγορεύει νά μιλήσουμε γι' αὐτό ἢ νά συζητήσουμε τό στρατιωτικό θέμα. Ἐμεῖς, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἐπιμένουμε νά συζητήσουμε αὐτό μόνο. Μετά τήν ἐπίλυση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος δεχόμαστε νά προχωρήσουμε στή συζήτηση ὁποιοῦδήποτε ἄλλου θέματος, ἂν δηλαδή ἡ Ἑλλάδα θά ξαναγίνει μιὰ χώρα ὅπου ὅλοι θά ἔχουν ἴσα δικαιώματα. Ἐνας λαός πού δέν θά τοῦ ἀφαιροῦνται τὰ δικαιώματά του ἀπό μιὰ ἐνοπλή μειοψηφία πού ἐγκατέστησε τόν φασισμό στό μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἑλλάδας. Σ' αὐτὸ, κ. Σιάντο: Ὅσον καιρό ὑπῆρχε ἡ κυβέρνηση ἐθνικοῦ συνασπισμοῦ, ὅπου συμμετεῖχε τό

Κ.Κ.Ε. καί τό Ε.Α.Μ, στήν Καλαμάτα, τήν Τρίπολη, τή Σπάρτη, ὅπου τό Ε.Α.Μ εἶχε τόν ἔλεγχο τῆς περιοχῆς, ἐπιτρεπόταν ἡ ἐκδοχή ἄλλων ἐφημερίδων ἐκτός ἀπό τίς δικές του; Εἶναι δημοκρατία αὐτό;

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Δέν ὑπῆρχαν ἀναγνώστες.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Δέν εἶναι ὥρα γιά ἀσπεία, κ. Παρτσαλίδη. Θά ἤθελα ἀκόμα νά δᾷς ρωτήσω: Πῶς, ἀφοῦ δέν εἶχατε τήν πρόθεση νά κηρύξετε ἐμφύλιο πόλεμο καί ἀφοῦ μ' αὐτὴν κατηγορεῖτε ὅτι εἴμαστε ἐνοχοί καί ὑπεύθυνοι γιά τήν σφαγή, πῶς, ὅταν τό Ε.Α.Μ καί οἱ κομμουνιστές μετεῖχαν ἀκόμα στήν κυβέρνηση καί ἐνῶ διαλύαμε καί ἀρσενίζαμε τήν χωροφυλακή κ.λπ., πῶς ἐσεῖς μετατρέπατε σπίτια τῆς Ἀθήνας σέ ὄχυρά, κάτι πού δέν εἶχε γίνει στήν ἀρχαία τῆς γεωμετρικῆς κατοχῆς; Πῶς ἐγινε καί ἐνῶ καθόμαστε ἀνύποπτοι συζητώντας καί διερευνώντας τόν ὀρίζοντα γιά μιὰ λύση τοῦ ἑλληνικοῦ προβλήματος ἐσεῖς μετατρέπατε ὅπλα, πολεμοφόδια καί πυροβόλα στό κέντρο τῆς Ἀθήνας; Αὐτό ἀποτελεῖ ἀπόδειξη ἀθωότητος; Λυπάμαι ἂν οἱ ἐκφράσεις καί οἱ λέξεις ἔχασαν τήν σημασία τους, ἂν οἱ ὅροι «ἠθική» καί «ἀλήθεια» ἀντιστράφηκαν. Ἄν εἶναι ἔτσι, τότε αὐτό ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τῆς ἀθωότητάς σας καί τό γεγονός ὅτι ἐμεῖς ἤμασταν ἄσπλοι, ὅπως καί εἴμαστε, ἀποδείχνει τήν ἐνοχή μας καί μπορεῖ νά χρησιμεύει σάν πρόταση γιά ἐμφύλιο πόλεμο. Ὁχυρώσατε τήν Ἀθήνα τόν καιρό πού ἐμεῖς ἀνυποψίαστοι καί ἀθῶοι καθόμαστε καί συσχεπτόμασταν στό πλευρό σας, καί τήν ὀχυρώσατε ὄχι γιά νά χτυπήσετε τούς ταγματασφαλίτες – ταγματαλῆτες, ὅπως τοὺς λέτε – ἀλλά – τῇ δευτέρῃ μέρᾳ τῆς ἀναρρίξεως – τοὺς ναῦτες μας κάτω στόν Πειραιά. Χτυπήθηκαν ἀπό πίσω οἱ ναῦτες αὐτοί πού πολέμησαν σέ ὅλες τίς θάλασσες τοῦ κόσμου καί τίμησαν τήν Ἑλλάδα. Χτυπήθηκαν στή Σχολή Δοκίμων καί στή Ναυτική Διοίκηση καί στό Ὑπουργεῖο Ναυτικών, ἐδῶ στήν Ἀθήνα, σέ μιὰ στιγμή – τίς πρώτες τρεῖς μέρες – ὅπου δέν εἶχαμε ἄρκετά πυρομαχικά. Τά πολεμοφόδια μ' αὐτὴν δόθηκαν πολύ ἀργότερα. Αὐτοὶ ἀντιπροσωπεύουν πραγματικά τόν ἑλληνικό λαό, γιατί οἱ ναυτικοί μας, κ. Σιάντο, προσέρχονται ἀπό ἅπλες οἰκογένειες. Καί οὔτε ἕνας ναῦτης, κύριοι, δέν παρέλειψε νά ἐκτελέσει τό ὑψηλό του καθήκον. Ὅλοι οἱ ναυτικοὶ στάθηκαν ἐκεῖ, σχεδόν ἄσπλοι, καί ὀρκίστηκαν ὅτι θά ὑπερασπίσουν τίς τιμημένες τοὺς θέσεις ἀπ' ὅπου κι ἂν θά ἐρχόνταν τὰ ἀνέντιμα αὐτά πυρά πού ξαμνικά – ἂν καί μετά ἀπό μακριὰ προετοιμασία – στράφηκαν ἐναντίον τους. Αὐτὴ εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς πρῶτες σελίδες τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ἡ σελίδα πού ἀπὸ τὴν μιὰ φαίνεται λευκή, χωρὶς ὅπλα δηλαδή, καί ἀπὸ τήν ἄλλη ἀννοπλή καί κατάμαυρη.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Ἄν συνεχίσουμε ἔτσι δέν θά τελειώσουμε ποτέ τὴν συζήτηση.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Παραρμηνεύσατε τὰ λόγια μας. Χθές, ὅπως καί σήμερα, εἶπαμε ὅτι αὐτό πού πρέπει νά κάνουμε ὅλοι τώρα γιά νά βροῦμε μιὰ λύση πού θά μ' αὐτὴν ἐξῶ ἀπὸ τήν τρομερὴ αὐτὴ σύγχυση καί θά ὠφελήσῃ τό ἔθνος, δέν εἶναι νά ἐπιστρέψουμε σέ περασμένα πράγματα, γιατί αὐτά δέν λύνονται. Οὔτε θά μ' αὐτὴν ὠφελήσῃ νά ἀνακαλύψουμε ἂν εἶναι δικό σας ἢ δικό μας τό φταῖσιμο. Πρῶτα πρέπει νά βροῦμε ἀπ' αὐτό τό ἀδιέξοδο καί μετά θά βροῦμε ἕνα τρόπο νά ἀνακαλύψουμε τοὺς ἐνόχους. Εἶπα ὅτι βρισκόμαστε σέ κατάσταση πολέμου μέ τήν Ἀγγλία. Εἶπα ὅτι ἡ κυβέρνηση ὀδήγησε τοὺς Ἀγγλους σ' αὐτὴ τήν περιπέτεια, ἀπὸ τὴν ὁποία εἶναι δύσκολο νά βροῦν. Μ' αὐτὸν πρῶτα: «Θά παραδώσετε ἢ ὄχι τὰ ὅπλα;» Σ' αὐτὸν, σέ ποιόν πρέπει νά τὰ παραδώσουμε; Στὴν κυβέρνηση; Μά, πολεμοῦμε ἐναντίον της. Στούς Ἀγγλους; Καί μ' αὐτοὺς πολεμοῦμε. Δέν μποροῦμε λοιπόν νά δώσουμε τὰ ὅπλα οὔτε στήν κυβέρνηση οὔτε στοὺς Ἀγγλους, γιατί βρισκόμαστε σέ πόλεμο καί μέ τοὺς δύο. Τί θά γίνει τότε; Πρέπει νά σχηματιστεῖ μιὰ νέα κυβέρνηση κοινῆς ἐμπιστοσύνης πού θά ἀναλάβει νά λύσει ὅλα αὐτά τὰ προβλήματα καί τήν ὁποία ἐμεῖς ἀπὸ τήν πλευρά μας θά βοηθήσουμε ὅσο μποροῦμε. Δηλώνουμε λοιπόν ὅτι σ' αὐτὴ τήν ἑλληνικὴν κυβέρνηση θά παραδώσουμε ὅλες τίς δυνάμεις μας. Καί προσθέτουμε ὅτι γιά νά γτάσουμε σ' αὐτό τό σημεῖο πρέπει νά ὑπάρχει ἕνας ρυθμιστικός παράγοντας: ἡ ἀντιβασιλεία, πού θά μ' αὐτὴν καλέσει νά δώσουμε τὴν γνώμη μας. Θά ἤθελα λοιπόν ν' ἀκούσω τίς ἀπόψεις αὐτῶν τῶν κυρίων. Δέχονται ἢ ὄχι τήν

άντιδυναμική; Αυτή είναι η μία ερώτηση. "Όσο για τα υπόλοιπα, ούτε εγώ ούτε ο κ. Κανελλόπουλος μπορεί να πει αν είμαστε μειοψηφία ή πλειοψηφία. Ο λαός στις κάλπες θα αποφασίσει ποιά κόμια έχει την πλειοψηφία. Γιατί λοιπόν αυτή η φιλονικία;

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Είπατε ότι είστε όλος ο ελληνικός λαός και σ' έδωσα όρισμένα στοιχεία που αποδεικνύουν το αντίθετο.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Είναι καθήκον μας να δούμε από το αδιέξοδο. Μιλήσατε για τρομοκρατία. Κάνουμε συλλήψεις, δεν τό αρνιέμαι. Αλλά γιατί βλέπετε μόνο τις δικές μας; Τό καθεστώς Παπανδρέου έχει συλλάβει χιλιάδες ανθρώπους. Έχουμε πληροφορίες – που δεν πρόρεσα ακόμη να ελέγξω – ότι μόλις οι μαύροι κατέλαβαν την Καλλιθέα έσφαξαν 700 άτομα. Παρακαλώ τον άρχιεπίσκοπο να τό εξετάσει και να μέ ενημερώσει. Είμαστε υποχρεωμένοι να συλλαμβάνουμε τούς δικούς σας για να τούς κρατάμε σάν έγγυηση της ασφάλειας των δικών μας. Σήμερα αυτό σ'ς φαίνεται ίσως παράξενο. (Αποδοκίμασες). Αυτή είναι η κατάσταση και αυτές είναι οι συνέπειές της. "Αν βρεθεί μία λύση, οι συλλήψεις θα σταματήσουν αυτόματα. "Αν είναι αλήθεια ότι κόπηκαν 700 ή 300 κεφάλια, τότε δεν ξέρω τί μέτρα θα λάβουμε από τί μεριά μας. "Ως τώρα δεν κάναμε τίποτα, αλλά αν μάθουμε ότι έχουν σκοτωθεί, τότε δεν ξέρω τί θα κάνουμε.... "Οχυρώσαμε την Αθήνα όπως είπατε, ενώ έσεις διαλύατε τί χωροφυλακή. Σ'ς διαβεβαιώ ότι από τί μία αναγγελήθηκε η διάλυση της χωροφυλακής και από την άλλη όλη η χωροφυλακή βρίσκεται στην Αθήνα. Ξέρετε ότι όλη η χωροφυλακή βρίσκεται στην Αθήνα; "Ενώ συζητιόταν ό άφοπλισμός, πιάσαμε δεκάδες φορηγά μέ όπλα και πυρομαχικά που μοιράζονταν τί νύχτα στους Χίτες κ.λπ.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Πού είναι οι όπλισμένοι από μ'ς Χίτες; Αποδείξτε το. Πού είναι Μακαριότατε; Αυτές οι συκοφαντίες πρέπει να πάψουν.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Ο Μακαριότατος ξέρε τί θέση της Ελλάδας πολύ καλά. Συγγενιστώθηκαν εδώ για να δώσουμε μία λύση. Συμφωνεί ό πολιτικός κόσμος; Πρώτα πρέπει να λυθεί τό πρόβλημα της αντιδυναμικής. Παρακαλώ τον Μακαριότατο να μ'ς ρωτήσει αν δεχόμαστε όλοι τί λύση της αντιδυναμικής. "Όσο για τά όπλα, σ'ς έπαναλαμβάνω ότι δεν μπορούμε να τά παραδώσουμε.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Θά απαντήσετε σέ μία άκριδη ερώτηση; "Αν σχηματιστεί ελληνική κυβέρνηση μέ τί όρους θα παραδώσετε τά όπλα;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Αυτό είναι ένα πρόβλημα που θα συζητήσουμε αφού παρθεί η απόφασή σχετικά μέ την αντιδυναμική. Πέστε μας αν θέλετε ή όχι την αντιδυναμική και τότε θα αποφασίσουμε.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Ο διορισμός αντιδυναμικής είναι ένα πρόβλημα που εξαρτάται κυρίως από τον παράγοντα που έχει τό δικαίωμα να όρίσει αντιδυναμική, δηλαδή τον βασιλιά των Έλλήνων. Η γνώμη των διαφόρων πολιτικών κομμάτων έχει ζητηθεί και έχω κρατήσει σημειώσεις πάνω στις απόψεις τους· δέ θα παραλείψω να σ'ς τις ανακοινώσω.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Πιστεύω ότι η συζήτηση πρέπει να πάρει κάποια μορφή. "Υπάρχει τό θέμα των ευθυνών του παρελθόντος. Καθένας 'ς έχει τί γνώμη του πάνω σ' αυτό. Ο κ. Κανελλόπουλος εξέφρασε την κυβερνητική άποψη. Ο κ. Σιάντος τί γνώμη της δικής του ομάδας. Δεν προτίθεται να ήξω τό θέμα της ευθύνης, γιατί όταν η επίθεση γίνεται μέ όπλα, τά λόγια είναι περιττά. Τό θέμα είναι τώρα να δούμε αν υπάρχει δυνατότητα να βρούμε μία φιλική λύση για την κατάσταση. Για να γίνει αυτό θα πρέπει να εξετάσουμε ένα προς ένα τά μέσα. Πιστεύω επίσης ότι πρέπει να έντοπίσουμε τί διαφορά μέσων και σκοπού. Τά μέσα είναι η αντιδυναμική, η νέα κυβέρνηση. Ποιά σκοπό εξυπηρετούν; "Ας διευκρινίσουμε πρώτα αυτό, γιατί αν δεν αποδλέσουμε σ' ένα σκοπό, είναι άνόηλο να εξετάζουμε τά μέσα. Ποιός είναι ό σκοπός λοιπόν, κατά τί γνώμη της κυβέρνησης; Είναι η αποκατάσταση της πραγματικής ελευθερίας του λαού, ό γενικός άφοπλισμός οργανώσεων και ατόμων και η δημιουργία ενός κράτους όπου ό στρατός, η αστυνομία και η

χωροφυλακή δεν θα εξαρτώνται έμμεσα ή άμεσα από καμιά όργάνωση αλλά θα εκτελούν τίς διαταγές της ελευθερίας ελληνικής πολιτείας.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Αφού γίνει η κάθαρση των υπόπτων στοιχείων.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Αυτά τά κρίσιμα σημεία θα εξεταστούν. Αυτός πάντως είναι ό σκοπός. Τά μέσα είναι η αντιδυναμική και η νέα κυβέρνηση. Συνεπώς η πρόταση του κ. Σιάντου δεν μπορεί εύκολα να γίνει αποδεκτή και να πούμε: "Θά κάνουμε τί νέα κυβέρνηση και μετά βλέπουμε." Θά δείχναμε έλλειψη σοβαρότητας αν ακολουθούσαμε τυφλά αυτό τον δρόμο. "Όλο τό πρόβλημα περιπλέκεται γύρω από τον σκοπό. Η αντιδυναμική ή η κυβέρνηση είναι τά μέσα. Πρώτα πρέπει να ανακαλύψουμε αν ό σκοπός είναι αποδεκτός. Πρώτο ζήτημα: η σύνθεση της κυβέρνησης. Τό Κομμουνιστικό Κόμμα (ΕΑΜ) πιστεύει ότι θα συμμετέχει στην κυβέρνηση; Πρέπει να περιμένουμε την απάντηση αν τό ΕΑΜ προτίθεται να συμμετάσχει στην κυβέρνηση.

ΣΟΦΟΥΛΗΣ: Πιστεύω ότι η ερώτηση δεν πρέπει μ' αυτόν τον τρόπο. Είναι ένα θέμα που θα τακτοποιηθεί από τον άρμόδιο ρυθμιστή του πολιτεύματος.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Αυτό είναι μία άποψη μέ την οποία δεν συμφωνώ γιατί, κατά τί γνώμη μου, ό τρόπος που παρουσιάζεται τό πρόβλημα είναι να δούμε πρώτα αν η αντιδυναμική έγγυάται τί διευθέτηση της κρίσης. Η αντιδυναμική εμφανίζεται σήμερα σάν ένα μέσο για την αντιμετώπιση της κρίσης και όχι σάν ένα αυτόνομο θέμα. Γι' αυτό και πρώτο πρόβλημα παραμένει η σύνθεση της κυβέρνησης· δεύτερο: η σύνθεση των ενόπλων δυνάμεων, και τρίτο: γενικός άφοπλισμός οργανώσεων και ατόμων. "Όσο για τό πρώτο θέμα, της σύνθεσης της κυβέρνησης, αυτό μπορεί να συνομιστεί ως έξης: μετά την εξέγερση επιθυμεί ή άριστερά να λάβει μέρος στην κυβέρνηση και ό πολιτικός κόσμος επιθυμεί να συνεργαστεί μαζί της; Αυτές είναι οι δύο ερωτήσεις που διαφαίνονται μέ την πρώτη ματιά. "Όσο για τό δεύτερο πρόβλημα, που άφορά την σύνθεση των ενόπλων δυνάμεων: σήμερα έναντι των ανταρτών έχουν παραταχθεί ό τακτικός στρατός, η αστυνομία και η χωροφυλακή, εκτός από τίς βρετανικές δυνάμεις. Οι αντιπρόσωποι της άριστεράς θα πρέπει να μ'ς πουν τί γνώμη τους. Πιστεύουν ότι αυτές οι ένοπλες δυνάμεις είναι έντάξει στο σύνολό τους ή ότι πρέπει να τιμωρηθούν γιατί έλαβαν μέρος στη σύγκρουση και συνεπώς να διαλυθούν; Σχετικό μ' αυτό είναι και τό θέμα της Ταξιαρχίας, καθώς και των νέων ταγμάτων έθνοφυλακής. Για τό ζήτημα αυτό, της τύχης δηλαδή των ενόπλων δυνάμεων που λαβαίνουν μέρος στη σύγκρουση, έγινε χθές – αν θυμάμαι καλά – η πρόταση να διαλυθούν. Τρίτο θέμα: η σύνθεση του νέου μας στρατού. Στρατός σημαίνει στρατιώτες και αξιωματικοί. Οι στρατιώτες θα προέλθουν από τίς τακτικές στρατολογίες. Γι' αυτό είμαστε σύμφωνοι. "Όσο για τούς αξιωματικούς, η άριστερά επιμένει στην άποψη της ότι πρέπει να τούς ελέγχει; Τό σύστημα της κομματικής έγκρισης θα ισχύει και πάλι ή θα αναλάβει την ευθύνη της επιλογής τους ό άρχηγός του στρατού ή ό ύπουργός Στρατιωτικών; Είναι φανερό ότι αν οι αξιωματικοί του στρατού πρέπει πρώτα να έγκρίνονται από τό Κομμουνιστικό Κόμμα, τότε αυτό θα έχει τον έλεγχο όλου του νέου κράτους. "Αν αυτά τά θέματα δεν διευκρινιστούν, η συζήτησή μας θα είναι ένα δήμα στο κενό και ίσως ένα μάταιο δήμα, αφού όλα αυτά τά ζητήματα θα μείνουν άσαφη. "Επιμένω σ' αυτό γιατί η μακριά πείρα των διαπραγματεύσεων μέ οδηγεί σ' αυτά τά άπλά συμπεράσματα. Είμαι πεπεισμένος ότι αυτά είναι τά προβλήματα και ότι κάθε άλλη προσπάθεια θα είναι μάταιος κόπος και σύγχυση. "Επιθυμώ να περιώσω τον πολύτιμο χρόνο μας. Αυτά είναι τά προβλήματα: σύνθεση της κυβέρνησης, σύνθεση των νέων ενόπλων δυνάμεων, μέλλον των υπάρχουσων ενόπλων δυνάμεων. Άλλιώς θα οδηγηθούμε σέ ύποθετικές λύσεις και όλα θα είναι μάταια.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Ο κ. Παπανδρέου είπε ότι τό θέμα της αντιδυναμικής είναι άπλως ένα μέσο για τί λύση της κρίσης και διαχώρισε τί λύση αυτή από τον σκοπό. Παρακαλούμε να μ'ς επιτρέψετε να διαφωνήσουμε ριζικά σ' αυτό τό σημείο. Εμείς οι άριστεροί – και πιστεύω όχι μόνο εμείς αλλά και όλος ό

πολιτικός κόσμος— θεωρούμε τόν βασιλιά υπεύθυνο απέναντι του έθνους.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Αυτό είναι εκτός θέματος.

ΘΕΟΤΟΚΗΣ - ΡΑΛΛΗΣ: Είναι αδύνατο νά επιτραπεί ή συγχώρηση τής συζήτησης μ' αυτόν τόν τρόπο. Θά υποχρεωθούμε νά αποχωρήσουμε. Δέν συζητούμε τό καθεστώς, αφού έχουμε συμφωνήσει ότι τό καθεστωτικό θά λυθεί μέ δημοψήφισμα.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Στίς 4 Δεκεμβρίου, μετά τή δεύτερη αίματοχυσία στους δρόμους τής Αθήνας, ό πρόεδρος τής ύποτιθέμενης Κυβέρνησης Έθνικής Ένότητας παραιτήθηκε. Ό σεβαστός ήγέτης του Κόμματος των Φιλελευθέρων κ. Σοφούλης κλήθηκε άμέσως γιά νά βοηθή μιά λύση. Εκείνη τή στιγμή μπορούσε νά σχηματιστεί μιά κυβέρνηση. Τί έγινε τήν επομένη; Τήν επομένη κάλεσαν τήν άριστερά νά πει τή γνώμη της γιά τό πώς θά μπορούσε νά βοηθή μιά λύση καί ό κ. Σοφούλης μās δήλωσε ότι ό Σκόμπυ μόλις είχε περάσει καί είπε ότι ό Λήπερ δέν δέχεται.

ΣΟΦΟΥΛΗΣ: Οί "Αγγλοι μέ πληροφορήσαν ότι ή κατάσταση είχε αλλάξει καί ότι ή κυβέρνηση πρέπει νά παραμείνει.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Αποκαλέσατε τήν κυβέρνηση δικτατορική κυβέρνηση καί είπατε ότι δέν μπορείτε νά τή δεχθείτε μέ κανένα τρόπο· είπατε μάλιστα ότι «είμαι άποφασισμένος καί θά ενημερώσω τούς ύπουργούς πού εκπροσωπούν τό Κόμμα των Φιλελευθέρων νά παραιτηθούν από τήν κυβέρνηση». Στίς 6 του ίδιου μήνα δηλώσατε σέ μιά αντιπροσωπεία βιοτεχνών όπου λάβαιναν μέρος οί κ. Λούλης καί Μακρός: «Αφού οί "Αγγλοι επιμένουν στό θέμα Παπανδρέου, ή μόνη λύση είναι νά πείσουμε τόν Παπανδρέου νά παραιτηθεί γιά νά βρούμε έναν τρόπο νά λύσουμε τό πρόβλημα τής κυβέρνησης. "Ας μήν έθελοτυφλούμε πιά».

ΣΟΦΟΥΛΗΣ: Η αντιπροσωπεία σās έδωσε κακές πληροφορίες. Ποτέ δέν είπα εγώ τίποτα παρόμοιο. Αυτά πού σās μετέφεραν οί κύριοι είναι δημιουργήματα τής φαντασίας τους. Σās είπαν τόσα πολλά γιά νά φανεί ότι κάτι έφεραν.

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Μέ τήν παρουσία του ρυθμιστικού παράγοντα του καθεστώτος θά μπορούσαμε νά λύσουμε τήν κρίση. Αυτό στάθηκε αδύνατο γιατί ό Σκόμπυ καί ό Λήπερ επέμεναν ότι ή κυβέρνηση είναι συνταγματική καί τήν ύποστήριξαν μέ τόν στρατό τους. Έτσι εγκλωβιστήκαμε στό άδιέξοδο, φτάσαμε σ' αυτήν τήν τραγική κατάσταση όπου συγκρούονται συμμαχικές δυνάμεις. Καί σεις λέτε ακόμη ότι τό θέμα τής αντιδασλείας είναι μέσο. Σήμερα θέλετε νά περάσουμε τήν ώρα μας γιά νά λέτε ότι είχαμε σύσκεψη...

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Μπορείτε νά απαντήσετε στήν ερώτηση; "Αν ναι, καλώς.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Γιά νά μπορέσουμε νά μιλήσουμε σās ζητήσαμε νά μās πείτε αν ή αντιδασλεία είναι αναγκαία ή όχι. Μου λέτε νά απαντήσω. Σέ ποιόν;

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Σέ μένα.

ΡΑΛΛΗΣ: Άλλά τότε γιατί ήρθατε εδώ; Στήν κυβέρνηση πού θά σχηματιστεί θά παραδώσετε ή όχι τά όπλα σας;

ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ: Ναι, αν είναι κυβέρνηση κοινής έμπιστοσύνης.

ΡΑΛΛΗΣ: Τί έννοείτε «κοινής έμπιστοσύνης»; Πώς τό έννοείτε;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Όταν θά ύπάρχει αντιδασλεία, θά σās πούμε.

ΡΑΛΛΗΣ: Είστε τόσο ένοχοι απέναντι στο έθνος πού δέν σās επιτρέπεται νά άστεινέστε. Η είρηνεία σας είναι άνυπόφορη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Σάν γεροντότερος παίρνω τήν έλευθερία νά σās πω τό εξής: Δέν νομίζετε ότι αυτή ή σύσκεψη έχει άλλο σκοπό; "Αν νομίζαμε ότι δέ θά βγει τίποτα χρήσιμο απ' αυτήν, δέ θά τό θεωρούσαμε άναγκαίο νά έρθουμε. Κάτι πρέπει νά στεί από αυτή τή συνεδρίαση. Μπορείτε νά μās πείτε κάτι ώστε καί μεις μέ τή σειρά μας νά δώσουμε σωστή συμβουλή σ' εκείνον πού θά διορίσει τόν αντιδασλιά; Λέτε «θέλουμε έναν αντιδασλιά». Καί μεις θέλουμε αντιδασλιά, αφού πιστεύεται ότι ή αντιδασλεία είναι αναγκαία. Άλλά τί θά κάνει ή νέα κυβέρνηση; Ποιά είναι ή γνώμη σας; Ποιό είναι τό σχέδιό σας;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Πείτε μας πώς νομίζετε ότι πρέπει νά σχηματιστεί ή κυβέρνηση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Πιστεύουμε ότι όλοι μαζί πρέπει νά σχηματί-

Μάξιμος

Σοφούλης

σουμε μιά κυβέρνηση, ανεξάρτητα από τίς αντιρρήσεις πού ύπάρχουν σέ όρισμένα σημεία.

(Διάφορες άντεγκλήσεις)

ΡΑΛΛΗΣ: Αυτοί οί κύριοι προτείνουν νά σχηματιστεί κυβέρνηση κοινής έμπιστοσύνης, καί σās ρωτώ: Τί έννοούν όταν λένε «κοινής έμπιστοσύνης»;

(Αντεγκλήσεις)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Πείτε μας τί σημαίνει αυτή ή έκφραση.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Έτσι δέ θά τελειώσουμε ποτέ. "Ας πούμε τίς άπόψεις μας σχετικά μέ τήν αντιδασλεία καί μετά βλέπουμε.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Κυβέρνηση κοινής έμπιστοσύνης είναι εκείνη πού γίνεται άποδεκτή από τήν άριστερά καί εκείνη στήν όποία συμμετέχει. Τά όπλα θά παραδοθούν αργότερα... (διακόπτεται). Αυτό πού πρέπει νά ξεκαθαριστεί, κ. Σιάντο, είναι τό εξής: αν πρόκειται νά περιμένετε νά όριστεί αντιδασλεία καί νά συμφωνήσουν πάνω σ' αυτό τό θέμα όλα τά κόμματα πού λαβαίνουν μέρος σ' αυτή τή σύσκεψη, καί μετά νά περιμένετε μιά συμφωνία γιά τόν σχηματισμό μιάς τέτοιας κυβέρνησης, καί τέλος νά αναλάβει τήν έξουσία αυτή ή κυβέρνηση, αν λοιπόν περιμένετε νά συμβούν όλα αυτά πριν νά έξιγηθείτε, φοβάμαι, κ. Σιάντο, νά αναλογιστώ τί θά έχει συμβεί ως τότε στή χώρα μας... Μπορεί τότε νά είναι πολύ άργά γιά όποιοδήποτε καλό τέλος. Συνεπώς, αφού γίνεται αυτή ή σύσκεψη, είναι καθήκον μας νά διευκολύνουμε τή διεξαγωγή τής συζήτησης καί νά μή χάνουμε χρόνο, έτσι ώστε, μόλις εκπληρωθούν μερικές προϋποθέσεις, νά είμαστε έτοιμοι νά συνεργαστούμε γιά τή λύση. Ποιά είναι ή λύση; Χωρίς τήν παράδοση των όπλων, κ. Σιάντο, δέν ύπάρχει λύση. Παράδοση των όπλων, ένίσχυση των ένόπλων δυνάμεων, δικαιοσύνη, νομιμότητα, είναι οί απαραίτητες προϋποθέσεις ενός κράτους. Προς τό παρόν δέν ύπάρχει πραγματικά τέτοιο κράτος. Γι' αυτό καί είπα μόλις τώρα: ή παράδοση των όπλων είναι όλοφάνερα μιά απαραίτητη προϋπόθεση. Αυτό προσπαθούμε νά διαπραγματευθούμε: πώς θά πραγματοποιηθεί ή παράδοση των όπλων. Γι' αυτό καί σās ρωτούμε: Μέ ποιούς όρους νά παραδώσετε τά όπλα; Γιατί αν δέν έχετε σκοπό νά παραδώσετε τά όπλα, δέν ύπάρχει έδαφος γιά συζήτηση. Λέτε ότι ιαί τό κάνετε όταν θά ύπάρχει νέα κυβέρνηση. Πρέπει νά προσθέσετε τούς όρους. Γιατί αν οί όροι πού θά θέσετε στή νέα κυβέρνηση είναι απαράδεκτοι, γιατί νά χάνουμε τόν καιρό μας; Σ' αυτή τήν περίπτωση τό πρόβλημα θά λυθεί μέ τή δύναμη των όπλων. Γι' αυτό πρέπει νά μās πείτε από τώρα - ώστε νά πειστούμε ότι ύπάρχει ίκανός λόγος σχηματισμού νέας κυβέρνησης - κάτω από ποιές συνθήκες σκέψατε τόν σχηματισμό της.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Κύριε Καφαντάρη, θέλουμε νά έκφράσει ό πολιτικός κόσμος τήν άποψη του σχετικά μέ τήν αντιδασλεία. Θέλουμε νά ξέρουμε.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Στο θέμα τής αντιδασλείας οί άπόψεις του πολιτικού κόσμου διίστανται, κ. Σιάντο. Υπάρχουν όρισμένοι πού θεωρούν τόν διορισμό αντιδασλείας απαραίτητο. Υπάρχ-

χουν άλλοι πού είτε πιστεύουν ότι ή αντίδραση δέν είναι αναγκαία είτε νομίζουν ότι δέν είναι θέμα της παρούσης στήλης.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Άς ακούσουμε αυτές τίς απόψεις.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Αυτό δέν είναι ένα σημείο πού πρέπει νά μιάς σταματήσει, γιατί μπορούμε νά υποθέσουμε ότι τό θέμα της αντίδρασης θά λυθεί ευνοϊκά, σύμφωνα δηλαδή μέ τίς επιθυμίες σας· μπορούμε νά τό θεωρήσουμε αυτό σάν γεγονός και νά πάμε παρακάτω. Γι' αυτό δέν χάνετε τίποτα άν θεωρήσετε σάν έγγυημένα γεγονότα τόν διορισμό αντίδρασης και τόν σχηματισμό νέας κυβέρνησης. Μέ βάση αυτή τήν υπόθεση, ποιές είναι οι απόψεις σας σχετικά μέ τόν νέο στρατό; Τί θά κάνετε, θά διαλύσετε τόν στρατό σας; Ή θά τόν διαλύσετε μόνο κάτω από ορισμένους όρους; Θέλετε νά διαλυθούν όλα τά υπάρχοντα σώματα στρατού;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Οι απόψεις μας είναι γνωστές. Θέλω νά ξερω όμως τί απόψεις υποστηρίζονται από τούς πολιτικούς γιά τό θέμα της αντίδρασης.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Δέ είμαστε έμεις πού θά αποφασίσουμε γιά τόν διορισμό αντίδρασης. Τήν ώρα πού λείπατε, γιατί είχατε καθυστερήσει, συζητήσαμε αυτό τό θέμα.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Κ. Σιάντο, σύμφωνα μέ τό Σύνταγμα πού ισχύει τώρα, ό διορισμός αντίδρασης γίνεται μέ διάταγμα πού υπογράφει ό βασιλιάς. Έτσι ή τελική απόφαση είναι στά χέρια του.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Έξαρτάται όμως κι από τή δική μας τή γνώμη.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Όσο γιά τίς απόψεις των πολιτικών κύκλων, δέν υπάρχει συμφωνία, υπάρχει διαφωνία. Θέλετε νά μάθετε τή γνώμη μου γι' αυτό; Ό πρόεδρος δέν έχει παρά νά...

ΜΥΛΩΝΑΣ: Πιστεύω ότι ό καθορισμός αντίδρασης κακώς παρουσιάζεται σάν όρος, αφού ό μύ διορισμός αντίδρασης ως τώρα, αποτελούσε σοβαρή παράλειψη από τήν πλευρά της κυβέρνησης. Αποφασίστηκε από όλο τόν πολιτικό κόσμο σέ συμφωνία μέ τόν πρωθυπουργό, ακόμα πριν γίνουμε γιά τήν Αίγυπτο, ότι πρέπει νά διοριστεί αντίδρασης, αφού ό πολιτικός κόσμος απαιτούσε - και ή απαίτησή του έγινε δεκτή - νά μύ γυρίσει ό βασιλιάς στήν Ελλάδα χωρίς δημοψήφισμα.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Αναφέρεστε σέ μιά πρόσφατη απόφαση;

ΜΥΛΩΝΑΣ: Όχι σέ μιά απόφαση, αλλά στό γενικό αίσθημα. Αφού υπάρχει τέτοια αναγκαιότητα, πιστεύω ότι αυτό πού παραλείφθηκε ως τώρα δέν πρέπει νά παρουσιάζεται σάν όρος ούτε από τή μιά πλευρά ούτε από τήν άλλη. Είναι απολύτως αναγκαίο νά διοριστεί μιά ανώτατη αρχή στο ελληνικό κράτος, γιατί υπάρχει ένα κενό και μάλιστα σέ μιά κρίσιμη εθνική στιγμή. Αυτό πού παραμελήσαμε ως τώρα πρέπει νά γίνει, και νά γίνει γρήγορα, και νά μήν μπαίνει σάν όρος είτε από τή μιά πλευρά είτε από τήν άλλη. Γι' αυτό πιστεύω ότι κακώς τοποθετήθηκε σάν όρος κατά τή διάρκεια της συζήτησης. Είναι επείγουσα ανάγκη νά συμπληρωθεί τό συνταγματικό αυτό κενό. Τό Σύνταγμα προβλέπει τόν διορισμό αντίδρασης· αλλά ακόμη και άν δέν τό ανέφερε, θά ήταν όλογο άνεργο ότι όταν ό ανώτατος άρχοντας είναι άπών γιά οποιοδήποτε λόγο και δέν μπορεί νά εκτελέσει τά καθήκοντά του πρέπει νά υπάρχει ένας αντικαταστάτης. Τό κενό πρέπει νά καλυφθεί και πιστεύω ότι ή σημασία του προβλήματος μειώνεται όταν τοποθετείται σάν όρος από τούς μέν ή τούς δέ.

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Δέν μειώνεται μ' αυτή τήν έννοια: ότι δηλαδή οι κύριοι δέν μπορούν νά δείξουν έμπιστοσύνη στή συνέχεια της συζήτησης άν δέν διευθετηθεί τό πρόβλημα της αντίδρασης. Γι' αυτό πιστεύω ότι πρέπει νά διαβαστεί σύντομα ή γνώμη του καθενός, ώστε νά τήν ακούσουν. Όσον αφορά σέ μένα, έχω δηλώσει ότι είναι ανάγκη τό συντομότερο - ει δυνατόν σήμερα - νά λάβει ό πολιτικός κόσμος μιά απόφαση υπέρ του διορισμού αντίδρασης και μάλιστα μιάς αντίδρασης πού θά εκπροσωπείται από ένα μόνο αντιδραστή.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Γιατί νά επιστρέψουμε σ' αυτό τό θέμα;

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ό Μακαριότατος άς ανακοινώσει τίς διάφορες γνώμες.

ΜΑΞΙΜΟΣ: Μακαριότατε, σάς παρακαλώ νά λύσετε πρακτικά τό πρόβλημα. Ρωτήστε αυτούς τούς κυρίους: άν υποθέσουμε

ότι λυθεί τό πρόβλημα της αντίδρασης και απομασιστεί ό σχηματισμός νέας κυβέρνησης...

ΣΙΑΝΤΟΣ: Για νά κάνουμε υποθέσεις ήρθαμε εδώ;

ΜΑΞΙΜΟΣ: Δέν θά αναλάβουμε καμιά υποχρέωση, γιατί είναι μόνο μιά υπόθεση. Θέλω νά ξερω τό έξής: άν υποθέσουμε ότι διοριστεί αντίδραση και σχηματιστεί νέα κυβέρνηση, τί έννοείτε όταν λέτε κυβέρνηση «κοινής έμπιστοσύνης»; Πώς φαντάζεστε μιά τέτοια κυβέρνηση - στήν όποία, όπως λέτε, θά παραδώσετε τά όπλα; Σέ τί είδους κυβέρνηση - μέ τί σύνθεση - θά υπακούσετε μετά τόν διορισμό αντίδρασης, ώστε νά σταματήσει ή αίματοχυσία; Πιστεύω ότι αυτό είναι τό ερώτημα, έτσι ώστε νά μάθουμε άν πρέπει νά συνεχιστεί αυτή ή συνεδρίαση ή νά διακοπεί. Άν δέν μπορεί νά δοθεί άπάντηση σ' αυτό τό πρόβλημα, πιστεύω ότι όλα είναι μάταια.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Έχουμε τό δικαίωμα νά...

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Είμαι στρατιωτικός και προτιμώ τίς πρακτικές και γρήγορες λύσεις. Βρισκόμαστε σέ εμφύλιο πόλεμο. Κάθε λεπτό πού περνά σημαίνει περισσότερο χαμένο αίμα. Έχουμε και τόν πρωθυπουργό της Μεγάλης Βρετανίας πού ήρθε εδώ και φέγγει απόψε. Πρέπει νά του δώσουμε μιά άπάντηση. Άν άρχίσουμε νά μιλάμε χωρίς σταματημό, θά φύγει και ή καταστροφή της πόλης θά συνεχίζεται. Τά πράγματα είναι πολύ άσχημα. Οι κύριοι της άριστεράς θέλουν πρώτα νά δούν τή διευθέτηση του προβλήματος της αντίδρασης και μετά τόν σχηματισμό νέας κυβέρνησης. Κατόπιν θά οριστεί ό τρόπος παράδοσης των όπλων. Άν λοιπόν άρχίσουμε μέ τήν αντίδραση και πάμε μετά στή νέα κυβέρνηση και μετά συζητήσουμε τήν παράδοση των όπλων, θά περάσουν αιώνες. Γι' αυτό είναι καλύτερα νά θεωρήσουμε τό πρόβλημα της κυβέρνησης λυμένο και ν' άρχίσουμε από κει. Δέν πρόκειται νά αναλάβετε καμιά υποχρέωση. Άς μιλήσουμε καθαρά. Τό θέμα πού επείγει είναι ή παράδοση των όπλων. Άν αυτό τό θέμα λυθεί μέ τρόπο αποδεκτό από όλους, τότε μπορούμε νά προχωρήσουμε στό θέμα της αντίδρασης και της κυβέρνησης.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Τό πρόβλημα τοποθετήθηκε σωστά από τόν στρατηγό Πλαστήρα: Μέ ποιούς όρους σκοπεύουν νά παραδώσουν τά όπλα, άν υποθέσουμε ότι εκπληρώνονται οι προϋποθέσεις της αντίδρασης και της νέας κυβέρνησης;

Σοφιανόπουλος

Παπανδρέου

ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Δέν πρέπει νά εξετάσουμε κάθε όρο ξεχωριστά. Πρέπει νά αναφερθεί τό σύνολο των όρων πού θά οδηγήσουν σέ μιά πιθανή λύση. Σέ μιά τέτοια περίπτωση, ίσως νά δεχθούμε και έναν όρο πού απομονωμένος θά ήταν απαράδεκτος.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Καί μεις έχουμε όμως μιά ερώτηση νά κάνουμε: Καί ή αντίδραση;

(Άντεγκλήσεις)

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Δέν είναι μυστικό. Θά σάς πούμε. (Διαβά-ζει σημειώσεις). Καφαντάρης, ναι. Πλαστήρας, ναι. Μυλωνάς, ναι. Σοφιανόπουλος, ναι, [δέν αναφέρεται τό όνομα στά πρα-

κτικά)* ἀρνητικά. Γονατᾶς, ναί. Παπανδρέου, ἀπέφυγε νά ἐκφράσει γνώμη. Καταλαβαίνω, εἶπε, τήν ἀναγκαιότητα. Σήμερα ὁμως ἀπέφυγε νά ἐκφραστεῖ σαφέστερα.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Εἶπα ὅτι ἀπό αὐτῆ τῆ στιγμῇ προχωροῦμε πρὸς μιά διευθέτηση τοῦ προβλήματος. Καί ἀκόμα εἶπα στόν βασιλιά ὅτι ἡ ἀντιδασιλεία θά ἔλυνε τό πρόβλημα.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: (Συνεχίζει τήν ἀνάγνωση τῶν σημειώσεων): Κανελλόπουλος, ναί. Στεφανόπουλος, ὄχι καί ὑπέρ τῆς ἀναβολῆς.

ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Κάτω ἀπό τίς τωρινές συνθήκες δέν εἶναι τό πρῶτο ζήτημα, εἶναι τό τελευταῖο.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: (συνεχίζει) Τσαλδάρης: συμφωνεῖ μέ τόν κ. Στεφανόπουλο. Μάξιμος, ναί. Σοφούλης, ναί. Ράλλης, ὄχι.

ΡΑΛΛΗΣ: Εἶπα ὅτι συμφωνῶ μέ τή γνώμη τῶν ἄλλων.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Αὐτό σημαίνει, ὑπέρ τῆς ἀναβολῆς, (συνεχίζει) Ἀλεξανδρῆς, ὑπέρ τῆς ἀναβολῆς, Μυλωνᾶς, ναί.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Πιστεύω ὅτι ἂν ἐπιτύχουμε μιά συμφωνία σέ θέματα οὐσίας, μετά εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ ἐκπλήρωση τῶν προϋποθέσεων πού θά ἔχουν τεθεῖ ἀρχικά σάν ὅροι. Ὅλοι ἐκεῖνοι πού πραγματικά εὐνοοῦν τήν ἀντιδασιλεία πρέπει νά βοηθήσουν πρὸς τήν παραδοχή τῶν οὐσιαστικῶν ὁρῶν· τότε δέν θά ὑπάρχει δύναμη ἱκανή νά ἀντισταθεῖ στόν διορισμό ἀντιδασιλείας, ἀφοῦ αὐτή δέ θά προσφέρει μόνο τήν ἐλπίδα ἀλλά καί τή θεβαιότητα τῆς ἐπανόδου σέ μιά εἰρηνική ζωή.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Γι' αὐτό, κ. Παπανδρέου, ἐπιμένω νά λάβω μιά ἀπάντηση στό θέμα τῆς διάλυσης τοῦ στρατοῦ. Οἱ κύριοι εἶπαν χθές τό βράδυ ὅτι γιά νά γίνει αὐτό πρέπει νά διαλυθεῖ καί ἡ ταξιαρχία τοῦ Ρίμινι.

(Ἀντεγκλήσεις)

ΜΥΛΩΝΑΣ: Ἡ πλειοψηφία εἶναι ὑπέρ τῆς ἀντιδασιλείας καί ὀρισμένοι ἐπιθυμοῦν τήν ἀναβολή.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Γιά τό θέμα τῆς κυβέρνησης δέν ξέρω πῶς μπορεῖ νά γίνει ἡ πρακτική ἐφαρμογή του. Ἀφοῦ τό θέμα τῆς ἀντιδασιλείας δέν λύνεται, δέν ξέρω ποιός θά εἶναι αὐτός πού θά ἀναλάβει νά σχηματίσει μιά νέα κυβέρνηση. Μέ συγχωρεῖτε, ἀλλά δέν τό βλέπω.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Τό θέμα εἶναι πῶς θά σχηματιστεῖ μιά τέτοια κυβέρνηση, ὥστε νά ἐγκρίνεται ἀπό σᾶς.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Σέ ποιόν θά ὀρκιστεῖ αὐτή ἡ κυβέρνηση;

ΟΛΟΙ: Στόν ἀντιδασιλιά.

ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ: Ζητήσατε νά μάθετε τίς ἀπόψεις μας γιά τήν ἀντιδασιλεία. Τώρα τίς ξέρετε.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ: Ἄν ὑποθέσουμε ὅτι διορίζεται ἀντιδασιλεία καί σχηματίζεται νέα κυβέρνηση, ποιές εἶναι οἱ ἀπόψεις σας;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Παίρνω σάν βάση ὅτι αὐτό ἔχει γίνει. Πιστεύουμε ὅτι αὐτή ἡ κυβέρνηση πρέπει νά περιλαμβάνει ὅλα τά κόμματα. Δέν θέλουμε νά ἐξαιρεθεῖ κανένα, γιατί πιστεύουμε ὅτι τώρα, μιά καί δέν μπορεῖ νά γίνει κυβέρνηση μέ ἐκλογές, ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ἐναποτίθεται εὐλόγα σέ ὅλο τόν πολιτικό κόσμο. Εἴμαστε διατεθειμένοι νά λάβουμε μέρος σ' αὐτή τήν κυβέρνηση. Γι' αὐτό καί ἀπαντῶ στήν ἐρώτηση. Ὅσο γιά τό ἂν θά μᾶς δεχθεῖτε, αὐτό εἶναι ἄλλο θέμα. Τί πρόγραμμα πιστεύουμε ὅτι πρέπει νά ἔχει ἡ κυβέρνηση; Περίπου τό πρόγραμμα τῆς προηγούμενης Ἑθνικῆς Κυβέρνησης. Κατά τή γνώμη μας εἶναι ἀρκετά καλό. Μπορεῖ νά χρησιμεύει σάν βάση γιά τό πρόγραμμα τῆς νέας κυβέρνησης, μέ τήν ἀκόλουθη προϋπόθεση: ὅτι αὐτά πού εἶναι γραμμένα στό πρόγραμμα θά γίνονται πράξη. Γιατί ἡ κυβερνητική κρίση καί ὅλη ἡ τωρινή ἀναταραχὴ ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι τό πρόγραμμα τῆς κυβέρνησης δέν ἐφαρμόστηκε καί ὅτι οἱ πράξεις τῆς κυβέρνησης ἦταν διαφορετικές ἀπό τό πρόγραμμά της. Ἡ αἰτία δέν ἦταν ἡ Ὁρεινὴ Ταξιαρχία. Αὐτὴ ἦταν ἡ πρόταση. Ἐνας σοβαρὸς λόγος ἦταν ἡ τιμωρία τῶν συνεργατῶν τῶν Γερμανῶν. Τιμωρήθηκε κανεὶς ὡς τώρα; Ὁ κ. Παπανδρέου μπορεῖ ν' ἀπαντήσει σ' αὐτό. Καί γι' αὐτό τό σοβαρὸ ζήτημα πρέπει ν' ἀρχίσουμε νά κάνουμε κάτι, καί ὁ καθένας νά δώσει λόγο γιά τίς πράξεις του. Ἄλλο ἓνα πρόβλημα εἶναι ἡ καθαροποίηση τῆς κρατικῆς μηχαν-

* Προφανῶς πρόκειται γιά τόν Τζών Θεοτόκη. Εἶναι ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς συμμετέχοντες στή σύσκεψη πού δέν ἀναφέρεται τό ὄνομά του κατὰ τήν ἀνάγνωση τῶν σημειώσεων τοῦ ἀρχιεπισκόπου.

Δαμασκηνός

νῆς. Ξέρετε τί ἐγινε κατὰ τή διάρκεια τοῦ καθεστώτος τῆς 4ης Αὐγούστου καί τί συνέχισε νά γίνεται κατὰ τή διάρκεια τῆς κατοχῆς. Δέν θέλω νά ἐπικρίνω κανέναν εἰδικά, ἀλλά θέλω νά πῶ τοῦτο ὅτι: ὅλος ὁ μηχανισμός τοῦ κράτους, ὅπως εἶναι σήμερα, δέν μπορεῖ νά διατηρηθεῖ ἀπό μιά κυβέρνηση πού ἐπιδιώκει ἐλευθερία. Γιατί αὐτοὶ πού σήμερα ἀποτελοῦν... (διακόπτεται) δέν ἐννοοῦ ὅλους, μερικούς. Δέν πιστεύω ὅτι ἀκολουθοῦν τέτοια πορεία καί ὅτι ἀνήκουν σέ τέτοια σχολή. Τό τρίτο πρόβλημα εἶναι ἡ διάλυση τῆς χωροφυλακῆς. Ἐχει ἀποτύχει ὀλοκληρωτικά. Δέν ξέρω τί ἦταν πρῖν, ἀλλά ὁ Μανιαδάκης τήν ἔχει διαφθεῖρει τελείως καί στή χωροφυλακὴ στηρίζτηκαν οἱ κατακτητές ὅταν ἀγῆσαν νά ξεσπάσουν τά ἄγρια ἐνστικτά τους ἐναντίον τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Δέν θέλω νά πῶ ὅτι ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί καί οἱ ἄνδρες ἐσαῶδαν, ἀλλά τονίζω ὅτι ἓνα μεγάλο μέρος αὐτοῦ τοῦ σώματος ὑπηρετήσε τόν κατακτητὴ ζυμῶνοντας τήν Ἑλλάδα. Γι' αὐτό πρέπει νά διαλυθεῖ καί ὅλοι οἱ ἄνδρες του νά περάσουν ἀπὸ ἔλεγχον· ὅσοι κριθοῦν ἱκανοποιητικά, θά ἀποτελέσουν τό νέο σῶμα.

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ἄν ὑποθέσουμε ὅτι ἡ κυβέρνηση θρεῖ τοὺς συνεργάτες καί τοὺς τιμωρήσει, νομίζετε ὅτι θά εἶναι ἀκόμα ἀναγκαῖα ἡ διάλυση τοῦ σώματος;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Πρέπει ὅλοι νά γυρίσουν σπῖτια τους.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ὁ κ. Σιάντος λέει ὅτι πρέπει ὅλοι νά γυρίσουν σπῖτια τους.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Ἄν θέλετε μπορῶ νά συμφωνήσω μέ τόν κ. Παπανδρέου. Ὅταν θά ἔχουν παραδώσει τά ὅπλα τους καί θά ἔχουν γυρίσει σπῖτια τους. Γιά τή γύλαξη τῶν ὁπλῶν ἔχει σχηματιστεῖ τό σῶμα τῆς Ἑθνικῆς Φρουρᾶς. Θά φροντίσει νά διατηρήσει τήν τάξη στὰ διαμερίσματα τῆς ὑπαίθρου. Πιστεύω ὅτι αὐτὴ ἡ καθαροποίηση πρέπει νά γίνει καί στήν Ἀστυνομία τῶν Πόλεων. Αὐτοὶ πού πυροδότησαν τό λαό τῆς Ἀθήνας στήν πρώτη συγκέντρωση ἦταν χωροφυλακες. Καί στήν ἀστυνομία ὑπάρχουν ἄνδρες πού πρέπει νά γυρίσουν σπῖτια τους. Μεγαλύτερη ἀκόμα καθαροποίηση πρέπει νά γίνει στό σῶμα τῶν ἀξιωμα-

τικών της αστυνομίας. "Όσο για τόν στρατό, είναι ουσιαστικό τό πρόβλημα. Έμεις δέν παραιτούμαστε από τίς απόψεις πού είχαμε σ' αυτό τό θέμα προτού τά πράγματα πάρουν αυτή τήν τροπή. Καί μ' αυτές τίς απόψεις συμφώνησε ό κ. Παπανδρέου. Άνεξάρτητα από τό γεγονός ότι τό πρόβλημα μπήκε σέ διαφορετική βάση άμέσως μετά καί εκείνος άναίρεσε ό,τι είχε υποσχεθεί καί είχε δώσει. "Ο στρατός αυτός πού δημιουργήθηκε σέ καιρό κατοχής, είτε είναι ό ΕΛΑΣ είτε ό ΕΔΕΣ, ή ή "Ορεινή Ταξιαρχία, ό "Ιερός Λόχος ή άλλα τάγματα πού σχηματίστηκαν κάτω από άνόμιμες συνθήκες ή σέ καιρό πολέμου, όπως ή έθνοφυλακή...

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Πού σχηματίστηκε από τακτική στρατολογία, σημειώστε...

ΣΙΑΝΤΟΣ: σημειώστε το αυτό. Δέν τό θεωρώ τακτική στρατολογία. "Η γνώμη μας είναι ότι οί κλήσεις δέν έγιναν μέ τόν κανονικό τρόπο. Κι αυτοί πρέπει νά διαλυθούν.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Θά ήθελα ν' ακούσω τή γνώμη σας γιά τό ναυτικό.

ΣΙΑΝΤΟΣ: "Ακολουθούμε τήν ίδια γραμμή καί σ' αυτό. "Ας άποστρατευθούν καί άς άνταμειφθούν ήθικά όπως τούς άξιζει. "Όσο γιά τούς άξιωματικούς του στρατού, αυτοί πρέπει νά μείνουν. "Όπως καταλαβαίνετε, πρέπει νά ύποστούν μία κάθαρση. Πιστεύω ότι τό σύνολο των άξιωματικών χρειάζεται χτένισμα. Γιά τό καλό του σώματος στο σύνολό του αλλά καί γιά τό καλό της "Ελλάδας. Είναι γνωστό ότι ως τώρα οί άξιωματικοί άνήκαν στο ένα ή τό άλλο κόμμα καί ότι χάρη στην άνωμαλη περίοδο πού περάσαμε πρόσφατα, πολλοί προωθήθηκαν στην τάξη των άξιωματικών - στον στρατό όπως καί στη χωροφυλακή καί τήν αστυνομία - χωρίς νά είναι ικανοί γιά τή δημιουργία ενός νέου, ελεύθερου κράτους. Αυτοί λοιπόν πού είναι άκατάλληλοι πρέπει νά διωχθούν. Γι' αυτό πρέπει νά δημιουργηθεί ένα "Ανώτατο Συμβούλιο "Αξιωματικών καί όλοι οί άξιωματικοί του ΕΔΕΣ ή της Ταξιαρχίας νά παρουσιαστούν μπροστά του. Θά μείνουν εκείνοι πού τό Συμβούλιο - καί όχι εγώ φυσικά - θά θεωρήσει άξιους.

ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Θά τούς κρίνετε από επαγγελματική άποψη;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Είπα «άξιοι γιά ένα νέο, ελεύθερο κράτος». Αυτό σημαίνει ότι δέν θά είναι φασίστες, αλλά δημοκράτες.

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Αυτό σημαίνει κάθαρση μέ κριτήριο τά πολιτικά φρονήματα.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Καί τήν επαγγελματική ικανότητα.

ΣΟΦΟΥΛΗΣ: "Αφού τό καθεστωτικό δέν έχει λυθεί, όλα αυτά δέν μπορούν νά γίνουν πριν από τό δημοψήφισμα.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Καί οί νέοι άξιωματικοί δέν πρέπει νά συνωμοτούν γιά τήν εγκατάσταση δικτατορίας.

ΜΥΛΩΝΑΣ: Συνεπώς άπορρίπτετε τήν ιδέα νά έλέγχετε τήν κάθαρση.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Γιά τό όνομα του Θεού. Δέν είναι δικό μας λάθος άν ό κ. Παπανδρέου μάς άνακάτεψε σ' αυτό. Αυτοί οί άξιωματικοί θά αναλάβουν νά σχηματίσουν μονάδες στρατού από τακτική στρατολογία σέ όλο τό "Εθνος. Θά καλέσουν τίς νέες κλάσεις - τόσες όσες ή κυβέρνηση θεωρεί άπαραίτητο.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: "Επιμένετε άκόμη στην κάθαρση;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Γι' αυτό λέμε ότι ή κυβέρνηση πρέπει νά είναι κοινής έμπιστοσύνης.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ποιά θά είναι ή σύνθεση αυτού του συμβουλίου; Γιατί όλα έξαρτώνται από αυτό.

ΣΙΑΝΤΟΣ: "Η κυβέρνηση καί όχι τό ύπουργείο Πολέμου θά αποφασίσει γ' αυτό. Φυσικά δέν είναι δουλειά μας νά πούμε τί θά συμβεί. "Αν χρειάζονται μερικές μέρες καί ή κατάσταση δέν πρέπει νά συνεχιστεί όπως είναι - καί είμαι ό πρώτος πού θέλω νά σταματήσει - άς κάνουμε άνακωχή. "Ετσι θά σταματήσουν οί μάχες καί ή κυβέρνηση θά, μπορέσει νά εργαστεί ήσυχια, ώστε νά μήν προχωρήσει τό κακό.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Τά όπλα θά παραδοθούν; Είπατε ότι θά είναι δύσκολο καί ότι είναι θέμα τιμής.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Είναι κι αυτό. Είμαστε οί τελευταίοι πού θά ύποστηρίξουμε ότι τά όπλα δέν πρέπει νά παραδοθούν. Αυτό είναι κάτι πού θά αποφασίσει ή κυβέρνηση. "Αν ή κυβέρνηση είναι

πραγματικά ειλικρινής στην εφαρμογή του προγράμματός της, καί σ' αυτό τό σημείο κανείς δέν θά φανεί άπρόθυμος νά καταθέσει τό όπλο του. "Αν αυτό δέ γίνει, όλα θά ξαναρχίσουν από τήν αρχή.

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Πώς τά φαντάζεστε όλα αυτά σέ σχέση μέ τό πρόβλημα του χρόνου; Πότε θά γίνει ή παράδοση των όπλων από τόν ΕΛΑΣ; "Αφού τά παραδώσουν οί άλλες οργανώσεις;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Θά γίνει ταυτόχρονα παντού;

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Καί άν ένα από τά κόμματα έξαπατήσει τά άλλα καί καθυστερήσει τήν παράδοση των όπλων;

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: "Η κυβέρνηση πού θά σχηματιστεί δέν θά έχει όπλα, γιατί όλα θα έχουν παραδοθεί. Γιατί ό στρατός πού έχει σχηματιστεί μέ βάση τόν χρόνο - πωλιά μέθοδος στρατολογίας - καί επίσης τά τάγματα πού σχηματίστηκαν, έξαιτίας της άνταρσίας, θά έχουν διαλυθεί. Σέ ποιόν θά παραδοθούν τά όπλα; Ποιά αρχή θά τά παραλάβει;

ΣΙΑΝΤΟΣ: "Η κυβέρνηση.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Καί τί θά γίνει μέ τά τάγματα πού δέν έλαβαν μέρος στην έξέγερση καί μ' εκείνα πού στρατολογήθηκαν κανονικά, όπως ή κλάση του 1935;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Πιστεύουμε ότι είναι όλα στην ίδια κατηγορία: καί τά σώματα πού δημιουργήθηκαν τώρα κι εκείνα πού ύπήρχαν από πριν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Πολύ καλά. Καί σέ ποιόν θά παραδώσουν τά όπλα;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Στους άντιπροσώπους της κυβέρνησης. "Ας διοριστούν νομάρχες, ύπονομάρχες κ.λπ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Δηλαδή στίς πολιτικές αρχές, τούς νομάρχες κ.λπ.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Αυτή είναι ή άποψή μας. "Όσο γιά τό τί πρέπει νά κάνει ή νέα κυβέρνηση καί πώς θά δημιουργήσει τόν νέο στρατό καί πώς θά καθορίσει ένα ειδικό πρόγραμμα, πιστεύω ότι ή κυβέρνηση μέ τίς πράξεις της θά κερδίσει τήν έμπιστοσύνη του έθνους. "Αν ή κυβέρνηση καρκινοβατεί καί ζητά τόν άφοπλισμό του ενός σώματος ενώ όπλίζει τό άλλο, θά προκαλέσει τή δυσπιστία του λαού.

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Καί άν σάς διαβεβαιώσουμε ότι τά τάγματα πού έχουν σχηματιστεί δέν θά χρησιμοποιηθούν εναντίον του ΕΛΑΣ;

ΣΙΑΝΤΟΣ: Μπορούμε νά πούμε ότι όλοι όσοι άνήκουν σέ μία ή δυό κλάσεις, είτε είναι άντάρτες του ΕΛΑΣ είτε τακτικά στρατεύματα, θά παραμείνουν. "Αλλά οί άνδρες αυτών των ταγμάτων άνήκουν πιθανώς σέ 20 κλάσεις. Θά μείνουν λοιπόν μόνο εκείνοι πού άνήκουν στίς κλάσεις πού καλούνται. Τό ίδιο θά γίνει μέ τόν ΕΛΑΣ καί τόν ΕΔΕΣ. "Αν θέλετε νά έχετε πέντε κλάσεις, αυτές οί πέντε θά συμπεριλάβουν καί άνδρες του ΕΛΑΣ, της "Ορεινής Ταξιαρχίας κ.λπ. πού λόγω ήλικίας άνήκουν κανονικά σ' αυτές τίς κλάσεις.

ΜΥΛΩΝΑΣ: "Επιμένετε λοιπόν νά γίνει γενική στρατολογία από όλο τόν λαό;

ΣΙΑΝΤΟΣ: "Αν στα τάγματά σας ύπάρχουν άνδρες από αυτές τίς κλάσεις, θά παραμείνουν. "Αλλά άν τά τάγματα αποτελούνται από έθελοντές, ήλικιωμένους κ.λπ. θά διαλυθούν.

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: "Υπάρχουν, λ.χ., κλάσεις από τό 1935 ως τό 1944.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Αυτές θά αποτελέσουν τό νέο στράτευμα. Αυτό προσπαθήσαμε νά κάνουμε μέ τόν Παπανδρέου. Πρέπει νά πάψουν νά ύπάρχουν στρατοί του ενός καί του άλλου. "Αν ή κυβέρνηση αποφασίσει νά κρατήσει πέντε κλάσεις, αυτοί πού άνήκουν σ' αυτές τίς κλάσεις θά μείνουν στα τάγματά σας. Τό ίδιο ισχύει γιά τόν ΕΛΑΣ καί τήν "Ορεινή Ταξιαρχία.

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Πώς θά διεξάγει ή έπιτροπή τήν κάθαρση; "Εγώ δέν θα ήμουν ικανός νά τήν έλέγξω.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Κάποια λύση πρέπει νά βρεθεί πάντως. Αυτό είναι τό πρώτο πού πρέπει νά κάνει ή κυβέρνηση. "Όσο γιά τή σύνθεσή της, τά πρόσωπα πού θά τήν άπαρτίσουν πρέπει νά είναι κοινής έμπιστοσύνης. Αυτό είναι δύσκολο. Κοινής έμπιστοσύνης, κύριοι, πρέπει νά είναι τό πρόσωπο του πρωθυπουργού. Γιά τή σύνθεση της κυβέρνησης πιστεύουμε ότι ή πλευρά μας

πρέπει να έχει τουλάχιστον 40-50%. Πιστεύουμε ότι το υπουργείο Εσωτερικών πρέπει να δοθεί στην αριστερά. Πιστεύουμε ότι τουλάχιστον το υπουργείο Πολέμου πρέπει να το αναλάβουμε εμείς. Ζητούμε ακόμη το υπουργείο Εξωτερικών και το υπουργείο Δικαιοσύνης. Γιατί; Γιατί ξέρουμε από πείρα που αποκτήσαμε πρόσφατα τί σημαίνει να κρατά κανείς το υπουργείο Εσωτερικών. Ξέρω πολύ καλά ότι αν το υπουργείο Εσωτερικών ήταν σε άλλα χέρια στην Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας θα είχαν γίνει πολλά περισσότερα και όρισμένα μέλη των Σωματίων Ασφαλείας δεν θα έρχονταν σε άνοιχτη ρήξη με την κυβερνητική πολιτική. Είναι ένα πολύ σπουδαίο ζήτημα αυτό. "Αν γτάσαμε σ' αυτή τη σύγκρουση, αυτό έγινε εξαιτίας του υπουργείου Εσωτερικών. Θέλουμε το υπουργείο Δικαιοσύνης, γιατί δ.τι έγινε ως σήμερα μάς δίνει το δικαίωμα να είμαστε δύσπιστοι ως προς τον χειρισμό του θέματος αυτού από τον κ. "Αθράμ. Γι' αυτό ζητούμε το υπουργείο. "Αν δεν το διευθύνουμε άξια, ή κυβέρνησης μπορεί να μάς απολύσει όλους. Θέλουμε το υπουργείο Εξωτερικών, γιατί δεν μπορούμε να δεχτούμε αυτή την απομόνωση από το εξωτερικό. Θά σ'ας δώσω ένα παράδειγμα. Η κυβέρνηση Παπανδρέου δεν έχει μόνιμες διπλωματικές σχέσεις με μία μεγάλη σύμμαχο χώρα, τη Ρωσία. Πιστεύετε ότι είναι προς το συμφέρον της Ελλάδας να μην έχει σχέσεις με μία τέτοια χώρα; Δεν τό λέω επειδή είμαι κομμουνιστής και θέλω να έχουμε ειδικές σχέσεις με τη Ρωσία, αλλά δεν είναι σωστό να μην έχουμε σχέσεις. Και δεν έχουμε σχέσεις. Γιατί ή κυβέρνηση Παπανδρέου δεν έστειλε καν τά διαπιστευτήριά της στη Ρωσία όταν ανέλαβε την εξουσία.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Άστειθεστε; Πάντως εσείς τά καταφέρντε καλύτερα, ενώ γιά μένα δεν είναι και τόσο απλό.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Είπε ότι δεν ανακοινώσατε τον σχηματισμό της κυβέρνησης σας στη ρωσική κυβέρνηση.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ και ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ: Τόν ανακοινώσαμε. Και έχουμε απεσταλμένο και αντιπροσώπους στη Ρωσία.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Μήν τό λέτε αυτό. Δεν έχουμε κανονικές σχέσεις.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Τόσο κανονικές σχέσεις έχουμε (δ'ό γ ο ρ ές). Ωστε οί Ρώσοι απεσταλμένοι σ'τά βουνά σας είπαν να λάβετε μέρος στην κυβέρνηση υπό την προεδρία μου και ό Ρώσος απεσταλμένος σ'τό Κάιρο κάλεσε τόν κ. "Αγγελόπουλο και επανέλαβε τό ίδιο πράγμα. Πραγματικά, επειδή μέ απασχολούσε τό γεγονός, έστειλα τόν κ. Λαμπριανίδη, δεύτερο γραμματέα του Πολιτικού Γραφείου, γιά να τό επιβεβαιώσει, και έχουμε γραπτή μαρτυρία όπου επιβεβαιώνεται όχι μόνο ότι οί σχέσεις μας είναι εξαιρετικές, αλλά ότι σ'ας έγιναν συστάσεις γιά να συμμετάσχετε στην κυβέρνηση γιά τή συναψη της συμφωνίας του Λιβάνου. Είναι αλήθεια ότι υπάρχει ένα άτυχες γεγονός: ό σχηματισμός της κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας ανακοινώθηκε σέ όλους τούς ενδιαφερομένους 8-10 ήμέρες άφου έγινε, γιατί ό ένας άρμόδιος πίστευε ότι είχε γίνει από τόν άλλον. "Αλλά αυτό είναι γενικό φαινόμενο, όχι ειδικό, γιά μία χώρα. "Αλλωστε δεν δόθηκε προσοχή σ' αυτό τό ζήτημα, γιατί ό απεσταλμένος μας στη Μόσχα μάς ειδοποίησε ότι δεν παρατηρήθηκε πουθενά. "Εχω επίσης μία άλλη έμμεση άναφορά από τόν απεσταλμένο μας στην Τουρκία που άναφέρει ότι λυποούνται γιά τήν παρεξήγηση και ότι θά υπάρξει πλήρης...

ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: "Επιτρέψτε μου να τό επιβεβαιώσω. "Όταν είχα τήν ευκαιρία πριν από ένα μήνα να επισκεφθώ σ'τό Κάιρο τόν Ρώσο έντεταλμένο Solod, στη θέση του πρέσβη που είχε μετατεθεί, έμεινα λίγη ώρα μαζί του, συζητήσαμε διάφορα θέματα και μου δήλωσε ότι πολύ σύντομα θά στείλουν αντιπρόσωπο στην Ελλάδα. "Υπήρχαν δυσκολίες, όπως μου εξήγη-

σε, στην εκλογή του κατάλληλου προσώπου, γιατί πολλοί είχαν σταλεί άλλου και αυτός μόνος του είχε αναλάβει τήν Αίγυπτο. τή Γιουγκοσλαβία και μάς.

ΣΙΑΝΤΟΣ: Δεν θέλιστα να επικρίνω κάποιον λέγοντας αυτά. Σημειώνω μόνο ότι οί σχέσεις μας με τη Ρωσία δεν είναι κανονικές. Και αν τά είπα όλα αυτά, είναι γιά να εξηγήσω γιατί θά ήταν καλύτερα να τοποθετηθούν πρόσωπα κοινής έμπιστοσύνης σ' αυτά τά υπουργεία. "Αλλά βλέποντας ότι δεν υπάρχουν τόσα πρόσωπα κοινής έμπιστοσύνης, είμαστε υποχρεωμένοι να θέσουμε έτσι τό ζήτημα. Πιστεύουμε ότι πρέπει πολύ σύντομα να γίνει δημοψήφισμα γιά τό καθεστωτικό.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Μά ακόμα δεν υπάρχει κράτος.

ΣΙΑΝΤΟΣ: "Αν οί κύριοι πιστεύουν ότι ή μοναρχία έχει τήν πλειοψηφία του λαού με τό μέρος της, τότε πρέπει να γίνει άμέσως, και μάλιστα τήν πρώτη Κυριακή του Φεβρουαρίου.

ΜΥΛΩΝΑΣ: Μά πρώτα πρέπει να γίνουν οί εκλογικοί κατά-

ΣΙΑΝΤΟΣ: Θά τό συζητήσουμε αυτό. Και μετά πρέπει να γίνουν βουλευτικές εκλογές, πιθανότατα τόν "Απρίλιο. "Ετσι θά περάσουμε σέ ύμιαλή πολιτική ζωή. Και επειδή μπορεί να υποστηριχτεί ότι ή διασύννη και ή ταχύτητα που είναι τό χαρακτηριστικό μας θά προκαλέσει άνωμαλίες στη διεξαγωγή της ψηφοφορίας, ενώ ή γνώμη του λαού πρέπει να εκφραστεί ελεύθερα, προτείνουμε να δημοψηφισθεί μία διανομμαχική έπιτροπή με αντιπροσώπους όλων των μεγάλων συμμαχών. τής "Αγγλίας, τής Ρωσίας και των ΗΠΑ, που θά έρθουν και θά παρακολουθήσουν τήν εγκυρότητα του δημοψηφίσματος και των εκλογών.

ΜΑΞΙΜΟΣ: Μετά από αυτές τίς δηλώσεις, τό ζήτημα πρέπει να τεθεί σέ ψηφοφορία, γιά να δούμε αν ό πολιτικός κόσμος δέχεται αυτές τίς προτάσεις.

ΣΟΦΟΥΛΗΣ: "Αλλά αυτά τά πράγματα χρειάζονται μεγάλη σκέψη. Μπορεί να γίνει άμέσως ή ψηφοφορία;

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: "Εγώ λέω ότι αν υπάρχουν πολιτικοί που θά δεχθούν αυτούς τούς όρους, εγώ δέ θά ή έρω αντίρρηση, αλλά ή ά πάρω τό καπέλο μου να γύρω.

ΡΑΛΛΗΣ: Δηλώνουμε κατηγορηματικά ότι δεν δεχόμαστε κανέναν από τούς όρους του κ. Σιάντου γιατί πιστεύουμε ότι αυτοί ίσοδυναμούν με τήν υποδούλωση της χώρας σ'ό Κομμουνιστικό Κόμμα. Συνεπώς δεν προτείνουμε να γίνει χωριστή συζήτηση πάνω σ' αυτά. Τό σύνολο δείχνει καθαρά τήν υποδούλωση της χώρας σ'ό Κομμουνιστικό Κόμμα. αντίθετα με τίς έπιθυμίες του 99% του έλληνικού λαού. Σ'τό όνομα του λαού λοιπόν σ'ας παρακαλούμε να διαμαρτυρηθείτε εναντίον αυτών των όρων.

ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ: Πιστεύω ότι τελειώσαμε...

ΡΑΛΛΗΣ: "Απορρίπτουμε με άγανάκτηση αυτούς τούς όρους. Δέ θέλουμε ν' ακούσουμε τίποτα άλλο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ: Νομίζετε ότι υπάρχει...

ΣΙΑΝΤΟΣ: Ούτε σεις μπορείτε να μάς τιμωρήσετε. ούτε εμείς εσάς.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Μπορώ να σας ρωτήσω...

ΣΙΑΝΤΟΣ: Θά θέλαμε να μάθουμε τό άποτέλεσμα αυτής της σύσκεψης. Μακαριότατε. "Αναβάλλεται ή άπέτυχε; Δεν είμαστε μεμονωμένα άτομα. Πρέπει να δώσουμε λόγο σ'ίς οργανώσεις μας.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: "Όσον άφορά στην αντίβασίλεια, ή συνεδρίαση κατέληξε σ' ένα συμπέρασμα.

ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Τό Λαϊκό Κόμμα δήλωσε ότι δεν δέχεται τίς άπόψεις σας.

στις επάλξεις της Δημοκρατίας

ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ή απογευματινή σου εφημερίδα

ΣΧΟΛΙΟ

τοῦ Παναγιώτη Κανελλόπουλου γιά τή Σύσκεψη τοῦ Δεκέμβρη

Ὁ τέως πρωθυπουργός κ. Παναγιώτης Κανελλόπουλος, ἀπό τούς πρωταγωνιστές τῆς Σύσκεψης τοῦ Δεκέμβρη, μᾶς ἔστειλε τό παρακάτω σημείωμα – σχόλιο πάνω σ' αὐτήν:

Μιά ἀπό τίς πιό δραματικές πολιτικές συσκέψεις πού γνώρισε ἡ νεώτερη ἐλληνική ἱστορία, εἶναι ἡ σύσκεψη πού ἔγινε στήν Ἀθήνα, στό μέγαρο τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, στίς 27 Δεκεμβρίου τοῦ 1944. Ἡ Ἀθήνα πνιγόταν ἀκόμα στό αἷμα, τόν τρόπο καί τή φωτιά. Ἀπό τούς δεκαεννιά, πού ἐλάβαμε μέρος στή σύσκεψη ἐκείνη, δέ ζοῦμε σήμερα παρά μόνο τέσσερες, καί ἀπό ὅσους πήραμε ἐνεργό μέρος στή συζήτηση, μόνο δύο, ὁ Δημ. Παρτσαλίδης καί ἐγώ.

Στή σύσκεψη ἐκείνη κρατήθηκαν στενογραφημένα πρακτικά. Δέ μοῦ δόθηκε ποτέ ἀντίγραφο. Δέν ξέρω πού βρίσκονται. Ὄταν ὁ φίλος μου Χάιντς Ρίχτερ μοῦ ἀνακοίνωσε (πάει ἕνας μήνας) ὅτι ἀνακάλυψε τά πρακτικά αὐτά σέ ἀγγλική μετάφραση καί ὅτι τά εἶχε δώσει στό περιοδικό «ΑΝΤΙ» γιά νά δημοσιευθοῦν, ἔμεινα γιά λίγο πολύ σκεπτικός καί, ὕστερα, τοῦ εἶπα ὅτι δέν ξέρω ἂν θάταν αὐτό νά δοῦν τό φῶς τῆς δημοσιότητας σήμερα. Φοβάμαι, πρόσθεσα, ὅτι θά ἀναμοχλευθοῦν τά παλαιά πάθη ἐνός φοβεροῦ διχασμοῦ, πού στοίχισε πολύ αἷμα καί προκάλεσε βαριά πένθη. Δέν ἔσβησαν τά πένθη ἀπό τή μνήμη καί τήν καρδιά ἐμετέρων οἰκογενειῶν, πού ἀνήκουν καί στίς δύο πλευρές. Δέν θέλω νά κρύψω ἀπό τόν ἀναγνώστη ὅτι τήν ἀντίδρασή μου αὐτή, ὅταν συζητοῦσα μέ τόν Ρίχτερ, τήν ὑπαγόρευσε καί κάτι ἄλλο. Στή δραματική ἐκείνη σύσκεψη μίλησα, ἀπαντώντας στόν Γ. Σιάντο, μέ τόνο καί τρόπο, πού μοιάζει ἀδιάλλακτος. Εἶπα ὅσα δέν εἶπε κανένας ἄλλος. Σκέφθηκα, λοιπόν, ὅτι ἡ δημοσίευση τῶν πρακτικῶν, πού ἀποκαλύπτουν τή στάση μου στίς ὥρες ἐκεῖνες, μπορεῖ νά ζημιώσει τήν προσπάθεια, πού κάνω ἐδῶ καί δύο χρόνια (βλ. τό βιβλίο μου «Ἱστορικά Δοκίμια», 1975, καί «Τό Βῆμα», 12, 14 καί 15 Σεπτεμβρίου 1976), νά ξεπεράσω τίς προκαταλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καί νά δώσω μιά εἰκόνα τῶν Δεκεμβριανῶν καί τῶν αἰτίων τῆς τραγωδίας, πού νά προέρχεται ἀπό πολύ πιό ψυχραίμο βλέμμα καί πιό ἀντικειμενική κρίση, πράγμα πού, ὅπως πιστεύω, ἀνταποκρίνεται σήμερα καί στό ἐθνικό συμφέρον.

Ἀλλά, ὅταν ὁ φίλος Χρήστος Παπουτσάκης μοῦ ἔδωσέ τήν ἐύκαιρία (καί τόν εὐχαριστῶ θερμά γι' αὐτό) νά ρίξω μιά ματιά στό πρακτικό πρὶν δημοσιευθοῦν στό «ΑΝΤΙ», ἀλλάξα γνώμη. Ἐκαμε πολύ καλά ὁ Χάιντς Ρίχτερ, πού τᾶδωσε νά δημοσιευθοῦν. Τά πρακτικά αὐτά εἶναι ἕνα βαρυσήμαντο ἱστορικό ντοκουμέντο. Δέν ἀνήκει σέ ὅσους ἐλάβαμε μέρος στή σύσκεψη. Δέν ἔχουμε τό δικαίωμα, ὅσοι εἴμαστε ἀκόμα ζωντανοί, νά κρίνουμε ἐμεῖς ἂν πρέπει ἢ δέν πρέπει τό ντοκουμέντο αὐτό νά δοθεῖ στή δημοσιότητα. Ἀνήκει στήν Ἱστορία, σ' ἐκείνη, πού – μέ κεφαλαῖο τό πρῶτο γράμμα – εἶναι ταγμένη νά κρίνει ὅλους μας. Ἐξάλου, ὅσα εἶπα στή σύσκεψη ἐκείνη θά τᾶλεγα καί σήμερα, ἂν ἦταν γραφτό μοῦ νά βρεθῶ στήν ἴδια θέση, στήν ἴδια παράταξη, καί κάτω ἀπό τίς ἴδιες φοβερές περιστάσεις. Στόν πόλεμο – φυσικά, καί στόν ἐμφύλιο – δέν πολέμας μέ ἀσφαῖρα πυρά ἢ μέ μισόλογα. Στή σύσκεψη ἐκείνη, πού ἦταν μιά κορυφαία φάση τῶν Δεκεμβριανῶν, ἄλλοι προτίμησαν, ὅπως θά ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης τῶν πρακτικῶν, τή σιωπή ἢ τά μισόλογα. Ἐγώ δέ μποροῦσα νά τό κάμω. Εἶχα κατορθώσει – ἐκθέτοντας τόν ἑαυτό μου στήν ὀξύτατη κριτική τῶν ἀφελῶν ἢ φανατικῶν τῆς Δεξιᾶς, πού ἀκόμα καί σήμερα μέ κατηγοροῦν ἢ καί μέ συκοφαντοῦν – νά σταματήσω τήν αἱματοχυσία στήν Πελοπόννησο, ὅταν, ἀπό τίς 27 Σεπτεμβρίου ὡς τίς 17 Ὀκτωβρίου 1944, ἔζησα ἐκεῖ, ἀνάμεσα σέ καπνίζοντα ἀκόμα ἐρείπια καί μπροστά σέ μάτια ἀγριεμένα ἢ τρομαγμένα, μερικές ἀπό τίς πιό δύσκολες ὥρες τῆς ζωῆς μου. Ὑστερα, ἀφοῦ ἦρθα στήν Ἀθήνα, εἶχα προσπαθήσει – πλάι στόν Γεώργιο Παπανδρέου, πού τίς καλές προθέσεις του ἀμφισβητοῦν ἢ καί ἀρνοῦνται (δέ νομίζω, ὅτι ἔχουν δίκιο) οἱ φίλοι μου Κομνηνός Πυρομάγλου καί Χάιντς Ρίχτερ – νά ἀποτρέψω τόν ἐμφύλιο πόλεμο. Ἡ βίαιη, λοιπόν, στάση μου στή σύσκεψη τῆς 27 Δεκεμβρίου ἐπήγαγε ὄχι μόνο ἀπό τό χαρακτήρα μου, πού δέν μοῦ ἐπιτρέπει τά μασημένα λόγια ἢ τή σιωπή, ἀλλά καί ἀπό τή θαυμάσια πικρία πού προκάλεσε μέσα μου ἡ τραγική διάψευση τῶν εἰλικρινῶν ἐλπίδων μου γιά τήν ἀποτροπή τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ὁ καλοπροαίρετος ἀναγνώστης θά τό διαπιστώσει, ἐλπίζω, διαβάζοντας προσεκτικά κάποιες στροφές τῆς ὁμιλίας μου, πού μαρτυροῦν τή θαυμάσια αὐτή πικρία.

Τα πρακτικά, ὅπως δίνονται σήμερα, γιά πρώτη φορά, στή δημοσιότητα, εἶναι ἀκριβέστατα. Τό βεβαιώνω ὑπεύθυνα καί κατηγορηματικά. Θυμᾶμαι ἀκόμα – ἢ ξαναθυμήθηκα, διαβάζοντας τά πρακτικά – τήν κάθε λέξη πού εἰπώ-

θηκε στη δραματική εκείνη σύσκεψη. "Αν λείπουν μερικές λέξεις, λείπουν μόνο και μόνο επειδή, σε στιγμές που φώναζαν πολλοί μαζί και ο θόρυβος ήταν μεγάλος, δεν τις έπιασε τό αυτό του στενογράφου. "Όσο για τό γλωσσικό ύφος των ομιλητών, αυτό δέ μπορούσε, φυσικά, νά αποδοθεί, αφού τά πρακτικά, όπως δημοσιεύονται σήμερα, είναι μετάφραση στη δημοτική γλώσσα, αλλά πολύ πιστή, όπως διαπίστωση, συγκρίνοντάς την μέ τό αγγλικό κείμενο, πού έθεσε υπόψη μου ο Χρ. Παπουτσάκης. Τό γλωσσικό, όμως, ύφος τής δικής μου ομιλίας δέν απέχει παρά σέ λίγα σημεία από τό ύφος πού είχα χρησιμοποιήσει τότε.

Ο Χάιντς Ρίχτερ, στό κριτικό σημείωμα πού δημοσιεύθηκε στό προηγούμενο τεύχος του «ΑΝΤΙ», προβαίνει σέ κρίσεις και θγάζει συμπεράσματα, πού δέ μπορώ νά συμ-μερισθώ. Θά σταθώ στην πιο βαριά από τίς κρίσεις του. Γράφει:

Οί μόνοι πού προσήλθαν στη σύσκεψη μέ τή θέληση νά βρεθεί κάποια λύση του προβλήματος, και ήτανε μάλιστα αποφασισμένοι για πραγματικές υποχωρήσεις, ήτανε οί εκπρόσωποι του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ..., ενώ όλοι οί υπόλοιποι δέν είχαν κανένα τέτοιο ενδιαφέρον.»

Παρακαλώ τόν αναγνώστη νά κρίνει μόνος του - άσχετα από τή γνώμη του Ρίχτερ ή τή δική μου - αν ο Γ. Σιάντος ήρθε στη σύσκεψη «αποφασισμένος για πραγματικές υποχωρήσεις». Αρνήθηκε κάμψωση ώρα νά συζητήσει μαζί μας τούς όρους για τήν κατάπαυση του πυρός. Είπε ότι αυτό είναι θέμα πού δέχεται νά τό συζητήσει μόνο - αφού ο πόλεμος είναι μεταξύ Έλληνικού Λαού και Μεγάλης Βρετανίας - μέ τούς αρμόδιους Άγγλους. Από μάς αξίωσε νά συμφωνήσουμε στην εγκαθίδρυση Αντιβασιλείας. Και οί περισσότεροι τό δέχθηκαν. Τό δέχθηκα κ' εγώ, ξεχωρίζοντας, πάνω στο κρίσιμο αυτό θέμα, τή θέση μου από τή στάση του Γ. Παπανδρέου. "Όσο για τούς άλλους όρους, τούς ουσιαστικούς, πού θά είχαν τό πρακτικό αποτέλεσμα νά σταματήσει ο εμφύλιος πόλεμος, διαβάζω στο «Ημερολόγιο», πού κράτησα από τήν ώρα τής διαφυγής μου, τόν Άπρίλιο του 1942, από τήν κατεχόμενη Ελλάδα ως τίς 4 Ιανουαρίου του 1945, τά εξής:

«Ένας πολύ πετυχημένος χειρισμός του Παπανδρέου ανάγκασε τόν Γ. Σιάντο, ύστερα από μιá απεγνωσμένη προσπάθεια υπεκφυγής, νά πεί τούς όρους του. Και ήταν οί όροι τέτοιοι, πού εμείναμε όλοι εμβρόντητοι... Πρίν λυθεί ή συνεδρίαση, σηκώθηκε ο Πλαστήρας, πού καθόταν πλάι μου, και είπε σέ όλους μας: "Αν έσείς θέλετε και νά συζητήσετε μονάχα τέτοιους όρους, εγώ παίρνω τό καπέλο μου και φεύγω από τήν Ελλάδα!".»

"Όσο για τίς δικές μου προθέσεις, παρακαλώ τόν αναγνώστη νά σχηματίσει τήν κρίση του γι' αυτές, αφού προσέξει τήν ακόλουθη περικοπή του «Ημερολογίου» μου:

«31 Δεκεμβρίου. Τίς δυό τελευταίες μέρες έγιναν έντονες επιχειρήσεις και έλευθερώθηκαν τό Παγκράτι και άλλες περιοχές. Η όδός Άρδητου, όπου έμεινε όλον τό καιρό ή πεθερά μου, για νά φυλάει τή βιβλιοθήκη μου, τά χαρτιά μου και τά πράγματα τής Νίτσας» (τής συζύγου μου), «έλευθερώθηκε κι' αυτή προχθές. Ένώ άλλα σπιτία γκρεμίστηκαν, ενώ τό μέγαρο του» (στρατηγού) «Κώστα Μαζαράκη πυρπολήθηκε από τούς Έλασίτες και άφανίστηκε όλόκληρο, τό έτοιμόρροπο σπιτάκι, όπου σάν άγγελος προστάτης έμεινε ή πεθερά μου, φυλάγοντας τά φτωχά μας πράγματα, σώθηκε. Έπεσαν δυό όλμοι πλάι του, και ένας μάλιστα στην αούλή του, τά τζάμια έγιναν συντρίμμια, οί σωλήνες του νερού έσπασαν, αλλά τό αδύνατο κορμάκι του σπιτιού κρατήθηκε όρθιο και ή πεθερά μου σώθηκε... "Ας σωθούν οί άνθρωποι, όποιοι και νάναι. Τό κακό, πού γίνεται, είναι πολύ μεγάλο. "Ας γίνει τό καλό, και άς ισχύσει για όλους».

Παναγιώτης Κανελλόπουλος
25 Δεκεμβρίου 1976

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ Μαρξιστική Πραγματεία τής Οικονομίας

Τόμος τέταρτος

ΛΕΩΝ ΤΡΟΤΣΚΙ Ίστορία τής Ρώσικης Έπανάστασης

(5 τόμοι)

ΛΕΩΝ ΤΡΟΤΣΚΙ Λογοτεχνία και Έπανάσταση

ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ Κριτική τής Πολιτικής Οικονομίας

Μετάφραση Π. Πουλιόπουλου

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
διδίοπωλειό «ΠΛΕΘΡΟΝ» τηλ. 8834692

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΤΑΣΟΥ ΣΧΟΡΑΛΗ Ρεμπέτικη Άνθολογία

3 τόμοι

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΟΥΒΕΛΑΚΗ Τά μεταγωγικά σύρουν τόν όλεθρο

6' έκδοση

Η περισυλλογή

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΛΕΘΡΟΝ»
Τοσίσα 1Α τηλ. 8834692

Η ΘΕΩΡΙΑ της εξάρτησης, αν και μερικά στηρίζεται σε μαρξιστική δρολογία και αναλυτικό πλαίσιο, ήταν προϊόν της αντίδρασης κατά (α) της δογματικής αποστέωσης του μαρξισμού, που, μεταξύ άλλων, εκφραζόταν και σαν έμμονή στις «αναγκαιότητες» και «ανάποφευκτα» του μητροπολιτικού χώρου και (β) της ιδεολογικής προκατειλημμένης οικονομικής ορθοδοξίας.

Όσον αφορά ειδικά την τελευταία, πρέπει να σημειώσουμε ότι το σύνθημα ανάπτυξιακό υπόδειγμά της στηρίζεται στην άποψη ότι η σημερινή «υπανάπτυξη» είναι μία προηγούμενη, ατελής φάση εξέλιξης, από την οποία έχουν περάσει οι μητροπόλεις, και ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες θα ξεπεράσουν τη φάση αυτή με τις διαδικασίες μεγένθυσης και εκσυγχρονισμού, ακολουθώντας έτσι μία ανάπτυξιακή πορεία παρόμοια με εκείνη των αναπτυγμένων μητροπόλεων.

Συχνά διατυπώνεται επίσης σχετικά η άποψη ότι οι αιτίες της καθυστέρησης είναι βασικά «ένδογενείς». Πρέπει δηλαδή να αναζητηθούν στο εσωτερικό των περιφερειών. Τό διενέχον σύστημα στο οποίο έχουν ένταχθεί δεν επιβάλλει κανενός είδους περιορισμούς. Οι περιφερειακές κοινωνίες είναι «στατικές», ανίκανες για μία δυναμική πολιτιστική αλλαγή με τις ίδιες τους τις δυνάμεις. Έτσι χρειάζονται βοήθεια και υποστήριξη απέξω, για να περάσουν σε μία φάση εκσυγχρονισμού των οικονομικών και κοινωνικών δομών.

Όμως, θαμναία, και μάλιστα όχι μόνο από θεωρητικούς, που η οικονομική ορθοδοξία ευχάριστα θα άπωθούσε στα σκοτεινά υπόγεια της προ- ή εξωεπιστημονικής πολιτολογίας, προβάλλεται η θέση ότι οι εξωτερικοί παράγοντες έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο στη γέννηση της υπανάπτυξης και αναπαραγωγή της στις διάφορες φάσεις εξέλιξης του παγκόσμιου συστήματος καταμερισμού των έργων. Η θεωρία της εξάρτησης είναι η πιο ένδιαφεροσα συμβολή πάνω στο θέμα αυτό. Βασική της θέση είναι ότι οι οικονομικές και κοινωνικές δομές των αναπτυσσόμενων χωρών δεν είναι προϊόν μιάς αυτόνομης διαδικασίας, αλλά διαμορφώθηκαν κάτω από την κυριαρχία και σύμφωνα με τις ανάγκες των μητροπόλεων. Στο βιβλίο του ο Σ. Άμιν προσπαθεί να δώσει μία, όπως είπαμε, συνθετική θεμελίωση της θέσης αυτής.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Αφετηρία και του Άμιν είναι η κριτική της καθιερωμένης οικονομικής θεωρίας. Ο σ. επαναλαμβάνει εδώ την κριτική έναντι του «μαρξινισμού» και που εμείς θα προτιμούσαμε γενικά να αποκαλέσουμε νεοκλασική μεθοδολογία, γιατί ο μαρξινισμός, η ανάλυση δηλαδή οριακών αλλαγών, είναι ένα μόνο και ίσως όχι το πιο χαρακτηριστικό εργαλείο της. Η κριτική αυτή διατυπώθηκε παλαιότερα από μία σειρά μαρξιστικά και μη μαρξιστικά προσανατολισμένων οικονομολόγων (Lange, Robinson κ.ά.). Στη διατύπωση του Άμιν:

– «Ο μαρξινισμός, δάζοντας σαν σκοπό την «καθαρή» και ανεξάρτητη από τις λοιπές κοινωνικές επιστήμες οικονομική ανάλυση, εγκατέλειψε την ιδέα της καθολικής θεώρησης της κοινωνίας, με αποτέλεσμα να μεταβληθεί σε μία «άλγερτα λογικών αφαιρέσεων».

– Η οικονομική έγινε η επιστήμη των σχέσεων του ανθρώπου με τα πράγματα. Επεξεργάζεται τις βασικές του αντιλήψεις με βάση αξιώματα που καθορίζουν τη συμπεριφορά του απομονωμένου ανθρώπου – του Ροδίνου στο νησί του. Οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων παραλείπονται. Έτσι όμως είναι αδύνατη η σωστή ανάλυση ακόμη και της λει-

Η ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ

● Ο Π. Καζάκος παρουσιάζει τό βιβλίο του Σαμίρ Άμιν (έκδ. «Νέα Σύνορα»)

Τό έργο του Σ. Άμιν, που την ελληνική του έκδοση προλογίζει ο Α. Παπανδρέου, θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν μία σύνθεση δυο θεωρητικών κατευθύνσεων: Της θεωρίας της άνισης ανταλλαγής από τη μία μεριά, που έχει βασικά μητροπολιτική προέλευση και βλέπει στη μεταφορά αξιών από τις «αναπτυσσόμενες» προς τις «αναπτυγμένες» χώρες μέσω του έμπορίου τον κύριο μηχανισμό που εμποδίζει την ανάπτυξη των πρώτων και, από την άλλη, τη θεωρία της εξάρτησης (dependencia), που έχει λατινοαμερικανική και, λοιπόν, περιφερειακή προέλευση και συλλαμβάνει πιο καθολικά τις σχέσεις ανάμεσα σε μητροπόλεις και περιφέρειες.

τουργίας των οικονομικών μηχανισμών.

– Έπιπλέον, η οικονομική προσφέρει μία εκτίμηση του κόσμου έντονα ιδεολογική (ιδεολογία των παγκόσμιων αρμονιών) και, τέλος, – δεν μάς δίνει τη δυνατότητα ανάλυσης της δυναμικής των συστημάτων (του μετασχηματισμού των δομών). Ίδιως γι' αυτό αδυνατεί να μελετήσει τα φαινόμενα της υπανάπτυξης.

Σίγουρα η κριτική του Άμιν αφορά ό,τι θα μπορούσε να αποκληθεί «σκληρός πυρήνας» της νεοκλασικής παράδοσης, που όμως δεν μπορεί να είναι στο σύνολό της μόνο ένα μεγάλο ή πάντως μία σειρά ψευδών: Μία τέτοια εκτίμηση θα ήταν ταυτόσημη με μία πολύ χοντροκομμένη εφαρμογή της έννοιας της ιδεολογίας, που μάς φέρνει πίσω, στη σύλληψη της «άπατης των κληρικών». Δεν είναι εδώ ο τόπος για να εξηγήσουμε την πιο πάνω θέση. Σημειώνουμε μόνο πως, πραγματικά, το πρόβλημα είναι σήμερα «τί είναι ψέμα, τι είναι αλήθεια» (Ρόμινσον) και στη νεοκλασική παράδοση. Ο ίδιος ο Άμιν σημειώνει πιο κάτω ότι «μάς κληροδοτεί μία τέχνη διαχείρισης. Γιατί η εμπειρική παρατήρηση των αμοιβαίων σχέσεων μεταξύ των φαινομένων, δίνει τη δυνατότητα έπεξεργασίας ενός όλοσπασίου από τεχνικές δράσεις, που είναι λιγότερο ή περισσότερο αποτελεσματικές» (σελ. 23).

Κατά τον Άμιν, οι απόπειρες έπεξεργασίας μίας θεωρίας της υπανάπτυξης σε μαρξινιστικό πλαίσιο δεν μπόρεσαν να συλλάβουν τα αληθινά προβλήματα. Στη θέση τους υιοθετεί και προτείνει μία διαφορετική σύλληψη τόσο σε σχέση με τις διαστάσεις της πραγματικότητας που συλλαμβάνει (όχι «οικονομική»), όσο και σε σχέση με το πρόβλημα που δάζει.

«Η μόνη δυνατή έπιστήμη», γράφει, «είναι η έπιστήμη της κοινωνίας. Γιατί το κοινωνικό γεγονός είναι ένα και δεν είναι ποτέ «οικονομικό» ή «πολιτικό» ή «ιδεολογικό» κ.λ.π.» (σελ. 13). Με την υιοθέτηση της μεθοδολογικής αρχής της καθολικότητας σχετίζεται και ο στόχος του Άμιν: να μελετήσει το σύνολο των σχέσεων μεταξύ του κέντρου και της περιφέρειας, ή, όπως γράφει, τη συσσώρευση σε παγκόσμια κλίμακα!

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Σύμφωνα με τις έννοιολογικές διευκρινίσεις που ακολουθούν, τα κέντρα (μητροπόλεις) έχουν το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, ότι ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής είναι κυρίαρχος και τείνει να γίνει αποκλειστικός, να

αποδιοργανώσει δηλαδή και εξαφανίσει προ-καπιταλιστικούς τρόπους παραγωγής. Στις περιφέρειες όμως ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής είναι μέν κυρίαρχος, αλλά δεν διαμορφώνει και την τάση να γίνει αποκλειστικός.

Έκεί οι προκαπιταλιστικοί τρόποι παραγωγής μετασχηματίζονται και υποτάσσονται στον καπιταλιστικό, αλλά δεν καταστρέφονται. Αυτό όμως σημαίνει επίσης ότι η μετάβαση από προκαπιταλιστικό σε άμιγρη καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής είναι «μυλοκαρισμένη» (σελ. 70).

Οι πιο πάνω διευκρινίσεις οδηγούν κατ'ευθείαν στο κεντρικό ερώτημα: Γιατί είναι η μετάβαση μυλοκαρισμένη; Η απάντηση του Άμιν υποδεικνύει δύο σύνθετους παράγοντες: Τη μεταφορά αξιών από τις περιφέρειες στις μητροπόλεις με το μηχανισμό της άνισης ανταλλαγής και τις διαρθρωτικές διαστροφές των περιφερειών. Όμως και οι δυο σχετίζονται άμεσα με το είδος, περιεχόμενο και μέσα ένταξης των περιφερειών στο διεθνές σύστημα καταμερισμού των έργων (βλ. και βοηθητικό σχ. 1).

Την ειδικευση που διαμορφώθηκε κατά την προϊστορία του καπιταλισμού διαδέχθηκε η κλασική της αποικιακής περιόδου: Κατά και μετά τη βιομηχανική επανάσταση το κέντρο (Μεγ. Βρετανία, μετά η ήπειρος. Εύρωπη και η Β. Αμερική, τέλος η Ιαπωνία) εξάγει στην περιφέρεια προϊόντα τρέχουσας καταναλώσης (π.χ. υφάσματα) και εισάγει κυρίως αγροτικά προϊόντα. Διαμορφώνεται η διεθνής ειδικευση μεταξύ βιομηχανικών και αγροτικών χωρών. Παράλληλα διευρύνονται γρήγορα και οι ενδομητροπολιτικές ανταλλαγές.

Η μεταγενέστερη εξαγωγή κεφαλαίου από το κέντρο προς την περιφέρεια δίνει νέα ώθηση στην εξαγωγή έμπορευμάτων και παράλληλα τροποποιεί την ειδικευση της περιφέρειας. Η τελευταία αρχίζει να εξάγει άλλα προϊόντα εκτός των παραδοσιακών γεωργικών, όπως π.χ. πετρέλαιο και ακατέργαστα ορυκτά κ.λ.π. δευτερευόντως, μερικά χειροτεχνικά προϊόντα. Ακολουθεί η νεοκλασική μορφή και φάση διεθνούς ειδικευσης. Τότε εγκαθίστανται στην περιφέρεια ελαφρές βιομηχανίες στα πλαίσια της πολιτικής υποκατάστασης των εισαγωγών. Σήμερα παρατηρούμε τη διαμόρφωση μίας νέας διεθνούς ειδικευσης, όπου το κέντρο μονοπωλεί τις τεχνολογίες αιχμής (σελ. 144 - 152 και 229 - 276).

Οι διαδικασίες αυτές έχουν το κοινό χαρα-

κτηριστικό ότι οι συνθήκες της περιφέρειας και ιδίως το είδος της ειδικεύσης διαμορφώνονται σύμφωνα με τις ανάγκες του κέντρου. Και ακόμη: συνδέονται με τις μεταφορές αξιών και το μηχανισμό της άνισης ανταλλαγής.

Η ΑΝΙΣΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ

«Παράλληλα με τον μηχανισμό συσώρευσης, που χαρακτηρίζει τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, γράφει ο Άμιν, «έξακολουθεί να λειτουργεί ένας μηχανισμός πρωταρχικής συσώρευσης, που χαρακτηρίζει τις σχέσεις κέντρου και περιφέρειας του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος» (σελ. 71). Ο μηχανισμός αυτός συνεπάγεται ότι αξίες μεταφέρονται από τις περιφέρειες προς το κέντρο ενώοντας ακριβώς την ανάπτυξη των πρώτων και επιβραδύνοντας ή ανακόπτοντας την ανάπτυξη των τελευταίων. Αυτό ακριβώς δεν φαίνεται να συνέλαβε ο Μάρξ, που έγραφε για τις βρετανικές Ινδίες ότι η αγγλική κυριαρχία θα επαναστατικοποιούσε εκεί τον τρόπο παραγωγής.

Πώς όμως πραγματοποιείται η μεταφορά αυτή αξιών, αν αποκλείσουμε φυσικά τη ληστεία και δεν υπερτιμήσουμε τις μεταφορές κερδών από επενδύσεις; (Επιτέλους το μητροπολιτικό κεφάλαιο επενδύει κυρίως στο μητροπολιτικό χώρο). Στο σημείο αυτό ο Άμιν υιοθετεί τη θεωρία της άνισης ανταλλαγής του Α. Έμμανουήλ (το βασικό έργο του όποιον πρόκειται σύντομα να εκδοθεί στα ελληνικά) αν και όχι μερικές υπερβολικές προεκτάσεις του τελευταίου. Ειδικότερα, ο Άμιν δέχεται μια από τις θεωρητικά δυνατές «περιπτώσεις» άνισης ανταλλαγής που θα μπορούσε να συζητηθεί με τη βοήθεια του Πιν. 1.

Πίνακας 1

Χώρα	K	C	V	M	W	R	T	P	Π
A	240	50	100	20	170	150	25%	60	210
B	240	50	20	100	170	70		60	130
Σύνολα	480	100	120	120	340	220		120	340

Έρμηνεία συμβόλων: K είναι το συνολικά επενδυμένο κεφάλαιο σε κάθε χώρα, C το καταναλωθέν στην παραγωγή τμήμα του, V το μεταβλητό κεφάλαιο, M ή υπεραξία, W ή αξία της παραγωγής, R το κόστος παραγωγής ($= C + V$), T το ποσοστό κέρδους (Σύνολο M: σύνολο K), P το κέρδος σε απόλυτα μεγέθη και Π ή «τιμή παραγωγής» ($= C + V + P$).

Στις δύο χώρες A και B είναι επενδυμένες οι ίδιες ποσότητες κεφαλαίου και, υποθέτουμε, ότι οι τεχνικές παραγωγής και οι παραγωγικές δυνάμεις είναι οι ίδιες. Οι μισθοί αντίθετα είναι άνισοι, δηλαδή τα ποσοστά υπεραξίας διαφορετικά. Σύμφωνα με τον πίνακα, ο μισθός στη B είναι, με ίση παραγωγικότητα, πέντε φορές μεγαλύτερος από αυτόν της A. Τα ποσοστά κέρδους «έξιωνονται» στη διεθνή αγορά. Στην περίπτωση μας επικρατεί το ποσοστό 25%. Το αποτέλεσμα: Στη διεθνή αγορά το προϊόν της A, που έχει καθαυτό αξία 170, «αντιτιμάται» στη διεθνή αγορά, όπου έχει τιμή 210. Αυτό σημαίνει ότι στις ανταλλαγές η A δίνει 170 και παίρνει 210 μονάδες αξίας (ώρες εργασίας). Αντίθετα το προϊόν της B υποτιμάται από 170 σε 130 (δίνει 170 και παίρνει 130). Έτσι 40 μονάδες εργασίας μεταφέρονται χωρίς αντάλλαγμα από τη B στην A, παρότι το γεγονός ότι η μόνη διαφορά μεταξύ των δύο χωρών έγκειται στο επίπεδο μισθών.

Αυτή δεν είναι η μόνη (θεωρητικά) περί-

πτωση άνισης ανταλλαγής, άλλ' ανταποκρίνεται, γράφει ο Άμιν, πολύ στην πραγματικότητα, και τούτο γιατί οι εξαγωγές του «τρίτου κόσμου» δεν αποτελούνται από αγροτικά προϊόντα, που προέρχονται από καθυστερημένους τομείς με χαμηλή παραγωγικότητα. Σ' ένα σύνολο εξαγωγών από τις υπανάπτυκτες χώρες αξίας 35 δισ. (1966) ο υπερμοντέρνος καπιταλιστικός τομέας κάλυπτε τουλάχιστον τα 3/4. Άρα ισχύουν οι πιο πάνω εκτιμήσεις για τα προϊόντα αυτά (σελ. 102).

Η ανισότητα των μισθών με ίση παραγωγικότητα οφείλεται σε μία σειρά παραγόντων όπως οι ειδικεύσεις που επιβλήθηκαν στις περιφέρειες και οδήγησαν σ' ένα επίμονο πλεονάσμα της προσφοράς χειρών σε σχέση με τη ζήτηση. Σ' αυτόν πρέπει να προστεθεί και ένα πλέγμα συνθηκών, που χειροτέρευσαν τη θέση των αναπτυσσόμενων χωρών κατά τα τέλη του 19ου αιώνα.

Στις μητροπόλεις, κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα ως την προτελευταία δεκαετία του, η τεχνολογική εξέλιξη οδήγησε βασικά σε μειώσεις των τιμών των προϊόντων με σταθερούς μισθούς. Το ίδιο συνέβη στις υπερπόντιες χώρες. Όμως κατά τη δεκαετία 1880-90 εμφανίζονται τα μονοπώλια, οδήγησαν σε αντιστροφές των τιμών. Έτσι, από τη δεκαετία αυτή και μετά παρατηρούμε μία συνεχή αύξηση των τιμών και πιο γρήγορες αυξήσεις των μισθών. Τα μονοπώλια, ξέροντας ότι μπορούν να μετακυλήσουν ένα μέρος τουλάχιστον των αυξήσεων των μισθών στις τιμές, δεν αντιτέκονται σ' αυξήσεις των πρώτων. Οι μισθοί παύουν να είναι μισθοί αθλιότητας. Στις περιφέρειες όμως οι μισθοί μένουν στάσιμοι. Έτσι οι «όροι ανταλλαγής» χειροτερεύουν γι' αυτές.

ΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΡΟΦΕΣ

Σημειώσαμε πιο πάνω ότι ένα δεύτερο σύμπλεγμα φαινομένων που συνδέεται με το είδος της ειδικεύσης των περιφερειών είναι οι διαρθρωτικές διαστρώσεις και ειδικότερα (α) η διαστροφή που ευννοεί τις εξαγωγικές δραστηριότητες, (β) η διαστροφή που ευννοεί τις δραστηριότητες του τομέα των υπηρεσιών και (γ) η διαστροφή που ευννοεί τους ελαφρούς κλάδους της βιομηχανίας (σελ. 280 και μετά).

Η πρώτη μάς ενδιαφέρει περισσότερο, γιατί είναι και η αποφασιστική. Πάνω σ' αυτό συμφωνούμε. Θά μπορούσε τώρα να εξηγηθεί ως εξής: Το ξένο κεφάλαιο έχει, ιστορικά, προτιμήσει τις επενδύσεις στην παραγωγή για εξαγωγές, γιατί αυτή είχε ανάγκη το μητροπολιτικό σύστημα. Όμως ο προσανατολισμός αυτός δεν αρκεί σάν εξήγηση της διαστροφής. Πρέπει να προσθέσουμε την ανωτερότητα της παραγωγικότητας του κέντρου σ' όλους τους τομείς. Στην αρχή της έπαφής του κέντρου με την περιφέρεια ή περιφέρεια δεν μπορεί να συναγωνισθεί το κέντρο. Συνεπώς εξάγει προς

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ

Του Γιάννη Καλαϊτζή

Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΣΚΑΠΤΕΙ
ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΛΕΠΤΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ
ΣΥΝΕΠΩΣ
ΠΑΤΑΞΑΤΕ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΝ

Η ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΙΣ
ΥΠΟΘΑΛΠΕΙ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΝ
ΣΥΝΕΠΩΣ
ΠΑΤΑΞΑΤΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΙΝ

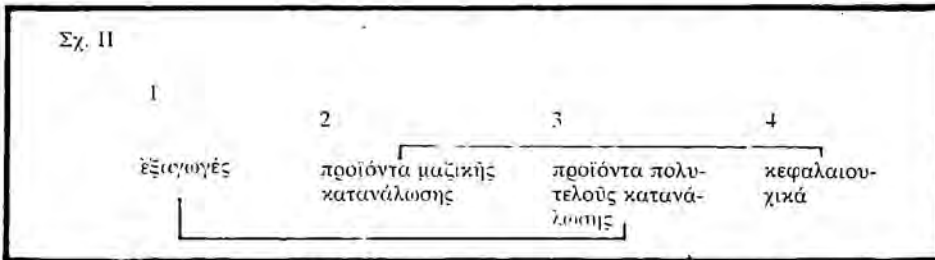

ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΜΙΑΨΕΜΕ ΓΙΑ ΤΟ
ΚΟΙΝΟΒΛΕΠΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

αυτό μόνο προϊόντα σε σχέση με τα όποια κατέχει ένα φυσικό πλεονέκτημα ή κάποια φυσική αποκλειστικότητα. Στη συνέχεια εισάγονται προϊόντα του κέντρου στην περιφέρεια, ή τοπική χειροτεχνία καταστρέφεται, ή ανεργία μεγαλώνει. Με τις εξελίξεις αυτές, που συμπιέζουν τους μισθούς, αποκαθίσταται ή αποδοτικότητα μεριών βιοτεχνιών και βιομηχανιών, που προσελκύουν ξένες επενδύσεις. Αυτές εξακολουθούν όμως να είναι εξαγωγικά προσανατολισμένες (σελ. 291).

Σ' ένα μεταγενέστερο άρθρο του (πρωτοδημοσιεύθηκε στο *Tiers Monde*, τ. 52, 1972) ο 'Αμίν επεξεργάζεται καλύτερα και συμπληρώνει την ιδέα που εδώ παρουσιάζεται αδέξια. Σύμφωνα με αυτή, η βασική διαφορά ανάμεσα στο κέντρο και την περιφέρεια πρέπει να αναζητηθεί στην οικονομική δομή ή, όπως γράφει, στο είδος των διασυνδέσεων των οικονομικών τομέων. 'Η διαφορά μπορεί να εξηγηθεί με τη βοήθεια του επόμενου σχήματος:

Τό οικονομικό σύστημα χωρίζεται σε τέσσερις τομείς. 'Η αποφασιστική διασύνδεση σ' ένα αυτοκεντρικά εξελισσόμενο μητροπολιτικό σύστημα είναι μεταξύ των τομέων 2 και 4. 'Ερμηνεία: Στη διαδικασία μεγένθυσης εδώ, η κατανομή εισοδήματος είναι τέτοια, ώστε η διεύρυνση της εσωτερικής αγοράς να συμβαδίζει με την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας. 'Η κινητήρια δύναμη προέρχει από την αναζήτηση στο εσωτερικό του συστήματος. 'Αντίθετα, η αποφασιστική διασύνδεση στο περιφερειακό σύστημα είναι μεταξύ των τομέων 1 και 3. Όπως είδαμε, σχηματίσθηκε άρχικά και κάτω από την πίεση του κέντρου ένας εξαγωγικός τομέας στην περιφέρεια, που εξασφάλιζε στο κέντρο είτε πρώτες ύλες, είτε τρόφιμα μαζικής κατανάλωσης σε χαμηλό κόστος. Μετά ένα ορισμένο επίπεδο ανάπτυξης του εξαγωγικού τομέα διαμορφώνεται και μία εσωτερική αγορά στην περιφέρεια. Αυτή είναι όμως, σε σύγκριση με την εσωτερική αγορά του κέντρου, σχετικά μονόπλευρη, σε βάρος

της ζήτησης ειδών μαζικής κατανάλωσης και προς όφελος της ζήτησης ειδών πολυτελείας. 'Ο λόγος είναι ότι η ανισοκατανομή του εισοδήματος εδώ ευνοεί την τελευταία. 'Η διαστροφή της οικονομικής δομής είναι πλήρης.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σημειώσαμε ήδη ότι οι βασικές θέσεις του 'Αμίν, που ανταποκρίνονται στα αποτελέσματα της λατινοαμερικανικής έρευνας πάνω στην εξάρτηση (Dos Santos, Sunkel, Cardoso, Furtado κ.ά.) αποτελούν τις πιο ενδιαφέρουσες πρόσφατες συμβολές πάνω στο θέμα της ανάπτυξης. Βαθμιαία τράβηξαν την προσοχή και της εμπειρικής έρευνας. 'Ετσι π.χ. οι Tyler και Wogart προσπάθησαν με βάση το διαθέσιμο στατιστικό υλικό να δοκιμάσουν εμπειρικά τη σχέση ανάμεσα στις δύο μεταβλητές «αυξανόμενη ολοκλήρωση των αναπτυσσόμενων χωρών στη διεθνή αγορά» και «εθνική

μικά, ενώ είναι προφανές ότι υπάρχουν διαφορετικοί βαθμοί εξάρτησης και εξωστρέφειας, με άθραϊες τις καταστάσεις της απόλυτης υποταγής και της «πλήρους ανεξαρτησίας». 'Η υλοποίηση αυτή έχει και πρακτικές συνέπειες. 'Από τη μία μεριά υποκλέπτει έτσι πραγματικά προσφερόμενες διαζευτικές λύσεις ή στόχους για το ξεπέρασμα της εξάρτησης που σ' ένα χρονικό σημείο έχει δοσμένη ένταση. 'Από την άλλη επίσης προκαλείται ή ψευδαίσθηση λύσεων, που, αν εξετασθούν προσεκτικότερα, δεν έχουν περιεχόμενο και πάντως δεν είναι χωρίς προβλήματα. 'Ο 'Αμίν υποδείχνει π.χ. σαν μόνη λύση του προβλήματος των αναπτυσσόμενων χωρών τη «ρήξη με την παγκόσμια αγορά» (σελ. 297). Και άλλου: «'Η ανάπτυξη είναι δυνατή μόνο κάτω από τον όρο οι χώρες της περιφέρειας να βγούν από την παγκόσμια αγορά» (σελ. 223). Πώς όμως συγκεκριμένα; Σίγουρα δεν θα άρκοι να ... κλεισθούν τα σύνορα και να σταματήσουν οι εξαγωγές!

Νομίζω όμως πως το ασθενέστερο σημείο της εργασίας του 'Αμίν είναι η υιοθέτηση της θεωρίας της άνισης ανταλλαγής, όπως περιέχει διατυπωθεί από τον 'Εμμανουήλ. Γιατί, όπως θα μας δοθεί ευκαιρία να εξηγήσουμε αλλού, στηρίζεται σε μία τελείως λαθεμένη μεθοδολογία, που εξαφανίζει μία ολόκληρη σειρά φαινομένων, αποφασιστικής σημασίας για την εξέλιξη των τιμών στη διεθνή αγορά, όπως π.χ. είναι η υπερπροσφορά ορισμένων προϊόντων σαν συνέπεια της μονομερούς αποικιακής ειδικεύσης. Προβληματική είναι και η χρήση των πινάκων μετασχηματισμού. Τό μέσο «ποσοστό κέρδους» δεν είναι τό εξισωμένο παγκόσμιο ποσοστό κέρδους, μία υπόθεση άλλωστε αμφισβητήσιμη. Και ακόμη, η έπιχειρηματολογία θα μπορούσε να είναι διαφορετική - με αφετηρία πάντα τον πίνακα: Οι δύο χώρες παράγουν τό ίδιο προϊόν (καθ' υπόθεση), αλλά τό κόστος είναι διαφορετικό, λόγω διαφορών στους μισθούς. Συνεπώς ή Β είναι μάλλον σε θέση να τό προσφέρει φτηνότερα στη διεθνή αγορά. 'Η υποθετική άνιση ανταλλαγή δεν πραγματοποιείται τότε, εκτός αν παρεμβληθεί ή ζήτηση και πούμε ότι ή ζήτηση της Β είναι «διεστραμμένη» και προτιμά τό προϊόν της Α, γιατί παράχθηκε στην Α. 'Αλλά τότε οι ανταλλαγές και ή μεταφορά αξιών έχουν ρίζες διαφορετικές από την ανισότητα των μισθών.

'Ελπίζω, πως οι πιο πάνω σύντομες κριτικές υποδείξεις, μαζί με τις εξηγήσεις που προηγήθηκαν, θα παρακινήσουν σε μία έποικοδομητική συζήτηση.

ή ΜΑΦΑΛΝΤΑ και ό ΚΟΣΜΟΣ της

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Πανεπιστημίου 44 τηλ. 3248346

Νέες εκδόσεις

Ε.Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ
Πολιτεία και Δικαιοσύνη

Φιλοσοφικοκοινωνικοί διάλογοι

Δ.Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗ
Ποιητική και πολιτική ήθικη

Μελέτες

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΟΝ
ΜΑΡΚΟ ΑΥΓΕΡΗ

ΤΑΤΙΑΝΑ ΓΚΡΙΤΣΗ-ΜΙΛΛΙΕΞ

Ἡ Τρίπολη τοῦ Πόντου

Λαογραφική - Ιστορική μελέτη

ΠΟΙΗΣΗ '76

Τριάντα τρεις ποιητές
μέ ανέκδοτα ποιήματά τους

ΤΑΣΟΥ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ
Βιολί για μονόχειρα

Ποίηση

ΜΗΤΣΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ βίος τοῦ πρωτόπαπα
Ἀββακούμ

Λαογραφικό ρωσικό ανάγνωσμα

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ
Οἱ συνταγματάρχες

Μυθιστόρημα

Δεύτερη έκδοση

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

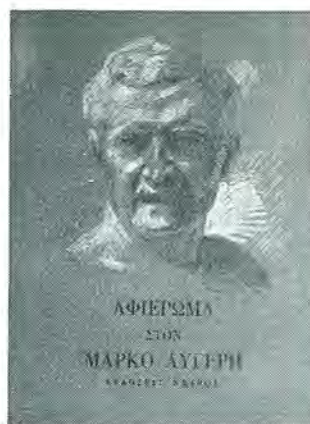

ΚΕΔΡΟΣ

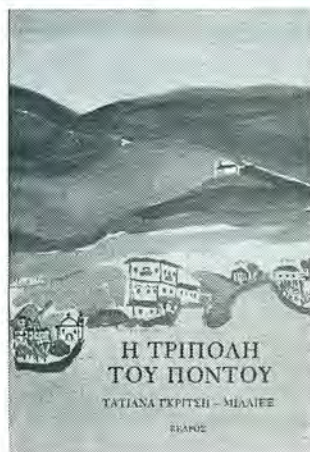
Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΗΘΙΚΗ
ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ
Ἀλεξάνδρου - Αἰγυπτιακή - Παγκόσμια

ΚΕΔΡΟΣ 1976

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΟΝ
ΜΑΡΚΟ ΑΥΓΕΡΗ
ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗΣ

Ἡ ΤΡΙΠΟΛΗ
ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ
ΤΑΤΙΑΝΑ ΓΚΡΙΤΣΗ - ΜΙΛΛΙΕΞ
ΕΡΑΝΟΣ

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

Βιολί για μονόχειρα

ΚΕΔΡΟΣ 1976

Ο ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ
ΑΒΒΑΚΟΥΜ

ΑΠΟΔΟΣΗ
Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΕΔΡΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΟΙ ΣΥΝΥΠΑΡΧΟΝΤΕΣ

ΑΓΓΕΛΗΝ ΕΚΔΟΣΗ - ΚΕΔΡΟΣ 1976

ΑΥΤΟ τό ποίημα γράφτηκε πολύ πρόσφατα: στις 7 του Οκτώβρη, στήν Ταϋλάνδη. Μιά μέρα πρίν (Τετάρτη απόγευμα) ό Κόμ έπεφτε νεκρός κάτω από τά άγρια κτυπήματα ενός έξαγριωμένου όχλου. Τόν σκότωσαν μέ ξύλα, ρόπαλα, γροθιές, μαζί μ' άλλους τέσσερις φοιτητές – ένα κορίτσι και τρία άγόρια – σέ μία μεγάλη διαδήλωση ένάντια στόν άλλοτε δικτάτορα Θανόμ Κιττικακόρν πού ξαναγύρισε στήν Ταϋλάνδη. Τά πτώματά τους τά κρέμασαν σέ δέντρα και μετά τά 'καψαν μέ δενζίνη, ρίχνοντας και μία ρόδα αυτοκινήτου γιά προσάναμμα...

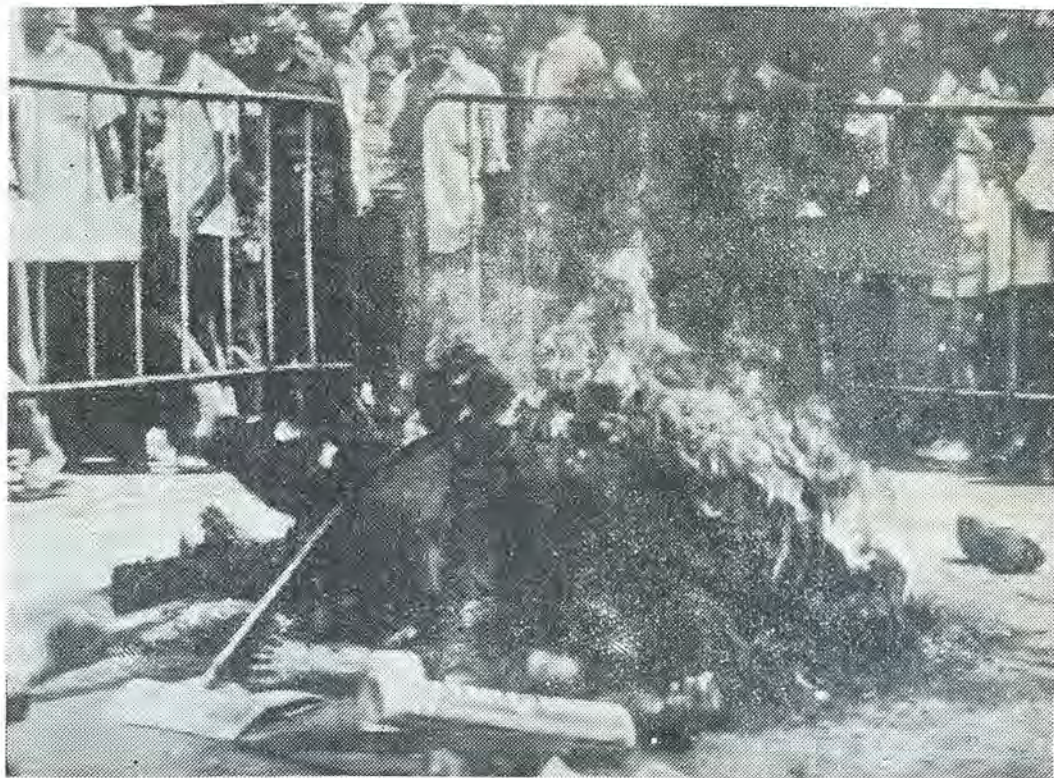
Ο ΚΟΜ ήταν 22 χρόνων. Δούλεψε τή μέρα και σπούδαζε σέ Πανεπιστήμιο τό θράδυ. Ήταν από τούς πρώτους σ' όλες τίς διαδηλώσεις...

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ τό 'γραψε τό κορίτσι του Κόμ και τό 'δωσε στόν Bengt Albons, άπεσταλμένο τής έφημερίδας «Dagens Nyheter» τής Στοκχόλμης, άπ' όπου και είναι παρμένο (12/10/76).

ΣΤΙΣ φωτογραφίες – ντοκουμέντα, ό τραγικός θάνατος τών φοιτητών, στους δρόμους τής Ταϋλάνδης.

Ταϋλάνδη

ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΤΟΥ ΛΥΝΤΣ

ΕΚΑΝΕΣ ΑΓΩΝΑ Μ' ΟΛΑ ΤΑ ΜΕΣΑ

Κόμ, κάποτε μου 'λεγες
πώς κάνεις αγώνα μ' όλα τά μέσα.
Τώρα σέ πιστεύω.

Θυμάσαι δυό μήνες πρίν σάν φεύγαμε άπ' τό χωριό...
«Δέν πιστεύω νά μέ κοροϊδεύεις;
Περπατώ άργά,
τά πόδια μου μικρά κι άμάθητα στά λασποτόπια
μιά περπατώ, τό βλέπεις, και δέν σταματώ.»

Θυμάμαι ακόμα τήν ιστορία πού μου 'λεγες γιά νά ξεχνώ
τί σήμαιναν πέντε χιλιόμετρα γιά τά δικά μου πόδια:
«Λοιπόν, πού λές, ήταν ένα παιδί πού τό 'λεγαν Νταένγκ.
Κι ένα πρωί ξεκίνησε γιά τό σχολείο.
Έπεφτε δυνατή βροχή,
τό μονοπάτι γλιστερό λές κι ήτανε από πηλό.
'Ο Νταένγκ έκανε ένα βήμα μπρός και γλίστρησε δυό πίσω.
'Ο Νταένγκ ξανάκανε ένα βήμα μπρός κι ήρθε άλλα δυό πίσω.
Τότε γύρισε αντίστροφα, τραβώντας γιά τό σπίτι του
κι έφτασε στό σχολειό του μέ τόν τρόπο αυτό.»
Και μου 'πες: «Γύρνα άπ' τήν άλλη τή μεριά, άδελφή,
πιό γρήγορα νά φτάσεις στό μεγάλο δρόμο.»

Τά 'λεγες και γελοῦσες. Γέλασα κι εγώ καθώς
βιαζόμουν νά σέ φτάσω στό γλιστερό μονοπάτι.

Κάνω αγώνα μ' όλα τά μέσα,
μου 'πες σάν περιμέναμε τό λεωφορείο.
Σέ πιστεύω Κόμ.
Μαύρη μέρα ή χτεσινή, ή πιό μαύρη άπ' όλες μας τίς μέρες.
'Ανήσυχη περπάταγα
σάν βγήκαν οι άπογευματινές έφημερίδες.
'Αγόρασα μία και κοίταξα στή μεσαία σελίδα.
Κόμ, πές μου πού είσαι;
Δέν μπορεί νά 'σαι σύ έκείνο τό κουφάρι τής φωτογραφίας,
δέν είσαι σύ τό κρεμασμένο κορμί άπό 'να δέντρο.

'Ετρεμα. Τά πόδια μου κόλλησαν στή γή.
Στή μιά, τό κορμί σου καταγής χωρίς τό δεξί σου χέρι.
Στήν άλλη, μαύρος σάν τό κάρβουνο νά καίγεται
μαύρος σάν τή ρόδα του αυτοκινήτου.

Κόμ, άδελφέ μου άγαπημένο σέ πιστεύω.
'Εκανες αγώνα μ' όλα τά μέσα.
Γι' άλλη μία φορά θά προσπαθήσω νά σέ φτάσω,
κάνοντας αγώνα μ' όλα τά μέσα.

Μπανγκόκ – Ταϋλάνδη, 7 Οκτώβρη 1976

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Επιθυμίες και πραγματικότητα

Σχολιάζοντας ή «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» (22/12/76) την έκκληση έναντιον της εκλογής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που υπογράφηκε μερικά πολύ γνωστά στελέχη της γαλλικής Έθνικης Αντίστασης (βλ. τό πλήρες κείμενο της έκκλησης στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ), τη χαρακτήρισε ως «εκδήλωση προερχόμενη από την επαναστατική άριστερά».

Σκοπός μας δεν είναι να απαντήσουμε στην ουσία του σχολίου. Πιστεύουμε όμως ότι η κατάταξη των συμπολεμιστών του Ντέ Γκώλ στρατηγών Μπινός και Παρί ντέ Μπολλαρντιέρ στην... «επαναστατική άριστερά» μάλλον δείχνει έλλειψη σοβαρότητας. Εκτός κι αν εφαρμόζεται εδώ, το σύνθημα του Μάη του 68, «θεωρήστε τις επιθυμίες σας ως πραγματικότητα γιατί η πραγματικότητα δεν είναι παρά οι επιθυμίες σας»!

ΤΟ Κ.Ε.Μ. ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Από τις 28 Ιανουαρίου και κάθε δεύτερη Παρασκευή, το Κέντρο Μαρξιστικών Έρευνών (ΚΜΕ) - Τμήμα Θεσσαλονίκης οργανώνει σεμινάρια για την Ιστορία του Έργατικού Κινήματος και (σε δεύτερο στάδιο) για την «Κοινωνική Δομή και το Κοινωνικό Κίνημα στη Θεσσαλονίκη».

Το ΚΜΕ(Θ), που ιδρύθηκε πριν 8 μήνες, έχει 250 μέλη (70% φοιτητές) και τρία τμήματα (Ιστορικό, Κοινωνιολογικό, Οικονομικό) που έχουν πραγματοποιήσει 3 σεμινάρια, 13 μαθήματα (που παρακολούθησαν 500 περίπου άτομα) και 4 διαλέξεις, που τις παρακολούθησαν 2.500 περίπου άτομα.

Στά πλαίσια των καινούργιων μαθημάτων το ΚΜΕ(Θ.) οργανώνει τα εξής σεμινάρια:

1) Στο Τμήμα Φιλοσοφίας, ένα με θέμα «Ζητήματα Μαρξισμού» με εισηγητή τον Τ. Παπαθανασίου, και άλλο με θέμα «Η φιλοσοφία της άρχουσας τάξης στη Θεσσαλονίκη» μέσα ιδίως από τη μελέτη των Έπετηρίδων της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου.

2) Στά πλαίσια του Τμήματος Τεχνικών και σε συνεργασία με πανεπιστημιακές έδρες το θέμα «Πολεοδομικά και κυκλοφορικά προβλήματα της ευρύτερης Θεσσαλονίκης».

3) Το Καλλιτεχνικό Τμήμα με θέμα «Κινηματογράφος, Προϊστορία, Ιστορία, Σχολές, Τεχνική»

Άχαρνικός και Αναρχικός

Ο Σαβδόπουλος... εισέβαλε ξανά στην Πλάκα. Αφού στόλισε τους μαντρότοιχους της Αθήνας με την άφιξη του Άλέξη Κυριτόπουλου - δμοιά της, σε ποιότητα, είχαμε χρόνια να δούμε - ο Σαβδόπουλος εγκαταστάθηκε στη μπουάτ «ΡΗΓΑΣ».

Οί έννιά χορωδοί - άχαρνικοί, ή τραγουδίστρια του Μελίνα, οί έξι μουσικοί του και ο ίδιος, άναρχικός, άχαρνικός και καταλυτικός, όλοι μαζί σε ένα εύφανατο, μοναδικό πανηγύρι.

Η παράσταση έχει τέσσερα μέρη: Τό «Χάπυ-Νταίη», τά «Δέκα χρόνια κομμάτια», τή «Ρεζέρβα» και τή μικρή λαϊκή όπερα-τραγούδια για τούς «Άχαρνείς» του Άριστοφάνη. Όσοι (Σαβδόπουλικοί) πιστοί, προσέλθετε...

Δώδεκα μήνες με Έλληνες ζωγράφους

Τά δώδεκα έργα Έλλήνων ζωγράφων που συνοδεύουν τούς μήνες του 1977 στο φετινό ήμερολόγιο της Έθνικης Τράπεζας άνήκουν στην πλούσια πινακοθήκη της. Η συλλογή αυτή άρχισε νά σχηματίζεται στο τέλος του προηγούμενου αιώνα: τά αντίγραφα των τοιχογραφιών του Γερμανού ζωγράφου Φόν Ές με θέματα από την Έλληνική Έπανάσταση, που διακοσμούν τή μεγάλη αίθουσα συναλλαγών στο κεντρικό κτίριο της Τράπεζας, άποτέλεσαν τόν πρώτο πυρήνα της. Πολύ άργότερα ή Τράπεζα αποφάσισε νά αγοράζει έργα τέχνης, όχι μόνο για νά διακοσμήσει τά διάφορα καταστήματά της, αλλά και για νά διευρύνει τή δραστηριότητά της στον πολιτιστικό τομέα, ένισχύοντας τούς Έλληνες καλλιτέχνες και δημιουργώντας ένα μικρό μουσείο νεοελληνικής τέχνης.

Τό νέο ήμερολόγιο, ύπομνηματισμένο από την κ. Μαρία Λαμπράκη - Πλάκα, μάς γνωρίζει δώδεκα έργα της νεοελληνικής τέχνης των ζωγράφων: Π. Λεμπέση, Ν. Γύζη, Δ. Γάλανη, Γ. Τσαρούχη, Κ. Μαλέα, Σπ. Παπαλουκά, Κ. Βολανάκη, Β. Χατζή, Ν. Χατζηκυριάκου - Γκίκα, Σπ. Βασιλείου, Π. Τέπη και Γ. Μαυροειδή.

Η παρουσίαση του ήμερολόγιου προς τόν τύπο, έγινε στις 21/12/76 από τόν διοικητή της Έθνικης Τράπεζας, άκαδημαϊκό κ. Άγγελο Άγγελόπουλο, με την παρουσία και των ύποδιοικητών κ.κ. Π. Τζανετάκη και Κ. Πουλάκου.

ΜΠΡΕΧΤ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ

Ένα έργο άγνωστο του Μπρέχτ, τά «Όράματα της Σιμόν Μασάρ», «γλίστρησε» στο ρεπερτόριο της κεντρικής Σκηνής του Έθνικου και παίζεται με μεγάλη έπιτυχία. Για τά 20 χρόνια από τόν θάνατο του μεγάλου πολιτικού συγγραφέα και για τό ποιόν έργου και παράστασης, άξίζει νά περάσουμε τό κατώφλι της Σκηνής που άρχετες θεατρικές πίκρες μάς πότισε τελευταία.

Στό Αίγαίο είναι αφιερωμένο τό φετινό ήμερολόγιο του ΠΑΣΟΚ. «Ποίος, πότε, πού, έθεσε θέμα Αιγαίου πριν; Τά νησιά μας είναι ελληνικότατα, έχουν παλιά, άρχαία, πανάρχαια ιστορία», λέει ο Άνδρέας Παπανδρέου, στην άρχή. Καί σ' άλλο σημείο: «Εφ' όσον ύπάρχει νησιώτικη ύφαλοκρηπίδα δεν ύπάρχει νομικό θέμα Αιγαίου».

Στό ήμερολόγιο ύπάρχουν τοιχογραφίες, χαλκογραφίες-έργα διαφόρων ζωγράφων από τόν Ντελακρουά («Η σφαγή της Χίου») και τόν Βολανάκη («Η πυρπόληση της τουρκικής φρεγάτας από τόν Παπανικολή») μέχρι τόν Θεόφιλο («Η Βαρειά της Μυτιλήνης»).

Αφιερωμένο στους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας και του Πόντου, με φωτογραφίες και λογοτεχνικά άποσπάσματα, κύρια Μικρασιατών λογοτεχνών, είναι τό ήμερολόγιο του Μορφωτικού και Έκπολιτιστικού Συλλόγου Καλλιθέας «Νέα Πνοή». Παρόυσιάζει τήν έξελικτική πορεία της ζωής των ανθρώπων αυτών από τά χρόνια της εθνομικτικής ζωής Έλλήνων και Τούρκων στην Άνατολή μέχρι τό ριζωμά τους, μετά τήν Μικρασιατική καταστροφή, στον τόπο μας, στον όποιο τόσα πρόσφυγαν.

Κυκλοφόρησε τό νέο ήμερολόγιο του Προοδευτικού Μορφωτικού Συλλόγου Κυψέλης αφιερωμένο στις εκδηλώσεις που έκανε ο Σύλλογος τόν τελευταίο χρόνο. Έτσι περιλαμβάνει φωτογραφίες από τις εκδηλώσεις για τήν Ισπανία, τόν κρατικό συνδικαλισμό, τόν Γληνό, τήν 28η Όκτώβρη και τήν Άντίσταση, τήν Κίπρο, τήν Έπανάσταση του 1821, τούς πολιτικούς πρόσφυγες, τά εκτός σχεδίου σπίτια της Άνω Κυψέλης - Καρυγιαννέικων - Παπανδρείκων. Άκόμη προοδευτικά κείμενα λογοτεχνικά και ποιήματα, καθώς κι ένα μικρό αφιέρωμα στις παιδικές εκδηλώσεις του Συλλόγου.

Καλλιτεχνικά πρωτοποριακά κινήματα στη Ρωσία και Σ. Ένωση από 1905 μέχρι 1932

ΤΗΝ περασμένη άνοιξη έγινε στο Πανεπιστήμιο Ζυσιέ στο Παρίσι μιά σειρά από εισηγήσεις-συζητήσεις με θέμα: «Καλλιτεχνικά πρωτοποριακά κινήματα στη Ρωσία και τη Σοβιετική Ένωση από το 1905 μέχρι το 1932».

ΤΑ θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν:

● Μαρινέτι και ιταλικός φουτουρισμός – από τον Δημήτρη Άλη-θενό.

Στοιχειώδης βιβλιογραφία:

– Marinetti e il Futurismo. Luciano De Maria, εκδόσεις Mondadori.

– Aggiornamenti bibliografici sul futurismo. De Maria, Luciano e Pedroni, Mauro in «Il Verri» n.n 33-34, 1970.

– Poesia futurista Italiana. Ruggero Jacobbi, Guanda, Parma 1968.

– Teatro italiano d' avanguardia – Drami e sintesi futuriste Mario Verdone, εκδόσεις Officina, Roma 1970.

– Futurismo, Umbro Apollonio, Mazzotta, Milano 1970.

● Προτάσεις για την ποιητική των Ρώσων φουτουριστών – από τον Αντρέα Παγουλάτο.

Στοιχειώδης βιβλιογραφία:

– V. Markov, Russian Futurism, (Mac Gibbon and Kee, London 1969).

– Manifestes futuristes russes, (Editeurs Français Réunis, 1972).

– V. Khlebnikov, Choix de poèmes, (P.-J. Oswald, 1967).

– V. Khlebnikov, Le Pieu du Futur, (L' âge de L' homme, 1970).

– V. Maïakovski, Vers et proses, (Editeurs Français Réunis).

ΣΤΟ κείμενο που ακολουθεί, οι πέντε εισηγητές

● έξηγούν γιατί διάλεξαν αυτό το θέμα.

● γράφουν – σε γενικές γραμμές – για τη δουλειά τους.

Οι συγκεκριμένες ανάγκες που υπάρχουν στον πολιτιστικό χώρο μάς ώθησαν να συνεξισουμε και φέτος τη δράση μας, οργανώνοντας μιά σειρά από εισηγήσεις-συζητήσεις με θέμα: «Τά πρωτοποριακά καλλιτεχνικά κινήματα στη Ρωσία και τη Σοβιετική Ένωση από το 1905-1932.»

Προσπαθήσαμε να δουλέψουμε μέ πιο συλλογικό τρόπο. Διαλέξαμε αυτό το θέμα:

1. Για να διερευνήσουμε μιά περίοδο μέ θεμελιακή σημασία για τις κατοπινές εξελίξεις στον κοινωνικοπολιτικό και πολιτιστικό χώρο· και

2. Για να συνεισφέρουμε μέ τις δυνάμεις που διαθέτουμε στην ποιητική μετατροπή των πολιτισμικών διεργασιών στον τόπο μας.

Η θεωρία και οι τέχνες βρίσκονται σε διάδοξη μεταμόρφωση. Οι αντίληψεις μας κι η αντίληπτικότητά μας σε σχέση μ' αυτές τις μεταμορφώσεις πρέπει

ν' ακολουθήσουν κανονικά την ιστορική εξέλιξη κι αλλαγή: να μεταμορφωθούν κι αυτές.

Η δουλειά μας σε γενικές γραμμές:

● Δ. ΑΛΗΘΕΙΝΟΣ

Ο φουτουρισμός είναι γέννημα καθαρό της αντίθεσης· προς το υπάρχον μέχρι τότε «καμουφλαρισμό» της παραδοσιακής αστικής κουλτούρας και τη «συντήρηση - συνέχισή» της μέ τρόπο και μέσα που λίγο διέφεραν από εκείνα της αστικής ιδεολογίας και σκέψης στο τέλος του 19ου αιώνα.

Για να προσεγγίσουμε καλύτερα το ιταλικό φουτουριστικό κίνημα και να δούμε τη σχέση του μέ τον ρώσικο φουτουρισμό, πρέπει να εξετάσουμε τά κύρια στοιχεία που συνθέτουν την ιδεολογία του.

Στήν πραγματικότητα ο ιταλικός φουτουρισμός είναι μιά θε-

– R. Jakobson, Questions de poétique, (Seuil).

– Αφιερώματα ή μεταφράσεις στα περιοδικά:

«Europe» (Avril 1975), «Action Poétique» (nos 48, 54, 59, 63), «Poétique», «Change», «TXT».

● Νέα Οικονομική Πολιτική (Ν.Ε.Π) και Άριστερό Μέτωπο Τέχνης (Α.Ε.Φ.) – από τη Βάσα Καρκαγιάννη-Καραμπελιά.

Στοιχειώδης βιβλιογραφία:

– Λένιν: «Κουλτούρα και εκπαιδευτική επανάσταση», εκδόσεις της Προόδου, Μόσχα 1969.

– F. Charnaparnand «Επανάσταση και αντι-επανάσταση στη Σοβιετική Ένωση από τον Λένιν ως τον Σντάνωφ», εκδόσεις «Άνθρωπος», Παρίσι 1975.

– V. H. 101, No 7-8 άνοιξη-καλοκαίρι 1972.

– Camilla Gray «L' avant-garde Russe dans l' art moderne 1863 - 1922» εκδ. L' âge de L' homme, Lausanne 1969.

● Άνασκόπηση της εξέλιξης του θεάτρου στη Ρωσία από το 1860-1932 κυρίως στα χρόνια της επανάστασης – από την Τερέζα Ντυφρέν.

Στοιχειώδης βιβλιογραφία:

– Encyclopédie du Spectacle: collection La Pleiade, εκδ. Gallimard 1970.

– Histoire du Théâtre Russe: Everinoff εκδ. Du chène.

– Théâtre Russe. MEYERHOLD. Ecrits 1905-1940, εκδ. de La Cité Paris 1975. 2 τόμοι.

– Maïakovski. Théâtre, εκδ. Fasquelle 1957.

– Rippellino - M. et le théâtre russe d' avant-Garde, Arche 1965.

– Revis: Théâtre et Partisans. Oct. 1969, Mai 1970.

● Σουπρεματισμός, κονστρουκτιβισμός, προντουκτιβισμός και σχέσεις μέ την επανάσταση – από τον Δανιήλ

Στοιχειώδης βιβλιογραφία:

– Constructivismo, εκδ. Communication No 19 Madrid 1973.

– Art et Production: Boris Arvatov εκδ. Communication No 19 Madrid 1973.

– Socialisme - Ville - Architecture. URSS 1917-37, εκδ. Communication No 23 Madrid.

– Avant-garde Russe-Gamila Gray, εκδ. La cité des Arts Lausanne.

– Malevitch Ecrits: B.Nakov, εκδ. Champ Libre, Paris 1975.

– Le dernier Tableau: B. Taraboukin. εκδ. Champ Libre Paris 1975.

– Change-Peinture 26/27 Φεβρ. 1976 εκδ. Laffond. Paris.

– Lenin: Τέχνη και Λογοτεχνία: 3 τεύχη εκδ. 10/18 Paris.

– Trotsky: Λογοτεχνία και Έπανάσταση εκδ. 10/18 No 553-555 Paris.

– Κατάλογος έκθεσης χαρακτικών του Malevitch: Musée d' Art Moderne, Paris 1976.

ώρηση του κόσμου, μιά θεώρηση απόλυτα οργανωμένη, που ζητάει να αλλάξει την ίδια την πραγματικότητα. Κύριο χαρακτηριστικό της ιδεολογίας του είναι το μίσος για την παράδοση, που γίνεται πράξη και δράση. Σε αντίθεση μέ τον αστό καλλιτέχνη, τό να χαίρεσαι την τέχνη, τό έργο τέχνης, σημαίνει για τούς φουτουριστές νά τό ζεις, νά τή ζεις. Μέ τή δράση υποχρεώνουν τον θεατή νά πάρει μιά θέση ή νά τήν ξεκαθαρίσει ή νά την πεί. Μέ τήν πράξη έναντιώνονται στο στατικό παρελθόν, μέ τήν πράξη χτυπάνε τήν αστική ιδεολογία και τάξη.

Ο Γκάμσι κριτικαρίζει έτσι τούς φουτουριστές στις 5 Ιανουαρίου του 1921 στο «Όρντινε Νουόβο»: «Οί φουτουριστές προωθήσανε αυτή τους τήν υποχρέωση στον τομέα της αστικής κουλτούρας: καταστρέψανε, καταστρέψανε, καταστρέψανε, δίχως να νοιαστούνε αν οι παραγόμενες από τή δραστηριότητά τους νέες δημιουργίες θά ήταν απολύτως καλύτερες από τις κατεστραμμένες. Έχουνε αποκτήσει τήν έμπιστοσύνη στον εαυτό τους, στην όρμη και δύναμη της ήλικίας τους, έχουνε αποκτήσει τήν ξεκάθαρη αντίληψη πώς ή εποχή

μας, εποχή της βαριάς βιομηχανίας, των εργατικών μεγαλουπόλεων, της έντονης και ταραγμένης ζωής, πρέπει νά αποκτήσει καινούριες φόρμες στην τέχνη, στη φιλοσοφία, στις συνήθειες, στη γλώσσα. Αποχτήσανε αυτή τήν αντίληψη – καθαρώς επαναστατική, απολύτως μαρξιστική – όταν τούς σοσιαλιστές δεν τούς απασχολούσαν ούτε από μακριά όμοια ζητήματα, όταν οι σοσιαλιστές δεν είχανε έπίσης καμιά αντίληψη στον τομέα της πολιτικής και της οικονομίας, όταν οι σοσιαλιστές ήταν τρομοκρατημένοι (και φαίνεται από τον φόβο πολλών απ' αυτών) στή σκέψη πώς χρειάζονταν νά συντρίψουν τον μηχανισμό της αστικής εξουσίας στο κράτος και τή βιομηχανία. Οί φουτουριστές στον τομέα τους είναι επαναστάτες· σ' αυτόν τον τομέα σάν δημιουργικό έργο, είναι πιθανό πώς ή εργατική τάξη δέ θά καταφέρει, για πολύ καιρό, νά κάνει περισσότερα από αυτό που κάνανε οι φουτουριστές· όταν καταστρέφανε οι φουτουριστές, οι εργατικές όμάδες μάς εξηγούσανε πώς δεν πρέπει νά φοβόμαστε από τήν καταστροφή, σίγουροι για τήν εξουσία – αυτοί οι εργάτες – κάντε ποίηση, ζω-

γραφική, δράμα, όπως οι φουτουριστές, και οι ίδιοι σοσιαλιστές καταστρέφανε στην ιστορία την πιθανότητα για μία προλεταριακή κουλτούρα, φτιαγμένη από τους ίδιους τους εργατές». (υπογράμμιση δική μου)

Η πράξη για τους φουτουριστές, πρέπει να είναι δυναμική, γρήγορη, ταχύτατη. Η μηχανή, το σύμβολο της ταχύτητας για την νικηθεί - γίνεται και το σύμβολο των φουτουριστών. Από το πρώτο κιόλας εμφανέστερο εισάγεται θριαμβευτικά στα φουτουριστικά ενδιαφέροντα και σιγά-σιγά γίνεται το κυριότερο. Το σύνθετο «άνθρωπος-φύση», που χρόνια άπασχολεί την τέχνη, έχει νικηθεί - για τους φουτουριστές - από το «άνθρωπος-μηχανή».

Την αγάπη για τον πόλεμο που έξιμνουν οι Ιταλοί φουτουριστές θα μπορούσαμε να την ερμηνεύσουμε σαν:

● συμμαχία με τη φασιστική ιδεολογία

● μόνη λύση για την κατάλυση των αστικών θεσμών

Ο Μαρινέτι στο εμφανέστερο «Σ' αυτή τη φουτουριστική χρονιά» έγραφε: «Ο πόλεμος θα εξουθενώσει όλους τους έχθρους του: διπλωμάτες, καθηγητές, φιλόσοφους, αρχαιολόγους, κριτικούς, μορφωτικές μανίες, ελληνικά, λατινικά, ιστορία, γεροντισμούς, μουσεία, βιβλιοθήκες, διανοητικές τουριστών».

Με την άνοδο του φασισμού στην εξουσία, το κίνημα χάνει τη δυναμικότητά του και οδηγείται σε παραδοσιακούς τρόπους έκφρασης.

Στο «Ιλ σέκολο», στις 3 'Ιουλίου του 1923, ο Γκιουζέπε Πρετζολίνι, στο «Φασισμός και Φουτουρισμός» έγραφε: «Είδα το προσχέδιο ενός φουτουριστικού μνημείου προς τον Μαρινέτι. Ήταν παράξενα όμοιο με τα φουτουριστικά μνημεία που η ρώσικη επανάσταση όρθωσε σε όρισμένες πλατείες. Δεν υπάρχει παρά μόνο μία διαφορά: Σε μιά

Σκηνή από πρωτοποριακό φίλμ του 1918. Στο βάθος ο Νταβίντ Μπουρλιούκ και ο Βλ. Μαγιακόφσκι.

μένει σχέδιο αυτό που στη Ρωσία γίνεται αποτέλεσμα τετελεσμένο».

Ο Μαγιακόφσκι, από την άλλη μεριά, έγραφε σε μία κριτική του του 1923 στο «Ιλ φουτουρισμό ότι»: «Ιδεολογικά δεν έχουμε τίποτα να χωρίσουμε με τον Ιταλικό φουτουρισμό (...) Ανάμεσα στον Ιταλικό φουτουρισμό και στον ρώσικο υπάρχουν κοινά στοιχεία (...) Στόν τομέα των φερμαλιστικών μεθόδων ή ομοιότητα ανάμεσα στον Ιταλικό φουτουρισμό και τον ρώσικο, υπάρχει (...) κοινός είναι ο τρόπος της επεξεργασίας της πρώτης ύλης».

Αργότερα (με την άνοδο του φασισμού στην εξουσία) μία ομάδα Ιταλών φουτουριστών αποχωρεί, ενώ ο Μαρινέτι γίνεται ακαδημαϊκός.

● Α. ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΣ

Από ιδεολογική άποψη, ο ρώσικος φουτουρισμός - ανανεώματος στον φουτουρισμό που βασικά αντιπροσωπεύεται από τους Χλέμπνικωφ, Μαγιακόφσκι, Κρουτσόνουχ, τους άδελφούς Μπουρλιούκ, τον Καμένεβ, κλπ. - περνά από τρεις φάσεις: Στην πρώτη τον χαρακτηρίζει η αν-

ταρσία και ο αγώνας ενάντια στο κυρίαρχο γούστο και την αισθητική, που κλιμακώνεται και παίρνει μεγάλες διαστάσεις - στη δεύτερη φτάνει σε πλήρη ρήξη με τον επιβλημένο μικροαστικό τρόπο ζωής και τη νοοτροπία - στην τρίτη, τέλος, σηματοδοτείται από μία συνολική αντίθεση με το ίδιο το κοινωνικοπολιτικό σύστημα.

Ειδικότερα, για τις σταθερές της ιδεολογίας τους σημειώνουμε ότι:

1) Από τον αντιπαρελθοντισμό, τον αντικαδημαϊσμό και την ανταρσία ενάντια στην παραδοσιακή κουλτούρα, περνούν, γύρω στα χρόνια του Πρώτου παγκόσμιου πολέμου, αποσαφηνίζοντας τις ιδεολογικές τους θέσεις, σε μία αντιπολεμική στάση που συνδυάζεται με μία συνολική άρνηση του συστήματος - αυτές οι αντικαπιταλιστικές τους θέσεις θα τους οδηγήσουν στην ολόπλευρη συμπαράσταση και τη συνεργασία με το νέο σοσιαλιστικό κράτος.

2) Ο αντιρομαντισμός τους, που δάξει τέρμα στα εύκολα κλισέ και την ώραολογία με την ποιητική μετάπλαση της «δάρδωρης», καθημερινής λαλιάς, επιτείνεται από τον αντιψυχολογισμό τους, τη διαγραφή της ανθρώπινης ψυχολογίας, το πέρας από το «έγώ» στην ένταση της ρηματικής μάζας, από τον ατομικισμό της κλειστής δομής στην πολυεπίπεδη σύνθεση.

3) Η λατρεία του μέλλοντος, που με τη βοήθεια της μηχανής και μ' επίκεντρο την πόλη θα άπελευθερώσει τον άνθρωπο, θέσκει στο σοσιαλιστικό ιδανικό δικαίωση, ενώ από τον ιδιότυπο έθνικισμό των πρώτων χρόνων έχουν περάσει σε μία «διαπολιτισμική» γραμμή.

Στο επίπεδο της γραφής αντι-

στοιχούν:

1) Η έντονη και σε βάθος επεξεργασία του γλωσσικού υλικού στο επίπεδο της σημασίας (σημαινόμενο) και κυρίως στο επίπεδο της φωνητικής, ήχητικής εικόνας των λέξεων (σημαίνον).

2) Η ανανέωση κι ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου, ή ευλυγισία της σύνταξης, ή μερική κατάργηση της στίξης για να τονιστεί ή ένταση της ρηματικής μάζας.

3) Καινούργιοι συνδυασμοί των στοιχείων της λέξης (ρίζα, κατάληξη, πρόθεμα), συνενώσεις ορισμένων στοιχείων μιάς λέξης μ' εκείνα μιάς άλλης, κλπ.

4) Δημιουργία ποιητικών νεολογισμών (λέξεις κι εκφράσεις) κι επεξεργασία της πέρα από τη λογική γλώσσας (ζαούμ): εκτός από τις λέξεις που παράγονται με άφετηρία τη γλώσσα που μιλιέται και με βάση γλωσσικούς νόμους και κανόνες, οι Ρώσοι φουτουριστές δημιουργούν ένα λεξιλόγιο από σχετικά αυθαίρετες λέξεις-ήχους, φανταστικές λέξεις, συλ-

λαβές ή απομονωμένα γράμματα, παρόμοιες μ' αυτές που χαράζονται στο όνειρο, για να έξυπνηθούν οι έκφραστικές ανάγκες των ποιημάτων.

5) Παράλληλα ή ήχητική επεξεργασία υποβοηθείται από:

α) τη συντόμηση των λέξεων και τη μετατροπή ή τη χρήση καινούργιων προθεμάτων.

β) την αλλαγή του ρήματος σε ουσιαστικό, του ουσιαστικού σε ρήμα, του επιρρηματος ή του επιθέτου σε ουσιαστικό κ.λπ.

γ) τη σύμμετρη δυό ή και περισσότερων λέξεων σε μία,

δ) τη χρησιμοποίηση μιάς λέξης στον πληθυντικό αντί στον ενικό και αντίστροφα.

● ΒΑΣΑ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗ - ΚΑΡΑΜΕΛΙΑ

Μετά την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης του Μπρέστ-Λιτόφσκ και το τέλος του «ήρωικού κομμουνισμού» ανοίγει ή περίοδος της «ειρηνικής εργασίας για την πολιτιστική όργαση» (όπως την αποκαλεί ο Λένιν), ή περίοδος της Νέας Οικονομικής Πολιτικής (Ν.Ε.Π.): την αντίληψη για την ανάγκη εισαγωγής των δυτικών μεθόδων - και τεχνολογίας γενικά - σαν απαραίτητων για τη σύντομη αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής στη Σοβιετική Ένωση, συνοδεύει στον τομέα της κουλτούρας ή επιδίωξη πώς «δεν μπορεί να γίνει κανείς τό σοσιαλισμό παρά με τά στοιχεία της κουλτούρας του μεγάλου καπιταλισμού» (Λένιν, «Culture et Révolution Culturelle» éd. du Progrès, Moscou 1969, page 49). Κι ακόμα: «Πρέπει να πάρουμε όλη την κουλτούρα που άφησε ο καπιταλισμός για να χτίσουμε τον σοσιαλισμό. Πρέπει να πάρουμε όλη την επιστήμη, την τεχνική, όλες τις γνώσεις, όλη την τέχνη» (idem page 58). Επιστήμη, τέχνη, τεχνική, δεν θεωρούνται να 'ναι από μόνα τους φορείς της ιδεολογίας που τά παρήγαγε, της καπιταλιστικής.

Ανάμεσα στους δπαδούς της Ν.Ε.Π. (Λένιν και πλειοψηφία του κόμματος) και τους «άριστες» (αντίθετους και προς τη συνθήκη ειρήνης αλλά και προς τον γενικό πολιτιστικό προσανατολισμό - που τον κατηγορούν σαν αντιδραστικό) γίνεται σοβαρή πάλη σε όλα τά επίπεδα. Οι αντιθέσεις και συγκρούσεις είναι ωστόσο έντονες και μέσα στους κόλπους της Ν.Ε.Π. Η πάλη των ιδεών - και των τάξεων - συνεχίζεται, συχνά βίαιη, σε όλα τά πρώτα χρόνια της επανάστασης, μέσα και έξω από το κόμμα.

Ενάντια στη Ν.Ε.Π. θα δημιουργηθεί στα 1923 τό Λ.Ε.Φ. (άριστερό μέτωπο τέχνης), που ιδρύουν βασικά οι Μαγιακόφσκι, Όσσιπ Μπρίκ και Τρεσιά-

Ο Μαγιακόφσκι

Καζιμίρ Μάλεβιτς: Διναμικός σουπρεματισμός (1916).

κωφ. Γι' αυτούς, τό πρόδλημα δέν είναι «νά γνωρίσει κανείς τή ζωή» (τήν τεχνική, τήν τέχνη, τήν επιστήμη) μά νά τή φτιάξει. Στό μανιφέστο τους τοῦ 1923 δηλώνουν: «Τό Α.Ε.Φ. θ' ἀγωνιστεῖ γιά τήν τέχνη-δημιουργία τῆς ζωῆς». Καί προσθέτουν πώς θά χτυπήσουν «κι ἀπό τά δύο πλευρά ἐκείνους πού, μέ σκοπό τήν ἰδεολογική παλινόρθωση, διατείνονται ὅτι τά γέρικα πράγματα μποροῦν νά παίξουν ἀκόμα ἕνα ρόλο σήμερα». Γιά τοὺς συντάχτες τοῦ μανιφέστου βασικό εἶναι νά μὴν ξεχνᾶ κανεὶς πώς ἡ δραστηριότητα καί πραχτική τους εἶναι πολιτική, καί συμπορεύεται μέ τήν καθημερινή ζωή καί τήν πορεία γιά τόν σοσιαλισμό. Μ' αὐτές τίς ἀρχές, καλλιτέχνες ὡς ὁ Μάλεβιτς, ὁ Τατλίν, ὁ Ροτσένκο, δουλεύουν γιά τή «δημιουργία τῆς καθημερινῆς πραγματικότητας» καί αὐτοαποκαλοῦνται «πραγματιστές» στήν ὑπηρεσία τοῦ 'Οχτώδης». Ἡ μετάφραση στά ἑλληνικά καί ἡ μελέτη κειμένων τῶν Σ. Τρεσιάκωφ (Ν.Ε.Π καί Α.Ε.Φ-1923) καί Ἡλία Ἑρεμπουργκ («Τό τραῖνο τοῦ θριάμβου» 1922, «Ἡ ἐπανάσταση στήν τέχνη καί ἡ ἐπανάσταση γενικά» - ἀπό τό διβλίο τοῦ Ἑρεμπουργκ «Καί ὁμως κινεῖται» 1922) πού δημοσιεύτηκαν στό περιοδικό V.H 101 No 7-8, ἀνοιξη-καλοκαίρι 1972, σελ. 170, 174, 168-169, 165-167, ἐπέτρεψε νά δοῦμε, μέ κατ' εὐθείαν ἀναφορά στίς πηγές, τό πώς ἐκφράζονταν αὐτές οἱ ἀντιθέσεις καί ἰδεολογικές συγκρούσεις.

● ΤΕΡΕΖ ΝΤΥ ΦΡΕΝ

Ἡ ἀνασκόπηση τῆς ἐξέλιξης τοῦ θεάτρου στή Ρωσία ἀπό τό

1860-1932 μᾶς ἐπέτρεψε νά ἐπισημάνουμε, ἰδιαίτερα στήν περίοδο 1905-1927, τή συνέχεια τῶν δύο βασικῶν τάσεων καί τήν ἐμφάνιση μιᾶς ἀνανεωτικῆς τάσης ἐπαναστατικῆς - τό φουτουριστικό θέατρο καί τό θέατρο τῆς μάζας.

Ἡ συνέχεια τῶν βασικῶν τάσεων εἶναι φανερή: πρῶτα ἀπό τή δημιουργία ἐνός ρεαλιστικοῦ καί ψυχολογικοῦ θεάτρου μεταξύ 1905-1932, πού πηγάζει ἀπ' εὐθείας ἀπό τό θέατρο τῶν δουλοπάροικων (θέατρο πού ἀνήκει στοὺς μεγαλοβιοκράτες, ὅπου οἱ ἡθοποιοί εἶναι δουλοπάροικοι).

Ὁ Στασιόλδσκι καί ὁ Νταν-τσένκο εἶναι οἱ πῶς γνωστοί σκηνοθέτες τῶν ἔργων τοῦ Τσέχωφ-Γκόγκολ-Γκόρκυ.

Δεύτερο: ἐνός λαϊκοῦ θεάτρου (θέατρο τῶν ἐρασιτεχνῶν καί θεάτρο αὐτοδημιουργικό) πού δρῶσκει τίς ρίζες του στή μακριά ἱστορία τοῦ ρώσικοῦ θεάτρου. Βασίζεται σέ περιπλανώμενους ἀκροβάτες, ἡθοποιούς, τροβαδούρους, στά τραγούδια τους, στόν αὐτοσχεδιασμό καί τήν κινητικότητα τῶν χώρων πού παίζουν.

Τό θέατρο τῶν ἐρασιτεχνῶν, πού γεννιέται τόν 18ο αἰώνα, βασίζεται πάνω σέ γενικά δομικά σχήματα, ὅπου εἰσχωροῦν ἐλεύθερα σκηνές παρμένες ἀπό τήν ἱστορία ἢ τήν ἐπικαιρότητα: π.χ. ὁ τσάρος Μαξιμιλιανός ὅπου οἱ θεατές μποροῦν εὐκολά νά ταυτιστοῦν μέ τόν ἀντίρρη γιό τοῦ τσάρου.

Ἡ ἀνανεωτική τάση βασίζεται σέ μιὰ γερή δομή, σέ μιὰ λιγότερο ἀναπαραστατική ἀντίληψη τῆς σκηνοθεσίας καί στήν ἀφομοίωση στοιχείων τοῦ λαϊκοῦ θεάτρου-

ταίρκο-ἀκροβάτες-σαλτιμπάγκοι. Αὐτό ἀπαιτεῖ ἀπό τοὺς ἡθοποιούς ἕνα παίξιμο ὄχι ψυχολογικό καί ὅπου τόν κύριο ρόλο παίξει ἡ ἐκφραστικότητα τοῦ σώματος. Ὁ Μέγιερχολντ εἶναι ὁ πῶς χαρακτηριστικός σκηνοθέτης αὐτῆς τῆς τάσης καί ὁ Μαγιακόφσκι εἶναι ὁ πῶς σημαντικός θεατρικός συγγραφέας. Τό «Μυστήριο-Μπούφ» τοῦ Μαγιακόφσκι καί «Οἱ χαρναγές Βεράρεν» εἶναι ἡ συγκεκριμένη ἔκφραση τῆς ἐπανάστασης.

Παράλληλα ἀναπτύσσεται τό μαζικό θέατρο. Ἡ κατάληψη τοῦ χειμερινοῦ ἀνακτόρου ἔχει μείνει σάν τό θέμα τό πῶς χαρακτηριστικό. Σκηνοθετήθηκε ἀπό τρεῖς σκηνοθέτες μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Ἑδρινῶφ. Ἀναφέρουμε ἀκόμα τό θέατρο τῆς πολιτικῆς προπαγάνδας.

Προσθετικά, κάτω ἀπό τήν αὐξανόμενη ἐπίδραση τῶν διαφωνιῶν καί τῆς κριτικῆς ἀπό μέρους τῶν ὑπευθύνων τῆς κουλτούρας πού δέν εἶχαν ἀρετά συνειδητοποιήσει τήν ἐπαναστατική προσφορά τῶν νέων τάσεων στό θέατρο, γίνεται μιὰ στροφή πρὸς τά πίσω καί εὐνοεῖται τό ρεαλιστικό-ψυχολογικό θέατρο. Τό θέατρο, ὅπως καί κάθε καλλιτεχνική δραστηριότητα, ἀνήκει στήν παραγωγική διαδικασία. Ὁ ρόλος του ὁ κοινωνικός καί πολιτικός εἶναι ἀναμφισβήτητος. Ἀκόμα καί ὅταν θρῖσκειται κρυμμένος μέσα στίς πτυχές ἐνός

Κουβερτούρα τοῦ περιοδικοῦ «Ἀντικείμενο», ὄργανο τῶν κοστρονικτιστῶν, πού ἐξέδιδαν στό Βερολίνο (1922) ὁ Ἐλ Λισότσκι καί ὁ Ἡλίας Ἑρεμπουργκ.

ρεαλιστικοῦ καί ψυχολογικοῦ θεάτρου μικροαστικῆς ἰδεολογίας.

Ἔτσι, βλέπουμε στή διάρκεια τῆς ἐπαναστατικῆς περιόδου στήν Ε.Σ.Σ.Δ. τοὺς ἀνθρώπους τοῦ θεάτρου νά ἀναθεωροῦν τή θεατρική δομή, τοὺς τρόπους ἐκφράσης, τά κείμενα, τοὺς χώρους δράσης κ.λπ, γιά νά πλησιαστεῖ καλύτερα μιὰ αὐθεντική λαϊκή ἔκφραση - ταίρκο, πλανώδιοι ἡθοποιοί, ἐρασιτεχνικό θέατρο, θέατρο αὐτοδημιουργικό - καί νά

Ἀλέξανδρο Ροτσένκο: Σχέδιο μέ κανόνα καί διαβήτη (1913-1914).

τήν ξεκαθαρίσουν μέ τή βοήθεια μιᾶς σέ βάθος κριτικῆς ἀνάλυσης, ἀπό τά στίγματα πού προκάλεσαν φρεουδαρχικές, τοαρχικές, ἀστικές ἢ μικροαστικές ἐπιδράσεις τοῦ παρελθόντος.

● ΔΑΝΙΗΛ

Ἡ πρωτοπορία στίς εἰκαστικές τέχνες ἔχει ἀπό νωρίς κατακτήσει τήν αὐτονομία της σέ σχέση μέ τίς πρωτοποριακές τάσεις στήν τέχνη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Μετά ἀπό διάφορες ἀνακατατάξεις, ἐμφανίζονται μέσα στή ρώσικη πρωτοποριακή τέχνη δύο δυναμικές τάσεις: πρῶτα ὁ σουπρεματισμός - 1915 - μέ κύριο ἀντιπρόσωπο καί θεωρητικό τόν Κ. Μάλεβιτς. Ἀργότερα συγκροτεῖται ἡ ὁμάδα τῶν κοστρονικτιστῶν μέ ἀντιπροσωπευτικούς ἔκφραστες τόν Τατλίν καί τόν Ροτσένκο. Ὁ θεωρητικός τοῦ κινήματος Α. Γκάν δημοσιεύει τό 1922 τίς βασικές ἀρχές τοῦ κοστρονικτισμοῦ, καί λίγο ἀργότερα μιὰ δυναμική ὁμάδα μέ τοὺς Τατλίν καί Ροτσένκο ἀποσπάται καί ἰδρύει τήν προντονικτιστική ὁμάδα πού σκοπεύει τή συμμετοχή τῆς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας στή βιομηχανική παραγωγή.

Αὐτά τά δύο χαρακτηριστικά κινήματα ἀποτελοῦν τοὺς δύο βασικούς πόλους τῆς καλλιτεχνικῆς πρωτοπορίας στά χρόνια πού ἀκολούθησαν τήν ἐπανάσταση τοῦ '17 μέχρι τό 1932, ὅπου μέ ἀπόφαση τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ. τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. καθιερώνεται ὁ σοσιαλιστικός ρεαλισμός σάν ἐπίσημη τέχνη.

Οἱ βασικές ἀρχές τοῦ σουπρεματισμοῦ μποροῦν νά συνοψισθοῦν στά ἑξῆς: Τέχνη μὴ παραστατική τῆς ὁρατῆς πραγματικότητας, αὐτονόμηση καί ἀνεξαρτητοποίηση τῆς ζωγραφικῆς γλώσσας ἀπὸ ἐξωτερικές ἐπιρροές, ἀνακάλυψη ἐνός ἀπειρου χώρου χωρίς ἀναφορές στήν προοπτική, μέσα στόν ὅποιο αἰωροῦνται γεωμετρικά σχήματα ἀνεξάρτητα τό ἕνα ἀπὸ τό ἄλλο καί πού μερικές φορές συθίζονται μέσα στόν ἀπειρο χώρο πού ἀποδίδεται μέ τό ἄσπρο χρῶμα. Ὁ σουπρεματισμός δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σάν ἕνα στυλ ζωγραφικό, εἶναι μάλλον μιὰ φιλοσοφική ἀντίληψη τῆς

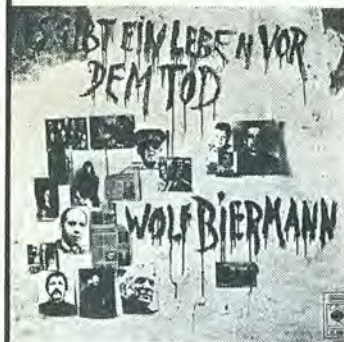
ζωγραφικής που έχει προεκτάσεις στην αρχιτεκτονική ή ακόμη δραματίζεται την κατάκτηση του απείρου ή τα ταξίδια στο άπειρο από τον άνθρωπο. Παραθέτουμε μία φράση από το μανιφέστο του Μάλεβιτς το 1919: «Νίκησα την μπλέ φόδρα του ουρανού, την ξεσκισα, έβαλα το χρώμα μέσα στη σακούλα που έγινε, και έκανα ένα κόμπο. Πετάχτε. Μπροστά σας ανοίγεται το ελεύθερο κενό. Μπροστά σας απλώνεται το άπειρο». 'Ο σουπρεματισμός κηρύσσει την πλήρη ανεξαρτησία της ζωγραφικής από κάθε πραγματική χρησιμότητα μέσω' τη ζωής.

Σε αντίθεση με αυτή την αρχή του σουπρεματισμού ο κονστρουκτιβισμός και μετέπειτα προντουκτιβισμός (Τατλίν-Ροτσένκο) κηρύσσει το θάνατο της τέχνης και την είσοδο του καλλιτέχνη

στη βιομηχανική παραγωγή που επιδιώκει να αναμορφώσει με την καλλιτεχνική του εργασία. Προτείνουν νέους ρόλους στον καλλιτέχνη που συμφιλιωμένος με την τεχνολογία θα συμβάλει στην κατασκευή αντικειμένων κοινής χρήσης σε μεγάλη κλίμακα με σκοπό την εισβολή τους στο μεγάλο κοινό της νέας σοσιαλιστικής κοινωνίας στην Ε.Σ.Σ.Δ.

Παρόλο το σχεδόν ελάχιστο χρονικό διάστημα που κράτησε ή πρωτοπορία στην Ε.Σ.Σ.Δ., πρόσφερε τεράστιες ώθήσεις στην πρακτική και θεωρία της καλλιτεχνικής εργασίας και έμβαθυνε με σπάνια διείσδυση στο πρόβλημα της Τέχνης και της κοινωνικής λειτουργίας. "Όλες αυτές οι εμπειρίες, μάς είναι σήμερα πολύτιμες γιατί φωτίζουν έντονα τις σχέσεις τέχνης και κοινωνίας.

Η ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ CBS

«ΑΧ Η ΔΥΝΑΜΗ ΒΓΑΙΝΕΙ ΑΠ' ΤΙΣ ΓΡΟΘΙΕΣ
ΚΙ ΟΧΙ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΛΟΣΥΝΑΤΑ
ΝΑΙ Η ΔΥΝΑΜΗ ΒΓΑΙΝΕΙ ΑΠΟ ΣΤΟΜΙΑ
ΚΙ ΟΧΙ ΑΠΟ ΤΑ ΣΤΟΜΑΤΑ»
ΒΟΛΦ ΜΠΙΡΜΑΝ

ΒΟΛΦ ΜΠΙΡΜΑΝ
ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΙΑ ΖΩΗ ΠΡΙΝ ΑΠ' ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

Τό τελευταίο «ζωντανό» άλμπουμ του Ντύλαν
Περιέχει:
ΜΑΓΚΙ' Σ ΦΑΡΜ
ΛΕΪ ΛΑΙΗΝΤΥΛΕΪ
ΜΕΜΦΙΣ ΜΠΛΟΥΣ ΑΓΚΕΗΝ
ΟΥΑΝ ΤΟΥ ΜΕΝΥ ΜΟΡΝΙΝ-ΓΚΣ
Ο, ΣΙΣΤΕΡ κ.ά.

ΧΑΡΝΤ ΡΕΪΝ / ΜΠΟΜΠ ΝΤΥΛΑΝ

«ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΤΑΛΕΝΤΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΚΗΝΗΣ»
«ΜΙΑ ΙΔΙΟΦΥΪΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ» «ΕΝΑΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΣ ΦΛΑΟΥΤΙΣΤΑΣ»

ΤΑΪΣ ΒΑΝΛΗΡ / ΙΝΤΡΟΣΠΕΞΙΟΝ

Η ΑΥΓΗ
κάθε πρωϊ

• ζωντανή ενημέρωση
• αδέσμευτη έρευνα • ελεύθερη κριτική

Η ΑΥΓΗ

κάθε Κυριακή
16 σελίδες

• με πλούσιο περιεχόμενο
• με νέο έπιτελείο συνεργατών

Η ΑΥΓΗ

στην πρώτη γραμμή της πάλης
για τη δημοκρατία και την ανεξαρτησία
της Χώρας
για την ενότητα και την ανανέωση
του κομμουνιστικού κινήματος

αγοράζετε
διαδίδετε
την
ΑΥΓΗ

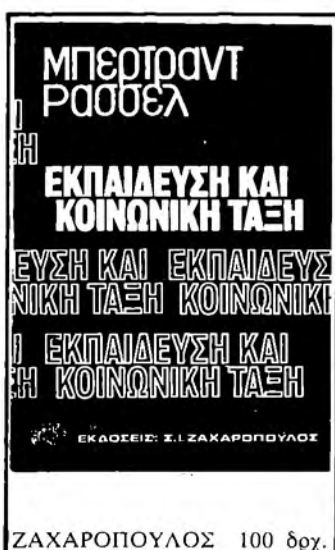

**Φοιτητές ταξιδέψτε
μαζί μας**

- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ
- ΦΘΗΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ σε
αεροπλάνα
πλοία
τραίνα
- EXPRESS ΠΟΥΛΜΑΝ ΓΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΟΔΗΓΟ
δωρεάν από τα γραφεία μας
- Έκδίδουμε την
ΔΙΕΘΝΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

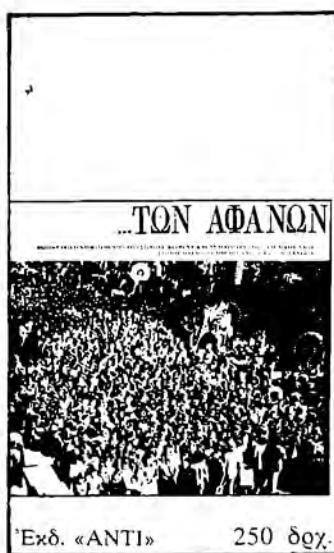
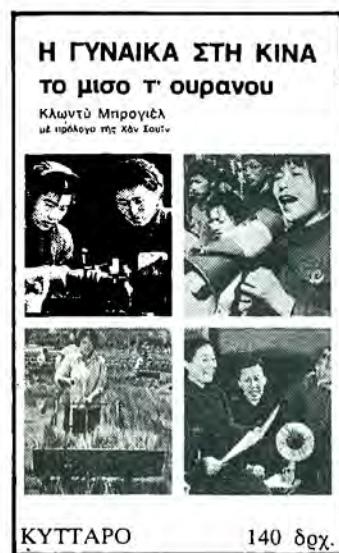
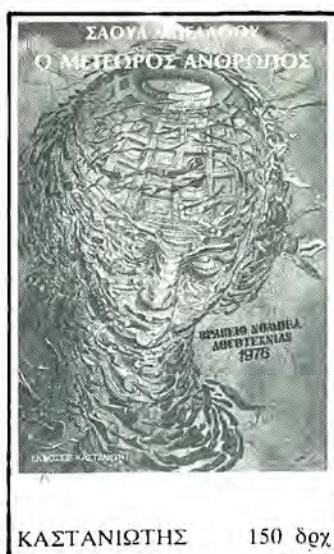
GAST HELLAS

- ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 2 ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΓΩΝΙΑ 6' δροφος. Τηλ. 600.233 - 604.777
- ΣΟΛΩΝΟΣ 68, ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΟΜΙΚΗ ΤΗΛ. 613.087 - 629.095.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ – ΔΩΡΑ

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Της Ντόρας Ήλιοπούλου - Ρογκάν

Με τό τέλος του χρόνου μās δίνεται ή εύκαιρία νά κάνουμε ένα συνοπτικό - μέ τή μορφή ενός χρονικού - άπολογισμό τής κίνησης πού σημειώθηκε στόν εικαστικό χώρο από τήν άρχή τής χειμερινής περιόδου μέχρι σήμερα, στην πρωτεύουσα. Μέσα στά περιθώρια πού μās παρέχονται, εδώ, δέν μās είναι βέβαια δυνατό ν' αναφερθούμε σέ όλες άνεξαιρέτως τές εκθέσεις (ήταν, άλλωστε, κάτι περισσότερο από πολλές...) έπαινώντας μερικές και κατακρίνοντας τές υπόλοιπες. Γι' αυτό ξεχωρίσαμε άποκλειστικά όσες παρουσίασαν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον και σ' αυτές αναφερόμαστε εδώ, προσπαθώντας νά τηρήσουμε μιά χρονολογική σειρά. Τό χρονικό αυτό παίρνει έναν αξιοκρατικό χαρακτήρα από τή στιγμή πού, άν και έπισκεφτήκαμε άνελλιπώς όλες τές εκθέσεις, άναφερόμαστε, γιά τούς λόγους πού εξήγησαμε πιό πάνω, σέ μερικές μόνο απ' αυτές.

Έπικεφαλής και σέ ξεχωριστά πλαίσια τοποθετούμε τές μνημειακές σέ χαρακτήρα και άξιολογώτατες σέ έκπολιτιστικό περιεχόμενο παρουσιάσεις πού οργανώθηκαν μέ τήν εύκαιρία του ΙΕ' Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινών Σπουδών, τόν Σεπτέμβρη, στην Αθήνα. Πρόκειται γιά τήν έκθεση τών Αποτοιχισμένων Βυζαντινών Τοιχογραφιών στην Εθνική Πινακοθήκη και γιά τήν έκθεση τών Κυπριακών Εικόνων στό Μουσείο Μπενάκη. (Γιά τές εκθέσεις αυτές, πού εγκαινιάστηκαν τόν Σεπτέμβρη και έμειναν άνοιχτές μέχρι και τόν Δεκέμβρη, είχαμε γράψει στα τεύχη 53 και 54 του «ΑΝΤΙ»).

Ειδική σέ χαρακτήρα άλλα, όπωσδήποτε, πολύτιμη από τήν άποψη ενός χρήσιμου παραδειγματισμού γιά τόν πολλαπλασιασμό άνάλογων και άπαραίτητων γιά τόν τόπο μας έκδηλώσεων ήταν ή έκθεση «ή Πάτμος στό Σύγχρονο Περιβάλλον» πού οργανώθηκε στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών (10/3-30/9). Η έκθεση αυτή παρουσιάστηκε στή συνέχεια, λόγω τού ενδιαφέροντος πού προκάλεσε, στίς αίθουσες τής Χ.Ε.Ν. Αθηνών.

Ωραία - ύποδειγματική από τήν άποψη τής τεχνικής - ήταν ή δουλειά του Μ. Μακρουλάκη (Αίθουσα Τέχνης Αθηνών: 4/10-12/10). Η σχετική έπιτήδεση πού διαπιστώσαμε μετριάζεται από τόν προσωπικό χαρα-

κτήρα πού ό ζωγράφος κατορθώνει, τελικά, νά δίνει στόν τρόπο πού χειρίζεται τούς συμβολισμούς πού υίοθετεί.

Όπωσδήποτε ενδιαφέρουσες ήταν οι ιδιόρρυθμες σέ τεχνολογία τέμπρες και τά σχέδια του Ν. Πεντζίκη (Γκαλερί Κρεωνίδης: 1/10-16/10).

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα μιάς δουλειάς δημιουργικής πού κατορθώνει νά ξεφύγει τά στενά όρια μιάς έτικετοποίησης μās πρόσφερε ή ζωγραφική του Α. Αγγελόπουλου (Αίθουσα Τέχνης Αθηνών: 15/10-7/11). Ό καλλιτέχνης κατόρθωσε νά υπερσκελίσει τές άρχές του υπερεαλισμού. Η μεγάλη χρωματική εδαισθησία του Αγγελόπουλου κι ή «ειδική» γωνία μέ τήν όποία στήνει, κάθε φορά, τή σύνθεσή του χαρίζουν στούς πίνακές του μιά ζωντάνια και μιάν άναγλυφικότητα. Λιγότερο πετυχημένες βρήκαμε τές μοναχικές ανθρώπινες μορφές πού άποθανάτισε ό ζωγράφος.

ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ: Η πόλη.

Ένδιαφέρουσα από πληροφοριακής πλευράς σχετικά μέ τές σύγχρονες τάσεις τής άγγλικής χαρακτικής ήταν ή έκθεση πού οργανώθηκε στό Βρετανικό Σύμβουλο (2/10-2/11) μέ χαρακτηριστικά καλλιτεχνών τής νεώτερης γενιάς (έκτός από δύο έξαιρέσεις). Σέ αντίθεση μέ τήν παρουσίαση αυτή, ή έκθεση χαρακτικών πού οργανώθηκε στό Γαλλικό Ίνστιτούτο μέ τόν τίτλο «ή Σχολή του Παρισιού» (24/11-18/12) είχε έναν περισσότερο «ιστορικό» χαρακτήρα. Μās δόθηκε εδώ ή εύ-

καιρία νά ξαναθυμηθούμε ένα «μέρος» από τήν πολυδιάστατη καλλιτεχνική κίνηση πού σημειώθηκε στή γαλλική πρωτεύουσα τά τελευταία πενήντα χρόνια από καλλιτέχνες πού στην πλειοψηφία τους δέν ήταν Γάλλοι. Στην έπιλογή πού 'χε γίνει από τά έργα αισθητή ήταν ή άπουσία όρισμένων σύγχρονων τάσεων (μίνιμαλ τέχνη, έννοιολογική τέχνη, κ.ά.). Στα πλαίσια, πάντοτε, τής εύρύτερης γνωριμίας του ελληνικού κοινού μέ τήν τέχνη άλλων ευρωπαϊκών κρατών οργανώθηκε στην Εθνική Πινακοθήκη, μέ τή συνεργασία του Βρετανικού Συμβουλίου, έκθεση Σύγχρονης Βρετανικής Τέχνης (13/12/1976-13/2/1977). Σ' αυτήν παρουσιάζεται τό έργο όκτώ μόνο καλλιτεχνών. Μοναδικό κοινό σημείο άνάμεσά τους είναι ή τάση γιά μιάν έρευνα πού άποσκοπεί στή διεύρυνση και τόν «εξωραισμό» του όπτικού μας πεδίου.

Στίς «Νέες Μορφές» ή έκθεση του νεαρού καλλιτέχνη Κίμωνα Βαλαβάνη (24/10-7/11) πρόσφερε τές άπαραίτητες εγγυήσεις γιά ένα έργο δημιουργικό. Τό ίδιο κι ή ζωγραφική του Ν. Χουλιαρά (Νέες Μορφές: 25/11-13/12).

Η δουλειά του Γ. Μανουσάκη (Γκαζέτ: 18/10-10/11) μās έδωσε γιά μιάν ακόμα φορά τήν εύκαιρία νά αισθανθούμε τή γοητεία πού άσκει ένα πραγματικά δημιουργικό έργο. Παράλληλα, όμως, διαπιστώσαμε πόσο αλλοιώθηκε και άλλотριώθηκε από Έλληνες και ξένους ζωγράφους τό παράδειγμα πού αυτός έδωσε. Όσοι τυφλά τόν άντέγραψαν, μάταια προσπάθησαν ν' άποδώσουν τήν ατμόσφαιρα και τό περιβάλλον του τόπου μας μέ τόν τρόπο πού τά 'δωσε ό Μανουσάκης.

Ό Κοσμάς Ξενάκης μās ύπογράμμισε μέ τήν άνδρομική παρουσίαση του έργου του τόν Οκτώβρη στίς δύο γκαλερί Ίόλα-Ζουμπουλάκη τήν πολυσχιδή κι άνήσυχη προσωπικότητά του, πού άξιοποιεί μέ μιάν άναμφισβήτητη εύχέρεια τά πρότυπα πού 'χει μπρός του ό καλλιτέχνης.

Μέσα σ' έναν ένιαίο χώρο - στην αίθουσα εκθέσεων του Γαλλικού Ίνστιτούτου - ό γλύπτης Αχιλλέας Απέργης διαμόρφωσε πέντε επί μέρους χώρους-δωμάτια. Στόν καθένα από τούς χώρους αυτούς ό καλλιτέχνης πέτυχε μιά προέκταση - σέ τέσσερις διαστάσεις - προβληματισμών άνάλογων μ' εκείνους πού υπαινίσσεται ή έννοιολογική τέχνη. Όμως εδώ ή δυναμική προσωπικότητα τού γλύπτη είχε προσδώσει μιάν άνθρωπιστική ύψη πού λείπει από τήν ήβηλημένα ψυχρή

κι άντικειμενική «γραμμή» τής έννοιολογικής τέχνης.

Ό Κύριος ζωγράφος Α. Διαμαντής μās έντυπώσισε στην άνδρομική έκθεση του έργου του (Εθνική Πινακοθήκη: 3/11-6/12) μέ τό δυναμισμό τών σχεδίων του, πού άποτελέσαν τές μελέτες γιά τή μεγάλων διαστάσεων σύνθεση: «Ό Κόσμος τής Κύπρου». Από τούς πίνακες του καλλιτέχνη συγκρατήσαμε τή μνημειακότητα τών μορφών και τούς τολμηρούς αλλά πετυχημένους χρωματικούς συνδυασμούς.

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ: Μοναχοί (1963).

Άρκετά ενδιαφέρουσα βρήκαμε τήν τελευταία δουλειά του Ρ. Κοψίδη στην «Ωρα» (2/11-22/11). Έδώ, διάφορα εικονογραφικά στοιχεία μās άποκαλύπτουν τή δύναμη τής φαντασίας του καλλιτέχνη, χωρίς όμως νά έχουν ακόμα βρει, όσον άφορά τήν εικαστική τους άπόδοση, τήν καλύτερη δυνατή άξιοποίησή τους.

Έντύπωση μās έκανε ή τελευταία δουλειά του Γ. Σκοτεινού («Αργώ»: 13/12/1976 - 5/1/1977). Πρόκειται γιά συνθέσεις πού ό καλλιτέχνης έφτιαξε στην Κρήτη στην περίοδο 1975-1976, κάτω από τήν επίδραση του Μινωικού πολιτισμού. Οι μνήμες αυτές άναβίωσαν στό έργο του μέ τή μορφή ενός ύποβλητικού κι έντονα προσωπικού υπερεαλισμού.

Η έκθεση του Ν. Κατζηκυριάκου - Γκίκα (Ίόλα - Ζουμπουλάκη, Πλ. Φίλικης Έταιρίας: 10/10/1976 - 30/1/1977) μέ έργα τής περιόδου 1959-1976 μās άποκάλυψε γιά μιάν ακόμα φορά τήν ικανότητα του καλλιτέχνη ν' άνανεώνεται διαρκώς μέσα στα πλαίσια ενός πάντοτε δυνατού προσωπικού ύφους. Τήν άνανέωση αυτή τή διαπιστώσαμε σέ μερικά λάδια και κυρίως στίς μονοτυπίες, όπου ό ζωγράφος προχωρεί και κατακτά μιά όλοκληρωτική άφάιρηση.

Τά τοπία εκ του φυσικού του Κ. Γραμματόπουλου (γκαλερί «Αργώ»: 22/11-10/12) διακρίνονται από ένα λιγότερο προσωπικό χαρακτήρα σέ σύγκριση μέ

τά χαρακτηριστικά του. "Όμως κι αυτά με τη σειρά τους μ'αυτοπόλλουν χάρη στην ευχέρεια με την οποία ο καλλιτέχνης εξακολουθεί να χειρίζεται εδώ τό χρώμα καί τό φως.

★

Στό «Δεσμό» ή Διοχάντη διαμόρφωσε μ' επιτυχία δύο χώρους (3/11-25/11). Είδαμε τίς απέριτες γεωμετρικές συνθέσεις της νά συνδυάζονται εϋστοχα σ' ένα αδιάσπαστο σύνολο.

Από τήν αναδρομική παρουσίαση του έργου του Ν. Κεσσανλή (γκαλερί 'Ιόλα-Ζουμπουλάκη, Κριεζώτου: 15/11-11/12) συγκρατήσαμε κυρίως τή δουλειά του της περιόδου 1957-1963, με τήν οποία μ'αυτο έπεισε ότι άφομοίωσε δημιουργικά τά πρότυπα διαφόρων σύγχρονων ρευμάτων. Άκόμα διαπιστώσαμε ότι ο καλλιτέχνης είναι «μάστορας» σ' ό,τι άφορά τίς ιδιότητες καί τά «μυστικά» τών υλικών πού χρησιμοποιεί.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΓΚΑΛΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΑΡΓΩ»

Τ. Χατζής
Γ. Μαυροειδής
Κ. Γραμματόπουλος
Γ. Σκοτεινός

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΑΡΜΟΣ»

Παπαγιάννης
Κ. Κουνιάδης
Σ. Δαλάκος
Σ. Κονιάς
Όμαδική Π. Γράββαλου,
Μ. Κυλογεράτου, Γ. Μιχαηλίδη

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΑΣΤΟΡ»

Α. Λάβδας
Α. Παπαθεοδώρου-Χαζαράκη
Τ. Κυριακού
Γ. Φαφούτης
Όμαδική 48 Έλλήνων Καλλιτεχνών

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Η Πάτμος στό Σύγχρονο Περιβάλλον
Μ. Μακρουλάκης
Α. Αγγελόπουλος
Γ. Παρμακέλλης
Σ. Ζαχαριπούκας: Ζωγραφική γιά παιδιά

ΑΙΘΟΥΣΑ «ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΘΑ»

Μ. Αργυράκης
Γ. Μαλέμη
Σ. Μανώλης
Μ. Χιόνος
Ανάπτυξη Έργων Τέχνης
Θ. Μαλδογιάννης
Έκθεση Πολιτικής Γελοιογραφίας
Φ. Μιχαηλίδου
Α. Ντάγκαρη
Αντιπολεμική Έκθεση
«Πολεμικού Παιχνιδιού»
Allain (Αλαίν)

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΓΚΑΛΕΡΙ

«ΓΚΑΖΕΤ»
Γ. Μανουσάκης
Μ. Θεοφυλακτόπουλος

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΔΕΣΜΟΣ»

Β. Κιούτσης
Διοχάντη
Τουζένης

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΔΙΟΓΕΝΗΣ» (Τσακάλωφ)

Κ. Edelman
Μ. Λεδάκη
J. Weiss
Μ. Στριγγάρη
Α. Κρίστενσεν
Όμαδική 12 Έλλήνων Καλλιτεχνών

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΔΙΟΓΕΝΗΣ» (Πλ. Φιλομούσου Έταιρίας)

L. Skydt
3 Άμερικανοί Χαρακτες (D. Cross-G. Nama-L. Waisler)
Σ. Φάλκμαν
Όμαδική Έλλήνων Καλλιτεχνών

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΙΟΛΑ-ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ» (Κριεζώτου)

Όμαδική τών συνεργατών τής Γκαλερί
Κ. Ξενάκης
Ν. Κεσσανλής
Όμαδική έκθεση σέ συνεργασία με τήν Artcurial καί χαρακτηριστικά συνεργατών τής Γκαλερί

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΙΟΛΑ-ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ» (Πλ. Φιλκή Έταιρίας)

Όμαδική τών Calder, Matta, Tiger, κ.ά.
Κ. Ξενάκης
Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΘΟΛΟΣ»

Τ. Χατζής (Σχέδια)
Π. Βαλασμάκης
Γ. Τουλιάτος

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΚΡΕΩΝΙΔΗΣ»

Ν. Πεντζίκης
Σ. Ανδρουλιδάκη-Ντούτση
Α. Γκολφινόπουλος
Α. Παπαλουκάς
Όμαδική

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΜΑΜΙΥΑ»

Κ. Durovic

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ»

Κ. Βελαβάνης
Σ. Μπακούλης

Β. Φαεινός
Τ. Σιδέρης
Ν. Χουλιάρης
Τ. Κριεζή

ΓΚΑΛΕΡΙ «Ο»

Zabolicka-Budzichova
Θ. Πανταλέων

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ (4 αίθουσες)

Ντούμα
Σιγανός
Μελάς
Βάναλης
Τσιμγκάτος
Δημ. Ψυχιατρείο
Κουφόπουλος
Μάρσαλ
Σιμπούλου
Αργυρόπουλος
Κανδηλώρος
Ζερδοπούλου
Γούτας
Σκαρλάτου
Στελλάτης
Ντελής
Μαγιάσης
Πρεσβεία Γιουγκοσλαβίας
Φάσος
Ματτιόλι
Δαγλαρίδης
Μακρής

ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ

Κ. Ρόκος
Όμαδική (Πήλινα: Γαίτη, Κατράκη, κ.ά.)

ΓΚΑΛΕΡΙ «ΡΟΤΟΝΤΑ»

Σ. Ζαχαρόπουλος
Χ. Βασάλου
Κ. Μπακατσέλου
Κ. Πατέρα
Κ. Καραγιάννη

«ΣΤΟΑ ΤΕΧΝΗΣ»

Healey
Ζωγραφική γιά παιδιά
Κ. Ηλιόπουλου
Μ. Έμμανουηλίδης
Ντεγκαρντέν
Ίδέες γιά δώρα

«ΣΥΛΛΟΓΗ»

Όμαδική 4 Έλλήνων Καλλιτεχνών
Χρήστος

«ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ»

4 Όμαδικές εκθέσεις από τόν Όκτώβριο μέχρι τόν Γενάρη

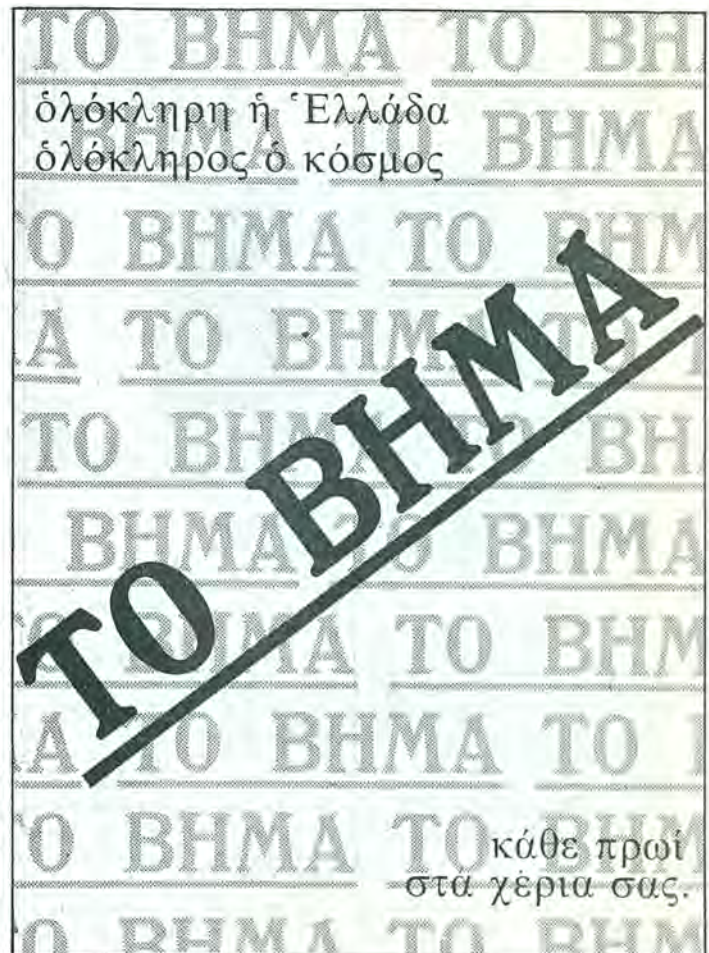
«ΩΡΑ»

Χάρος
Φουκαράς
Καραβούζης
Μ. Ζαρίκος (Καραγκιόζης)
Parageorges
Κανά
Δημήτρης

ΑΛΛΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

● ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Βυζ. Τοιχογραφίες
Α. Αστεριάδης
Α. Διαμαντής
Σύγχρονη Βρετανική Τέχνη

Σπύρου Κ. Θεοδωρόπουλου

«ΑΠΟ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΡΟΥΜΑΝ ΣΤΟ ΔΟΓΜΑ ΧΟΥΝΤΑ»

Η «Πάξ Αμερικάννα» στραγγαλίζει
τήν Ελλάδα

Τό άποκαλυπτικό βιβλίο πού
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
άπό τίς Έκδόσεις Παπαζήση

Όλόκληρη ή αλήθεια γιά τήν άμερικανοκρατία
πού κυριάρχησε στά έσωτερικά τής Ελλάδας,
άπό τό τέλος του πολέμου ως σήμερα.

κυκλοφορεί

• ΕΛΛΗΝΟ-ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ

Ν. Άλεξιάδου
Βαρθολώστας
Ευθύβουλος
Ψυρράκης
Άνδρονικίδου
Γιάνναρης
Φωτόπουλος

• ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΣΜΒΟΥΛΙΟ

Σύγχρονη Χαρακτική στήν
Αγγλία
Ζιάκα

• ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Άπέργης
Η Σχολή του Παρισιού (Χα-
ρακτικά)

• ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΚΑΪΤΕ

Γκρέκα-Κεκεμένης

• ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Πασχάλης
Σαρελάκου

• Α.Κ.Τ.Ε.Σ.

Σπέντζα

ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Άπό τίς κάπου 133 έκθέσεις
πού οργανωθήκανε στό χώρο τής
πρωτεύουσας άπό τόν Σεπτέμβριο
του '76 μέχρι καί τόν Δεκέμβριο
αναφέρουμε στό χρονικό γύρω
στίς 19. Βέβαια, παρ' όλο πού
προσπαθήσαμε ή επίλογή αυτή νά
ναι όσο γίνεται πιο αντικειμενι-
κή, σέ τελευταία ανάλυση, τό ξε-
διάλεγμα περιέχει πάντοτε ένα
ποσοστό ύποκειμενικότητας.
Όπως καί νά τό κάνουμε, όμως,
κι όσο κι άν διαφέρει άπό άτομο
σέ άτομο τό ποσοστό αυτό, δέν
είναι δυνατόν ούτε καί σέ μιά
άλλη επίλογή νά συμπεριληφθεί
ένας αριθμός κατά πολύ μεγαλύ-
τερος άπ' αυτόν πού υιοθετήσαμε
εμείς. Σέ κάθε περίπτωση τό χά-
σμα παραμένει μεγάλο. Τό ότι σέ
107 ήμέρες (οί περισσότερες έκ-
θέσεις άρχίσανε τό δεύτερο δε-
καπενήμερο του Σεπτέμβριου) όρ-
γανωθήκανε τουλάχιστον 133
παρουσιάσεις δέν άποτελεί,
όπωςδήποτε, σέ συνάρτηση μέ τά
έλληνικά δεδομένα ένδειξη καλ-
λιτεχνικής άνθισης.

Μετά άπό αυτή τή διαπίστωση
κάνουμε καί τήν έξης σκέψη: Μιά
πού ή σύγχρονη τέχνη άντιμετω-
πίζει σέ διεθνή πλαίσια μιά πολ-
υπλά έννομημένη κρίση πού γεν-
νάει πολλά έρωτηματικά καί μιά
πού στήν Ελλάδα ύπάρχουνε
άκόμα σχετικά μέ τήν τέχνη αυτή
στοιχειώδεις έλλείψεις, είναι
άραγε ανάγκη νά θολώνουμε
άκόμα πιο πολύ, άπ' ό,τι ήδη εί-
ναι, τά νερά, μ' αυτόν τόν κατα-
γισμό άπό παρουσιάσεις καλλιτε-
χνών;

Είναι γεγονός ότι τίς περισσό-
τερες φορές ή έντονη αυτή κίνηση
δέν άντιπροσωπεύει τήν τέχνη.
Άποτελεί μιά διαδικασία περισ-
σότερο έμπορική, μιά χρηματι-
στηριακή πράξη ή ακόμα μιά
κοινωνική προβολή πού κι αυτή
όμως δέν είναι, έστω κι έμμεσα,
άνεξάρτητη άπό οικονομικά κί-
νητρα. Κι όσον άφορά, γενικά, τό
έμπόριο εμείς οι Έλληνες έχουμε
άποδείξει ότι τά καταφέρνουμε
καλά. Βέβαια ύπάρχουνε κι οι
ιδιοκτήτες γκαλερί, πού ισχυρί-
ζονται ότι δέν τά βγάζουνε πέρα
καί μεταχειρίζονται τό έπιχει-
ρημά τους αυτό σάν μιά άπόδειξη
ότι τά κίνητρά τους δέν είναι κα-
λόλου έμπορικά. Έδώ όμως δέν

μπορούμε παρά νά θυμηθούμε
μιάν άλλη πραγματικότητα: Τήν
περίπτωση ενός π.χ. πετυχημένου
έστιατορίου πού δίπλα του, ύπο-
κινημένα άπό τό παράδειγμά του,
άνοίγουνε άλλα δέκα γιά νά
κλείσουνε τίς περισσότερες φορές
σταδιακά. Καί πράγματι μετά
άπό τίς γκαλερί πού άνοίξανε καί
δουλέψανε μέ κάποιο μέτρο στήν
αρχή, οι άλλες πολλαπλασιάζον-
ται χρόνο μέ τό χρόνο μ' ένα ρυ-
θμό άνησυχαστικό καί τελείως
δυσανάλογο μέ τά οικονομικά,
κοινωνικά καί καλλιτεχνικά δε-
δομένα όχι μόνο τής πρωτεύου-
σας αλλά κι ολόκληρης τής Έλ-
λάδας. Κι αυτό είναι, όπωςήπο-
τε, μιά άπό τίς αίτίες του κακού.
Μιά άλλη είναι ή ίδια ή προσω-
πικότητα τής τέχνης σήμερα, πού
μοιάζει ξεφραγο άμπέλι άπό τή
στιγμή πού τά ταμπού έχουν
γκρεμιστεί κι ό καθένas γοητεύε-
ται μέ τήν ιδέα νά παίξει καί νά
πειραματιστεί ένισχύοντας τήν
κοινωνική του προβολή καί ίκα-
νοποιώντας μιάν οποιαδήποτε
καταβολή του. Τέλος, ένα μεγάλο
μέρος τής ευθύνης, ίσως καί τό
μεγαλύτερο, πέφτει στους κριτι-
κούς. Αυτόνων χρέος είναι νά
διαφωτίσουνε σωστά κι άντικει-
μενικά τό κοινό, νά ενημερώ-
σουνε τούς νέους, νά προστατέ-
ψουνε - γιατί όχι - άκόμα καί τά
οικονομικά συμφέροντα των
άφελών πού σέ όρισμένες - ευτυ-
χώς λίγες γκαλερί - πέτανε κυ-
ριολεκτικά τά λεφτά τους νομί-
ζοντας ότι κάνουνε μιά σωστή
επένδυση. □

ΜΙΧΑΗΛΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

ΠΡΟΒΑ ΚΑΙ ΩΛΕΣ

Παιγμένα

•βιβλίο•

HENRI KRASUCKI

Τά συνδικάτα και η πάλη των τάξεων
Έκδόσεις ΜΝΗΜΗ, Αθήνα 1976

Ο συγγραφέας, γραμματέας της C.G.T. (Γαλλικής Συνομοσπονδίας), μέλος του Π.Γ. του Κ.Κ. Γαλλίας και διευθυντής της Έργατικής Φωνής, στο βιβλίο αυτό αναλύει τις θέσεις της C.G.T. με άπλη και πιστοική επιχειρηματολογία. Έχουν συγκεντρωθεί εδώ συνεντεύξεις, άρθρα του και σχόλια, πάνω σε τρέχοντα προβλήματα συνδικαλιστικής τακτικής. Ενδιαφέρονσα είναι η ανάλυση των θέσεων της C.G.T. για τα γεγονότα του Μάη του '68.

PIER FRANK: Η 4η Διεθνής. Μετάφρ.: Ελένης Βαρίνα
Έκδόσεις «Πρωτοποριακή Βιβλιοθήκη» - Αθήνα 1976.

Στό βιβλίο του Φράνκ, γίνεται μία σύνοψη της ιστορίας του τροτσκιστικού κινήματος: ξεκινώντας από τη φραξιονιστική πάλη στο κόμμα των μπολσεβίκων (από το 1923 και μετά) περνά στην εξέταση των συνθηκών δημιουργίας της 4ης Διεθνούς και προχωρεί μέχρι τη διάσπαση του τροτσκιστικού κινήματος. Σε επίμετρο, πολλές πληροφορίες για ήγερτες μορφές του τροτσκιστικού κινήματος και αποσπάσματα από βασικές πολιτικές και θεωρητικές θέσεις της 4ης Διεθνούς.

ΣΤΡΑΤΗ ΔΟΥΚΑ

Ένθυμια από δέκα γίγους μου
Έκδ. ΚΕΔΡΟΣ, Αθήνα 1976

Αναμνήσεις από προσωπικές επαφές, παρεμβολή κριτικών παρατηρήσεων για το έργο των δημιουργών, αποσπάσματα από αλληλογραφία ή καταγραφή ποιημάτων, όλα μαζί και, συμμικτές οι ανεκδοτολογικές αφηγήσεις, κάνουν αυτό το βιβλίο. Συντομία μ' ένα σοφό γέρο παραμυθιά που ιστορεί τις παιλιές φιλίες και τη ζωή ανθρώπων που αφράγισαν σαν παρουσίες - πνευματικές αλλά και ανθρώπινες - τον τόπο μας.

ΚΩΣΤΑ ΜΠΙΡΚΑ

Έγχειρίδιο Μαρξιστικής Φιλοσοφίας
Έκδόσεις «ΛΕΙΨΙΑ», Αθήνα 1977

Τό βιβλίο είναι γραμμένο - και «δουλεμένο» κολλεκτιβιστικά - στα χρόνια της μεταξικής δικτατορίας, στα ξερονήσια της εξορίας, και χρησιμοποιεί σαν «έγκλημα» το μαρξισμό! Τό ενδιαφέρον στο βιβλίο, είναι να

ανιχνεύσει κανείς τον τρόπο, τη μέθοδο και την ύλη που «διδάσκονται» στα μαθήματα μαρξισμού οι αγωνιστές. Μερικές από τις πολιτικές περιπέτειες γίνονται κατανοητές - σε κάποιο βαθμό - από τη γνώση της ιδεολογικής δουλειάς μέσα στο κίνημα. Οι προσθήκες - οι σημερινές - στην έκδοση, χωρίς να ανανεώνουν ουσιαστικά τό περιεχόμενο, αποτελούν ένα άλλο - σύγχρονο - μέτρο για την εκτίμηση του είδους της μαρξιστικής επιμόρφωσης, όπως άσκειται, όπου άσκειται, σε επίπεδο μελών ή στελεχών.

ΕΛΛΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Μιά παρέα
Είκοστο. Έλλη Κομνηνού
Έκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ, 1976

Πέντε παιδιά παίζανε, τριγυρίζανε, διασκεδάζανε, φιλονικούνε με κάθε άφορμή που τους παρουσιάζεται, ή που μόνα τους σχεδιάζουνε, σ' ένα μικρό νησιώτικο χωριό. Που και που παρουσιάζονται και μεγάλοι που τά μαλώνανε, τά καλοπιάνανε, θυμώνουνε, διασκεδάζανε κι αυτοί. Αυτό είναι όλο: Πρόσχαρη και άπλη αφήγηση.

ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΑΝΕΖΙΝΗ-ΛΕΡΑΚΗ

Σάν αλήθεια και σά θαύμα-Παραμύθι
Έκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ, 1976

Ένα δαλανίδι στην κρίση ώρα της μεγάλης απόφασης. Ταξιδεύει με τον άγέρα και χαίρεται. προβληματίζεται, ανταπολεί. Ύστερα από πολλές περιπέτειες και κινδύνους φυτρώνει σε μία έρημιά μακριά από τό δάσος όπου γεννήθηκε κι ώρίμασε. Άλλά χάρι στην τύχη και στην ευαίσθητη καρδιά του, γίνεται τό... θαύμα. Τό βιβλίο δίνει στο παιδί τον συναρπαστικό κόσμο του δάσους.

ΓΙΟΖΕΦ ΣΛΑΪΦΣΤΑΪΝ:

Εισαγωγή στη μελέτη του Μάρξ, του Ένγκελς και του Λένιν. Μετάφρ. Τζένη Μαστοράκη.
Έκδόσεις «Επίκουρος», Αθήνα 1976.

Ο Σλαϊφστάιν, καθηγητής και έρευνήτης στο Ίνστ. Μαρξιστικών Σπουδών στη Φραγκφούρτη, έχει διατυπώσει ένα κλασικό μαρξιστικό έγχειρίδιο για τον άρχαριο σπουδαστή. Η ύλη έχει μεθοδικά οργανωθεί και ό συγγραφέας, με κάποια «απόσταση», προσπαθεί να επιλέξει τά κείμενα και τις θέσεις των τριών κλασικών που αποδίδουν πιστότερα την προβληματική τους. Τά κεφάλαια: Για την Ίστορία της Γέννησης του Μαρξισμού - Ο Διαλεκτικός Υλισμός - Η Ύλιστική Αντίληψη της Ίστορίας - Η Πολιτική Οικονομία - Επιστημονικός Σοσιαλισμός και Έργατικό Κίνημα.

ZAN ZOPES

Άπό τη Δημοκρατία στο Σοσιαλισμό.

Εισαγωγή-μετάφραση: Τάκη Σαλιτζόγλου - Αθήνα 1976.

Μέ τό βιβλίο αυτό, δίνεται για πρώτη φορά στο έλληνικό κοινό ή ευκαιρία για μία ολοκληρωμένη γνωριμία του Γάλλου άνθρωπoστη και σοσιαλιστή. Η ζωή του, ή μαχητική παρουσία του και οι ιδεολογικοί άγώνες, του δίνονται με πληρότητα. Η εισαγωγή, τά σχόλια και ή εκλογή των κειμένων του Ζωρές έχουν γίνει για να δώσουν κυρίως τη διάσταση του μαχητή - όχι του διανοητή. Βέβαια ή ιδεολογία του Ζωρές θγαίνει μέσα άπ' όλα αυτά: ό,τι πάντως δέν επιχειρείται - ούτε και στάθηκε σκοπός του βιβλίου - είναι ή αναλυτική κριτική παρουσίαση της Ζωρεσικής ιδεολογίας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δέκα μέρες του Μάη. Έκδ. Παπαζήση, 1976.

Τό βιβλίο αναφέρεται στις έρευνες, τις αναζητήσεις και τό κλίμα των πρώτων ήμερών ύστερα από τό θάνατο του Άλέκου Παναγούλη. Οι άναδρομές στη ζωή και τη δραστηριότητα του Παναγούλη, άνασυνθέτουν την προσωπικότητά του και τονίζουν τη σημασία της παρουσίας του στην έλληνική πολιτική ζωή.

Ένωση Έλλήνων Πανεπιστημιακών Διτ. Ευρώπης
Ο ενεργειακός τομέας της Έλληνικής Οικονομίας.
Επιμέλεια: Μάριον Νικολινάκου - Έκδόσεις Νέα Σύνορα - Αθήνα 1976.

Στόν τόμο καταχωρούνται οι εισηγήσεις αλλά και οι συζητήσεις που άκολούθησαν στο σεμινάριο των Πανεπιστημιακών στη Γκρενόμελ (16 και 17 Γενάρη '76). Οι εισηγήσεις είναι των: Γ. Βουδούρη, Σ. Κατράκη, Σ. Χρυσούλδου, Λ. Παπαγιαννάκη, Κατερίνας Καπετανάκη - Σηφάκη, Β. Μεταξά, Μ. Νικολινάκου, Ρ. Παπαδόπουλου, Γ. Παναγκάκη, Γ. Καμαρινού και Κ. Μανιατόπουλου. Στο κλείσιμο του τόμου, ό Μ. Νικολινάκος επιχειρεί μία σύνοψη των εργασιών του σεμινάριου. Η συμβολή του σεμινάριου στα ενεργειακά προβλήματα της χώρας είναι ουσιαστική. Στο σύνολό τους, οι μελέτες δίνουν μία σφαιρική αντιμετώπιση του θέματος και οι επί μέρους συμβολές αποτελούν, συχνά, πρότυπες έρευνητικές εργασίες.

**ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ
ERRATA**

Έκδόσεις Σύγχρονη Έποχή

Έχει προηγηθεί τόση κατηλιεία και τόση έκμετάλλευση του θέματος: Πολυτεχνείο, πού, δυστυχώς, κι ή μνεία άκόμη της τραγικής

εκείνης περιόδου της σύγχρονης μας ιστορίας, να δημιουργεί ύποψιες, κάποτε άδικες, κι ένα σωρό προκαταλήψεις. Κι αυτό γιατί ή μέχρι τώρα πείρα μάς έχει δείξει ότι ή όποια επίκληση των στιγμών και των γεγονότων εκείνων γίνεται είτε άφελώς είτε μέ εμφανή σκοπό να δικαιωθούν, στο χώρο της ποίησης, πεζολογίες κι άφόρητοι αισθηματισμοί. Έτσι και τό βιβλίο του Δ.Φ., όσο κι αν προσπαθήσει κανείς ν' αποβάλλει την άσυνείδητη, για νά μήν πώ ένστικτώδη καχυποπίαν για τό αντίκειμενο της άφιέρωσής του, πού είναι, για μία άκόμη φορά, τό Πολυτεχνείο, δέν ξεφεύγει, δυστυχώς, τον παραπάνω κανόνα, καθώς πελαγοδρομεί μέσα σε μιάν άτέμνητη πεζολογική περιγραφικότητα κι ή ποίηση άποτελεί, μέσα στο σύνολο της προσφοράς του, ένα σπάνιο κυριολεκτικά στοιχείο.

Κ. Γ. Π.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΑΘΑΝ. ΜΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ:

Επίδραση των ιδεών του Νίτσε στην Έλληνική Διανόηση και ή ύπέρβασή τους από τόν Καζαντζάκη
Δοκίμιο. Έκδοση «Θρακικών Χρονικών» - Ξάνθη 1972.

Του ΙΔΙΟΥ:

Ξενοφάνης ό Κολοφώνιος και Εισηγήσεις σε προβλήματα του Άνθρώπου και του Πολιτισμού και Ξενοφάνης ό Κολοφώνιος. Άνάτυπα από τά «Θρακικά Χρονικά» - Ξάνθη 1975-1976.

ΝΙΚΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗ:

Όχλος και ήλιαχτίδες-ποιήματα. Έκδόσεις «Ήλιανά», Αθήνα 1976.

ΝΙΚΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗ:

Στιγμές άγώνα και άγάπης-ποιήματα. Έκδόσεις «Ήλιανά», Αθήνα 1976.

Λάβαμε και δημοσιεύουμε ένα κείμενο του δημοσιογράφου ΝΩΝΤΑ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ, που συνοδεύονταν από το παρακάτω σημείωμα:

Ή αγαπητό «ΑΝΤΙ».

Μέ 1ημερομηνία 2 'Οκτωβρίου '76 είχα στείλει στην «Καθημερινή» επιστολή με παρατηρήσεις μου, αναφερόμενες στο ανάγνωσμα, πού, με τον τίτλο «Πρίν τ'ά πάρει ο άνεμος», δημοσίευε στα κυριακάτικα φύλλα της όλόκληρο σχεδόν τό πεντάμηνο 'Ιουνίου - 'Οκτωβρίου. Συντάκτης του αναγνώσματος, πού παρουσιαζόταν σαν «ιστορική έρευνα», ήταν ό δημοσιογράφος Κώστας Τριανταφυλλίδης. Οί άρμόδιοι συντάκτες της προαναφερόμενης έφημερίδας, έναμυσι και παραπάνω μύνα, δέν είχαν κατορθώσει νά βρούν μιάμυση στήλη χώρο πού χρειαζόταν γιά τή δημοσίευση της επιστολής μου. Αλλά και δέν μου «τόκοθαν», νά μου πούν δηλαδή πώς δέν μπορούν νά δημοσιεύσουν τό κείμενό μου. Όταν όμως ζήτησα νά μου έπιστραφεί τό χειρόγραφο, ή παράκλησή μου ίκανοποιήθηκε προθυμότητα και αυθωρή. Έτσι, όμως, (προκειμένου γιά τήν «Καθημερινή» και, δέβαινα, γιά τή συγκεκριμένη αυτή περίπτωση), ή άρχή της «ιστορίας» αφήνεται νά καθεύδει στή σφαίρα των ιδεών. Μήπως δρίσκειται λίγος χώρος στίς δικές σου στήλες νά στεγάσεις τό γράμμα μου;

Μέ πολλή άγάπη
Ν. ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

● Τό κείμενο της επιστολής:

«Όταν αποφασίζει κανένας νά γράψει μιά ιστορική έρευνα, πρέπει πρίν από κάθε άλλο νά είναι αντικειμενικός και άπαθής. Ή προσπάθεια δυσκολεύεται εξαιρετικά όταν ό συντάκτης της άφηγείται περιστατικά συγκαρινά τον και, πολύ περισσότερο, όταν ό ίδιος πήρε, με όποιον τρόπο, μέρος στα καθήκαστα πού έξιτορει. Στην περίπτωση αυτή τό κείμενο του γίνεται διαβλητό και άφερέγγυο. Αναφέρωμυσι δέβαινα στο ανάγνωσμα του κ. Κώστα Τριανταφυλλίδη, πού με τον γενικό τίτλο. «Πρίν τ'ά πάρει ο άνεμος» δημοσιεύονταν στο κυριακάτικο φύλλο της «Καθημερινής» τούς τελευταίους πέντε έξ μήνες. Έτυχε νά γνωρίζω δυό από τούς ήρωες του αναγνώσματος πού άφηγείται γλαφυρά μόν, αλλά καθόλου «χωρίς φόβον και χωρίς πάθος», τόν βίο και τήν

αποβίωση του Γερμανοεβραίου γιατρού Άρνολντ Γκρύνμπαουμ: τόν Χρήστο Βορτσέλα και τόν ταγματάρχη του μηχανικού Θύμιο Ζούλα. Άφού ό συνεργάτης σας άφηγείται με τόσες λεπτομέρειες τά πάθη και τίς επιδόσεις του κεντρικού του ήρωα και των δικών του, φτάνοντας μάλιστα στο σημείο νά περιγράφει ακόμα και τίς κοσμοπολιτικές περιπλανήσεις του Άντονν-Μάρτιν, γιού του Άρνολντ, είχε, νομίζω, τήν υποχρέωση νά δώσει άν όχι τόσες λεπτομέρειες, τουλάχιστο μερικά βασικά στοιχεία της προσωπικότητας και της «πολιτείας» των δυό προαναφερόμενων γνωστών μου ήρώων του. Άς μου έπιστραφεί νά τό πράξω έγώ, πού τό θεωρώ και χρέος μου. Ό Χρήστος Βορτσέλας, φίλος έπιστήθιος των νεανικών χρόνων, ήταν ένας άδολος ή εξαιρετικά καλλιεργημένος νέος, τελειόφοιτος της Νομικής και δημοσιογράφος με λαμπρό μέλλον, ένταγμένος από τά έφηβικά του χρόνια στην Άριστερά. Τόν Μάρτιο του 1947 ό άληγομόντος φίλος ήταν άνάμεσα στους πεντακόσιους τόσους άριστερούς πού συνέλαβε και έστειλε «ποιμνηδόν» στην Ίκαρία ό Ναπολέων Ζέρβας, άρχηγός του συνεργάτη σας και έγκαινιστής της «μεθόδου» των μαζικών συλλήψεων κι εκποτίσεων στή χώρα μας. Στην Ίκαρία ό Χ.Β. άρπαξε ένα καρδιακό νόσημα. Παρ' όλες δέ τίς δικές του αιτήσεις και αναφορές και τίς ενέργειες των δικών του, ό Ν. Ζέρβας δέν έκρινε ότι ή αργρότητα του άποτελούσε λόγο γιά τήν άπόλυσή του. Ό Χρήστος άπολύθηκε με πολλούς άλλους πολύ άργότερα, τέλη Σεπτεμβρίου, άργά πιά - και πέθανε ύστερα από λίγον καιρό στο σπίτι του. Από τόν Χρήστο Βορτσέλα γνώρισα τόν Θύμιο Ζούλα, κατά τά τέλη του καλοκαιριού του 1941. Τήν εποχή εκείνη, φοβερης πείνας εποχή, πού ό λαός της Άθήνας έδινε τή μεγάλη μάχη γιά τήν επιδίωσή του με όργανωτή και πρωτοστάτη τό νεοϊδρυτό τότε ΕΑΜ. Ό Θύμιος Ζούλας, ένας λιπόσαρκος, ευγενής και με προσωπική γοητεία άνδρας, είχε ανάλαβει εκ μέρους του ΕΑΜ μιά δύσκολη προσπάθεια πού απέδινε στή βελτίωση της λειτουργ-

γίας και της άπόδοσης των έστιών λαϊκών συσσιτίων, πού είχαν δημιουργηθεί με πρωτοβουλία της Κεντρικής Έπιτροπής Συσσιτίων, πρόεδρος στην όποία ήταν ό καπνοβιομήχανος Βαγγέλης Παπαστράτος, κυριότατο δέ και δραστηριότατο στέλεχος της ό μακαρίτης Τάκης Λυκουρέζος, ένας φωτισμένος συντηρητικός. Ή Κ.Ε.Σ. είχε διαπιστώσει ότι οι έστιές των συσσιτίων δέν λειτουργούσαν ίκανοποιητικά. Κλίκες είχαν καταλάβει τίς καίριες θέσεις και μοιράζονταν μεταξύ αυτών και άλλων τό φτωχικό συσσίτιο του κοσμάκη, όταν δέν τό έμπορεύονταν. Ό Θύμιος Ζούλας, πλαισιωμένος από μερικά νέους, και άξιοποιώντας τίς πολλές γνωριμίες του, άποκατάστησε στενή έπαφή με τόν Τάκη Λυκουρέζο, στο σπίτι του όποιου (άριστερά στην άρχή της όδου Κανάρη, στο ισόγειο) είχαν γίνει πολλές συσκέψεις, στίς όποιες πήρε μέρος και ό υποφαινόμενος. Ή προσπάθεια ευδωήθηκε χάρη στην ικανότητα του Θύμιου Ζούλα και τήν άνεπιφύλακτη συνεργασία μαζί του του Τάκη Λυκουρέζου. Τό άποτέλεσμα ήταν νά διορισθούν (κατά τά μέτρα Δεκεμβρίου) καμιά δεκαπενταριά νέοι διευθυντές στίς

άντικείμενο της ιστορικής του έρευνας, γιά τούς άπληροφόρους αναγνώστες της όποίας ό Θύμιος Ζούλας ήταν ένα άνθρωπομορφο τέρας...

Αυτές είναι οι άναμνήσεις μου από τόν Θ.Ζ. Άργότερα τόν έχασα. Τόν έμαθα στο δουνό. Είχε βγει από τούς πρώτους. Άγνοώ τόν «βίο και πολιτεία» του εκεί. Είπαθήσαν πολλά. Γιά τόν Ψαρρό και άλλα...

Γύρω ως πρós τό ανάγνωσμα. Ή «έντριγκα» είναι άπλή, σχεδόν συνηθισμένη, άν σκεφθεί κανένας πώς όλα τά καθήκαστα ξετυλίχθηκαν σε μιά τόσο δύσκολη κι άνώμαλη περίοδο, όπου ή ψυχραιμία παίζει συνήθως τόν μικρότερο ρόλο στα έργα των ανθρώπων. Μέ λίγα λόγια: ένας Γερμανοεβραίος γιατρός, προικισμένος έπιστήμονας και λαμπρός νέος, εγκατεστημένος τήν εποχή εκείνη στην Άθήνα, αναγκάζεται ν' άναζητήσει καταφύγιο στην έλεύθερη όρεινή περιοχή του Πύργου Υπάτης, στον Τυμφορηστό, γιά νά γλιτώσει από τήν Γκεστάπο-πού είχε πληροφορηθεί τήν ύπαρξή του στην Άθήνα. Στην άρχή όλα πηγαιναν πολύ καλά μεταξύ του γιατρού «Καρακατσάνη» - του Γκρύνμπαουμ - και των ανταρτικών άρχών της

ΠΡΙΝ ΤΑ ΠΑΡΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ "Η... ΟΣΑ ΠΑΙΡΝΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ;

έστιές συσσιτίων, όπου ή πρώτη ευεργετική συνέπεια της άλλαγής εκείνης, τουλάχιστον, σε όσες έχουμε ύπόψη μας, ήταν ή καθημερινή διανομή συσσιτίου, ενώ ως τότε γινόταν μέρα παρά μέρα. Νά, λοιπόν, μιά άλλη πλευρά από τήν προσωπικότητα, μιά άλλη σελίδα από τό «ιστορικό» του «άπαίσιου» Ζούλα, όπως τόν φιλοτεχνεί ό συνεργάτης σας στο ανάγνωσμά του. Και τήν όποία, άν ήξερε, έπρεπε νά τήν αναφέρει, άν ήθελε νά είναι αντικειμενικός, όπως έπρεπε ν' αναφέρει και τό τραγικό τέλος του Χρήστου Βορτσέλα. Άν, πάλι, δέν τά ήξερε, σημαίνει ότι δέν έρευνήσε με τήν πρόεπουσα έπιμέλεια τό

περιοχής. Στή συνέχεια, όμως, δημιουργήθηκαν στην ανταρτική όργάνωση ύποψίες γιά τόν Γκρύνμπαουμ, πού χαρακτηρίσθηκε πράκτορας της Γκεστάπο (άλλοι λένε τώρα πώς ήταν πράκτορας της Ίντέλλιτζενς Σέρβις), τέθηκε υπό κράτηση, ύποβλήθηκε σε βασανιστήρια, από τά όποία, μή άντέχοντας άλλο, είτε αυτοκτονήσει, είτε αναγκάστηκε νά αυτοκτονήσει. Στην άνάκριση του γιατρού και στα βασανιστήρια πρωτοστατούσε, όπως ισχυρίζεται ή έρευνα του συνεργάτη σας, ό Θύμιος Ζούλας.

Ό συνεργάτης σας τιτλοφορεί τήν έρευνά του «Πρίν τ'ά πάρει ο άνεμος», πράγμα πού ουσιαστικά

σημαίνει «Για να μη τὰ πάρει ο άνεμος». Έλπίζω να συνομολογείτε ότι συνήθως δεν έχει τόση σημασία τί λέμε ή τί κάνουμε όσο οι συνέπειες αυτών πολύ λέμε ή πράττουμε. Όταν, δηλαδή, κάτι πάει να ξεχαστεί, κι εμείς τό ξαναθυμίζουμε, έστω και με αυτόν τόν τρόπο, είναι σάν να θέλουμε να μη λησμονηθεί. Μ' άλλα λόγια, ο συνεργάτης σας και ή «Καθημερινή» που δημοσίευσε τό πόνημά του, όπως αβίαστα συνάγεται από τήν ανάπτυξη της πραγματικά τραγικής περιπέτειας του 'Αρνολντ Γκρύνμπαουμ, δεν έπιθυμούν να λησμονηθούν τά παλιά. Καί έτσι να διαδουκολούνται στό διηλεκές οι αγαθοί Μεγαλιώτες και να οργανώνουν κάθε τόσο μνημόσυνα μνησικακίας, ν' άποκαλύπτονται προτομές συζητήσιμων προσωπικότητων της Κατοχής και άλλα πολλά. Καί τόσο αίμα, τόσο δάκρυα, τόση δόξα, τό έπος της έλληικής αντίστασης, ή Μεγάλη Αντίσταση, να βρίσκονται στόν βούρκο της συκοφαντίας - κι άς ύψώνονται όλοένα και πιό πολλά, και πιό έγκυρες, φωνές για τή δικαίωσή της. Άλλ' έστο! Άς μείνει στόν βούρκο ή Μεγάλη Αντίσταση κι άς θεωρείται από πολλούς σάν... έθνικό όνειδος! Ο έλληνικός λαός τήν έχει στοργικά «λεισμένη στήν ψυχή του κι όσοι πήραν μέρος σ' αυτή θεωρούν εκείνα τά χρόνια σάν τά καλύτερα της ζωής τους. Ανακύπτει, όμως, τό έρώτημα: θεωρεί έθνωφελές ο συνεργάτης σας - και ή «Καθημερινή» - και ενώ ο 'Αντίδωας βρίσκεται «πρό των πυλών», να σκαλίζουμε και να συδαιλίζουμε εκείνα που μάς χωρίζουν, ενώ ήλπελε να αναθυμιάσουμε και να εξαίρουμε όσα μάς ενώνουν; Δεν είμαστε, λοιπόν, όλοι Έλληνες; Δεν έχουμε τούς ίδιους θεούς, τίς ίδιες συνήθειες και παραδόσεις, τήν ίδια μοίρα; Δεν διατρέχουμε όλοι τούς ίδιους κινδύνους;

Ήταν ο συνεργάτης σας ένδεδειγμένος για να γράψει μιá τέτοια ιστορική έρευνα; Κατά τή γνώμη μου, και εκ προοιμίου, όχι. Γιατί, όπως ο ίδιος δηλολογεί κάπου («έμείς οι ξεριθιό...») ήταν ένταγμένος σέ μιá άλλη αντίστασιακή οργάνωση, που βρέθηκε σέ αίματηρή αντίθεση με τόν ΕΛΑΣ. Όπως πιστεύουν δέ όχι λίγοι, και μαζί τους ο ύποφαινόμενος, ή οργάνωση εκείνη ήταν μιá «θεομοκοιτιδική καλλιέργεια», πολύ περιορισμένη τοπογραφικά και πολύ άνίσχυρη αριθμητικά. Πραγματικά, πολλοί τότε, και περισσότεροι ίσως σήμερα, πιστεύουν πως ο ΕΔΕΣ ήταν ένα «έξωγενές» κυρίως δημιούργημα (βλέπε και Γουντχάουζ: «Τό μίλλον της Έριδος» σελ. 13.) μεζών σκοπός του οποίου ήταν ή «καταβολή» των προϋποθέσεων, και ή προετοιμασία του έμφυλίου πολέμου που ξέσπασε αργότερα και που

τόν κίνησαν «τρίτοι τινές», έλασσον δέ και άμελητέος, ή αντίσταση. Καί όμως στή μικρή περιοχή όπου ανέπτυξε τή δράση του ο ΕΔΕΣ, μαζί με τίς συχνές βροχές έπεφτε, με τήν ίδια συχνότητα, και με δαψίλεια, και τό «ιππικό του 'Αγίου Γεωργίου»... Πώς έπγείται τό φαινόμενο, με τόση άφθονία μέσωσν ο ΕΔΕΣ να μην άναπτυχθεί σέ έθνική κλίμακα, άφου, μάλιστα, ήταν στελεχωμένος με πλήθος επαγγελματίες στρατιωτικούς; Καί όσο για τούς προαναφερόμενους «τρίτους», είναι κάτι περισσότερο από βέβαιο ότι με κανένα τρόπο δεν θά μπορούσαν να πραγματοποιήσουν τά άπαισία σχέδιά τους εις βάρος της χώρας μας και τού λαού της, άν δεν ένθαρρύνονταν από εκείνον τόν διαβόητο «αντιπραγματισμό» της Γιάλτας...

Διάχυτη είναι ή άτμόσφαιρα της πολυτραυματικής έμπάθειας, που περιρρέει τήν ιστορική έρευνα του συνεργάτη σας. Συμπύκνωση αυτής της έμπάθειας θά δοϋμε στή φράση που ο ίδιος απομιμίζει: «...δέν βάξω έγώ όλους τούς έλασίτες στό ίδιο τσουνάλι με τόν Ζούλα. Ύπηρχαν άνάμεσά τους και καλόπιστοι άνθρωποι.» Όρρα! Έξοχα! Ό άφελής και άπονηρέυτος άναγνώστης του δημοσιεύματός σας, διαβάζοντας τήν «ιστορική» αυτή κρίση θά σχηματίσει ίσως τήν έντύπωση πως ο ΕΛΑΣ δέν ήταν στήν ουσία, και στή μεγάλη του πλειοψηφία, τίποτε άλλο από ένα «συνδικάτο έγκλήματος», στίς γραμμές του οποίου είχαν παρασυρθεί και παγιδευθεί μερικοί καλόπιστοι...Νά όμως τί λένε οι άριθμοί, που διαβάσαμε πριν από λίγον καιρό σέ πρωινή έφημερίδα: Βρετανικές πηγές προσδιόρισαν τίς απώλειες των Γερμανών και των Βουλγάρων, κατά τό τρίμηνο 'Απριλίου-Μαΐου-Ιουνίου του 1944, από τή δραστηριότητα του ΕΛΑΣ, σέ 3.726 νεκρούς και αχμαλώτους, από δέ τή δραστηριότητα του ΕΔΕΣ σέ πενήντα! Γλαφυροί που είναι στήν ξηρότητά τους και τή λακωνικότητά τους οι άριθμοί! Άλλες πηγές πάλι, γερμανικές αυτές, μάς δεικνώνουν ότι ύστερα από ειδική συμφωνία κάθε πολεμική δράση είχε σταματήσει μεταξύ ΕΔΕΣ και Γερμανών στό διάστημα Φεβρουαρίου-Ιουλίου 1944. Τί λόγο είχαν να δυσφημίσουν τόν ΕΔΕΣ οι Γερμανοί, άφου ή αντίστασιακή του δράση τόσο λίγο τούς ένοχλούσε; Ή προαναφερόμενη συμφωνία μη άλληλενόχλησης, για να χρησιμοποιήσουμε τόν πιό ήπιο χαρακτηρισμό, ήταν γεγονός - και τούτο παρά τήν ισχνή διάψευση του έξαίρετου Κομνηνού Πυρομάγλου. Όρειχάλκινος, όμως, και ύπερφυσικός, ο άρχηγός του ΕΔΕΣ ύποδέχεται σήμερα στήν είσοδο της Άρτας τόν έπισκεπτή της νύμφης του Άράχθου, ενώ δυό άλλοι

Έλληνες, ο Μακρυγιάννης και ο Κρυστάλλης, άρχέσθηκαν σέ άσχημαντες προτομές.

(Αισθάνομαι τώρα τόν πειρασμό να μεταφέρω στόν ΕΔΕΣ τήν κρίση του συνεργάτη σας για τόν ΕΛΑΣ: «Ύπηρχαν στόν ΕΔΕΣ και καλόπιστοι άνθρωποι» - όπως, έξαφνα, ο συνεργάτης σας.)

Άλλά άν ο συνεργάτης σας ήταν όχι ένδεδειγμένος για τή γραφή μιás ιστορικής έρευνας, πού ν' αναφέρεται σέ περιστατικά άλλότριας και έχθρικης περιοχής, άφου δέν ήταν ούτε άντικειμενικός ούτε άπαθής, ήταν, αντίθετα, καταλληλότατος για μιá παρόμοια επίδοση στή δική του πολιτική περιοχή. Θά μπορούσε, π.χ., να γράψει τήν ιστορία του ΕΔΕΣ. Ή, πάλι, άν προτιμάει να ένασχολείται με μεμονωμένα περιστατικά, του είδους «θρίλλερ», θά έβρισκε και στή δική του γειτονία, και σέ όμορες, πολλά και συναρπαστικά έπεισόδια. Θά μπορούσαμε ίσως να του θυμίσουμε κάποιες εκτελέσεις εκλεκτών ανθρώπων στήν Πρέβεζα. Στήν Πελοπόννησο θά τόν πληροφορούσαν πως στή διάρκεια του έμφυλίου πολέμου (1946 - 49) τά παιδιά στά χωριά της Κορινθίας κλωτσούσαν στούς δρόμους κεφάλια άνταρτών, που τά κουβαλούσαν εκεί κάποιον γενναίο «κυνηγοί κεφαλών». Ή ότι οι έθνικόφρονες στή Μάνη, τήν ίδια εποχή, έστηναν εκ των ένόντων στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπου μάντρωναν πολιτικούς τους αντίπαλους, και πολλούς άμέτοχους, και κάθε φορά που τούς έκανε κέφι κοροφολογούσαν...Στήν Καρδαμύλη θά μά-

θαине πως κάποιος -έας, στίς άρχές του 1948, εκτέλεσε με τό πιστόλι του, μπάμ,μπάμ,μπάμ, έφτά άνίδεους χωρικούς μπροστά στήν εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου. Καί ήταν πρωινό Κυριακής, άν δέ λαθεύω. Κανένας, όμως, από όλους αυτούς τούς δυστυχισμένους δέν έμενε στήν δόδο Ρηγίλλης ή γύρω στο Μαράσειο. Καί κανενού τό παιδί δέν έπαιρνε άρχαίες πανοπλίες και άλλα άκριβά όπλα, όπως ο μικρός Άντον-Μάρτιν Γκρύνμπαουμ, από ξεχωριστές προσωπικότητες, όπως ο Άγγελος Σικελιανός και ο Κωνσταντίνος Ροδόπουλος. Όλοι αυτοί έζησαν άφανώς και άνεπιτήδευτα. Καί πέθαναν με τόν ίδιο τρόπο. Καί όπως ήταν έπόμενο, οι έκλεκτικές γραφίδες, μνησικακές, τούς άγνόησαν.

Ο συνεργάτης σας, με τόν όποιο με συνδέουν κάμποσες δεκαετίες τώρα άπλές και άνεφελές σχέσεις, μου έχει αφήσει τήν έντύπωση του εύγενούς και του φιλάλληλου. Τό πρόσφατο κείμενό του, που δημοσιεύσατε, στάθηκε για τόν γράφοντα μιá έξαιρετικά δυσάρεστη έκπληξη. Γιατί διαπιστώνω πως ύπάρχει άποθησαυρισμένο στήν ψυχή του πολύ μίσος, «κίτρινο μίσος», για τήν Άριστερά. Κι άς έχουν περάσει τόσα χρόνια. Άλήθεια, πως τό μπορεί; Άλλά επί τέλους κάποτε πρέπει να τά πάρει ο άνεμος όλα αυτά. Άς τά ξεχάσουμε. Κι άς αφήσουμε τή δόλωση, που οργιάζει εκεί γύρω, να σκεπάσει και τήν Πηγάδα, και τά μνήματα, και τίς ύπαισιες μνήμες, τίς άληθινές και τίς άλλες... Φτάνει πιά. Ύπάρχει αντίρρηση;»

ΘΟΥΡΙΟΣ

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ '77:

Βάσεις και Έθνική Άνεξαρτησία

**Μιά νέα ένωτική προοπτική για τό φοιτητικό κίνημα
Και άλλη πλούσια ύλη**

**Κεντρικό όργανο του
'ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ'**

•ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ•

ΚΡΑΥΓΗ ΠΟΝΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ

Με τίτλο «Κραυγή πόνου και διαμαρτυρίας, ενός άπλου εργαζομένου ανθρώπου», ένας συνταξιούχος εργάτης μ'ας έστειλε το παρακάτω κείμενο:

«Θά πρέπει κανείς - όταν θέ-
δαια λέει ότι πιστεύει στο
σοσιαλισμό-κομμουνισμό - στην
πραγματικότητα να ζει μακριά
από τούτο τον κόσμο - στο Φεγ-
γάρι ή στον Άρη - για να μή
μπορεί να δει και να μή τον συγ-
κινεί το κατάντημα του παγκο-
σμίου εργατικού και κομμουνι-
στικού κινήματος. Τό κατακομ-
μάτισμά του και ή καταρρά-
κωσή του και άποητικοποίησή
του.

Είμαστε λέμε διαλεκτικοί:
Αντί όμως, όπως είναι σωστό και
πρέπει, να συμφωνούν τά μυαλά
μας με τά πράγματα, θέλουμε ντέ
και σώνει να συμφωνήσουν τά
πράγματα με τά μυαλά μας! Καί
ήτ'«αλλάζουμε»πρίν τήν ώρα τους.
Φανταστικά δέβαια ή παρ' όλο
πού εκείνα έχουν αλλάξει έμεις
έξακολουθούμε να τ' αντιμετωπι-
ζουμε σαν τέτοια πού κάποτε
ήσαν, και όχι σαν τέτοια πού
στην πραγματικότητα τώρα είναι!

Ας τό καταλάβουμε όμως πώς
είτε δογματιστές είμαστε, είτε
αναθεωρητές είμαστε, μαρξιστές -
λενινιστές δέν είμαστε!

Όλοι λέμε ότι ακολουθούμε
πιστά και εφαρμόζουμε σωστά
τίς αρχές του μαρξισμού-
λενινισμού και του προλεταρι-
ακού διεθνισμού, στην πραγματι-
κότητα όμως κάθε άλλο παρά
μαρξιστική-λενινιστική ή προ-
λεταριακή διεθνιστική ή τακτική
μας είναι. Αφού δέν έχουμε ό
ένας τόν άλλο μάτια για να δει
και μισούν ό ένας τόν άλλο ερ-
γάτες «άδέλφια» όπως είμαστε,
περισσότερο από ό,τι μισούμε
τούς εκμεταλλευτές μας και
καταπιεστές μας, τούς ταξικούς
μας!

Όλοι λέμε ότι ποθούμε και θέ-
λουμε και ότι αγωνιζόμαστε για
να εγκαθιδρύσουμε σέ όλο τόν
κόσμο τό σοσιαλισμό-κομ-
μουνισμό, στην πράξη όμως όχι
μονάχα δέν θεωρούμε και δέν
αναγνωρίζουμε ό ένας τόν άλλο
ίσο μεταξύ μας, τορπιλλίζουμε
και σαμποτάρουμε άνοικτά, φρα-
νερά - πού να τό πεις - συναμε-
ταξύ μας τίς κοινές μας προσπά-
θειες να καλύτερέψουμε τή θέση
μας, μά φτάνουμε χαμιά φορά -
άλλήθεια τί τρομερό - άκόμα και
σε «άδελφοκότονο» πόλεμο μεταξύ
μας!

Δέν είναι νομίζω ψέματα πώς ή
Σοβιετική Ένωση και ή Λαϊκό-
δημοκρατική Κίνα ήρθαν σέ έν-
οπλη σύγκρουση μεταξύ τους και
μάλιστα όχι μονάχα μιά φορά -
μά ξανά και ξανά στά οινσοοβι-
ετικά σύνορα! Δέν είναι επίσης
ψέματα πώς τά μεγάλα και
ίσχυρά κομμουνιστικά κόμματα,
έπεμβαίνουν στά έσωτερικά των
μικρών και αδυνάμων εργατικών
και κομμουνιστικών κομμάτων,
και επιβάλλουν με τό άουτο
ντούα, με τή βία, τίς δικές τους
γνώμες και απόψεις, θελήσεις πές
πιό σωστά! Πώς άλλως μπορεί
να χαρακτηριστεί ή εισβολή του
σοβιετικού στρατού στην Τσε-
χοσλοβακία, άν όχι σαν έπέμβαση
στά έσωτερικά μιάς Λαϊκοδημο-
κρατικής χώρας, και μάλιστα με
τήν άμνη βία;

Τέλος, τό φαινόμενο της διά-
σπασης, της καταστροφής και
άποητικοποίησης του παγκό-
σμιου εργατικού και κομμουνι-
στικού κινήματος, δέν μπορεί
παρά να έχει τήν αίτια του! Ατή
τήν αίτια θά πρέπει να ψάξουμε
να βρούμε, να καταπολεμήσουμε
και να εξαλείψουμε, άν θέλουμε
πραγματικά να δημιουργήσουμε
σχέσεις - άδελφικότητας και συν-
τροφικότητας μεταξύ μας - ν'
αντιταχθούμε άποφασιστικά,
άποτελεσματικά σαν προλεταρι-
ακός διεθνισμός στον παγκόσμιο
και διεθνή ιμπεριαλισμό και τά
σατανικά και έγκληματικά του
σχέδια, και να συμβάλλουμε
ήθικά και ύλικά, όπως είναι σω-
στό και πρέπει, για τή νίκη του
σοσιαλισμού σέ κάθε ξεχωριστή
χώρα, και γενικότερα για τή νίκη
του σοσιαλισμού σέ όλο τόν κό-
σμο!

Κώστας Ν. Μακρής
Συνταξιούχος ΙΚΑ - λατόμος-
άσβεστοποιός

ΠΕΡΙ ΝΟΜΠΕΛ

Αγαπητό ANTI

Διαβάζοντας, στο άρ. 58 τεύ-
χος σου, τό άρθρο για τόν Αμε-
ρικανό οικονομολόγο Μ. Φρήν-
τμαν (βραβείο NOBEL 1976) και
τήν «έπιστημονική» του δράση,
θυμήθηκα όρισμένα άλλα «NO-
BEL» και τά σωτήρια (!) για τήν
άνθρωπότητα έργα τους.

Πρόκειται για τά μέλη του
τμήματος «JASON» του Ίνστι-
τούτου Άνάλυσης για τήν
Άμυνα (IDA: Συμβουλευτικός
Όργανισμός του Πενταγώνου).
Αναφέρω μερικά άπ' τά πιό
γνωστά:

Μ. Gell-Mann, καθηγητής Φυ-
σικής, βραβείο NOBEL 1969, μέ-
λος της συμβουλευτικής έπιστη-
μονικής επιτροπής του προέδρου
Νίξον (PSAG).

Λ. Alvarez, καθ. Φυσικής,
NOBEL 1968, μέλος της PSAG.

D. Glaser, καθ. Φυσικής και
Μοριακής Βιολογίας, NOBEL
1960.

CH. Townes, καθ. Φυσικής,
NOBEL 1964, μέλος της PSAG -
καθώς και τούς S. Drell, H.
Wheeler, K. Watson, M. Gol-
dberger, F. Dyson και άλλους πολ-
λους ίσως λιγότερο διάσημους.

Από τούς σοφούς αυτούς ζή-
τησε ό Μακνάμαρα τό 1966 να
μελετήσουν «τίς τεχνικές δυνατό-
τητες σέ σχέση με τή δραστηριό-
τητά μας στο Βιετνάμ». Μετά
από 8 βδομάδες μελετών, παρέ-
δωσαν τά συμπεράσματά τους: να
αντικατασταθούν οι βομβαρδι-
σμοί στο Βόρειο Βιετνάμ με ένα
«ηλεκτρονικό φράγμα» (πλαστι-
κές βόμβες με θραύσματα, σει-
σμικοί και άκουστικοί δέκτες,
«δομητές ανθρώπων»). Επί-
πλέον, βόμβες κατευθυνόμενες με
λήξερ, τηλεκατευθυνόμενοι βομ-
βαρδισμοί κ.λπ. Ένα πραγματικά
ηλεκτρονικό πεδίο μάχης.

Γιά τήν ιστορία αναφέρω επί-
σης ότι ό Gell-Mann (πού συνεργ-
γάστηκε και για τήν καταστολή
της εξέγερσης της Ταϊλάνδης)
άποπέμφθηκε από τούς φοιτητές
τήν 14η Ιουνίου 1972 από τό
College De France, όταν, πρίν
αρχίσει μιά διάλεξη, δέν δέχτηκε
να δώσει λόγο για τίς σχέσεις του
με τό Πεντάγωνο και τόν πόλεμο
του Βιετνάμ. Επίσης ό S. Drell,
τό καλοκαίρι του 1972, άρνήθηκε
να άπαντήσει σ' έρωτήσεις σχε-
τικά με τή συμμετοχή του στο
«JASON», πού τότε τέθηκαν από
φοιτητές του Ίνστιτούτου Θεω-
ρητικής Φυσικής του Καργκέζε
στην Κορσική, κι έτσι ή λειτουργ-
γία της θερινής σχολής σταμά-
τησε πρίν από τήν κανονική λήξη
της. Παρόμοια γεγονότα συνέβη-
σαν και σέ διεθνές συμπόσιο στην
Τεργέστη, τό Σεπτέμβριο του
1972, καθώς και στην ίδια τήν
Αμερική, από φοιτητές και νέους
έπιστήμονες. (Είναι άυτονόητο
ότι οι «σοφοί» αυτοί δρήςαν
συνπαραστάση από τό έπιστημο-
νικό κατεστημένο και τά δημο-
σιογραφικά του όργανα).

Δέν ύπάρχει δέβαια χαμιά
άμφιβολία ότι και άλλοι έπιστή-
μονες (φυσικοί, διολόγοι, χημι-
κοί, οικονομολόγοι, ψυχολόγοι) -
και όχι μόνο στίς Η.Π.Α., - δου-
λεύουν σέ άνάλογους όργανι-
σμούς, όπως δέν ύπάρχει άμφι-
βολία πώς ύπάρχουν έπιστήμονες
που με τή στάση τους βοηθούν
πραγματικά τούς καταπιεσμένους
λαούς (κάποτε ή ιστορία της έπι-
στήμης πρέπει ν' αρχίσει να γρά-
φεται πάνω σ' αυτή τή βάση).

Ευχαριστώ
Γ.Δ.Γ.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟ-
ΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δη-
μοχάρους 60, Αθήνα 601.
Τηλ. 732-713 - 732-819

● Έκδότης: ΧΡΗΣΤΟΣ Γ.
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ, Δεινο-
κράτους 131.

Υπεύθυνος Τυπογρα-
φείου: ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥ-
ΡΑΣ, Βασ. Αλεξάνδρου
26, Αγ. Ανάργυροι.

Ατελιέ: Α. Σ. ΚΟΥΝ-
ΔΟΥΡΑΚΗΣ, Πετσόθου 12.
Φωτοστοιχειοθεσία:

«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ,
Βασ. Αλεξάνδρου 2, Χίλ-
τον. Τηλ. 748-314 - 713-
604

Έκτύπωση: Γενικές Έκ-
δοτικές Έπιχειρήσεις «ΣΤ.
ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ» Ο.Ε.,
Ιασιού 5, Περιστέρι.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ: έξάμηνη 260 δρχ. -
έτήσια 520 δρχ. Έτήσια
Όργανισμών, Τραπεζών,
κ.λπ. 1200 δρχ. - Για μαθη-
τές, σπουδαστές έκπτωση
15%. ● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞ-
ΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εύρωπη - Με-
σογ. χώρες: έξάμηνη:
άπλη δολ. 10, αεροπ. δολ.
13 - έτήσια: άπλη δολ. 20,
αεροπ. δολ. 25 - Η.Π.Α. -
Καναδάς - Ανατ. Ασία:
έξάμηνη: άπλη δολ. 10,
αεροπ. δολ. 17 - έτήσια:
άπλη δολ. 20, αεροπ. δολ.
34 - Αυστραλία - Ωκεανία:
έξάμηνη: άπλη δολ. 10,
αεροπ. δολ. 24 - έτήσια:
άπλη δολ. 20, αεροπ. δολ.
47 ● Έμβάσματα, τραπε-
ζικές έπιταγές: ΧΡΗΣΤΟ
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ, Δημοχά-
ρους 60, ΑΘΗΝΑ 601,
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20.

Κεντρική διάθεση:
● για τά βιβλιοπωλεία της
Αθήνας:
Στά γραφεία
του «ANTI»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-
713

● για τά βιβλιοπωλεία Β.
Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο «Ξένος Τύ-
πος»,
Ν. Κοτζιάς και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279-720,
Θεσ/νίκη